

# Het dubbelleven van een AIVD- infiltrant/informant

zaterdag 4 juni 2011 DE TELEGRAAF 11

**AIVD-INFORMANT ONTHULT HOE HIJ 25 JAAR  
DUBBELSPEL SPEELDE IN LINKSE ACTIEWERELD**

**EXCLUSIEF**  
**DEEL 1**

## DE BIECHT VAN DE PERFECTE MOL



**PAUL KRAAIJER**  
infiltrerde bij antifascisten,  
dierenactivisten en antiglobalisten

**AIVD: 'Geen reactie'**  
De AIVD wil niet reageren, omdat daarmee de identiteit van bronnen en infiltranten mogelijk bekend wordt, de modus operandi van de geheime dienst openlijk wordt besproken en het actuele kaderniveau van de AIVD over begaaid.

**H**IJ INFILTRERDE bijna een kwart eeuw in extreem linkse kringen, was betrokken bij talloze undercoveroperaties en stond bij inlichtingendiensten bekend als 'De Perfecte Mol'. Sinds augustus vorig jaar is hij spion-af. Paul Kraaijer begon in het verre Zuid-Amerika een ander bestaan, maar kijkt nog één keer terug op zijn turbulente leven als infiltrant. De Telegraaf brengt in twee delen het EXCLUSIEVE verhaal van de jacht op informatie over actievoerend Nederland. Vandaag: „Ik overhandigde Nederlandse bekendste dierenactivist een laptop vol af luisterapparatuur.“

door **JOHN VAN DEN HEUVEL**  
en **BART OLMER**

**Kraaijer met de Aard Dieropvoeren Coalitie in actie bij een protestactie tegen ROTTER.**

**Kraaijer samen met zijn 'budders' op de barricades voor het dierenwelzijn in een winkelstraat.**

**Paul Kraaijer draagt zich als AIVD-mol in de harde wereld van de antiglobalisten. Tijdens een diner in een etique restaurant in Buren werd een voorgerechten dat het avontuur belangrijk was als de twee mannen bij een dit-top werden persbiodotage actief verwacht.**

FOTOS: DE TELEGRAAF ENRIP

Als 'acteur' de rol van politiek links activist en  
dierenrechtenactivist spelen

Tekst en foto's: Paul IJ. Kraaijer  
Paramaribo, Suriname  
Juni-Juli-Augustus 2011

### Undercover

Undercover gaan is het verhullen van de eigen identiteit of het aannemen van een andere identiteit, met als doel het vertrouwen te winnen van een persoon of organisatie om daarmee geheime informatie te verkrijgen of bewijzen te verzamelen van strafbare feiten of misstanden. (Bron: Wikipedia)

Undercover: agent geheim agent (Bron: Dikke van Dale)

### Ethiek

Ethiek of moraalwetenschap is een tak van de filosofie die zich bezighoudt met de kritische bezinning over het juiste handelen. In algemene zin probeert ethiek de criteria vast te stellen om te kunnen beoordelen of een handeling als goed of fout kan worden gekwalificeerd, en om de motieven en consequenties van deze handeling te kunnen evalueren. Het stellen van vragen over ethiek is natuurlijk geen monopolie van de filosofie. (Bron: Wikipedia)

## Inhoudsopgave

Voorwoord

Hoofdstuk 1 De Telegraaf

Hoofdstuk 2 Het begin

Hoofdstuk 3 Antifascist

Hoofdstuk 4 Blokkadeactie met gevolgen

Hoofdstuk 5 Bedreigingen

Hoofdstuk 6 Enige arrestatie in 25 jaar

Hoofdstuk 7 Demonstraties 24 februari 1996 Zwolle

Hoofdstuk 8 De AFA en de BVD: een curieuze 'relatie'

Hoofdstuk 9 Demonstratierecht voor extreemrechts

Hoofdstuk 10 Koerdische terreurorganisatie PKK

Hoofdstuk 11 Andersglobalisten en een G8-Top

Hoofdstuk 12 WISE, antikernenergie

Hoofdstuk 13 Dierenrechtenactivist

Hoofdstuk 14 Robert Molenaar, 'dierenrechtenactivist nr. 1'

Hoofdstuk 15 Proefdierfokker Harlan: belangrijk doelwit ADC

Hoofdstuk 16 Op 'dienstreis' naar het buitenland – I

Hoofdstuk 17 'SHAC'-aanslagen in Nederland

Hoofdstuk 18 Op 'dienstreis' naar het buitenland – II

Hoofdstuk 19 Interesse AIVD voor kraakpand in Den Bosch

Hoofdstuk 20 De Vegan Streaker

Hoofdstuk 21 Mijn laatste 'kunstje'

Hoofdstuk 22 Samenwerking met BVD, AIVD en RID

Hoofdstuk 23 Nasleep

Bijlagen (11)

### Voorwoord

Na bijna 25 jaar gewerkt te hebben als infiltrant/informant/geheim agent voor de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD: werd in 2002 de AIVD), de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Regionale Inlichtingendienst (RID) kwam daar door mijn vertrek naar Suriname – eind augustus 2010 – een einde aan. Een einde aan de rol van politiek links activist en dierenrechtenactivist die ik als een soort acteur vol overtuiging als ‘agent’ heb kunnen spelen. Het leven van iemand anders leiden. Niet echt jezelf kunnen zijn. Alert zijn, in je rol blijven op de juiste momenten. Extreem lange dagen maken. Af en toe naar het buitenland. Bloot worden gesteld aan vele vormen van bedreigingen. Geen angst. Om kunnen gaan met spanning en stress.

Eind augustus 2010 heb ik die rol van me afgegooid en kon ik voor het eerst – na maanden van wikken en wegen, overpeinzingen - op 4 en 6 juni 2011 via exclusieve artikelen in De Telegraaf, open zijn naar diegenen die - onwetend - mijn rol nooit hebben kunnen begrijpen. Maar, ook een kijkje in de keuken geven van hoe de AIVD werkt in ‘het veld’. Professioneel, maar zo nu en dan ook droevig amateuristisch. En de interessante verhouding tussen deze inlichtingendienst en haar kleine broertje, de Regionale Inlichtingendienst, ondergebracht bij regionale politiekorpsen. De een mag soms niet weten wat de ander doet....

Maar, wat weet ik me nog te herinneren van al die jaren, van al mijn werkzaamheden waarvan niets blijvend op papier of op het internet werd vastgelegd vanwege begrijpelijke veiligheidsredenen en van hoe ik ooit verzeild raakte in het werken als ‘agent’ voor Nederlandse inlichtingendiensten?

Vooraf met behulp van en dankzij mijn geheugen heb ik getracht de belangrijkste herinneringen nu aan het papier toe te vertrouwen.

Actieherinneringen, maar ook herinneringen aan mijn contacten met de AIVD, de werkwijze van de AIVD en de aansturing vanuit de AIVD. Herinneringen ook aan mijn contacten met en werkzaamheden voor de RID Zwolle.

Een periode van 25 jaar belicht in een paar pagina's papier, verrassend, spannend, leuk en onthullend.

Natuurlijk kunnen reacties uit organisaties, binnen welke ik voor de AIVD undercover actief ben geweest, na de exclusieve publicatie van mijn verhaal in De Telegraaf niet onvermeld blijven. Maar, ook niet de verrassende reacties vanuit de journalistiek in Suriname, waar ik sinds augustus 2011 woonachtig ben. Reacties in Suriname die mij meer 'schade' hebben berokkend, dan welke reactie dan ook in Nederland. Reacties zonder enige kennis van zaken, reacties met onjuistheden en zelfs leugens. In Suriname werd plotseling getwijfeld aan mijn journalistieke ethische verantwoordelijkheid. Wat die Surinaamse journalisten en een paar Nederlandse journalisten in Suriname niet begrepen, bewust of onbewust, was het feit dat ik niet was geïnfiltrerd als journalist, maar als persoon Paul Kraaijer. Helaas kon in Suriname dat onderscheid niet worden gemaakt. De Surinaamse Vereniging van Journalisten verklaarde zelfs, zonder enige kennis van zaken of hoor- en wederhoor, dat ik nooit meer als journalist in Suriname zou mogen werken..... Plotseling bleek ethiek een issue in de Surinaamse journalistiek, terwijl die ethiek zeer vaak door Surinaamse journalisten wordt geschonden. Maar, wat is journalistiek ethiek en wie bepaalt dat?

Terugkijkend, heb ik geen spijt dat ik mijn verhaal exclusief en eenmalig via De Telegraaf wereldkundig heb gemaakt. Het was tijd. Ik was eraan toe. Ook heb ik in geen enkel opzicht spijt van de vele jaren dat ik voor de BVD, AIVD en RID undercover werkzaam ben geweest in een aantal politiek linkse organisaties in Nederland en in een paar dierenrechtenorganisaties. Het waren leuke jaren, spannende jaren en leerzame jaren. Jaren waarin ik bewust feitelijk achter de schermen voor de overheid heb gewerkt om linkse organisaties en personen in kaart te brengen die er niet voor schuwden om hun doelen te bereiken middels het gebruik van middelen als bedreiging, intimidatie en geweld. Dàt was mijn motivatie. Met enkele organisaties, zoals de Anti Dierproeven Coalitie, en personen had ik in zekere zin affiniteit, maar niet met organisaties en personen die op ondemocratische wijze trachten hun doelen te verwezenlijken.

AIVD:

De AIVD doet in binnen- en buitenland onderzoek om tijdig dreigingen en risico's te onderkennen voor de nationale veiligheid.

Dergelijke dreigingen en risico's kunnen gericht zijn tegen de Nederlandse samenleving als geheel maar ook tegen instellingen, organisaties of individuele burgers. Daarbij kan het gaan om geweldsdreigingen, met als doel fundamentele maatschappelijke veranderingen te realiseren of de democratische besluitvorming onder druk te zetten. Ook kan de dreiging leiden tot maatschappelijke ontwrichting of beperking van de grondrechtelijke vrijheden van bepaalde personen of groepen. De AIVD wint daarnaast politieke inlichtingen in die voor de regering van waarde zijn bij de standpuntbepaling over het buitenlands beleid en bij het voeren van internationale onderhandelingen. Tot slot richt de AIVD zijn onderzoek op risico's voor en dreigingen tegen vitale maatschappelijke processen (bijvoorbeeld energie- en drinkwatervoorziening, transport en telecommunicatie) en risico's die ontstaan doordat kwetsbare overheidsinformatie in handen komt van onbevoegden.

Personen of organisaties van wie c.q. waarvan een dreiging uitgaat, schermen hun activiteiten zo goed mogelijk af. De AIVD richt zijn aandacht op dreigingen en risico's in de fase waarin die zich (nog) niet openlijk manifesteren, zodat daartegen tijdig maatregelen kunnen worden genomen. De AIVD mag daarbij gebruik maken van bijzondere bevoegdheden, die zijn vastgelegd in de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 (Wiv 2002).

De missie van de AIVD

De AIVD staat voor de nationale veiligheid door tijdig dreigingen, politieke ontwikkelingen en risico's te onderkennen die niet direct zichtbaar zijn. Hiertoe doet de dienst onderzoek in binnen- en buitenland. De AIVD deelt gericht kennis en informatie die samenwerkingspartners en belangendragers aanzet tot handelen. De AIVD signaleert, adviseert en mobiliseert anderen en reduceert zelfstandig risico's. Hiermee vervult de dienst zijn eigen rol in het netwerk van overheidsorganisaties die de veiligheid nationaal en internationaal beschermen.

Werkt de AIVD met 'spionnen'?

De AIVD kan iemand vragen om lid te worden van een anti-democratische organisatie om inlichtingen te verzamelen voor de AIVD. In dat geval gebruikt de AIVD de term *agent*. In de regel zijn agenten mensen van buiten de AIVD, die zich gemakkelijk in een bepaald milieu kunnen begeven. De AIVD kan ook aan iemand vragen medewerking te verlenen aan een onderzoek, door bijvoorbeeld informatie aan de AIVD te verstrekken waarover hij de beschikking heeft. Zo iemand wordt een *informant* genoemd. Medewerking vindt altijd plaats op vrijwillige basis.

(Bron: aivd.nl)

Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002:

### Artikel 21

1. De diensten zijn bevoegd tot:

a. de inzet van natuurlijke personen, al dan niet onder dekmantel van een aangenomen identiteit of hoedanigheid, die onder verantwoordelijkheid en onder instructie van een dienst zijn belast met:

1°. het gericht gegevens verzamelen omtrent personen en organisaties die voor de taakuitvoering van een dienst van belang kunnen zijn;

2°. het bevorderen of het treffen van maatregelen ter bescherming van door een dienst te behartigen belangen.

b. het oprichten en de inzet van rechtspersonen ter ondersteuning van operationele activiteiten.

2. Onze betrokken Minister kan daarvoor in aanmerking komende bestuursorganen schriftelijk opdragen die medewerking te verlenen die noodzakelijk is om een natuurlijke persoon als bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, van een aan te nemen identiteit te voorzien. De voor het bestuursorgaan geldende wettelijke voorschriften ter zake van de van deze verlangde werkzaamheden, blijven voor zover deze in de weg staan aan het verrichten van die werkzaamheden buiten toepassing.

3. De natuurlijke persoon, bedoeld in het eerste lid, onder a, kan bij instructie van de dienst tevens worden belast met het verrichten van handelingen die tot gevolg kunnen hebben dat medewerking wordt verleend aan het plegen van een strafbaar feit, dan wel een strafbaar feit wordt gepleegd. Een instructie als bedoeld in de eerste volzin wordt slechts gegeven, indien een goede taakuitvoering van de dienst dan wel de veiligheid van de betrokken natuurlijke persoon daartoe noodzaakt.

4. De natuurlijke persoon, bedoeld in het eerste lid, onder a, mag bij de uitvoering van de instructie door zijn optreden een persoon niet brengen tot ander handelen betreffende het beramen of plegen van strafbare feiten, dan waarop diens opzet reeds tevoren was gericht.



5. Bij de instructie, bedoeld in het derde lid, wordt aan de desbetreffende persoon aangegeven:

a. onder welke omstandigheden deze ter uitvoering van de instructie handelingen mag verrichten die tot gevolg kunnen hebben dat medewerking wordt verleend aan het plegen van een strafbaar feit, dan wel een strafbaar feit wordt gepleegd;

b. de wijze waarop aan de instructie uitvoering dient te worden gegeven, waaronder begrepen de aard van de handelingen, die door de desbetreffende persoon daarbij zullen mogen worden verricht, voor zover deze bij het geven van de instructie zijn te voorzien.

6. De instructie aan de natuurlijke persoon, bedoeld in het eerste lid, onder a, wordt schriftelijk vastgelegd.

7. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur, op voordracht van Onze betrokken Ministers en Onze Minister van Justitie gezamenlijk, kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot:

a. de voorwaarden waaronder en de gevallen waarin ter uitvoering van een instructie door een natuurlijke persoon als bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, handelingen mogen worden verricht die tot gevolg kunnen hebben dat medewerking wordt verleend aan het plegen van een strafbaar feit, dan wel een strafbaar feit wordt gepleegd;

b. de wijze waarop de uitoefening van de desbetreffende bevoegdheid wordt gecontroleerd.

8. Met betrekking tot het oprichten van rechtspersonen als bedoeld in het eerste lid, onderdeel b, blijft artikel 34, eerste en tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2001 buiten toepassing.

(Bron: wetten.nl)

RID:

Elk politiekorps beschikt over een Regionale Inlichtingen Dienst (RID). De werkzaamheden van de RID hebben betrekking op:

Bescherming van de democratische rechtsorde;  
Veiligheid van de staat;  
Economische en maatschappelijke belangen van de staat;  
Ondersteuning van de handhaving van openbare orde en veiligheid;  
Coördinatie bij koninklijke bezoeken en andere VIPs;  
Het verrichten van referenten- en antecedenten onderzoeken.

De RID verzamelt in de praktijk onder meer gegevens over:

Extreem rechts (onder andere racisme en geweld tegen allochtonen);  
Extreem links (met name het gewelddadig activisme);  
Politiek gewelddadig extremisme;  
Terrorisme;  
Groeperingen met een buitenlands politiek karakter;  
Proliferatie van massavernietigingswapens;  
Illegale handel in conventionele wapens;  
Activiteiten van buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten;  
Contraspionage.

De RID werkt nauw samen met de AIVD. De samenwerking tussen politie en AIVD is vastgelegd in de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten.

(Bron: politie.nl)

### Hoofdstuk 1

#### De Telegraaf

In maart 2011 hakte ik een belangrijke knoop door. Na maanden wikken en wegen. Maanden in Suriname, mijn tweede vaderland waar ik al sedert 1998 jaarlijks een paar weken verbleef en naar waar ik in augustus 2010 definitief vertrok, emigreerde. Tot een week voor mijn vertrek had ik nog contact met de AIVD en RID. De mededeling dat ik zou emigreren werd binnen deze overheidsdiensten niet met gejuich ontvangen. Maar, mijn contactpersonen toonden begrip, zich echter wel ervan bewust dat het zeer moeilijk zou worden om weer zo iemand als mijn persoon te vinden voor hun geheime veldwerk.

Om mijn interessante verhaal naar buiten te brengen nam ik in het voorjaar van 2011 bewust contact op met De Telegraaf-journalist en programmamaker (tv) John van den Heuvel. Met hem alleen, omdat ik hem integer vind, sympathiek en daarenboven heeft hij ooit een paar jaar undercover gewerkt voor een politiekorps. Hij was dus de man die zich kon inleven in mijn dubbelleven. Ik zocht via email contact met hem. Dat contact kwam snel tot stand, letterlijk: op het moment dat wij emailcontact hadden bleek hij heel toevallig in Suriname te zijn voor een reportage voor zijn krant. Tweemaal volgden persoonlijke ontmoetingen ergens in Paramaribo. De gesprekken verliepen in een uitstekende sfeer en afspraken waren snel gemaakt. Het interview en video-opnamen voor een korte video speciaal voor de interneteditie van De Telegraaf vonden op 30 en 31 mei 2011 plaats op Curaçao in een luxe hotel resort aan de oceaan. Van den Heuvel nam een paar dagen voor maandag 30 mei contact met mij op met de vraag of het voor mij mogelijk zou zijn om die twee dagen even naar Curaçao te kunnen komen. Prima, dat was geen probleem voor mij. Bij de redactie van de Parbode, het maandelijks verschijnende Surinaamse opinieblad waarvoor ik sinds begin 2009 werkzaam was als vaste freelance journalist, kon ik even vervangen worden. De redactie wist waarom ik naar Curaçao moest. De Telegraaf had mijn vlucht geboekt en betaald en ook was een hotelkamer voor mij gereserveerd. Ik landde maandag 31 mei rond half negen 's morgens al op het vliegveld Hato op Curaçao waar ik een taxi kon nemen naar het hotel. Het interview en de video-opnamen verliepen in een prima atmosfeer. Problemen waren er niet en alles kon dus al op 30 mei worden afgerond. Daardoor had ik dinsdag 31 mei nog tijd om wat te relaxen in het hotel en om een bezoekje te brengen aan Willemstad. 's Avonds om tien uur vloog ik via Trinidad & Tobago terug naar Suriname. Rond half drie in de ochtend landde ik op de nationale luchthaven bij Zanderij.

Op 3 juni verscheen een eerste artikeltje over mijn leven en werkzaamheden als informant/infiltrant, of zoals het in De Telegraaf stond 'mol'. De volgende dag verscheen een groot artikel in de 'wakkere krant van Nederland', gevolgd door een deel twee op maandag 6 juni. De artikelen zorgden voor de nodige commotie, ophef. De tekst in de artikelen was dan ook behoorlijk fors aangezet in de typische duidelijke en harde Telegraaf-taal, waardoor sommige zaken niet juist door lezers kunnen zijn geïnterpreteerd. Natuurlijk werd er vanuit

'links' vooral typisch 'links' gereageerd: ongenueanceerd, doorspekt van onwaarheden en verre van relativerend. Kraaijer was gewoon een 'verrader', een 'vuile rat'. Sommige reacties waren ronduit dreigend en bedreigend, maar toch niet serieus te nemen. Veel woorden. Ik had natuurlijk rekening gehouden met dergelijke, tot op zekere hoogte, begrijpelijke reacties. Daarentegen waren er ook andere, meer serieuze en professionele, positieve, reacties. Ik had me afgeschermd voor de meeste berichten. Ook nam ik andere maatregelen in verband met mijn persoonlijke omstandigheden en 'veiligheid'. Even werd het leven weer hectisch en kwam mijn afgesloten dubbelleven weer terug. Een spannend leven, in zekere zin een eenzaam leven, een leven dat van dag tot dag verschilde, een leuk leven ook, een leerzaam leven, een stil leven dat in juni 2011 weer even luidruchtig werd.

maandag 6 juni 2011 DE TELEGRAAF 15

## AIVD-INFILTRANT PAUL KRAAIJER SLUIT SPANNEND 'JONGENSBOEK'

**EXCLUSIEF**

### DEEL 2

**'HET WAS GEWOON EEN ROL'**

**ALS DOOR EEN** adder gebeten, reageerde dit weekeinde actiefvoerd 'links' (antifascisten, antimilitaristen, antiglobalisten en dierenrechtenactivisten) op de onthulling van Paul Kraaijer in De Telegraaf: 'Ik was een AIVD-infiltrant'. „Vanochtend meldde zich een extreemrechts meisje, mogelijk 'gestuurd' om eens te informeren of ik info met 'extreemrechts' wilde delen... Verder ben ik benaderd door vele journalisten en een oud-collega uit de tijd dat ik werkte voor kabelkrantbedrijf NieuwsTV. Maar, ik scherm me even af en ga niet reageren op wie dan ook. Ik heb mijn verhaal gedaan." Vandaag Deel Twee: 'Veldwerk' voor de AIVD.

**EXCLUSIEF**  
Kraaijer drong deze uit de laatste kern van dierenrechtenactivisten.  
FOTO: MONTAGE DE TELEGRAAF

**EXCLUSIEF**  
De straf op Caracac voor zijn jarenlange belastingontduiking.  
EIGEN FOTO

**EXCLUSIEF**  
Paul Kraaijer zittend naast voormalig voorzitter Kees Koning, bij de maandelijkse bijeenkomsten van een Amsterdamsse legatiebasis in het Drentse dorpje Darp bij Havelte.  
EIGEN FOTO

door JOHN VAN DEN HEUVEL en BART OLMER

### Hoofdstuk 2

#### Het begin

Ik kwam voor het eerst in aanraking met de Regionale Inlichtingendienst (RID) van het regio politiekorps Regio IJsselland in 1986. Destijds was ik werkzaam als waarnemend-griffier in strafzaken bij de Arrondissementsrechtbank Zwolle en leidde een rustig en anoniem leven. Nog niet maatschappelijk of politiek actief. In mijn privé-tijd beoefende ik in de Zwolse horeca de destijds populaire dartsport. In dat lokale circuit liepen diverse personen rond die het niet zo nauw namen met wet- en regelgeving. Eén daarvan bleek een landelijk gezochte crimineel, vuurwapen gevaarlijk. Hij kwam af en toe in het café waar ik de dartsport beoefende en dartte wel eens wedstrijdjes mee.

Op een dag sprak ik met een collega op de griffie over mijn dartactiviteiten. Een toevallig aanwezige RID-adjutant pikte het gesprek op en hoorde op dat moment ook mijn naam. Hij bleek mijn vader goed gekend te hebben, die tot zijn overlijden in 1982 chef was van de stadsredactie bij de toenmalige Zwolse Courant (nu: De Stentor). Er volgde enige tijd later een gesprek met een collega van deze politiemanager, genaamd Hans ('Hans' is een fictieve naam: met hem zou ik contact blijven (onder-) houden tot de dag van mijn vertrek naar Suriname, eind augustus 2011). Beiden waren ervan overtuigd dat ik uit het goede hout was gesneden, vanwege het feit dat zij mijn vader gekend hadden. Die eerste kennismaking met een inlichtingendienst leidde er toe dat ik de handel en wandel van die gezochte crimineel zo goed en zo kwaad als het ging in de gaten ging houden. Mijn eerste schreden in het undercover inlichtingenwerk waren gezet en het werden de eerste schreden in een lange boeiende periode van undercoverwerkzaamheden.

Vanaf dat gesprek met Hans van de RID raakte ik betrokken bij uiteenlopend inlichtingenwerk voor de RID Regio IJsselland. In eerste instantie had ik als taak het vergaren van informatie over die gezochte crimineel en later ook over onder andere de antimilitaristische beweging. Ik nam iedere eerste maandag van de maand, in 1986, deel aan blokkadeacties van een Amerikaanse legerbasis in het Drentse dorpje Darp bij Havelte, waar kruisraketten zouden liggen.

(Ik werkte overigens nog bij Justitie, maar meer en meer met tegenzin. Klasse justitie en onrecht begonnen mij te ergeren. Inmiddels was ik lid geworden van een FNV-vakbond en zelfs korte tijd van de Communistische Partij Nederland, omdat die partij zich opstelde als een kritische, actieve partij. Ik werd dus steeds bewuster van wat zich in de maatschappij, maar ook bij Justitie afspeelde. Het werd steeds moeilijker om mijn uitvoerende werkzaamheden als ambtenaar te verenigen met mijn wijze van denken over recht en onrecht, democratie.)

Als dienstplichtig korporaal werkzaam op een afdeling personeelszaken was ik in 1980 en 1981 gelegerd op de Johannes Post kazerne in Havelte bij een afdeling veldartillerie en die afdeling zorgde voor de Amerikanen te Darp. Ik wist dan ook voor bijna honderd procent zeker dat er kruisraketten lagen. Eén van de deelnemende activisten was de bekende, altijd

---

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

in groen-rib gekleedde en op open sandalen wandelende, aalmoezenier Kees Koning: je huurde voor een rijksdaalder een nijptang bij hem en zette al wandelend rond het terrein van die militaire basis zogenoemde knipjes in het hekwerk. Na afloop gaf je de tang weer aan Kees terug en kon je je rijksdaalder terugkrijgen.



Kraaijer (midden vooraan met handen over elkaar) en Koning naast elkaar

Koning overleed op 64-jarige leeftijd aan een hartstilstand en werd begraven in een eenvoudige kist op de Tilburgse begraafplaats Broekhoven.

De RID was geïnteresseerd in die acties, omdat er vaak twee activistes uit Zwolle aan deelnamen. Die twee vriendelijke en naar mijn mening ongevaarlijke dames bleven toch gedurende vele jaren 'interessant' voor de RID (ze namen immers wel eens deel aan vreedzame vredes- en antikernenergie protestacties) en ik was de aangewezen persoon om in contact te blijven met de twee. Maar, ik was absoluut geen antimilitarist, integendeel. Een leger is een noodzakelijk kwaad.

Het werd mijn eerste rol als acteur. Ik herinner me nog goed dat toen ik de eerste keer bij zo'n blokkadeactie aanwezig was, ik wantrouwend werd aangekeken. Vooral op het moment dat ik op een van die dagen een lift terug vroeg naar Zwolle aan een journaliste van de regionale omroep RTV Oost, die ik kende.

Als ik naar een blokkadeactie bij Darp ging, ging ik altijd met de trein naar Steenwijk en liep vervolgens helemaal de enkele kilometers naar de Amerikaanse basis bij Darp. Vermoeiend, maar het was een soort werk. Vaak kreeg ik als vergoeding – vooral voor de door mij

geïnvesteerde tijd en energie - enkele tientallen gulden betaald door de RID en reis- en andere onkosten werden apart vergoed.

De antimilitairisten vonden het maar niks dat ik contact zocht met een journaliste. Men had een soort aangeboren wantrouwen tegen de pers. Dat is kenmerkend binnen politiek links activistische kringen, evenals een sterke aversie tegen de politie. Maar, wanneer er bij een activist thuis zou worden ingebroken, dan zou hij of zij wel de politie inschakelen. Hypocrisie, inconsequent handelen en 'als 't in m'n straatje past' komen vaak voor binnen links activistisch Nederland. Door mijn uitleg en houding won ik echter snel het vertrouwen van het handjevol activisten – het waren er nooit meer dan twintig - en kon ik daadwerkelijk met de journaliste vertrekken. Weer thuis gekomen gooide ik de rol van antimilitairist me af en was ik weer mezelf. Via telefonisch contact en afspraken met Hans buiten Zwolle, informeerde ik hem en dus de RID over wie er zoal bij een actie aanwezig waren geweest en of ik nog interessante informatie had kunnen oppikken. Buiten Zwolle, omdat niemand (die) mij (kende) in gezelschap mocht zien van Hans. Vaak werden afspraken met mijn RID-contactpersoon gemaakt in horecagelegenheden (vooral restaurants) in onder andere Zwartsluis, 't Harde, Hoogeveen, Den Ham en zelfs Staphorst. Ik reisde veelal met de trein naar een gemeente en werd dan door Hans, die met zijn auto kwam, op een locatie opgepikt.

Antimilitairisme bleef een aandachtspunt voor de RID. Zo raakte ik op verzoek van de regionale inlichtingendienst betrokken bij acties ten tijde van de Golfoorlog tussen Irak en Koeweit (1990-1991). Nederlandse binnenvaartschepen vervoerden Amerikaans oorlogsmaterieel vanuit Duitsland naar de Rotterdamse haven om van daaruit verscheept te worden naar het oorlogsgebied in het Midden-Oosten. Die betrokkenheid bracht mij op een moment naar het Duitse Mannheim. In Zwolle had ik – op verzoek van de RID - kennis gekregen aan een jonge activist, student, die contact had met een soort vredeswereldwinkel in Mannheim. Daar, aan de Rijn, werden Nederlandse binnenvaartschepen, waaronder een paar uit Zwolle, geladen met Amerikaans oorlogsmaterieel. Samen zijn we op een moment naar Mannheim gereden. Volgens de student zou 's nachts een kraan in de haven worden bezet, die schepen laadde met oorlogsmaterieel. Het was slecht weer, sneeuw, koud. 's Avonds, heel laat, arriveerden we bij die vredeswereldwinkel, waar we enthousiast werden onthaald. Uiteraard enthousiast, omdat zelfs twee Nederlandse activisten de moeite hadden genomen om helemaal naar Mannheim te rijden. Er volgde een korte ongemakkelijke nachtrust - vanwege een toenemende spanning bij mij - en in alle vroegte reden we met Duitse activisten naar het havengebied van Mannheim om daar een kraan te gaan bezetten. Ik zat bij mijn Zwolse mede-activist in zijn auto. Aardedonker. Het zal drie uur in de ochtend zijn geweest. Plotseling reden we alleen. De overige, Duitse, auto's van activisten waren uit het zicht verdwenen. Plotseling verschenen er 'Grüne' politieauto's overall vandaan. Mijn chauffeur besloot de auto snel een straat in te rijden en hem met de voorzijde tegen een muur te parkeren, hopende niet te worden opgemerkt door de plotseling massaal aanwezige politie. Ze moeten op de hoogte zijn geweest van de geplande actie. We werden klemgereden. Ik vond het angstig en zag me die nacht al belanden in een Duitse politiecel en

indringende verhoren ondergaan. Naast en achter ons stonden politieauto's. Natuurlijk, we zaten immers in een auto met een Nederlands kenteken op een terrein waar de politie al alert was op mogelijke acties vanwege het aanwezige Amerikaanse oorlogsmaterieel. Een agent tikte op een portierraampje. Mijn maat draaide het raampje open, waarop de agent vroeg wat we zo vroeg in het havengebied deden. 'Wir machen Urlaub', antwoordde mijn maat spontaan. Maar ja, wat doen Nederlanders 's nachts in een havengebied? Toch geen vakantie vieren. We moesten onze paspoorten tonen, de kofferbak moest worden geopend en daarin lagen anti Golfoorlog affiches. Vakantie? De agenten maakten ons duidelijk dat we meteen moesten vertrekken. Gelukkig, geen arrestatie. Geen nacht in een Duitse politie cel en geen indringende verhoren. Ik was opgelucht, ook omdat de actie niet door kon gaan. Een dergelijke actie, het bezetten van een havenkraan, is nu niet bepaald mijn 'cup of tea' en ik zag er al steeds tegenop. Ik ontkwam daar gelukkig aan. We hadden geen zin om naar de vredeswereldwinkel te rijden: de politie zou ons immers kunnen volgen en daarmee zouden we de agenten rechtstreeks naar de Duitse activisten hebben geleid. Dus, we besloten terug te rijden naar Zwolle. Einde van een kort nachtelijk Duits avontuur. Natuurlijk moest ik alles weer terugkoppelen naar de RID. Het was een klusje dat ik met een dosis gezonde tegenzin had uitgevoerd. Spannend, dat was het. Een ervaring rijker, dat was het.

Gewoon één concreet 'klein' voorbeeld – nog vers in mijn geheugen - van de vele acties en protesten, geslaagd en minder geslaagd, waaraan ik tussen 1986 en 2011 heb deelgenomen als infiltrant/informant voor de, in eerste instantie, RID (1986-1993) en later voor zowel de RID als de BVD en de AIVD (1993-2011).

Overigens nam ik medio 1987 om principiële redenen ontslag bij het Ministerie van Justitie. Ik werd baanloos, actief als vrijwilliger binnen de toenmalige Jongerenbeweging van de FNV, raakte intensief betrokken bij een scholenbouwproject van de Bouw- en Houtbond FNV in Nicaragua (El Sol-project, 1987-1989, bezocht dat land twee weken in juli 1991 om een dorpje waar Nederlandse jongeren – zogenoemde brigadisten - een schooltje hadden gebouwd te bezoeken en om met eigen ogen te kunnen zien hoe dat schooltje destijds werd gebruikt), werd (geheel los van de toenmalige BVD) actief voor het landelijke Nicaragua Komitee Nederland te Utrecht en voor het lokale Chili Komitee Zwolle. Nicaragua werd enkele jaren een zeer belangrijk land voor mij. Vanwege mijn betrokkenheid bij eerder genoemd scholenbouwproject in de regio Matagalpa, in het noorden van Nicaragua, raakte ik zeer geïnteresseerd in dit mooie door een burgeroorlog geteisterde land in Midden-Amerika. Ik hield een knipselarchief bij ben en had een bibliotheek met meer dan honderd boeken over het land. Dronk Nicaraguaanse eerlijke koffie met Nicaraguaanse bruine rietsuiker, dronk af en toe een heerlijk glaasje Nicaraguaanse bruine rum, Flor de Caña, dat in die jaren nog verkrijgbaar was in Nederland, en luisterde naar de mooie muzikale klanken van de Nicaraguaanse zanger en gitarist Luis Enrique Mejía Godoy. Over het scholenbouwproject El Sol stelde ik een lijvig boekwerk van honderden pagina's samen, een document, dat nu nog is in te zien in het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis



## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

(IISG, een van grootste documentaire- en onderzoeksinstellingen ter wereld op het terrein van de sociale geschiedenis.) in Amsterdam. Dit gerenomeerd instituut heeft destijds een exemplaar van mij gekocht. Een paar jaren heb ik fulltime gewerkt bij de Bouw- en Houtbond FNV, districtskantoor Zwolle. Daar werd ik na een intern conflict over de arbeidsvoorwaarden eervol ontslagen met een gouden handdruk. Dat zal ergens rond 1993 zijn geweest. Weer was ik baanloos geworden, niet werkloos, want zonder werk zat ik nooit.

### Hoofdstuk 3 Antifascist

In 1993 werd ik voor het eerst echt actief voor de toenmalige BVD. Ik werd benaderd door Hans van de RID Regio IJsselland met het verzoek om een lokale groep op te richten van de Anti-Fascistische Aktie, AFA. Die actiegroep was net ontstaan. Reden voor het opzetten van een AFA-Zwolle groep was de deelname aan de gemeenteraadsverkiezingen in 1994 te Zwolle van de landelijk voorzitter van de - inmiddels verboden - extreemrechtse politieke partij CP'86 (Centrum Partij 1986), Henk Ruitenberg.

De feitelijke reden om een AFA-Zwolle groep door mij op te laten zetten, was dat de Nederlandse overheid, lees de BVD, zeer veel interesse had in de AFA, haar werkwijze, contacten en de kopstukken. De organisatie had immers binnen korte tijd een militant karakter gekregen.

- De Anti-Fascistische Aktie (AFA) is volgens de internetencyclopedie Wikipedia:

*'een Nederlands en Vlaams netwerk van lokale extreemlinkse groepen en personen. De AFA werd in 1992 vanuit de kraakbeweging opgericht, naar aanleiding van de groei die georganiseerd extreemrechts doormaakte. Sindsdien heeft AFA zich, naar eigen woorden, ten doel gesteld "racistische en fascistische partijen, groeperingen en tendensen te bestrijden en racistisch en verrechtsend overheidsbeleid aan de kaak te stellen". De AFA wordt gemonitord door de AIVD. Deze beschouwt de AFA als extreem links, gewelddadig en een potentieel gevaar voor de democratische rechtsorde. (...)*

*De AFA gebruikt verschillende actiemiddelen tegen vermeende extreemrechtse personen en organisaties. Bij een aankondiging van een demonstratie van een extreemrechtse groep kondigt de AFA bijvoorbeeld een tegendemonstratie aan. De bedoeling is het voorkomen of verstoren van de manifestatie van rechts. Hierbij wordt de confrontatie niet geschuwd en het komt bij tegendemonstraties soms tot geweld tussen beide groepen. Ook vindt regelmatig bedreiging, intimidatie, vandalisme en openlijke geweldpleging plaats. (...)*

*AFA beweert te streven naar geweldloos protest en stelt niet geassocieerd te willen worden met geweld, "het middel dat onze tegenstanders zo graag hanteren". Volgens de AIVD is de AFA echter meestal de agressor bij geweld jegens rechts-extremisten. (...)' -*

Het opzetten van een lokale groep in Zwolle was de ideale manier voor mij, als een soort verlengstuk van de BVD, om binnen het AFA-netwerk actief te worden. De AFA had door het hele land lokale groepen en bestond vooral uit jonge, extreemlinkse autonoom uitziende types (vooral in het zwart gekleed, alternatief, zich verzettend tegen de gevestigde orde, de maatschappij in het algemeen, egocentrisch en vaak en bewust uit op rellen, geweld), krakers ook.

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

Er volgden hectische, spannende jaren tot eind 1998. Zogenaemde tegendemonstraties organiseren wanneer extreemrechtse partijen wilden demonstreren. Waar dan ook in het land. Vergaderingen, bijeenkomsten en congressen van partijen als de CP'86, CD (Centrum Democraten) en NVU (Nederlandse Volks Unie) proberen te voorkomen.

Waar dan ook in het land gingen AFA-activisten de straat op om hun aversie tegen extreemrechts te uiten. Door zelf ook deel te nemen aan dergelijke protesten, demonstraties en acties kon ik voor de BVD een goed beeld schetsen van welke antifascisten deelnamen en hoe zij zich gedroegen. Af en toe filmde ik met een kleine videocamera. Veel overleg voeren met gemeentebesturen, maar ook met politiekorpsen, om toestemming te krijgen voor het houden van tegendemonstraties. Hectisch, druk. Ik werd een deskundige op het gebied van demonstratierecht voor extreemrechts. In die hoedanigheid ben ik ook eens aanwezig geweest bij de Vaste Kamer Commissie van Binnenlandse Zaken toen gesproken werd over extreemrechts. In het voorjaar van 1998 schreef ik zelfs een lang artikel over demonstratierecht voor extreemrechts en hoe burgemeesters daarmee om gingen. Burgemeesters hadden geen eenduidig beleid. Dat artikel schreef ik op eigen initiatief vanwege een ontstane persoonlijke interesse voor dit onderwerp. Het schrijven van dat artikel, voor het kwartaalblad van de AFA 'Alert!', was dus op geen enkele wijze op verzoek van de BVD.

Mijn woning was geworden tot een druk organisatorisch, administratief centrum. In eerste instantie nog geen internet thuis, wel een computer waarop ik teksten kon typen en een archief kon bijhouden. Veel telefonische contacten. Antwoordapparaat. De AFA werd een belangrijk deel van mijn dagelijkse leven, maar ook de contacten met de BVD en RID. Ik was degene die in verband met het aanvragen van vergunningen voor het houden van demonstraties tegen extreemrechts, lokale overheden met brieven via email benaderde. Daarnaast was ik vaak aanwezig bij landelijke vergaderingen van de AFA. Daar kwamen vertegenwoordigers van lokale groepen bij elkaar om acties en dergelijke te evalueren, om te spreken over toekomstige acties en om de stand van zaken binnen extreemrechts te bespreken. In eerste instantie vonden die vergaderingen veel plaats in het bekende Arnhemse kraakbolwerk Hotel Bosch, niet ver van het station in de stad, aan de Apeldoornsestraat. Jarenlang stond dit pand bekend als het oudste kraakpand van Nederland. Het voormalig hotel werd op 5 september 1978 gekraakt. In 2000 werd het pand gekocht door de Woningbouwvereniging Gelderland. Vanuit het Innovatieprogramma Stedelijke Vernieuwing (IPSV) werd een verbouwing gefinancierd en kon het pand vervolgens aan de bewoners verhuurd worden.

De eerste keer dat ik zo'n landelijke AFA-vergadering bijwoonde herinner ik me nog goed. Voor het eerst werd ik geconfronteerd met radicaal uitzierende jonge krakers, autonomen. Types die ik normaal gesproken zou mijden. Hun agressiviteit door uitstraling en gedrag stond mij niet aan. Afzichtelijk gekleed, vooral om zich af te zetten tegen de maatschappij,

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

maar vooral ook om op te vallen, stoer te doen, om er vervaarlijk uit te zien. In zwart het liefst en met zogenoemde 'kisten' aan de voeten. Zelden zag ik een compleet kledingstuk. Militant taalgebruik en ook dat was ik niet gewend. Het viel mij zwaar om mij in dergelijk 'gezelschap' ofwel 'zootje ongeregeld' meteen thuis te voelen. Maar, ik kwam als mijzelf en ben altijd mijzelf gebleven. Misschien heeft dat bijgedragen aan mijn geloofwaardigheid. Al vrij snel stelde ik binnen de AFA dat iedereen die tegen fascisme en extreemrechts feitelijk een antifascist is. Daarvoor hoef je je niet qua uiterlijkheden te onderscheiden van anderen in de samenleving. Een uitleg die werd begrepen en geaccepteerd. Normaal gekleed was en kwam ik dan ook.

In een later stadium werden de landelijke vergaderingen gehouden in het pand van het Komitee Utrecht tegen Racisme en Fascisme (KURF) in Utrecht. KURF een gerespecteerde en geaccepteerde actiegroep in Utrecht, maar diverse leden waren intensief betrokken bij de extreme AFA. 'Bovengrondse scheiding der geweldloze en gewelddadige machten' was gebruikelijk binnen antifascistisch Nederland.

### Hoofdstuk 4

#### Blokkadeactie met gevolgen

Al vrij snel haalde ik met 'mijn' lokale AFA-Zwolle groep het nieuws. Zwollenaar Henk Ruitenberg van de CP'86 (hij was landelijk voorzitter van de partij) werd in maart 1994 gekozen als raadslid in de Zwolse gemeenteraad.

Op de dag van zijn installatie organiseerde ik (lees: AFA-Zwolle) een vreedzame blokkadeactie van de ingang van het Zwolse gemeentehuis om te trachten zo lang mogelijk de installatie te voorkomen. Daartoe had ik antifascisten uit heel het land opgeroepen, 'gemobiliseerd' zoals het in antifa-jargon werd genoemd. Natuurlijk werd de hele actie tot in detail gemeld aan mijn RID- en BVD-contactpersoon. De actie werd ook via allerlei kanalen publiek aangekondigd.

Als persoon Paul Kraaijer was ik fel gekant tegen welke actie dan ook tegen de installatie van extreemrechtse gemeenteraadsleden. Die raadsleden waren immers democratisch gekozen. Er waren kennelijk kiezers in het land die in voldoende mate op extreemrechtse kandidaten hadden gestemd. Het is een groot democratisch goed, verkiezingen en bij de uitkomst van verkiezingen heeft iedere Nederlander zich neer te leggen. De actie had ik dan ook georganiseerd als de 'antifascist', 'acteur' en 'agent' Paul Kraaijer.

Als ontmoetingsplek voor deelnemers aan de blokkadeactie had ik een bekend Zwols kraakpand, de Emmaschool, gekozen (een oude 'meisjeschool' daterend uit het begin van de 20<sup>e</sup> eeuw aan de Emmastraat). Ik was secretaris van het stichtingsbestuur (st. Ateliers Emma) van dat kraakpand, waarin zo'n zestien ateliers werden verhuurd aan kunstenaars, waar een vegetarisch restaurantje was, waar muziek- en dichtavonden werden gehouden, etcetera. Een typisch kraakpand. Kortom, een alternatief cultureel bolwerk in de stad, waar ik voor mijn RID- en BVD-werkzaamheden natuurlijk goede contacten kon onderhouden met lokale activisten en krakers. Dat kraakpand lag dan ook – voor mij – voor de hand als logisch en voorstelbaar en begrijpelijk ontmoetingspunt waar antifascisten voorafgaand aan de blokkadeactie en erna nog wat konden kletsen en drinken. Daarenboven lag het op loopafstand van het station van Zwolle en van de snelweg A28 (Amersfoort-Zwolle-Meppel). 'Bij de blokkadeactie' ging het mis. Maar, feitelijk ging het niet mis bij de blokkadeactie. Een paar radicale linkse autonomen uit de stad Groningen ontdekten achter het gemeentehuis familieleden van Henk Ruitenberg. Die werden prompt door een of meerdere autonomen met traangas bespoten. Zinloos en dit misdadig gedrag stond geheel los van de vreedzame blokkadeactie van de ingang van het gemeentehuis. Gevolg: paniek, charges van de politie, autonomen/daders op de vlucht naar de Emmaschool waarin ze zich verschansten. De situatie rond het kraakpand was hectisch: veel ME, politiehonden en ruzie onderling tussen 'krakers' van de Emmaschool en linkse antifascisten. Het werd een heel 'gedoe'. Om kort te gaan, 's avonds bij thuiskomst stond mijn telefoon roodgloeiend. Ik werd bedreigd door zowel 'links' als 'rechts'. Mijn overige bestuursleden in het stichtingsbestuur bleken ook niet zo blij te zijn dat ik de Emmaschool als ontmoetingspunt had uitgekozen. Kraakculturen

bleken te botsen. De Emmaschool-krakers waren geen politieke krakers, maar 'culturele' en op zichzelf gerichte krakers. Het gevolg was dat ik drie dagen 'onderdook', in die zin dat ik de telefoon niet aannam en niet reageerde op de huisbel. Op een moment vond ik een handgeschreven briefje in mijn brievenbus waarop Hans van de RID in Zwolle mij verzocht contact op te nemen. Ik deed dat meteen en wat bleek: de twee overige bestuursleden van de stichting Ateliers Emma hadden mij als vermist opgegeven en maakten zich bezorgd. Overigens had de lokale Zwolse Courant uitgebreid over de actie bij het gemeentehuis bericht en mij zelfs neergezet als een soort terrorist. Maar, wanneer je publiek een actie aankondigt en duidelijk maakt dat het een vreedzame blokkadeactie is, dan nog weet je nooit zeker of er toch types als autonomen op af komen die alleen uit zijn op rellen. De activisten uit het noorden waren wel via een contact van mij in de stad Groningen benaderd om deel te nemen aan de blokkadeactie. Zij wisten echter dat het om een vreedzame actie zou gaan. Achteraf kon ik concluderen dat ik op twee punten te naïef was geweest. Ik had nooit de Emmaschool als ontmoetingslocatie moeten uitkiezen en ik had nooit de autonomen uit Groningen voor deelname moeten benaderen. Maar ja, als je alles in het leven vantevoren zou weten, dan zou het leven een stuk makkelijker zijn.

De RID en BVD hadden geen bemoeienis met de organisatie van de actie gehad.

Feit is wel dat het opmerkelijk te noemen is dat ik sowieso een dergelijke actie heb kunnen organiseren met medeweten van de RID en BVD. Maar, wellicht hoopte de BVD met een dergelijke actie op een rel, op problemen, op arrestaties om daardoor – via informatie verkregen van mogelijke arrestanten - meer zicht te krijgen op welke autonomen relschoppers waren.

In heel het land waren protesten tegen de installatie van extreemrechtse gemeenteraadsleden in steden. Zwolle, en dus de AFA-Zwolle, kon niet achterblijven en koos voor een vreedzame blokkade van het stadhuis.

Die dagen hadden zwaar op mijn gemoedstoestand ingewerkt en ik overwoog zelfs even het bijltje erbij neer te gooien, om te stoppen met de AFA-Zwolle en dus met mijn werkzaamheden voor de inlichtingendiensten. Ik zat er even finaal doorheen. Er was dan ook weinig tot geen morele steun vanuit de BVD en de RID Regio IJsselland en dat raakte me. Ik was en bleef alleen. Mijn echte verhaal en emoties kon ik aan niemand kwijt, met niemand delen. Er was geen uitlaatklep, geen warme praatpaal. Dat was mijn 'werk' nu eenmaal, alleen, eenzaam.

Behalve de lokale Zwolse Courant besteedde ook De Volkskrant, kort, aandacht aan de blokkadeactie in een groot artikel in haar editie van 13 april 1994 naar aanleiding van vele protesten in het land tegen de installatie in gemeenteraden van gekozen extreemrechtse gemeenteraadsleden:

*'Vooral scholieren doen mee aan anti-CD-demonstraties Gefluit, geschreeuw, en artikel 1 van Grondwet*

*Rond half één veegde de Mobiele Eenheid in Utrecht plotseling de Ganzenmarkt aan de zijkant van het stadhuis schoon. Bijna tegelijkertijd voer over de Oude Gracht een politieboot met aan boord de raadsleden Morren, De Regt en Van Eijk (Centrumdemocraten) en Vreeswijk (Nederlands Blok)....*

*Van onze verslaggevers*

### **AMSTERDAM**

*De installatie van extreem-rechtse gemeenteraadsleden is gisteren in tal van steden begeleid door demonstraties en blokkades waaraan een paar duizend mensen deelnamen. In Utrecht, Arnhem, Zwolle en Hoorn waren er kleine schermutselingen tussen politie en actievoerders. In Utrecht en Zwolle werden tien aanhoudingen verricht.*

*W. van Buuren van de Utrechtse politie had al aangekondigd dat de politie 'een creatieve manier had bedacht om de vier extreem-rechtse raadsleden het Utrechtse stadhuis binnen te krijgen'. De honderden demonstranten die de ingangen blokkeerden, werden dan ook compleet verrast door de bliksemactie met de patrouilleboot en konden een vrije doorgang voor de raadsleden niet beletten.*

*De demonstranten restte niets anders dan hun frustraties van zich af te schreeuwen en een fluitconcert te beginnen. Een ME'er kreeg een tomaat in het gezicht.*

*De ingang waardoor de vier het stadhuis binnengingen, was de hele morgen bewaakt door een groepje scholieren van de IVO-mavo in Oosterbeek. Zij hadden vrij gekregen en met 32 man waren zij naar Utrecht getogen om te demonstreren. Zij konden echter niet op tegen het stevige politie-optreden.*

*Van het 'lawaaispektakel' dat de actievoerders later aanrichtten was achter de dubbele ramen van de raadszaal weinig te horen. Twee raadsleden van GroenLinks en de PvdA verlieten hun zetel als CD of Nederlands Blok het woord voerde. PvdA-fractievoorzitter Abdou Najib, die twee stoelen verwijderd zit van Vreeswijk, zei het 'wrang' te vinden zich in één ruimte te moeten bevinden met iemand die zijn aanwezigheid onwenselijk acht.*

*Vreeswijk trok meteen van leer. 'Humane remigratie' moet een einde maken aan 'de afbraak van de voorzieningen'. De 'kleurrijke samenleving' leidt namelijk tot een 'struggle for life' tussen arm en rijk. De Utrechtse makelaar heeft de extreem-rechtse, Vlaamse politicus Filip Dewinter als groot voorbeeld. Dewinter was niet ingegaan op de invitatie van Vreeswijk aanwezig te zijn bij de raadsvergadering.*

*Duizend mensen namen deel aan een protestmars naar het beeldje van Anne Frank in de Utrechtse binnenstad. Aan het begin van de mars hield de politie een 34-jarige Utrechtenaar aan, die eerder een fles had gegooid die CD'er Morren op een haar na miste. Na afloop van de demonstratie werden vijf actievoerders opgepakt 'wegens provocerend gedrag'.*

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

*Twee pelotons Mobiele Eenheid in vredestenue, ruiters te paard, twee politieboden, één aanhoudingsteam en een met in totaal zeventien containers hermetisch afgesloten stadhuis vormden het decor in Amsterdam van de installatie van de nieuwe gemeenteraad, waarin sinds dinsdag ook vier raadsleden van de CD zitting hebben. De vier werden in de vroege ochtend al onder politiebegeleiding het stadhuis binnengeloodst.*

*De installatie van de vier Centrumdemocraten in Amsterdam verliep zonder incidenten. De 41 raadsleden van de democratische partijen in de raad legden de eed of de gelofte af, waarna loco-burgemeester L. Genet zich speciaal wendde tot de vier Centrumdemocraten en hen artikel 1 van de Grondwet voorlas. De tekst waarin het gelijkheidsbeginsel wordt verwoord, werd eveneens op een van de muren van de raadszaal geprojecteerd.*

*In tegenstelling tot acht en vier jaar geleden bij de installatie van raadsleden van Centruumpartij en Centrumdemocraten was het dinsdag buiten het stadhuis in Amsterdam opmerkelijk rustig. Rond het middaguur demonstreerden enkele honderden betogers bij het stadhuis, onder wie veel raadsleden, ambtenaren en scholieren. Bij het kantoor van het Amsterdamse stadsdeel Zeeburg demonstreerden driehonderd betogers tegen de installatie van twee leden van de CP'86. Ook deze betoging verliep rustig.*

*In Den Haag, waar extreemrechts vijf zetels heeft, waren slechts vijftig demonstranten op de been. In Rotterdam (vijf CD'ers en een CP'86-raadslid) verliep de installatie van de gemeenteraad eveneens rimpelloos. Voor het zwaar beveiligde stadhuis demonstreerden honderd jongeren, meest scholieren. Incidenten deden zich niet of nauwelijks voor.*

*Bij de installatie van de raad beklagde het CD-raadslid W. van Ginneke zich erover dat de CD wordt gediscrimineerd vanwege de politieke overtuiging. Extreemrechts is, evenals een aantal progressieve nieuwkomers, buiten de college-besprekingen gehouden in Rotterdam.*

*In Arnhem hebben driehonderd actievoerders enige tijd het Arnhemse CD-raadslid H. Selhorst de toegang tot het stadhuis versperd. Kort na drie uur toen hij bij het stadhuis arriveerde, ontstond een duw- en trekpartij tussen de demonstranten en de politie. Selhorst werd enige tijd later met een politieauto naar een zij-ingang van het stadhuis gebracht en kon daar naar binnen.*

*De politie heeft in Zwolle bij het stadhuis enkele charges uitgevoerd om demonstranten te verjagen. Zij wilden verhinderen dat raadslid H. Ruitenberg (CP'86) werd beëdigd. In de zaal werd de beëdiging verstoord door betogers, die leuzen riepen als: 'Geen fascist in de raad.' Twee mannen en een vrouw werden aangehouden, nadat familieleden van het raadslid op weg naar huis werden lastig gevallen en werden bespoten met traangas.*

*In Eindhoven werd een van de twee CD-raadsleden tijdens een receptie door demonstranten bekogeld met de daar geserveerde exotische hapjes. De woning van CDlijsttrekker Schoonbeek is met leuzen beklad, zoals 'CD is NSB'.*

*In Hoorn liet burgemeester P. Janssen een groot deel van de publieke tribune in de raadszaal ontruimen. Zeventig toeschouwers hadden een half uur lang met veel lawaai de*



## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

*raadsvergadering verstoord en het CD-raadslid Rietveld met propjes en bekertjes bekogeld. Ook twee CD-aanhangers in camouflagetenu werden verwijderd.*

*In Haarlem namen honderden personen deel aan het protest. Ook in Haarlemmermeer, Beverwijk, Breda, Heemskerk, Purmerend en Velsen waren manifestaties.'*

### Hoofdstuk 5 Bedreigingen

Al mijn activiteiten werden rechtstreeks teruggekoppeld naar mijn contact binnen de BVD en de RID. Binnen korte tijd had ik het vertrouwen van de 'leider' van de AFA, Jeroen 'Bosch'/Hanenbergh. Kraker, intelligent, actievoerder. De AFA had een landelijk secretariaat in een bekend kraakpand, gelegen schuin onder de Dom in de stad Utrecht en niet ver van een brandweerpost. Ik werd de tweede man.

Drukke jaren, spanningen, zeer veel bedreigingen en intimidaties. Brandstichting bij mijn flatwoning, maar ook pesterijtjes zoals het dichtlijmen van het voordeurslot van mijn woning, het gieten van schenkstroop in de brievenbus waardoor mijn post beschadigd raakte, het hinderlijk gevolgd en gefotografeerd worden door rechtsextremisten en eenmaal ontving ik een zogenoemde doodsbrief. Op een vreemde manier leerde ik ermee om te gaan, de bedreigingen te relativiseren. Consequent deed ik telkenmale aangifte bij de Zwolse politie, maar een dader is nooit gevonden. Ik heb ook niet het gevoel gehad dat ooit serieus onderzoek werd verricht door de politie.

Ik was landelijk woordvoerder geworden van de AFA en kwam daardoor af en toe op lokale, regionale en landelijke tv en radio. Daarbij gebruikte ik bewust mijn echte naam. Het maakte mij in alle opzichten geloofwaardiger. Maar, het maakte mij ook kwetsbaar. Ik onderhield contacten met lokale besturen, politici en de media. Op een dag kwam KRO-verslaggever Sven Kockelmann (destijds werkzaam voor KRO's Brandpunt, het latere Netwerk) bij mij thuis met een cameraploeg, omdat ik namens de landelijke AFA interne documenten van de CP'86 publiek wilde maken, zoals een aanvraag lidmaatschap van de Amerikaanse Ku Klux Klan. Die aanvraag werd overigens afgewezen, omdat een organisatie of politieke partij geen lid van de Ku Klux Klan kon worden. Alle documenten moesten aantonen dat de politieke partij CP'86 feitelijk een verkapte extreemrechtse, neonazistische organisatie was met zelfs een eigen knokploeg en onderzoeksgroep om antifascisten in kaart te brengen. Op de dag van de uitzending werd het item in zogenoemde 'trailers' aangekondigd. Hierdoor kon de CP'86 in actie komen en op het moment dat ik 's avonds naar mijzelf keek op tv, werd in het trapportaal van mijn flatwoning brand gesticht. Ik rook plotseling een brandlucht en zag al snel rook onder mijn voordeur naar binnen komen. Onwezenlijk, ongeloof in eerste instantie en dan het besef dat er werkelijk brand was. Twee dozen oud papier onder de brievenbussen beneden in de hal van het trapportaal bleken in brand te staan. Dat papier en die dozen konden niet vanzelf gaan branden. De CP'86 was kennelijk 'not amused' dat die interne info naar buiten werd gebracht, immers de partij beweerde altijd niet neo-nazistisch te zijn. De brand, hoe klein ook, was angstig. Ik kreeg veel rook binnen, verstikkend. Alle bewoners aan het trapportaal moesten hun woningen verlaten. Er hing een verstikkende rook. Ik alarmeerde zowel de brandweer als de politie. Meteen deed ik aangifte van bedreiging en brandstichting bij de politie. Een formaliteit. Na alle commotie rond de flat, de

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

aanwezigheid van brandweer en politie trok natuurlijk de nodige aandacht, was ik uitgeput. Ik wilde praten, maar kon dat niet. Met wie? Om stoom af te blazen besloot ik naar mijn stamcafé te fietsen voor een borrel en een babbel. Iets na middernacht kwam ik thuis, dook in bed en viel als een blok in slaap.

Eén van de meest succesvolle en spannende acties van de AFA was toen het een groep van zo'n driehonderd radicale in zwart gehulde antifascisten lukte om een congres van de CP'86 in wegrestaurant De Engel bij het plaatsje De Engel, Lisse, te voorkomen. Dat was op 19 november 1994. Na een heuse klopjacht – met twee grote bussen, zeventien personenbusjes en elf auto's - vanuit de stad Utrecht, dwars door de provincies Utrecht en Zuid-Holland. In Leiden, bij de Groenord Hallen, werd duidelijk dat het congres in Lisse plaatsvond.

De actie werd overigens door de AFA niet onder haar eigen naam georganiseerd. Vanwege het karakter van de actie was besloten om de actie onder een andere naam te houden; initiatiefgroep 'Verhinder het CP'86 congres'. Dat gebeurde vaker. Om het 'nette' karakter van de AFA naar buiten toe in stand te houden, werden zo nu en dan meer militante acties bewust onder andere namen georganiseerd.

De CP'86 bleek de vergaderlocatie onder een valse naam te hebben gehuurd. De eigenaar, die daar inmiddels achter was gekomen, wilde daarom de rechtsextremisten het pand uitzetten. Uiteindelijk verlieten zij, onder politiebegeleiding, de vergaderlocatie in een door de politie opgetrommelde streekbus. Vanuit opengemaakte dakluiken werden de antifascisten bekogeld met asbakken die de rechtsextremisten hadden gestolen uit het vergadercentrum. Voor mij was het angstig. Nooit eerder had ik tussen zoveel radicale antifascisten gestaan, gekleed in het zwart, 'kisten' dragend, bivakmutsen, sjawls en zelfs zwarte integraal helmen....zeer bedreigend en intimiderend. Om de groep heen was een dik touw. Dat scheen een 'Duitse' actiemethode te zijn, om zo lang mogelijk te verhinderen dat de politie activisten kon arresteren. Ik stond dan ook opeengepropt tussen de touwen. Zag stenen in de tas van een radicale antifa. Maar ja, het hoorde bij mijn werkzaamheden voor de BVD. Ze waren niet altijd 'leuk'. Ook mijn privéleven begon er onder te lijden. Op zonnige dagen wilden zelden kennissen, vriendinnen of vrienden met mij op een terrasje zitten om een bakje koffie of een pilsje te drinken. Te bang om met mij in verband te kunnen worden gebracht en dan ook door rechtsextremisten te worden aangezien voor 'activist'/'antifascist', met mogelijke vervelende consequenties tot gevolg. Iedereen wist ondertussen waar rechtsextremisten en neonazi's toe in staat konden zijn. Foto's die zij van mij hadden gemaakt verschenen af en toe in hun 'partij'blaadjes, met erbij mijn persoonlijke gegevens vermeld. Iedereen wist wie ik was en waar ik woonde.

### Hoofdstuk 6

#### Enige arrestatie in 25 jaar

In maart 1995 werd ik voor het eerst, en daar bleef het ook bij, gearresteerd tijdens een protest in Utrecht tegen een extreemrechtse demonstratie. Ik had aan de arrestatie kunnen ontkomen, maar heb mij bewust laten oppakken, ik speelde immers een rol. Een vreemde gewaarwording ook, immers, ik stond aan hun kant, aan de kant van de politie, aan de kant van de overheid, maar dat wist en mocht niemand weten. In mijn begin 1997 uitgegeven boek 'Een Antifa vertelt....' schrijf ik er het volgende over:

*'(...) Op 25 februari 1995 werden in Rotterdam honderd zeventig antifascisten gearresteerd en op 4 maart van datzelfde jaar in Utrecht honderd eenenzestig. In Utrecht werden slechts vier aanhangers van de NVP/CP'86 gearresteerd bij het NS-Centraal Station. Op die dagen was in genoemde steden sprake van een extreem-rechtse, illegale, demonstratie. Ik bevond me op 4 maart onder de vele arrestanten. Het was de eerste keer dat ik ben gearresteerd. In Utrecht was niet eens sprake van een tegen-demonstratie. Ik stond met een groep mensen bij het sokkeltje van een beeldje van Anne Frank bij de bloemenmarkt in het centrum van Utrecht. Er was op dat moment enige onduidelijkheid ontstaan over de 'tegen-demonstratie'. Die bleek door de burgemeester op het laatste moment verboden te zijn. Veel mensen waren daarvan niet op de hoogte. Bij het beeldje legden we als alternatief voor de verboden tegen-demonstratie bloemen; een uiting van verzet tegen fascisme en racisme. Plotseling werd de groep omsingeld door de Mobiele Eenheid en ging men over tot arrestatie – zonder duidelijke sommaties vooraf om ons te verwijderen -, omdat er sprake zou zijn geweest van een verboden demonstratie. Er was overdreven veel ME aanwezig. Er cirkelden zelfs een paar politie helicopters boven ons.*

*De politie heeft die dag vele personen gearresteerd op grond van uiterlijkheden. Een bepaalde kledingdracht was voldoende reden voor de politie om preventief mensen op te pakken uit angst voor een mogelijke confrontatie met rechts-extremisten.*

*Bij mijn vertrek met de trein vanuit Zwolle richting Utrecht, hoorde ik op het Zwolse NS-station twee mannen van de spoorwegpolitie aan een conducteur van de intercity Groningen/Leeuwarden-Utrecht vragen, of er in die trein ook 'radicalen' zaten. De politie was dus duidelijk op landelijk niveau al vroeg preventief aan het werk. Op het NS-station in Utrecht werden diverse personen aangehouden. Ook werden mensen opgepakt die niets wisten van welke demonstratie dan ook. Dat gebeurde met in de hand artikel 435a van het Wetboek van Strafrecht. Een artikel ('uniformverbod') uit 1935 bedoeld om provocerend gedrag van de NSB te kunnen aanpakken ('het in het openbaar kledingstukken of opzichtige onderscheidingstekens dragen of voeren, welke uitdrukking zijn van een bepaald staatkundig streven'). Het is wrang dat dat artikel uit de Justitie stallen werd gehaald om tegenstanders van fascisme te arresteren.*

*Alle arrestanten werden afgevoerd naar het voetbalstadion van FC Utrecht (Galgenwaard) en daar voorgeleid aan een hulpofficier van Justitie. Ook werd iedereen gefotografeerd, als*

waren het heuse criminelen. Zelf heb ik ongeveer vijf uren moeten doorbrengen in de koude catacomben van dat stadion, zonder sanitaire en andere voorzieningen, met vele anderen in een zogenaamde corridor onder de tribunes welke naar het voetbalveld leidt. We moesten staan, stoelen waren er niet. Het was een tochtgat. De vijf uren duurden bijzonder lang.

Mijn gedachten gingen ongewild naar de dictatuur in het Chili van de roerige jaren '70 – eind jaren '80 ben ik enige tijd secretaris geweest van het Zwolse Chili Komitee en betrokken geweest bij solidariteitsacties voor Chili. Het stadion van Santiago, 'Estadio Chile', deed in die roerige jaren dienst als gevangenis en martelruimte. De bekende Chileense zanger Victor Jara was één van de vele slachtoffers van dictator Pinochet die door marteling in het stadion om het leven werd gebracht.

Onder de arrestanten in het Utrechtse stadion bevond zich zelfs een journalist van het Algemeen Dagblad die zijn perskaart had vergeten.

Iedereen probeerde elkaar op te monteren. Bijna niemand kende elkaar. Snel werd me duidelijk dat er diverse personen waren die tijdens het doen van boodschappen waren gearresteerd, omdat ze toevallig bijvoorbeeld een 'Palestijnen'-sjaaltje droegen of zwarte hoge schoenen ('kisten'). Het optreden van de politie blonk uit door paniekerigheid en werd nadien door zeer velen – ook in politiek Den Haag – zwaar bekritiseerd, terecht. Een aantal gearresteerde personen, waaronder ikzelf, heeft later een klachtenprocedure aangespannen tegen de korpschef van politie in Utrecht, Wiarda. Zij waren allen van oordeel, dat de politie op 4 maart zich niet correct had gedragen en verlangden een onderzoek. Uiteindelijk heeft de politie erkend vele fouten gemaakt te hebben, werden negen van de tien klachten gehonoreerd en ontvingen alle klagers een schadevergoeding van de Utrechtse politie.

Ik had me overigens uit principiële overwegingen bewust laten arresteren in Utrecht. Een week ervoor was ik ook aanwezig in Rotterdam. Op 25 februari bracht de ME de trein tot stilstand waarin ik met vele antifa's op weg was naar een verboden demonstratie van de NVP/CP'86. Wij wilden een tegen-demonstratie organiseren. Op het station moest iedere 'niet gewone' passagier de trein verlaten, waarna bijna iedere antifascist op het perron door de politie werd gearresteerd en afgevoerd. Ik ontkwam aan arrestatie, omdat de politie mij niet 'herkende' als een antifascist! Terwijl links en rechts om mij heen bekenden werden gearresteerd, waaronder Cees, kon ik ongemoeid tussen een aantal hagen ME'ers met gevaarlijk uitzierende honden doorlopen. Evenals de ME'ers hadden ook de schuimbekkende honden geen oog voor mij. Het was een vreemde ervaring. Staand in de hal van het station zag ik dat iedere antifascist geboeid tussen twee of drie ME'ers werd afgevoerd. Ze passeerden me allemaal op nog geen twee meter afstand.

Een aantal dagen later in Utrecht wilde ik niet een tweede keer aan arrestatie ontkomen vanwege het feit dat de politie mij kennelijk niet ziet als een actievoerder. Uiterlijkheden zeggen echter niets over de politieke motieven en gedachten van een persoon. (...)

Na de arrestatie in Utrecht heb ik van de BVD geen extra vergoeding of iets dergelijks ontvangen. Kennelijk was het toen nog 'all in the game'. In ieder geval bleef ik uitstekend in mijn rol als antifascist functioneren. Tè, kan ik achteraf concluderen. En het was inderdaad

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

zo, dat ik me op die 4<sup>e</sup> maart van 1995 bewust heb laten oppakken, niet alleen om eens te zien of en hoe politie en Justitie hun werk deden, maar vooral om geloofwaardig te zijn en te blijven en om mijn rol voor de BVD goed neer te kunnen zetten. Maar, een leuke ervaring was het absoluut niet en het is dan ook gelukkig bij deze ene arrestatie, die ik notabene zelf had uitgelokt, gebleven.

### Hoofdstuk 7

#### Demonstraties 24 februari 1996 Zwolle

Het jaar 1996, vooral de maanden januari en februari, stond in het teken van het organiseren, samen met de AFA-Twente in Hengelo, van een grootse tegendemonstratie tegen een demonstratie van de CP'86 en CD in het centrum van Zwolle. Beide demonstraties mochten van het Zwolse gemeentebestuur doorgaan op 24 februari. Voor de tegendemonstratie kwamen ruim duizend mensen op de been, waaronder vele allochtonen. Ik had dan ook mijn uiterste best gedaan om het tegenprotest zo breed mogelijk gedragen te krijgen en dat was uitstekend gelukt. Vooral de lokale samenwerking met Turkse- en Marokkaanse organisaties was grandioos. Eindelijk een tegendemonstratie zonder incidenten. Alles verliep prima. Het was een succes. Maar, 's avonds was ik bekaft. Thuis gekomen kon ik in eerste instantie niet eens mijn woning binnen: rechtsextremisten hadden het leuk gevonden om het slot van mijn voordeur dicht te kicken. Pesterijtje, kinderachtig. Later die avond ging ik even een borrel halen in mijn stamcafé. Rust, alles, inclusief spanning, van me afzetten. Zwolle had, dankzij mij en burgemeester Jan Franssen, geschiedenis geschreven: voor het eerst hadden extreemrechtse partijen legaal mogen demonstreren en kon ook nog eens op dezelfde dag, maar op een later tijdstip, een tegendemonstratie worden gehouden.

Een paar maanden na de demonstraties in Zwolle hadden ik en Jeroen, namens AFA, op 3 september 1996 op uitnodiging van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, een gesprek met ambtenaren van dit ministerie naar aanleiding van de ontstane discussie over demonstratierecht voor extreem-rechts. Een van de ambtenaren stelde zich voor als medewerker van de Binnenlandse Veiligheidsdienst. Ik zat dan ook bij het twee en een half uur durend overleg met gemengde gevoelens. Maar ja, ik speelde een rol, ik acteerde. Natuurlijk was mijn contact binnen de BVD ervan op de hoogte.

In de loop van 1996 besloot ik een boek te gaan schrijven over het wel en wee van een vreedzaam antifascist. Die antifascist was ik, de acteur. Ik maakte gebruik van een dagboek dat ik had bijgehouden in de periode voor en na de demonstraties in februari. Natuurlijk had ik de BVD en RID op de hoogte gesteld. Ik kreeg 'toestemming' om het boek te schrijven. Met dien verstande dat ik voor het boek natuurlijk wel in mijn rol moest blijven. Het boek is begin 1997 in eigen beheer uitgegeven in een beperkte oplage en was binnen de kortste keren uitverkocht. Op geen enkele wijze hebben de BVD en RID (financieel) bijgedragen aan de totstandkoming van het boek. Rode draad in het boek van 165 pagina's waren de demonstraties op 24 februari 1996 in Zwolle en de publieke discussie die volgde over demonstratierecht voor extreemrechts. Een discussie ik ik intensief heb gevolgd, daarbij niet 'gestuurd' door de inlichtingendiensten. Een boek dat ik voor mijn gevoel moest schrijven. Ook om mij in zekere zin en in enige mate 'af te zetten' tegen de overheersende visie binnen

de Anti-Fascistische Aktie dat extreemrechts niet mag demonstreren en dat het gelegitimeerd is om rechtsextremisten en neonazi's letterlijk van de straat af te slaan. Ik was en ben een andere mening toegedaan: iedereen, dus ook rechtsextremisten, hebben recht op demonstratie, mits een demonstratie wordt gehouden binnen het kader van wat wettelijk is toegestaan. Ik trachtte die nuance ook binnen AFA bespreekbaar te maken, tevergeefs. Extreemrechts van de straat af slaan, dat wilden de meeste AFA-sympathisanten. Maar, door dat te doen waren zij feitelijk net zo fascistisch als extreemrechts: anderen je wil opleggen door het gebruik van geweld. Ik bleef tot eind 1998 actief binnen de AFA en de BVD van veel informatie voorzien.

Het linkse actieblad Ravage publiceerde in haar nummer 231 van 21 maart 1997 onderstaand artikel naar aanleiding van de uitgave van mijn boek. Uit deze recensie blijkt ook weer dat ik mijn rol als links activist antifascist goed, geloofwaardig, heb gespeeld. Dat was het, een rol. Was ik niet door de lokale RID - als verlengstuk van de BVD - benaderd met het verzoek een lokale AFA groep in het leven te roepen, dan was er nimmer een AFA-Zwolle en een antifascist Paul Kraaijer geweest. Wel een tegenstander van extreemrechts, Paul Kraaijer, maar geen fanatieke antifa.

### *'Een antifascist is ook maar een mens*

*Voor eventjes was Jan Franssen de bekendste burgemeester van Nederland. Deze man haalde de woede van een aanzienlijk deel van antiracistisch Nederland op z'n hals door een aantal extreem-rechtse organisaties toestemming te verlenen om op 24 februari 1996 te demonstreren in de binnenstad van Zwolle.*

*Met dit besluit week Franssen volledig af van de koers die andere burgemeesters meenden te moeten varen. Immers, in de daaraan voorafgaande weken werden er, nadat antifascisten een tegendemonstratie hadden aangekondigd, dergelijke manifestaties in steden als Rotterdam en Utrecht verboden op grond van de te verwachten verstoring van de openbare orde.*

*De Antifascistische Aktie-Zwolle (AFA-Zwolle) had ook zo'n verzoek tot het houden van een tegendemonstratie ingediend. Op 16 april had Paul Kraaijer van AFA-Zwolle hierover een persoonlijk onderhoud met burgemeester Franssen in het gemeentehuis.*

*Na de mededeling dat zowel de demonstratie van extreem-rechts als die van de antifa's gewoon doorgang konden vinden, maar op verschillende tijdstippen en onder politiebegeleiding, geloofde Paul z'n oren niet. 'Een koel briesje in m'n lichaam gaat snel over in een kille zware oorkaan', zo schrijft Paul Kraaijer in het boek Een antifa vertelt. 'Wat bezielt die aardige, gemoedelijke burgemeester?', vraagt hij zich wanhopig af. 'Laat Zwolle maar eens zien wat voor een volk het is!', krijgt hij van Franssen als antwoord.*

*De stap van Franssen was gedurfd en gewaagd, maar leidde er uiteindelijk toe dat politiek Den Haag zich boog over de vraag in hoeverre het demonstratierecht ook geldt voor*



volksvijandige organisaties als de CP'86 en de CD. Volgens Paul Kraaijer, destijds fel tegenstander van de extreem-rechtse demonstratie, is die politieke discussie weliswaar deels de verdienste geweest van burgemeester Franssen, maar zónder de inzet van AFA had het nooit zover kunnen komen. Paul is ervan overtuigd dat zonder de aankondigingen van tegendemonstraties van AFA, extreem-rechts overal in het land legaal had kunnen demonstreren, omdat er dan geen sprake zou zijn geweest van een 'dreiging van verstoring van de openbare orde'.

De eerste maanden van 1996 worden voor Paul Kraaijer gekenmerkt door het opvoeren van een zo breed mogelijk maatschappelijk verzet tegen fascisme en racisme. Begin januari neemt hij het besluit om gedurende een aantal maanden een dagboek bij te gaan houden over zijn werkzaamheden, hetgeen nu in zeer beperkte oplage in boekvorm is verschenen en in zelfbeheer is samengesteld. Paul heeft het boek inmiddels verspreid onder vrienden en bekenden, terwijl de voltallige pers ook een exemplaar ontving.

Paul is van mening dat veel mensen een verkeerd, ongenuanceerd beeld hebben van antifascisten. Dit beeld wordt enerzijds gevoed door de houding van radicale 'zwarte' autonomen en anderzijds door de veelal tendentieuze berichtgeving in de media. In zijn boek *Een antifa* vertelt wil hij dat beeld zien te doorbreken.

In korte maar daadkrachtige zinnen beschrijft Paul de kruistocht die hij, samen met een handvol medestanders, uitvoert tegen de CD en CP'86 die op hun beurt verwoede pogingen doen om vergaderruimte te huren in Overijssel. AFA-Twente volgt hierbij een beproefd procedé; indien het extreem-rechts gelukt is een zaal te huren, wordt de zaaleigenaar, de pers én de burgemeester van de betreffende gemeenschap onmiddellijk verwittigd van het feit dat er een tegendemonstratie zal worden georganiseerd.

Dit drukmiddel is meestal effectief genoeg om extreem-rechts met lege handen te laten zitten. Je moet hierbij echter wel snel en adequaat handelen, merkt Paul Kraaijer nuchter op, en dat is niet voor iedereen weggelegd. 'Ervaring is belangrijk. Goed en formeel kunnen schrijven, over de juiste contacten beschikken, scherp zijn. Het hoort er allemaal bij', aldus Paul.

Dat hij scherp is, blijkt uit het volgende voorbeeld. Zodra Paul verneemt dat de Horecabond zaaleigenaren in Noord-Holland schriftelijk oproept geen ruimte te verhuren aan extreem-rechts, vraagt hij de Horecabond om hetzelfde te doen in Overijssel. Hetgeen geschiedt. Uit frustratie besluit extreem-rechts dan maar een demonstratie aan te vragen in Zwolle, om daarmee het recht op vergaderen te kunnen bekrachtigen.

Omdat Paul extreem-rechts met open vizier bestrijdt, overigens op uiterst correcte wijze, vormt hij een gewillige prooi voor de neonazistische bloedhonden. In z'n dagboek beschrijft hij de vrijwel dagelijkse scheld- en dreigkanonnades die hij via de telefoon te horen krijgt. Als hij weer eens in het nieuws is geweest - Paul heeft vanwege z'n achtergrond een haat/liefde relatie met journalisten, hij flirt met ze - is het spitsuur qua binnenkomende telefoontjes. Een antwoordapparaat biedt in zo'n geval enige uitkomst. Inmiddels heeft hij een geheim nummer.

*In het boek komen de vele kwalijke gezichten van extreem-rechts ruimschoots aan bod. Paul Kraaijer grossiert in namen en netwerken, maar verliest daarbij het overzicht niet uit het oog. Hiermee wint Een antifa vertelt aan meerwaarde. Het biedt de lezer een informatief kijkje in de smerige keuken van extreem-rechts, waar met pannen wordt gesmeten.*

*Met name uit de passages waarin Paul z'n persoonlijke heden en verleden beschrijft, blijkt in hoeverre hij betrokken is bij het uitbannen van onrecht in de samenleving. Paul is een mens, gesneden uit het juiste hout. Al tijdens z'n militaire dienstplicht begin jaren tachtig, deed hij mee met de blokkadeacties in Woensdrecht. Als griffiemedewerker van de Zwolse arrondissementsrechtbank maakte hij zich kwaad om de strafmaat die een meisje kreeg opgelegd vanwege het stelen een potje pindakaas, terwijl de directeur van het frauderende bedrijf zich vrijkocht van vervolging. Hij maakt zich veel en vaak kwaad (die mensen heb je), maar trekt vervolgens ook ten strijde (dat zijn er heel wat minder).*

*Een minpunt van het boek, waar duidelijk geen eindredacteur aan te pas is gekomen, betreft de moeilijk te volgen rode draad in de beschreven gebeurtenissen. Zo zit je het ene moment midden tussen de katten van Paul, om vervolgens ergens tussen een bouwbrigade in Nicaragua te belanden. Als Paul Kraaijer getracht heeft om met het boek bepaalde vooroordelen weg te nemen over het imago van AFA, een club die bij veel burgers en journalisten nog immer te boek staat als een horde in het zwart geklede met knuppels zwaaiende barbaren die geen snars beter zijn dan de neonazi's, dan is hij daar goeddeels in geslaagd.*

*Alex van Veen'*

Om een beeld te schetsen van de risico's die ik heb gelopen door mijn werkzaamheden binnen de AFA en van de algehele sfeer in die jaren, volgen hieronder enkele uitgebreide passages uit mijn boek 'Een antifa vertelt...'

*(...) Eind mei 1995 werden ikzelf en een vrouw van AFA-Zwolle thuis bezocht en gefotografeerd door skinheads. Zij belden aan, vroegen naar onze naam, maakten meteen daarop een foto en reden vervolgens hard weg waarna ze wegreden in een auto die verderop in de straat stond geparkeerd. Dit was duidelijk het werk van ODIN (Onderzoeks Documentatie en Inlichtingen Netwerk), een extreemrechtse 'inlichtingendienst'. Dat ze ons hebben gefotografeerd, daar kan ik me nog niets bij voorstellen, gelet op onze activiteiten en mijn positie binnen AFA landelijk. Anders was het echter bij een ander voorval.*

*In de tweede week van oktober 1995 gebeurde feitelijk hetzelfde bij twee jonge vrouwen in Zwolle. Zij werden beide 's avonds rond tien uur gefotografeerd door drie skinheads. Dit voorval zette grote vraagtekens bij mij. Waarom werden deze twee vrouwen op die wijze geïntimideerd? Het was een raadsel. Eén van de vrouwen is enige tijd bestuurslid geweest van de Zwolse afdeling van GroenLinks en van de wereldwinkel in Zwolle. Zij kan dus 'interessant' zijn voor de NVP/CP'86, terwijl ze helemaal niet actief is op het terrein van anti-fascisme of -racisme. Mogelijk beschikt ODIN over oude registergegevens van de Kamer van Koophandel in Zwolle. Dat zou een verklaring kunnen zijn voor het feit dat men wist wie en waar gefotografeerd moest worden. Een andere reden om juist haar te fotograferen kan ik*

niet verzinnen. De andere vrouw daarentegen heeft nimmer ook maar iets van doen gehad met 'linkse' organisaties of groeperingen. Wel had zij op de bewuste avond een anti-racisme poster in het kamerraam hangen. Maar, dat kan en mag toch geen reden zijn om ook haar te fotograferen. Eén van de skinheads had tegen haar gezegd dat ze nu op 'de dodenlijst' stond. Die opmerking beschouw ik als een misselijk makende 'grap'.

Daarentegen is mij bekend – uit mij voorhanden zijnde informatie – dat binnen bepaalde neo-nazistische groeperingen in Europa werkelijk dodenlijsten bestaan. Op die lijsten komen de namen voor van actieve antifascisten uit de betrokken landen. De extreem-rechtse Engelse groepering Combat 18 (van het getal '18' staat de 1 voor de A uit het alfabet en de 8 voor de H, tesamen de initialen vormend van Adolf Hitler) publiceerde in haar blad 'International Redwatch' in de zomer van 1995 foto's, namen en adressen van 15 Noorse antifascisten met de tekst 'Wanted Dead!'. Tevens werden de namen en adressen vermeld van negenentwintig Engelse leden van de Labour Party uit Londens East End, met de tekst 'Kill'em All!'.

De vrouw was dusdanig bang geworden, dat zij geruime tijd niet alleen thuis durfde te zijn. Ik heb haar bezocht en een uitgebreid gesprek met haar gevoerd. Ze bleek niets te weten over extreem-rechts en tijdens het gesprek steeg haar verbazing en ontzetting met de minuut. Ze waardeerde mijn komst en mijn verhaal. Ik heb haar enigszins kunnen geruststellen.

Op de avond van de fotograferactie is meteen door de twee vrouwen contact opgenomen met de politie. Deze nam de melding niet direct al te serieus. Aan één van de vrouwen werd zelfs door een agent gevraagd 'Zat er wel een rolletje in het toestel?' en 'Waarom bent u ze niet achterna gelopen?'...

Hieruit blijkt overduidelijk dat de situatie ernstig werd onderschat door de politie. Ik vind dat zeer kwalijk.

Later vernam ik dat de drie skinheads dezelfde avond rond zeven uur in Nijmegen zijn geweest waar ze geprobeerd hebben iemand van AFA-Nijmegen te fotograferen. Van deze confronterende wijze van fotograferen gaat een zeer bedreigende werking uit. Immers, er bestaat een kans dat de gemaakte foto's vergezeld van persoonlijke gegevens van de gefotografeerden vandaag of morgen opduiken in een extreem-rechtse brochure met alle vervelende consequenties voor betrokkenen vandien. Uiteindelijk heeft één van de Zwolse vrouwen aangifte gedaan bij de politie. Dat ging overigens niet gemakkelijk. Het was noodzakelijk dat ik met haar meeging naar het politiebureau, om de politie in te lichten over het 'achter-de-schermen-werk' van de NVP/CP'86 en om de ernst hiervan duidelijk te maken. Er ontstond een vervelende discussie over de vraag of het maken van sec een foto strafbaar is. In principe niet, doch mogelijk wel als hier een bedreigende werking vanuit gaat. Die bedreigende werking heb ik duidelijk kunnen maken aan de hand van de brochure 'ANTIFA NOORD' welke ik mee had genomen. De rechercheur die de aangifte opnam, vroeg zich af of het hier wel om een strafbaar feit handelde en of er wel een proces-verbaal van kon worden opgemaakt. Ik reageerde op zijn aarzeling door te zeggen, dat om te bepalen of het hier wel of niet om een strafbaar feit zou gaan er wel degelijk een proces-verbaal van moest worden

*opgemaakt. Het is immers de taak van het Openbaar Ministerie om te beoordelen of de fotograferactie van extreem-rechts strafbaar is of niet en niet van de politie. Eveneens heb ik gevraagd of men in de toekomst dit soort voorvallen serieus wil benaderen. De 'gewone' agent blijkt niet alle 'ins en outs' te weten met betrekking tot extreem-rechts. Het zou aan te bevelen zijn om binnen de Nederlandse politiekorpsen daar wat meer aandacht aan te besteden en te streven naar deskundigheidsbevordering.*

*(...)*

*In dezelfde maand (oktober 1995) verscheen het 'Wijnnummer' van het landelijke ledenblad van de NVP/CP'86, 'De Revolutionaire Nationalist'. In dit nummer is onder andere een artikel opgenomen met de titel 'Blik op links'. Daarin worden onder andere mijn naam, adres (fout vermeld) en telefoonnummer vermeld en die van Paul Rosenmöller, Tweede Kamerlid voor GroenLinks. Bovendien wordt een oproep gedaan in dat artikel aan de leden om personen van GroenLinks in de gaten te houden. Zo wil de NVP/CP'86 weten waar GroenLinks vergadert, wie er plaatselijk actief zijn, waar leden van GroenLinks wonen, wat ze voor de kost doen en wat voor auto ze hebben. GroenLinks wordt door extreem-rechts gezien als een lastige partij die zich duidelijk uitspreekt tegen fascisme en racisme. Diverse leden van GroenLinks zijn als individuen, op persoonlijke titel, actief in anti-fascisme en –racisme komitees en organisaties. (...) Nà de publikatie van het artikel ontving ik bijna dagelijks, van 's morgens vroeg tot diep in de nacht, vervelende en soms bedreigende telefoontjes. Doorgaans worden termen gebruikt als 'linkse rat', een bekende term binnen de NVP/CP'86. Eenmaal is een verband gelegd met de brandstichting. Een fascist had op mijn antwoordapparaat de vraag ingesproken: 'Heb je al rookmelders gekocht?'. Ook is een paar maal gezegd dat 'ze' binnenkort mijzelf en mijn woning zullen 'aanpakken' en dat 'D-Day' nadert. De betekenis van het woord 'D-Day' is mij later duidelijk geworden. Ook van de dreigtelefoontjes heb ik aangifte gedaan bij de politie vergezeld van een cassetteband met opgenomen telefonische dreigementen. Degenen die me bellen zijn een aantal malen zo dom geweest om dreigementen in te spreken op het antwoordapparaat waardoor ik feitelijk de beschikking kreeg over een aantoonbaar bewijs van de telefoonterreur. Voor mij is uiteraard duidelijk uit welke hoek deze telefoontjes komen. Vòòr de publikatie van mijn telefoonnummer in 'De Revolutionaire Nationalist' ontving ik nooit dreigtelefoontjes. Wanneer ik direct reageerde op de telefonische dreigementen van een fascist, werd meteen de hoorn erop gegooid. Men verwacht kennelijk geen reactie van mij. De lol gaat er dan kennelijk van af. Men wordt overbluft en weet niet te reageren.*

*De ziekelijke hetze van de NVP/CP'86 tegen GroenLinks bereikte eind november 1995 één van de dieptepunten. Begin november werden in Zutphen pamfletjes verspreid waarin werd medegedeeld dat de 'Nationale Revolutie – Landelijk Secretariaat' met alle middelen zou trachten het GroenLinks congres (daarbij viering van het 5-jarig bestaan van GroenLinks), dat op 25 november – 'D-Day' – in Zutphen werd g ehouden, te verhinderen.*

*(...)*

*Behalve de dreigtelefoontjes ontving ik zo nu en dan post vanuit de NVP/CP'86. Vlak voor de Kerst in 1995 ontving ik een dreigbrief. De tekst van deze brief luidt: 'Halle vieze vuile*

*kankerleier. Wij pakken je nog wel. Ik zelf zit momenteel heel dicht bij je in de buurt. Een keer, dat mag je best weten, heb ik je al op de korrel van mijn pistool gehad. De volgende keer schiet ik het hele magazijn op je leeg. Dood aan links. Sieg Heil.' Ik nam de brief niet echt serieus, dat in tegenstelling tot diverse mensen in mijn naaste omgeving. Vrienden en vriendinnen werden ongerust en maakten en maken zich zorgen. In gesprekken met hen benadruk ik iedere keer weer, dat ze niet zo zwaar moeten tillen aan alle aan mijn adres geuite dreigementen. Ik doe dat, omdat ik mensen niet onnodig ongerust wil maken. Ik bagatelliseer bewust. Nog steeds ben ik ervan overtuigd dat vele dreigementen enkel en alleen zijn bedoeld om me te bewegen te stoppen met mijn anti-fascisme werkzaamheden. De uitvoering van de dreigementen is achterwege gebleven. Vooralsnog. Ik zwicht niet voor de bedreigingen, integendeel, ze sterken me in mijn motivatie om op mijn manier actief te blijven 'vechten' tegen fascisme en racisme. Het ligt voor de hand dat ik zekere veiligheidsmaatregelen heb getroffen waardoor ik en mijn woning minder risico's lopen. Ik onderschat extreem-rechts niet, maar ga er gedoseerd en realistisch mee om.*

*De bewuste dreigbrief heb ik vanzelfspreken in handen gesteld van de politie in Zwolle en aangifte gedaan. Voor mij staat onomstotelijk vast dat de brief afkomstig is van een lid van de NVP/CP'86. Mijn adres op de enveloppe was verkeerd geschreven: op de wijze zoals mijn adres stond vermeld in het ledenblad van deze partij. (...) Henk Ruitenberg nam op 10 november '95 tijdens een vraaggesprek op de lokale radio van Zwolle afstand van alle bedreigingen. Volgens hem is het allemaal 'toeval', ook de verkeerd geadresseerde post aan mij...*

*(...)*

### Hoofdstuk 8

#### De AFA en de BVD: een curieuze 'relatie'

Eind 1998 besloot ik te stoppen met mijn intensieve werkzaamheden voor de AFA. Reden was het feit dat ik een relatie kreeg en haar niet de risico's wilde laten lopen die ik bewust en weloverwogen dagelijks liep. Al die risico's had ik op de koop toegenomen. Het hoorde bij het werk dat ik deed en de bedreigingen bevestigden slechts dat ik mijn werk goed deed. Natuurlijk wist ik mij altijd achter de schermen gesteund door de BVD en RID, dat hield mij op de been: mijn woning werd enige tijd in de politieursurveillance opgenomen en ook heeft het Openbaar Ministerie een paar maanden mijn telefoon getapt vanwege de vele telefonische dreigementen vanuit extreemrechtse en neonazistische kringen. Er waren momenten dat dat dag en nacht doorging. Maar enige andere vorm van – morele – steun heb ik nooit vanuit beide diensten ontvangen. Het contact was en bleef zakelijk, ondanks toch wel de vriendschappelijke manier van omgang tussen mij en medewerkers van de BVD en RID. We hebben ontelbare besprekingen gevoerd, vaak gelunched en vele koppen koffie gedronken, met gebak. Veel (weg-) restaurants van binnen gezien. Veel kilometers met de trein gereisd.

Het feit dat ik stopte met mijn werkzaamheden voor de AFA was voor de BVD niet rampzalig. De AFA was wat gematigder geworden en de BVD had deze organisatie goed in beeld en in kaart. Dat gold ook voor twee onderzoeksgroepen met wie de AFA nauw samenwerkte, KAFKA in Amsterdam en het Fascisme Onderzoeks Kollektief (FOK) in Utrecht. Feitelijk werkte KAFKA indirect voor de BVD. Er was namelijk een goed contact tussen twee medewerkers van KAFKA en de extreemrechts onderzoeker Jaap van Donselaar, die verbonden was aan de Universiteit van Leiden en aan de Anne Frank Stichting, bij welke stichting ook een KAFKA-medewerker werkzaam was. Van Donselaar verstreekte veel informatie over extreemrechts aan de overheid (lees: de BVD). KAFKA nam dan ook een vreemde positie in, maar is er nooit kritisch vanuit de antifascisme beweging over aangesproken. Feitelijk werkte de AFA ook indirect, via KAFKA, voor de BVD.....iets voor veel antifascisten om eens goed over na te denken.

Jeroen van de AFA en ik zijn wèl eens kritisch benaderd door een aantal lokale AFA-groepen. Aanleiding was dat Jeroen en ik op uitnodiging van het ministerie van Binnenlandse Zaken gesproken hebben met medewerkers van dit ministerie over de (juridische) aanpak van extreemrechts. Toen wij de uitnodiging ontvingen hoefden we niet na te denken over de vraag of we wel of niet zouden ingaan op de uitnodiging. Immers, er zou niet over de AFA gesproken worden, maar over extreemrechts. Maar, in het ministerie bleek dat een van onze gesprekspartners een medewerker was van de BVD. Hij had zich netjes als zodanig voorgesteld. Nadat hij zich had voorgesteld keken Jeroen en ik elkaar even aan, maar we bleven zitten. Waarom weggaan? De AFA stond niet op de agenda. Verder zat aan tafel ook

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

het hoofd Directoraat Politie, als ik me goed herinner. Op de eerstvolgende vergadering van lokale AFA-groepen deden Jeroen en ik verslag van ons treffen met ambtenaren van het ministerie van Binnenlandse Zaken. De radicale antifa's waren op zijn zachtst gezegd daar niet blij mee. We hadden immers met 'de vijand' gesproken. Die houding en reactie zeggen veel over radicale linkse actievoerders/antifascisten, die extreemrechts alleen maar willen 'bestrijden' door ze letterlijk van de straat af te slaan. Maar, dat vinden ze ook leuk. 'Nazi's jagen' werd dat genoemd. Overigens heb ik me nooit aan hen aangepast in die zin, dat ik nooit met kisten rondliep, zwarte kleding en dergelijke. Toch werd ik geaccepteerd, omdat ik mij inzette voor 'de zaak'.

### Hoofdstuk 9

#### Demonstratierecht voor extreemrechts

Enkele maanden voor mijn vertrek bij de AFA schreef ik nog een lang artikel over demonstratierecht voor extreemrechts. Het artikel geeft goed weer hoe intensief ik mij tijdens mijn AFA-jaren met dit onderwerp heb beziggehouden en hoe de sfeer in die jaren was. Of de overheid en/of de BVD ooit iets heeft gehad aan mijn visie op demonstratierecht voor extreemrechts zal ik nooit weten. Het contact met de BVD en de latere AIVD was immers altijd eenrichtingsverkeer: ik verstrekte informatie, maar andersom werd ik nooit geïnformeerd, ook niet wanneer ik eens een specifieke vraag had. Het volledige artikel:

#### *'Demonstratierecht op weegschaal*

*Volgens de Grondwet (artikel 9) heeft iedereen in Nederland het recht om te demonstreren. Volgens dezelfde wet is iedereen die in Nederland woont gelijk en dient dan ook gevrijwaard te zijn van discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook (artikel 1).*

*Deze twee artikelen tegenover elkaar geplaatst kunnen de vraag doen rechtvaardigen in hoeverre in ons land extreem-rechtse organisaties en politieke partijen recht op demonstratie hebben. De afgelopen jaren hebben diverse extreem-rechtse partijen zowel legaal als illegaal gedemonstreerd en leidde hun aanwezigheid op de straten tot een maatschappelijke en in mindere mate tot een politieke discussie over demonstratierecht. Naar welke kant moet de weegschaal doorslaan? Weegt artikel 9 van de Grondwet zwaarder dan het eerste artikel? De praktijk heeft helaas aangetoond dat het antwoord hierop veelal "ja" luidde en luidt.*

*Hieronder volgt een globaal overzicht van de gevoerde discussie sinds 1994 aan de hand van concrete feiten, demonstraties die plaats hebben gevonden en vele uiteenlopende maatschappelijke en politieke reacties.*

*Uit dit overzicht zal duidelijk worden dat een demonstratie van extreem-rechts in een stad tot op de dag van vandaag nog steeds leidt tot de aankondiging van een tegendemonstratie (welke veelal met verhuld enthousiasme door een burgemeester wordt tegemoet gezien en ontvangen), angst onder allochtonen, onrust en spanning onder de plaatselijke bevolking en een verhoogde activiteit en werkdruk in het plaatselijke gemeentehuis, waar overuren gemaakt worden.*

1994

*Fascistisch gedachtengoed op straat*



## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

*Demonstraties van extreem-rechtse politieke partijen als de CP'86 en CD hebben voornamelijk tot doel het uitdragen van hun fascistische gedachtegoed door het scanderen van discriminerende leuzen en het gebruik van neo-nazistische symboliek. Betogingen leidden telkenmale tot geschokte reacties onder winkelend publiek en tot angst onder met name allochtone groeperingen. Extreem-rechts beoogt dat ook: provoceren, choqueren en het vergaren van de voor extreem-rechtse organisaties zo broodnodige publicitaire aandacht.*

*In 1994 bleef het fenomeen demonstratie binnen extreem-rechtse kringen beperkt tot een handjevol pogingen. In dat jaar vond - mogelijk vanwege het geringe aantal - nog geen politieke en maatschappelijke discussie plaats over de toelaatbaarheid van dit soort demonstraties.*

*Het was met name de CP'86 die in 1994 enkele, illegale demonstraties organiseerde. Eind januari verbood burgemeester Scholten van Arnhem een door de rechts-extremist Constant Kusters aangevraagde demonstratie vanwege de angst voor openbare verstoringen. In de maanden en jaren die volgden zou blijken welke belangrijke rol het aspect "openbare orde verstoringen" zou krijgen in de beslissingen van vele burgemeesters om demonstraties van extreem-rechts te verbieden of zelfs toe te staan!*

*Een maand later verbood de Leeuwarder burgemeester Apotheker eveneens een demonstratie van de CP'86 op die gronden. Begin oktober maakte de politie in Maastricht een einde aan een illegale demonstratie van Nederlandse en Duitse rechts-extremisten. Zij hadden geen toestemming voor het houden van een demonstratie in het centrum van de stad. De laatste, illegale, demonstratie van extreem-rechts in 1994 vond plaats in Zevenaar op 27 november. De demonstratie werd beëindigd nadat door de politie een twintigtal rechts-extremisten, waaronder diverse CP'86-aanhangers, was gearresteerd.*

1995

*Selectief optreden van politie*

*Een jaar waarin extreem-rechts zich meer en meer ging profileren op de straat. De straat is immers de plek bij uitstek waar extreem-rechtse politieke partijen in staat worden gesteld om hun gedachtegoed en hun uit te voeren politieke "beleid" aan het publiek bekend te maken. Op straat wordt door extreem-rechts politiek bedreven. In de Tweede Kamer, Provinciale Staten en Gemeenteraden blijven de extreem-rechtse volksvertegenwoordigers veelal zwijgen of schitteren ze door hun veelvuldige afwezigheid. Echte politici zijn binnen extreem-rechts niet te vinden; het zijn straatvechters.*

*Het is ook het jaar waarin de overheid (lees: politie) tot tweemaal toe overging tot het massaal arresteren van vreedzame tegenstanders van extreem-rechts.*

*Op 25 februari in Rotterdam en op 4 maart in Utrecht werden meer dan 150 anti-fascisten*

opgepakt. De politie ging hiertoe over om een confrontatie tussen de vreedzame tegendemonstranten en rechts-extremisten die illegaal demonstreerden te voorkomen. De arrestaties in Utrecht, waarvan de meeste plaatsvonden op grond van artikel 435a van het Wetboek van Strafrecht, leidden tot een heftige politieke discussie. De discussie ging echter niet over demonstratierecht voor extreem-rechts, maar over de toepassing in Utrecht van het omstreden "uniform-artikel". Dit artikel stamt uit 1933 en was bedoeld om provocerend optreden van de NSB aan te kunnen pakken ("het in het openbaar kledingstukken of opzichtige onderscheidingstekens dragen of voeren, welke uitdrukking zijn van een bepaald staatkundig streven"). Op 4 maart werd extreem-rechts nagenoeg ongemoeid gelaten. Ondanks een uitgevaardigd demonstratieverbod door burgemeester Opstelten ging de CP'86 toch de straat op. Slechts vier CP'ers werden in Utrecht gearresteerd. Hierop verliet de rest van de CP'ers Utrecht om vervolgens in de centra van Zeist en Amersfoort op te duiken waar ze ongestoord konden marcheren. Het was wrang te moeten constateren dat de politie wel in staat bleek te zijn om massaal tegendemonstranten te arresteren, terwijl de rechts-extremisten over het algemeen met rust werden gelaten.

Na het rumoer in Utrecht kondigde de toenmalige voorzitter van de CP'86, Zwollenaar Henk Ruitenberg, aan dat de partij in de toekomst met name in de grote steden vergunningen voor demonstraties zou blijven aanvragen. "Met het effect van de campagne ben ik zeer tevreden", aldus Ruitenberg, hiermee doelend op de verkregen publiciteit.

Begin april kwamen de vijftientig korpsbeheerders van politie bijeen om te praten over demonstraties van extreem-rechts. Een ANP-persbericht vermeldde hierover het volgende: "De burgemeesters gaan alerter optreden tegen demonstraties van extreem-rechtse groeperingen. Ze willen betogingen met die politieke strekking verbieden waar dat kan, en zullen met elkaar in overleg treden als een verbod is uitgevaardigd. Daarmee willen zij verhinderen dat lieden proberen in een andere stad alsnog hun verboden demonstratie te houden. Met de onderlinge afspraken willen de korpsbeheerders paal en perk stellen aan de betogingen van extreem-rechts."

Na april werd het papieren, media, strijdtoneel aan het demonstratierecht-front stil. In oktober werd deze stilte enigszins verbroken door het Eerste Kamer-lid voor de PvdA E. Jurgens.

Hij publiceerde in het Nederlandse Juristenblad dat extreem-rechts recht heeft op demonstratie. Deze "socialistische" gedreven politicus, die met regelmaat meent om middels publikaties in bladen en kranten zijn mening over uiteenlopende onderwerpen kenbaar te moeten maken en zichzelf kennelijk belangrijker vindt dan het onderwerp, schreef onder andere:

"De aard van de meningsuiting mag geen reden zijn voor een preventief verbod. Pas als daadwerkelijk een delict wordt gepleegd, zoals het aanzetten tot haat, discriminatie of geweld,

*Kan repressief strafrechtelijk optreden aan de orde zijn."*

*Hij was verder van oordeel dat in de toekomst tegendemonstranten gearresteerd moeten worden, omdat zij juist de wanordelijkheden veroorzaken.*

*In de Haagse politiek bleef helaas een toegespitste discussie over demonstratierecht voor extreem-rechts achterwege, terwijl er diverse illegale demonstraties van extreem-rechts in 1995 plaatsvonden.*

*Hieronder volgt een overzicht van extreem-rechtse demonstraties in 1995. Ondanks een uitgevaardigd verbod ging op 14 januari de CP'86 de straat op in Rijswijk. De politie arresteerde dertien CP'ers waaronder Henk Ruitenbergh en de gemeenteraadsleden Pellikaan (Hilversum) en Mordaunt (Den Haag). Burgemeester Roscam Abbing had de demonstratie verboden op grond van de vrees voor openbare orde verstoringen en het feit dat het zaterdags altijd druk is in het winkelcentrum, dat het eindpunt van de demonstratie had moeten zijn.*

*Een maand later, 11 februari, trok de CP'86 zich wederom niets aan van een verbod op demonstratie en trok door de straten van Apeldoorn. Burgemeester Bruins Slot had de demonstratie verboden vanwege het controversiële karakter van de partij en de ervaringen elders. De Apeldoornse burgervader was één van de eersten die een verbod uitvaardigde mede op grond van het karakter van een extreem-rechtse partij. Een extreem-rechtse demonstratie verbieden enkel en alleen op grond van het controversiële karakter van de partij heeft nog geen enkele burgemeester aangedurfd.*

*Op 25 februari arresteerde de Rotterdamse politie vier leden van de CP'86 en tien Duitse neo-nazi's wegens agressief gedrag en verboden wapenbezit. Zij hielden een demonstratie die door burgemeester Peper was verboden. Overigens arresteerde de politie die dag ook maar liefst 170 tegenstanders van extreem-rechts.*

*Burgemeester Van Tellingen van Tiel verbood een voor 7 maart geplande demonstratie van de CP'86 in het plaatsje Wadenoijen. Hij kwam tot zijn beslissing pas na ontvangst van vele negatieve reacties uit de samenleving op een eerder door hem uitgesproken toestemming voor de demonstratie en tevens uit vrees voor tegendemonstraties. In het NRC van 8 maart verklaarde de burgemeester dat hij graag "een apart wetsartikel" ziet "om manifestaties van groepen te verbieden die zeer brede maatschappelijke weerstand oproepen. Dat kan, zoals in Duitsland, expliciet tegen nazistische betogingen zijn gericht.", aldus Van Tellingen in het NRC. Helaas is het bij deze uitlating gebleven en is de positieve suggestie van Van Tellingen niet door de Haagse politiek gesignaleerd. In dezelfde krant verklaarde burgemeester D'Hondt van Nijmegen, tevens voorzitter van de Raad van Korpsbeheerders, dat demonstraties van extreem-rechts in de toekomst niet meer bij voorbaat verboden moeten worden. "Je moet een aankondiging voor kennisgeving aannemen en een noodverordening achter de hand houden. Als er confrontaties met tegendemonstranten dreigen of de betogers*

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

*hun boekje te buiten gaan, grijp je in. Het wordt toch wat bizar dat we telkens met 180 goedwillende anti-fascisten in de cel eindigen omdat zes CP'ers willen demonstreren", aldus D'Hondt. De Nijmeegse burgemeester verwees naar de massale arrestaties op 25 februari in Rotterdam en 4 maart in Utrecht.*

*Tijdens een verboden demonstratie van diverse rechts-extremisten op 4 juni in Rotterdam arresteerde de politie negentien deelnemers waaronder de Arnhemmer Constant Kusters, het CP'86-gemeenteraadslid Martijn Freling uit Rotterdam en de Duitser Petri, voormalig leider van de verboden Duitse neo-nazipartij FAP (Freiheitliche Arbeiter Partei). De betoging was door burgemeester Peper verboden uit angst voor verstoring van de openbare orde, ingegeven door "strijdlustige taal" van Kusters in een interview.*

*Op 17 juni doken plotseling ongeveer zestig aanhangers van de CP'86 op in Baarle Nassau om te demonstreren. In eerste instantie zouden ze demonstreren in Breda. Burgemeester Nijpels van Breda had deze betoging echter verboden uit vrees voor wanordelijkheden. De politie liet de demonstranten in het plaatsje Baarle Nassau ongemoeid.*

*Een maand later, 22 juli, demonstreerden ongeveer vijftwintig rechts-radicalen in Den Bosch en in Tilburg, ondanks een verbod. De demonstratie was georganiseerd door het Comité Rechts Contact, bestaande uit leden van de CD, CP'86, Nederlands Blok, Vlaams Blok en Voorpost. Ook in deze steden trad de politie niet op.*

*Begin augustus demonstreerde een handjevol CP'ers kort voor het Ministerie van Defensie in Den Haag tegen de aanwezigheid van Nederlandse blauwhelmen in voormalig Joegoslavië. Ook waren ze even aanwezig op het Binnenhof. Wederom trad de politie niet tegen dit illegale protest op.*

*Op 25 november arresteerde de politie een twintigtal rechts-extremisten in Zutphen. Zij demonstreerden buiten de "Hanzehof" waar GroenLinks een partijcongres hield. De rechts-extremisten wilden het congres verstoren. Onder de arrestanten bevond zich de oude Joop Glimmerveen van de Nederlandse Volksunie.*

*Zo'n vijftig rechts-extremisten verschenen plotseling op 9 december in het drukke centrum van het toeristische plaatsje Vaals. Zij hebben kort kunnen demonstreren. De politie trad niet op. De rechts-extremisten konden ongestoord, met hulp van een eigen ordedienst, marcheren met vlaggen en spandoeken die aan duidelijkheid niets te wensen overlieten. De groep was naar Vaals gegaan, omdat een aangevraagde demonstratie in Maastricht door burgemeester Houben was verboden vanwege mogelijke openbare orde verstoringen.*

*De laatste verboden demonstratie van extreem-rechts in 1995 werd gehouden in Rotterdam op 25 december. De politie arresteerde één rechts-extremist wegens het brengen van de Hitler-groet. Burgemeester Peper had de CP'86 toestemming verleend voor een demonstratie op de afgelegen Mullerpier in Rotterdam-West. Daar kwam echter niemand opdagen. In de binnenstad verschenen daarentegen zo'n honderdvijftig extreem-rechtse jongeren.*

1996

*Extreem-rechts legaal de straat op  
Politiek stelt zich terughoudend op*

*In 1996 werd Nederland opgeschrikt door twee legale demonstraties van extreem-rechts in Zwolle (24 februari) en Leerdam (30 maart)!*

*Beide demonstraties leidden tot hevige maatschappelijke en politieke discussies over het wel of niet toestaan van demonstraties voor extreem-rechts en over op welke gronden dit soort verfoeilijke demonstraties zouden kunnen worden verboden. De discussie werd vooral in en via de pers gevoerd.*

*Op 24 februari viel Zwolle ten prooi aan extreem-rechts. Burgemeester Franssen had de CD en CP'86 toestemming verleend voor het houden van een demonstratie.*

*Die zaterdagmorgen viel een donkere, sinistere, lugubere schaduw over de Hanzestad. 's Middags kon een tegen-demonstratie georganiseerd door AFA-Zwolle en -Twente worden gehouden, als zachte doch effectieve mosterd, na een hete maaltijd. Franssen gaf extreem-rechts toestemming, omdat hij hiermee politiek Den Haag wilde aansporen om burgemeesters voldoende juridische middelen te verschaffen om in de toekomst demonstraties van extreem-rechts te kunnen verbieden niet enkel en alleen op oneigenlijke gronden zoals een vermeende verstoring van de openbare orde. Hij voelde zich met de rug tegen de muur gezet en was van mening dat hij de demonstratie niet kon verbieden, omdat het recht hierop is vastgelegd in de Grondwet.*

*Sinds een Grondwetswijziging in 1983 mag een demonstratie niet op inhoudelijke gronden verboden worden.*

*Die wijziging is nu een doorn in het oog van vele burgemeesters. De vrijheid op demonstratie is in Nederland geregeld in de Wet Openbare Manifestaties (WOM). De WOM geeft een limitatieve opsomming van gronden waarop een demonstratie kan worden verboden danwel kan worden beperkt. Het gaat hierbij om de volgende gronden: ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer en ter bescherming of voorkoming van wanordelijkheden. Een burgemeester kan helaas geen preventieve inhoudelijke censuur toepassen.*

*Behalve op de WOM kan een burgemeester zich ook beroepen op de Gemeentewet, artikel 172:*

- 1. De burgemeester is belast met de handhaving van de openbare orde.*
- 2. De burgemeester is bevoegd overtredingen van wettelijke voorschriften die betrekking hebben op de openbare orde te beletten of te beëindigen.*
- 3. De burgemeester is bevoegd bij verstoring van de openbare orde of bij ernstige vrees voor*

*het ontstaan daarvan, de bevelen te geven die noodzakelijk te achten zijn voor de handhaving van de openbare orde."*

*Ook dit artikel, deze wet, laat niet toe op voorhand inhoudelijke boodschappen van een demonstratie inhoudelijk te beoordelen.*

*Voor de totstandkoming van het besluit van Franssen voerde hij gesprekken met zowel extreem-rechts als met de organisatoren van de tegendemonstratie om te komen tot voorwaarden verbonden aan beide demonstraties.*

*De burgemeester deed de toezegging dat de politie direct zou optreden - overgaan tot arrestatie en eventuele ontbinding van de demonstratie - indien tijdens de demonstratie van de CD en CP'86 demonstranten strafbare feiten zouden plegen, zoals het scanderen van discriminerende leuzen of het dragen of uitdragen van verboden neo-nazistische symbolen. Dit was een belangrijke toezegging die achteraf bleek gebaseerd te zijn op lucht. Diverse demonstranten overtraden de wet, maar de politie ging niet over tot actie uit angst voor een escalatie.*

*Dit niet-optreden door de politie, ondanks het overmacht in aantal, bleek voer te zijn voor diverse journalisten en kranten. Publicist Frits Hirschland schreef in het Algemeen Dagblad van 27 februari: "Het gezag had op dat moment adequaat moeten reageren en de misdadigers respectievelijk ordeverstoorders moeten arresteren. Dit is een ernstige ommissie. In het licht van dit gebrek aan daadkrachtig ingrijpen tegen misdadigers en het nalaten van de burgemeester om de openbare orde te handhaven toen hij bewijsbaar werd verstoord, worden de achterliggende gedachten van de beslissing van de burgemeester om de demonstratie toe te staan, zeer twijfelachtig. De argumenten van de Zwolse burgemeester dat de wet hem niet anders toestond dan de demonstratie toe te staan, blijken dus niet geheel zuiver te zijn."*

*Dit leek een hard oordeel van deze publicist, maar soms kan de waarheid hard zijn. Ook werd in het Parool een harde noot gekraakt over het achterwege blijven van politieoptreden in Zwolle. Het redactioneel commentaar op 27 februari in deze krant vermeldde onder andere: "En tegen wetsovertredingen in woord of gebaar moet gewoon onmiddellijk langs de strafrechtelijke weg worden opgetreden. Wat dat betreft bood Zwolle niet een beeld van snel en adequaat handelen." Inmiddels was bekend geworden dat het Zwolse Openbaar Ministerie alsnog zou gaan onderzoeken of aanhangers en leden van de CD en CP'86 strafrechtelijk vervolgd zouden kunnen worden voor het roepen van racistische leuzen. Ruim een jaar later, 28 maart 1997, werden de CD'er Janmaat en de CP'ers Freling en Mudde door de Zwolse politierechter veroordeeld tot voorwaardelijke gevangenisstraffen en geldboetes wegens het aanzetten tot discriminatie tijdens de demonstratie van 24 februari 1996.*

*De "aanpak" door diverse politiekorpsen in het land van rechts-extremisten die tijdens illegale of legale demonstraties de wet overtreden spoort niet met de anti-discriminatie-richtlijnen van de Procureurs-Generaal, waarin van het Openbaar Ministerie een actief vervolgingsbeleid wordt verlangd.*

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

*"Dit (lees: actief vervolgingsbeleid) komt de geloofwaardigheid van het beleid ten goede en versterkt het vertrouwen van burgers daarin", aldus de richtlijnen (Staatscourant 171, 8 september 1993).*

*Het toestaan van de demonstratie van de CD en CP'86 leidde ook snel tot eerste, voorzichtige, politieke reacties. Deze reacties waren ingegeven door het feit dat burgemeester Franssen zich schriftelijk had gewend tot minister Dijkstal van Binnenlandse Zaken en de Tweede Kamer met het dringende verzoek om te komen tot beleid op nationaal niveau en de kwestie van extreem-rechtse demonstraties niet overlaten aan burgemeesters. De VVD en D'66 zagen niets in wetgeving die burgemeesters de mogelijkheid geeft demonstraties van rechts-extremisten te verbieden, omdat de inhoudelijke boodschap hun niet bevalt. "Met de vrijheid van meningsuiting, van vereniging en vergadering moet je buitengewoon zorgvuldig omgaan", aldus het VVD Tweede Kamerlid Te Veldhuis. Minister Dijkstal liet het bij de opmerking dat aan het recht op demonstratie niet kan worden getornd.*

*De PvdA reageerde bij monde van Kamerlid Kalsbeek in de Volkskrant van 27 februari. Zij stelde "zacht gezegd, forse aarzelingen" te hebben bij de wens om de vrijheid van demonstratie in te perken. "Nu is het de CD of CP'86. De volgende keer zijn het NS-personeel of studenten, van wie de demonstratie je ook niet zint", aldus Kalsbeek. Het Kamerlid De Graaf van D'66 vond de aanpak van de Zwolse burgemeester "erg formeel". Hij hoopte dat andere burgemeesters het voorbeeld van Franssen niet zouden volgen. De Graaf zag daarentegen geen mogelijkheden voor een inperking van het demonstratierecht.*

*Kamerlid Rabbae van GroenLinks dacht aan de mogelijkheid van een wetswijziging, waarbij burgemeesters het verlenen van toestemming voor een demonstratie toetsen aan twee criteria: gevaar voor de openbare orde en schending van grondwettelijke beginselen.*

*CDA-Kamerlid Van der Heijden verbaasde zich erover dat andere politici "zich verschuilen achter het absolute van de vrije meningsuiting en recht op demonstratie". "Franssen heeft een punt met zijn oproep aan de wetgever: kijk er eens naar, want mijn instrumenten zijn niet geschikt."*

*Kortom, duidelijk werd dat in politiek Den Haag de handen niet op elkaar te krijgen zijn voor een dusdanige aanpassing van de wet dat demonstraties van extreem-rechtse organisaties in de toekomst preventief verboden kunnen worden op grond van de inhoud.*

*Toch moet dat mogelijk zijn, maar dan dient artikel 9 van de Grondwet aangepast te worden. Dat is een lange weg die de verantwoordelijken in Den Haag kennelijk liever uit de weg gaan. De afstandelijke, koele, politiek ging voorbij aan de gevoelens van angst en onrust die een extreem-rechtse demonstratie teweeg brengt onder allochtonen. Die angst, onrust en woede worden ernstig onderschat. De politici zouden zich eens in een stad moeten begeven op het*

*moment dat extreem-rechts daar demonstreert, de angst voelen, de woede waarnemen. Die zaken zijn niet waarneembaar binnen de kiltte van het Tweede Kamergebouw.*



Gebruikelijk beeld tijdens demonstraties van de NVU: veel politie-inzet, zoals op 21 februari 2009 in Amersfoort.

*De beslissing van de Zwolse burgervader had kunnen leiden tot een precedentwerking. Die werking bleef gelukkig beperkt tot één demonstratie en wel op 30 maart in Leerdam. Ook daar konden de CP'86 en CD gezamenlijk demonstreren onder het toezicht van een grote politiemacht en van woedende Leerdammers, waaronder veel Turkse, Marokkaanse en Molukse jongeren. Burgemeester Van Veelen had het centrum van Leerdam van de buitenwereld afgesloten en had hiertoe zelfs een noodverordening ingesteld. Enkele honderden politieagenten en ME'ers werden ingezet om tachtig (!) rechts-extremisten in de hand te houden en te beschermen.*

*De politiek hield hield zich na deze tweede zwarte zaterdag stil.*

*Op 4 april kwam het Genootschap van Burgemeesters bijeen om te vergaderen over demonstratierecht voor extreem-rechts. In de toekomst zullen burgemeesters vaker demonstraties gaan toestaan. "Het is voortaan: ja, mits", aldus burgemeester Ouwerkerk van Groningen, voorzitter van het Genootschap. "Elke aanvraag moet kans krijgen. Het simpel verbieden is over."*



*Gelukkig toonde de praktijk na 4 april aan dat extreem-rechts in 1996 nergens meer legaal heeft kunnen demonstreren. Het "simpele verbieden" was dus niet over. Iedere beslissing om een demonstratie wel of niet te verbieden was en blijft een plaatselijke afweging van de "driehoek" (Openbaar Ministerie, politie en burgemeester). Op 5 juni '96 reageerde minister Dijkstal schriftelijk aan de Vaste Kamer Commissie voor Binnenlandse Zaken op een brief van burgemeester Franssen van Zwolle inzake demonstraties van extreem-rechts.*

*In die brief stelt de minister onder andere:*

*"De burgemeester kan, zo zich tijdens een betoging ernstige wanordelijkheden voordoen, de betoging direct doen beëindigen (artikel 8 WOM). Indien betogingen van een bepaalde groepering meerdere keren geëscaleerd zijn, nadat plegers van strafbare feiten direct werden opgepakt, kan dit een indicatie zijn dat dergelijke betogingen tot een bestuurlijke overmachtssituatie leiden en kunnen dergelijke betogingen in het vervolg vooraf worden verboden. (...) Uitbreiding van de bevoegdheden van burgemeesters om betogingen vooraf te verbieden noopt tot wijziging van artikel 9 Grondwet. Ik acht dit niet wenselijk."*

*Uit de reactie van Dijkstal blijkt hoe belangrijk het kan zijn dat de politie tijdens demonstraties van extreem-rechts direct overgaat tot arrestaties indien strafbare feiten zijn geconstateerd. Dat gebeurde te weinig. Gebeurde dat immers tijdens iedere demonstratie dan had een burgemeester goede gronden om een aanvraag voor een extreem-rechtse demonstratie te verbieden, omdat eerdere betogingen zijn geëscaleerd. Tevens blijkt uit de reactie van de minister dat een Grondwetswijziging (artikel 9) inderdaad mogelijk is. Hiervoor moet echter politieke wil aanwezig zijn en die is er niet.*

*Behalve de reactie van Binnenlandse Zaken, ventileren twee Officieren van Justitie eind 1996 hun mening over demonstratierecht voor extreem-rechts.*

*Zij deden dat in het LBR-Bulletin (nr. 6), een twee-maandelijkse uitgave van het Landelijk Bureau ter bestrijding van Rassendiscriminatie. "Het uitgangspunt van het Openbaar Ministerie is dat extreem rechts mag demonstreren, mits men binnen de grenzen van de wet blijft", aldus Officier van Justitie Molhoek. Collega Kaptein: "Je mag je mening uiten, zolang je daarbij geen strafbaar feit pleegt. Als er strafbare feiten worden begaan tijdens een demonstratie, vervolgt het Openbaar Ministerie in principe altijd. Vrijheid van meningsuiting, dat brengt met zich mee dat van tevoren niet kan worden opgetreden. Dat zou neerkomen op censuur."*

*Dat het onderwerp "demonstratierecht voor extreem-rechts" ook aandacht kreeg van Justitie bleek eind 1996. Toen verscheen een "Handleiding inzake verstoring van de openbare orde door extreem-rechts", vastgesteld door het College van Procureurs-Generaal op 10 september 1996 en inwerkingtreding op 1 december van dat jaar. Uit de inleiding van de handleiding blijkt hoe de overheid worstelt met de materie:*

*"Verstoring van de openbare orde door extreem-rechts is taaie materie; dat hebben gemeentebestuurders, OM en politie al vaak ondervonden. Als een extreem-rechtse organisatie aankondigt een demonstratie te zullen houden, rijst steevast de vraag: wat te doen? Verbieden of niet? En als een demonstratie dreigt te ontaarden in verstoring van de openbare orde, wanneer moeten politie en OM dan optreden? Welke middelen mogen worden gebruikt? Wat is strafrechtelijk gezien de beste aanpak? Waarmee moet je praktisch rekening houden? De vraag of en op welke manier gemeente, OM en politie moeten optreden tegen ordeverstoringen door extreem-rechts is niet eenvoudig te beantwoorden."*

*De handleiding geeft een inzicht in afwegingen die belangrijk zijn en doet aanbevelingen over omgaan met verstoringen van de openbare orde. Ook uit deze handleiding blijkt dat het toestaan van een demonstratie van extreem-rechts afhankelijk is van de plaatselijke situatie en van de inschatting van de plaatselijke driehoek over de mogelijkheden om de openbare orde te handhaven.*

*De hiervoor aangehaalde twee legale demonstraties van de CD en CP'86 in 1996 waren niet de enige extreem-rechtse demonstraties in dat jaar. Er werden diverse malen vergunningen aangevraagd voor demonstraties. Alle demonstraties werden door burgemeesters verboden.*

*In enkele steden vonden desondanks verboden, illegale, demonstraties van extreem-rechts plaats.*

*Op 30 maart wilde het Anti-Kapitalistisch Komitee (AKK) een demonstratie organiseren in Middelburg, gericht "tegen werkloosheid, uitbuiting der arbeidersklasse en het kapitalistisch systeem". Aan deze demonstratie zou worden deelgenomen door leden van de Fundamentalistische Arbeiderspartij (FAP), de CP'86, de CD, Voorpost-Nederland en -België, de Nederlandse Volks Unie (NVU), het Vlaams Blok, de Nationaldemokratische Partei Deutschlands (NPD) en de Duitse Junge Nationaldemokraten (JN). Burgemeester Burgers van Middelburg verbood de demonstratie. In een aan de aanvrager, John Janszen uit Nuth (oud CD-gemeenteraadslid in Heerlen), gerichte brief schreef de burgemeester onder andere: "Gelet op eerder vermelde achtergronden van de aangekondigde deelnemers aan de demonstratie, acht ik een reëel gevaar aanwezig, dat de door u te organiseren demonstratie in ruime mate zal worden bezocht door demonstranten, die strafbare feiten als bedoeld in artikel 137-c en volgende van het Wetboek van Strafrecht zullen gaan plegen, welke omstanders en passanten ongetwijfeld zullen provoceren en dus tot wanordelijkheden zullen leiden." Deze burgemeester ging dus wel in op de waarschijnlijkheid dat strafbare feiten gepleegd zouden gaan worden tijdens de demonstratie. In de Zeeuwse Courant van 12 maart ging Burgers uitgebreid in op zijn opmerkelijke besluitvorming en verklaarde ondermeer: "De inhoud van een demonstratie zal ik nooit beoordelen, wel de manier waarop die wordt gebracht." Deze burgemeester volgde gelukkig niet de door zijn Zwolse collega ingezette lijn. Burgers "durfde" een extreem-rechtse demonstratie op voorhand te verbieden vanwege de manier waarop gedemonstreerd zou worden en vanwege het soort te verwachten deelnemers.*

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

Ook burgemeester Barbé van Terneuzen verbood een op 30 maart aangekondigde demonstratie van het AKK. Barbé gebruikte als argument de veelvuldig misbruikte vrees voor wanordelijkheden.

In het Limburgse Echt verscheen op 30 maart een groep Duitse neo-nazi's die een illegale demonstratie in het centrum hielden. De politie arresteerde achttien neo-nazi's. Op 27 april pakte de politie van Rotterdam vier rechts-extremisten op, waaronder het CP'86-raadslid Freling. Ze demonstreerden bij het voormalig Zuiderparkhotel tegen de komst van een asielzoekerscentrum aldaar. Ze hadden van burgemeester Peper toestemming gekregen voor een demonstratie op de afgelegen Colosseumweg bij het Feyenoord-stadion. Daar kwam echter niemand opdagen.

Loco-burgemeester Van Doorne van Arnhem besloot in augustus om de rechts-extremist Kusters geen toestemming te verlenen voor een Rudolph Hess-herdenkings-demonstratie op 17 augustus in de stad. In dezelfde stad werden op 21 september twaalf rechts-extremisten gearresteerd die een illegale demonstratie hielden ter herdenking van de sterfdag van WA-voorman Peter Ton.

Burgemeester Burgers van Middelburg verbood voor 14 december folderacties van de CD en CP'86 in zijn gemeente uit angst voor ongeregelde heden. Extreem-rechts bleef die dag weg uit Middelburg.

Op dezelfde dag arresteerde de Arnhemse politie weer eens een groep rechts-extremisten die bij het station illegaal demonstreerden. Onder de arrestanten waren Glimmerveen en Kusters.

1997

*De straten blijven schoon*

In 1997 is het aantal demonstraties van extreem-rechts drastisch afgenomen. Oorzaak van deze afname zou de interne verdeeldheid en versnippering binnen extreem-rechtse kring in Nederland kunnen zijn. Maar, men zou ook afgestompt en gedesillustioneerd geraakt kunnen zijn door de vele verboden en het niet meer aandurven om illegaal de straat op te gaan om te marcheren.

Tot oktober was slechts sprake van één demonstratie waarvoor toestemming werd gevraagd. Op 26 juli wilde de nieuwe partij Volksnationalisten Nederland (VNN) in Amsterdam demonstreren tegen de Turkse familie Gümüs. Na het bekend worden hiervan kondigden de organisaties Nederland Bekent Kleur, AFA en de Amsterdamse stichting Magenta direct een tegen-demonstratie aan. Loco-burgemeester Van der Aa verbood de demonstratie van de VNN op grond van mogelijke openbare orde verstoringen en op grond van het karakter van de partij.

### Conclusie

*De afgelopen jaren is duidelijk geworden dat lokale overheden worstelen met aanvragen van demonstraties door extreem-rechtse partijen en groeperingen. Strikt formeel, juridisch, beschouwd kunnen burgemeesters tot de dag van vandaag een extreem-rechtse demonstratie op voorhand verbieden slechts op grond van mogelijke openbare orde problemen.*

*Feitelijk is dat een oneigenlijk middel, maar desondanks effectief.*

*Verbieden op grond van de inhoud van een demonstratie blijft het meest wenselijke, doch hiervoor blijkt nog steeds geen politieke wil aanwezig.*

*Om zo'n verbod mogelijk te maken dient de Grondwet, artikel 9, aangepast te worden. Dit is mogelijk! Als het aan "Den Haag" ligt blijven burgemeesters echter in de toekomst aanmodderen met dit onderwerp.*

*Mochten in de toekomst collega's van burgemeester Franssen van Zwolle en Van Veelen van Leerdam besluiten om demonstraties van extreem-rechts toe te staan, dan dienen deze vergezeld te gaan van strikte voorwaarden. Door het vaststellen van voorwaarden kunnen extreem-rechtse demonstraties zeer strak worden ingeperkt, waardoor extreem-rechts zich amper meer kan uiten en het effect van demonstraties voor deze "politieke" stroming daalt tot nihil. De angel wordt weggenomen. Demonstraties hebben dan geen enkel nut meer voor partijen als de CD en CP'86. Het niet naleven van overeengekomen voorwaarden dient dan wel gevolgd te worden door een krachtdadig politie-optreden, hetgeen wil zeggen direct overgaan tot arrestaties indien de wet wordt overtreden en tot ontbinding van de demonstratie.*

*In de discussie over demonstratierecht voor extreem-rechts kunnen de activiteiten van de Anti-Fascistische Aktie niet onbelicht blijven. Ondanks het feit dat het sinds februari 1996 in de publieke opinie leek alsof de Zwolse burgemeester deze discussie had aangezwengeld en aangewakkerd ligt feitelijk de aanleiding voor de discussie bij AFA. Immers, indien AFA niet telkenmale per fax, brief en telefoon bij vele burgemeesters informatie had neergelegd over op handen zijnde demonstraties van extreem-rechts, tegendemonstraties zou hebben aangekondigd en hebben geklaagd over de gang van zaken, zouden naar alle waarschijnlijkheid alle aangevraagde extreem-rechtse demonstraties plaats hebben kunnen vinden. Zonder aankondiging van een AFA tegendemonstratie kon een burgemeester niet naar het middel (argument) openbare orde verstoringen grijpen om extreem-rechts uit zijn of haar gemeente te weren. Enkele burgemeesters toonden zich dan ook gelukkig bij het zien van een AFA-brief uit de fax.*

*Daarentegen zou gesteld kunnen worden dat een demonstratie van extreem-rechts op zich al een verstoring van de openbare orde is - gelet op de wijze van demonstreren, de daarmee gepaard gaande zicht- en hoorbare neo-nazistische uitingen, de angst, spanning en onrust vòòr en tijdens zo'n demonstratie onder de lokale autochtone en met name de allochtone bevolking.*

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

*De aankondiging van een tegendemonstratie zou eigenlijk geen reden meer moeten zijn voor een burgemeester om extreem-rechts te weren. De inhoud van een demonstratie zou het wapen moeten worden voor burgemeesters om betogingen van extreem-rechts te verbieden.*

*Hopelijk neemt de Tweede Kamer snel haar verantwoordelijkheid ter bescherming van bepaalde bevolkingsgroepen in onze samenleving die door extreem-rechts worden gediscrimineerd en zetten de democratische Kamerleden zich in voor een Grondwetswijziging of anderszins voor dusdanige wettelijke maatregelen waardoor het extreem-rechts praktisch onmogelijk wordt gemaakt om haar gedachtegoed te profileren en uit te dragen.'*

Na mijn vertrek bij de AFA ben ik deze organisatie steeds blijven volgen: haar werkwijze, haar tegendemonstraties tegen extreemrechts, het gebruik van geweld en intimidatie door aanhangers van de AFA tegen rechtsextremisten en wie er zoal actief waren en bleven in de landelijke organisatie van de AFA en in haar steeds meer in aantal dalende lokale 'groepen'. In april 2003 schreef ik een kritisch artikel over de inmiddels weer geradicaliseerde AFA. Het artikel verscheen op 4 april in het binnen linkse kringen bekende actieblad *Ravage*:

*'AFA terug bij af?*

*'Anti-fascisme is niet voorbehouden aan pubers met bivakmutsen'*

*Anti-fascisten van de AFA hebben er voor gezorgd dat een demonstratie van het neo-nazistische Comité Kusters/Malcoci in Apeldoorn alsnog werd verboden. Een succes? Paul Kraaijer vindt van niet. Door haar radicale strijdmethode lijkt de AFA de ingeslagen weg naar verbreding te hebben afgesloten.*

*In de tweede week van februari werd bekend dat het Comité Kusters/Malcoci, een verlengstukje van de extreem-rechtse Nederlandse Volks Unie (NVU), op zaterdag 8 maart wilde gaan demonstreren in Apeldoorn. Onder het mom van 'Asielzoekersstop nu' wilde de NVU'ers volgens een bericht in de Apeldoornse Courant een "legale en vreedzame demonstratie" houden. Tegelijkertijd wilde Kusters als lijsttrekker voor de NVU in Gelderland de straat op in verband met de Provinciale Statenverkiezingen van 11 maart.*

*Direct na het bekend worden van de deze plannen, kondigde de Apeldoornse afdeling van de jongerenorganisatie van GroenLinks, Dwars, aan een tegendemonstratie te houden. Dit initiatief werd snel gevolgd door de Anti-Fascistische Aktie (AFA) in Nijmegen, die via de lokale media bekend maakte ook een demonstratie te willen gaan houden. Middels een "geweldloze, doch weerbare" demonstratie wilde de AFA duidelijk maken dat het Comité Kusters/ Malcoci, net als de NVU, bestaat uit "Hitlerfetsijsten".*

*De aankondiging van de AFA is opmerkelijk omdat zij bij de voorlaatste legale demonstratie van het duo Kusters en Malcoci, op 18 mei 2002 in Harderwijk, verrassend genoeg liet weten niet de straat op te gaan. De AFA was bang dat sympathisanten zouden worden opgepakt door de politie. Kennelijk werd die angst nu terzijde geschoven of heeft de AFA een nieuw actie-elan binnen haar geledingen gekregen, die een harde, confronterende actielijn voorstaat tegen rechts-extremisten en neo-nazi's en hun activiteiten.*

### *Verboden*

*Burgemeester De Graaf (VVD) van Apeldoorn zag geen reden de NVU betoging te verbieden. Volgens een woordvoerder van de gemeente zijn demonstraties wettelijk toegestaan en was er geen middel om de NVU-kopstukken tegen te houden. De dreiging van een eventuele confrontatie met anti-fascisten werd door de gemeente niet zwaar meegewogen omdat er officieel geen tegendemonstratie bij de gemeente was aangemeld. De vermeende tegendemo van de AFA Nijmegen was alleen aangekondigd via de lokale pers.*

*Op 6 maart, twee dagen voor de betogingen, maakte de gemeente bekend dat de demonstratie van de AFA werd verboden omdat zij de gemeente "onvoldoende informatie" zou hebben verstrekt over het karakter van haar demo. Bij monde van woordvoerder Jeroen Bosch van de AFA werd dat in de lokale krant ontkend. Ondanks het verbod bleef de AFA mobiliseren. Het tegenprotest van DWARS mocht wel en deze zou 's morgens rond elf uur gehouden worden.*

*De beslissing van de gemeente om de NVU betoging te gedogen was begrijpelijk. Preventief een demonstratie verbieden op grond van de te verwachten ongeregelheden c.q. verstoring van de openbare orde is, gelet op eerdere gerechtelijke uitspraken, haast onmogelijk geworden. Pas wanneer tijdens de demonstratie bijvoorbeeld discriminerende leuzen worden gescandeerd en verboden neonazi-symboliek zichtbaar is, kan de overheid optreden.*

### *Intimiderend*

*Zaterdag 8 maart was het 's morgens rond half tien nog rustig rond het NS-station in Apeldoorn. Een groepje 'herkenbare' antifa's hing er wat rond, gadeslagen door een handvol agenten. De neo-nazi's van de NVU zouden om twee uur verzamelen. Schuin voor het station stonden enkele politievoertuigen en in de stad waren op kruisingen agenten geposteed om later die ochtend het verkeer te regelen.*

*Drie oude touringcarbussen arriveerden bij het station, gevuld met tegendemonstranten. Het aantal betogers groeide in de loop van de ochtend gestaag aan tot zo'n driehonderd antifa's. Diverse demonstranten liepen rond met bivakmutsen en sjaals voor de gezichten: onherkenbaar. Het zorgde voor een dreigende en intimiderende aanblik. Bij enkele eerdere tegen-demonstraties werd door gemeenten in demonstratievoorwaarden vastgelegd dat het dragen van bivakmutsen en sjaals verboden was. Kennelijk had de gemeente Apeldoorn een dergelijke voorwaarde vooraf niet gesteld.*

*Maar waarom menen diverse demonstranten hun gezichten te moeten verbergen? Naast het afschrikwekkende karakter werkte het in Apeldoorn ook nog eens op de lachspieren omdat het winkelend publiek opgeroepen werd zich aan te sluiten bij de demonstratie. Geen weldenkende Apeldoorner sloot zich natuurlijk aan bij het over het algemeen dreigende zwarte blok.*

### *Skinheads*

*Tussen elf uur en half twaalf ging de tegendemonstratie van Dwars van start. Deze leek echter, vooral door een groot AFA-spandoek, een heuse AFA-demonstratie. Terwijl die juist door de burgemeester was verboden. Later maakten diverse media dan ook melding van een*

---

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

*AFA-demonstratie. Dwars werd door de AFA haast letterlijk uit beeld geveegd en zij liet dat toe.*

*De demonstratie verliep rustig en gemoedelijk, maar voor de AFA was het hiermee natuurlijk nog niet afgelopen. Zij was vastberaden om de neonazi's het demonstreren in Apeldoorn onmogelijk te maken.*

*Weer terug in de nabijheid van het NS-station bleef de groep demonstranten staan voor een grote spoorwegovergang. Inmiddels was de omgeving van het station blauw gekleurd, maar opmerkelijk genoeg liet het lokale bestuur de antifa's ongemoeid. De Dwars-demo was immers beëindigd en ook via de megafoon in die zin afgekondigd.*

*Toen plots een handjevol skinheads werd waargenomen aan de zuidzijde van het station, zette een horde antifa's het op een rennen. De skinheads sloegen op de vlucht en renden de NS-fietsenstalling schuin tegenover het station in. Daar werden zij later door de politie ontzet, beschermd, in busjes gedreven en afgevoerd. Het leverde mooie plaatjes op voor de aanwezige persfotografen.*

*Gewone Apeldoorners die in de jacht verzeild raakten, reageerden verschrikt. Vrouwen en kinderen waren angstig en probeerden hun weg te vervolgen. De 'vreedzame' tegen-demonstranten hadden geen oog voor het gewone omstanders-'publiek'. Enkele winkeliers sloten uit voorzorg toch maar de deuren.*

### *Nazi-jacht*

*Dit ouderwetse 'nazi-jagen' door antifa's mist werkelijk ieder doel. Met het achterna zitten onder dreiging van geweld wordt een organisatie als de NVU of een groepje als het Comité Kusters/Malcoci niet monddood gemaakt, integendeel. Daarenboven leidt dit gedrag door tegenstanders van fascistten snel tot het onafwendbare publieke beeld dat de antifa's zélf dubieuze methoden gebruiken om tegenstanders 'uit te schakelen'.*

*Stuitend was het dat dagen na de demonstratie via ingezonden brieven in onder andere de Apeldoornse Courant, AFA-demonstranten durfden te beweren dat het jagen op het groepje skinheads alleen gebeurde door enkele allochtone lokale jongeren. AFA trachtte haar handen in onschuld te wassen; zij is immers geweldloos?*

*Uit vele ingezonden brieven, van vooral Apeldoorners, bleek een grote aversie tegen en afkeuring van de AFA en de wijze waarop de tegendemonstranten zich meenden te moeten 'manifesteren'. Slechts een enkeling liet zich daarover positief uit.*

*De ongeregelheden waren voor loco-burgemeester Van der Tas aanleiding om de neonazi demonstratie die middag alsnog te verbieden. Een begrijpelijke reactie, maar het getuigt niet van goed doordacht bestuur. Rechterlijke uitspraken, uitgelokt door nota bene Constant Kusters, wijzen er op dat het lokale bestuur moet zorgdragen voor het handhaven van de openbare orde door inzet van politie. Deze politie-inzet was in Apeldoorn duidelijk onvoldoende aanwezig. Mogelijk was het aantal tegendemonstranten van Dwars, lees de AFA, door de gemeente vooraf verkeerd ingeschat.*

### *Oprit*

*Een woedende Kusters hoorde van het demonstratieverbod op de verzamellokatie van de NVU bij restaurant De Somp langs de A50 tussen Arnhem en Apeldoorn. Samen met zijn handlangers - waaronder een aantal Duitse neonazi's - besloot hij alsnog een demonstratie te houden op de oprit naar de A50.*

*Terwijl het overige verkeer, afkomstig van het restaurant en het erbij gelegen pompstation er niet door kon, hield Kusters een toespraak. Voor niets en niemand stonden zo'n vijftig paar kistjes, hoge pijpen en bomberjacks, kale koppen en diverse nazistische tatoeages in het gras, terwijl het verkeer over de A50 langs raasde. Kusters liep er als een 'ware' leider, met een witte armband om een van zijn armen, rond. De aanwezige ME liet deze zielige vertoning gewoon toe, maar wist te voorkomen dat de groep de snelweg kon blokkeren.*

*Was er wel formeel toestemming verleend voor het houden van deze manifestatie langs de A50? Waarom werd dit toegestaan? En waar waren de antifa's? Die hadden toch genoeg tijd gehad om ook vanuit Apeldoorn naar het restaurant langs de A50 te komen. Nu kon het Comité Kusters/Malcoci alsnog een manifestatie houden... en dat wilden de AFA en Dwars toch voorkomen?*

### *Tevreden?*

*Terwijl Kusters diezelfde dag aankondigde op 22 maart alsnog in Apeldoorn te gaan demonstreren onder de noemer "Geen geld voor links geweld & AFA verbieden" (waar de gemeente overigens geen toestemming voor gaf) liet de AFA weten tevreden te zijn over het verloop van 'haar' actiedag.*

*Hoe kon de AFA nu beweren tevreden te zijn? Een meisje raakte gewond door een rondvliegende steen, een vrouw in het centrum werd omvergelopen. De politie trad hardhandig tegen hen op, elf antifa's werden gearresteerd en het Comité Kusters/Malcoci heeft alsnog kunnen demonstreren, langs de A50 wel te verstaan.*

*De AFA lijkt weer terug bij af. Het inslaan van de radicalere weg, zoals in Apeldoorn, breekt bijzonder veel opgebouwd krediet af bij andere anti-racisme en -fascisme organisaties. De AFA lijkt weer ineen te schrompelen tot een klein, krampachtig, gesloten, afstotend, (be-)dreigend en intimiderend zwart antifa-blokje.*

*En dat terwijl in het verleden binnen de AFA hard is gewerkt aan verbreding van haar potentiële achterban door af te stappen van al te confronterende acties en uiterlijkheden. In plaats hiervan heeft ze achter de schermen veel tijd besteed aan het beïnvloeden van de besluitvorming om te komen tot een verdere inperking van allerlei extreem-rechtse activiteiten, uitingen, en dergelijke. Als gesprekspartner heeft de AFA zich na de 8e maart onmogelijk gemaakt.*

*Het 'nazi-jagen' is niet echt zinvol. Er wordt niets mee bereikt, behalve het criminaliseren van de eigen organisatie en een brokje egoïstische zelfvoldoening. Zo heeft het ook geen zin telkenmale als actiegroep te reageren op activiteiten van extreem-rechts, dat geeft blijk van zwakte.*



*Legale tegendemonstraties zijn en blijven een belangrijk wapen in de strijd tegen aangekondigde extreem-rechtse demo's, maar hiervoor zou breed moeten worden gemobiliseerd. De gewone man en vrouw die bereid zouden zijn om te demonstreren tegen extreem-rechts en neo-nazisme, sluiten zich niet aan bij een zwart antifablok, dat is een illusie.*

*Anti-fascisme is niet voorbehouden aan pubers met Palestina-sjaals en zwarte bivakmutsen. Maak anti-fascisme tot een serieus, breed ondersteund, politiek doel en niet tot een - voor een beperkte groep toegankelijke - ordinaire jacht- en kloppartij op skinheads.'*

### Hoofdstuk 10

#### Koerdische terreurorganisatie PKK

Gelijktijdig met mijn AFA-werkzaamheden heb ik mij ook beziggehouden met de zogenoemde Koerdische kwestie en raakte betrokken bij de Nederlandse 'dekmantel' van de PKK (Partiya Karkên Kurdistan, de Koerdische Arbeiders Partij), het Kurdistan Informatie Centrum (KIC) te Amsterdam. Het KIC wordt soms gezien als een soort onofficiële Koerdische ambassade. De BVD was natuurlijk ook geïnteresseerd in dat centrum en ik had daar goede contacten gekregen en opgebouwd. Het KIC heeft altijd ontkend een dekmantel te zijn voor de PKK. Echter, het Kurdistan Informatie Centrum aan de Sloterkade ademde van binnen een en al PKK. De voormalige leider, Abdullah Öcalan, lachtte me iedere keer van alle kanten toe wanneer ik het kantoor, niet ver van de Overtoom, binnen liep. Doordringende donkere ogen en een volle zwarte snor. Zijn portret hing aan de muren. De algehele bureaucoördinatie van het Kurdistan Informatie Centrum lag in handen van de Amersfoortse antifascist en communist Bert Bakkenes. Ik kende hem al enige jaren en onderhield af en toe contact met hem. Een sympathieke vent, van mijn leeftijd. Deskundige op het gebied van de PKK en de Koerdische strijd voor een eigen Koerdistan. Vanuit de BVD/AIVD was er volgens mij niet echt interesse voor hem of voor het Centrum. Maar, wanneer ik er weer eens voor een bezoek naar toe ging, dan was de dienst wel altijd geïnteresseerd naar 'nieuwttjes' en dergelijke. De Koerden in en van het KIC en Bakkenes maakten dan ook geen formeel onderdeel uit van mijn werkzaamheden voor de inlichtingendienst.

Tot mijn verbazing publiceerde De Telegraaf eind augustus 2006 uit het niets een artikel over het aan de Amsterdamse Kanaalstraat gevestigde Koerdische persbureau Firat News Agency, waarin Bert Bakkenes met naam en toenaam werd genoemd als medewerker van dit persbureau en als een soort 'PKK terrorist'. De informatie over de positie van Bakkenes binnen Firat News Agency was juist. Maar niet dat het bureau onder leiding stond 'van een Nederlandse PKK-activist'. Het bureau bevindt zich vlakbij het Kurdistan Informatie Centrum. Volgens de AIVD, aldus het Telegraaf-artikel, zou het persbureau 'één van de meest effectieve PKK-onderdelen' zijn. De kop boven het artikel luidde dan ook 'PKK heeft kantoor in Amsterdam'. Maar, eigenlijk kan het KIC meer als een Nederlands PKK-kantoor worden gekwalificeerd. Via Firat News Agency eiste de PKK onder andere bomaanslagen in populaire Turkse badplaatsen op. Drie jaar na het artikel in De Telegraaf later bevestigde de Koerdische journalist Osman Kilic van Firat tegenover het studentenblad Nieuw Amsterdams Peil van 11 september 2009 dat Firat inderdaad nauw gelieerd is aan de PKK. Het Telegraaf-artikel stelde volgens hem echter niets voor. Kilic vertelde onder andere dat Firat News Agency vijftien vaste correspondenten heeft die onder een codenaam werken. Verder liet hij weten dat het persbureau 'bijna altijd als eerste met nieuws van de PKK-leiders naar buiten komt'. 'We hebben altijd een correspondent in de bergen bij de PKK. Dat moet wel, want de guerrillastrijders blijven nooit lang op één plek', aldus de journalist. 'Ik kan sneller dan wie

ook met PKK-leiders in contact komen, maar dat gaat altijd via een tussenpersoon in verband met de veiligheid.'

Bij het KIC waren oud-PKK strijders betrokken, die in het zuidoosten van Turkije hadden gevochten tegen het Turkse leger. Af en toe trof ik enkele van hen in het Centrum en sprak met ze. Mannen met een geschiedenis, strijdbaar, nog steeds, het vuur spuwt uit hun woorden als gaat over de Turkse overheid.

De PKK begon in 1984 haar gewelddadige strijd voor een onafhankelijke Koerdische staat. Öcalan vluchtte enkele jaren later naar Syrië. Hier werd hij in 1998 het land uitgezet, na dreigementen van Turkije. Hij reisde naar Rusland en diverse andere landen. Uiteindelijk verbleef hij enige tijd in Kenia, waar hij op 15 februari 1999 werd gearresteerd. Öcalan werd in afzondering ondergebracht en opgesloten op het eiland Imralı in de Zee van Marmara. Tijdens dit verblijf werd hem enige tijd het contact met zijn advocaat ontzegd. Öcalan werd in eerste instantie ter dood veroordeeld, maar later werd deze straf omgezet in levenslang.

Op een moment ben ik vanuit Koerdische zijde benaderd om als internationaal waarnemer naar Koerdistan, Diyarbakir, te gaan om de viering van het Koerdisch nieuwjaar (Newroz) te monitoren. (Vaak werd die viering met geweld door het Turkse leger en politie onderdrukt.) Dat ging niet door, omdat de financiën voor een verblijf in Turkije niet rond waren te krijgen. Op 2 mei 2002 publiceerde Trouw nog een opiniestuk van mij over de Koerdische kwestie. De PKK werd op de Europese lijst van terroristische organisaties geplaatst en ik vroeg mij in het artikel af waarom ook niet de Turkse staat op die lijst werd geplaatst gelet op de wijze waarop de Turkse regering de Koerden en hun cultuur onderdrukt en daarbij fors politie en militair geweld niet schuwt. Natuurlijk schreef ik dat stuk om mijn betrokkenheid met de Koerdische zaak te benadrukken. Maar, feitelijk verafschuw ik alle vormen van geweld en vormen van illegale acties. Ik ben voorstander van het gesprek, dialoog, overleg, wetsaanpassingen, daar bereik je meer mee dan je ook fascistisch op te stellen. Door het doden, opblazen, van onschuldige burgers, vrouwen en kinderen ook. Dat motiveerde mij ook in mijn werkzaamheden voor de BVD/AIVD en RID. Radicalisme en extremisme in acties in kaart te brengen. Met aandachtspunten, standpunten, doelstellingen en dergelijke van actiegroepen had ik tot zekere hoogte wel affiniteit, maar niet met bepaalde manieren van actievoeren, waarbij bedreigingen, intimidatie en geweld gebruikt worden, om 'je gelijk' te behalen.

### Hoofdstuk 11

#### Andersglobalisten en een G8-Top

Na mijn beëindiging van de werkzaamheden voor de AFA werd ik medio 2002 benaderd door de BVD voor werkzaamheden binnen de zogenoemde Anders Globalisten beweging. Ik was op dat moment woonachtig in Almere. Daar was ik terechtgekomen vanwege mijn baan op dat moment. Sinds april 1998 was ik werkzaam bij Nederlands grootste uitgever van lokale kabelkranten. Daar begon ik als bureauredacteur in Deventer en al per 1 januari 1999 werd ik aangesteld als eindredacteur van de redactie in Leiden. Een gewone fulltime bureaubaan. Ik schreef zelf geen artikelen, maar gaf leiding aan een team van journalisten, redacteuren, videografen en rechtbankverslaggevers. Vanwege die baan was ik gedwongen om Zwolle te verlaten. De eerste acht maanden in mijn nieuwe functie reed ik dagelijks van Zwolle naar Leiden en terug. Dat werd even iets te veel. In overleg met mijn hoofdredactie in Den Helder mocht ik verhuizen en na lang op huizenjacht te zijn geweest in de omgeving van Leiden, belandde ik uiteindelijk in....Almere. Mijn werkgever ging echter in november 2001 failliet.

#### Arie Valentijn

Mijn contact bij de BVD, 'Arie Valentijn', zag graag dat ik mij ging begeven in die Anders Globalisten beweging. 'Arie' was een oudere, sympathieke buitendienstmedewerker van de inlichtingendienst. Een bekende naam in links activistische kringen, vooral in Nijmegen. Daar heeft hij in het verleden tevergeefs getracht activisten voor het karretje van de BVD te spannen. Helaas voor Arie en de BVD liepen die benaderde activisten met hun verhaal naar een links bureau (Onderzoeksbureau Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten) in Nijmegen dat onderzoek doet naar de werkwijze van de veiligheidsdiensten. Al in november 1996 dook de naam van Arie op. Het actieblad Ravage publiceerde een artikel over milieuactivist 'Eric' die door de BVD was benaderd:

*'(...) Het had een langdurige BVD-operatie moeten worden, maar al na vier maanden gaf Eric er de brui aan. Hij kreeg door dat hij de mensen die hem vertrouwden aan het verraden was. Tegen betaling van 300 gulden per maand kreeg Eric opdracht te infiltreren in kringen van radicale milieuactivisten in Nijmegen. (...) Bij een volgend gesprek - op 11 juli in motel Nuland - is ook een BVD-medewerker aanwezig. Deze stelt zich voor als Arie Valentijn. Valentijn zal bij bijna alle volgende gesprekken aanwezig zijn en eenmaal alleen verschijnen. Voor die volgende gesprekken verhuist men naar een zogenoemd safe-house. Dat bevindt zich in het huis van een vrouw in Arnhem. Zij zorgt voor de koffie en eventueel gebak. Als Eric, Peter (RID) en Arie (BVD) alle drie aangekomen zijn, trekt de vrouw zich elders in het huis terug en kunnen de heren over de zaken gaan praten. (...)'*

In april 2001 kwam weer een verhaal naar buiten over een poging van de BVD een informant te werven in Nijmegen en weer was Arie Valentijn erbij betrokken. Ook hierover publiceerde Ravage een uitgebreid artikel:

*'(...) Onlangs heeft de BVD weer eens geprobeerd een informant, 'Frans', te werven in Nijmegen. De jongeman in kwestie werd gevraagd te infiltreren in kringen van radicale dierenrechtenactivisten. De benaderde persoon nam uit nieuwsgierigheid deel aan de eerste gesprekken met de geheime dienst. Lang duurde het contact niet. Na afloop werden zijn bevindingen op papier uitgewerkt. (...) De zaken en dingen waar Arie, en met hem "de*

overheid", over geïnformeerd willen worden blijken de acties te zijn die, aldus Arie, sinds 1999 worden uitgevoerd door radicale dierenrechtenactivisten. Hij wil checken of de overheid daadwerkelijk rekening moet houden met harde acties door dierenrechtenactivisten. (...) Arie: "Oké, er zijn nu mensen die de belangen van dieren behartigen en die proberen de Nederlandse bevolking over te halen. Nou er zijn dus ook zodanige verklaringen; het zou toch best kunnen, dat er ook in Nederland - in België hebben we het een klein beetje gehad - dat het er op gaat lijken dat er hele radicale dingen gaan gebeuren. Moet je dat serieus nemen. Dat kun je dus aan mensen vragen, waarvan je hoopt dat ze daar zelf een mening over hebben. Zodat we een beter oordeel kunnen geven". (...)'

Eind 2003 probeerde de AIVD het weer. Een studente 'Ellen' werd benaderd en weer door Arie. Op 3 september 2004 berichtte Ravage hierover:

'(...) Naast de Nationale Recherche is ook de AIVD druk bezig met de aanpak van dierenrechtenactivisme. Dit doet de dienst op verschillende manieren. Allereerst door zogenaamd 'open bronnen onderzoek'. Wat wordt er geschreven op websites als indymedia.nl of bprcmoetdicht.org, wat voor artikelen verschijnen er in Ravage of andere actiebladen, enzovoort.

Daarnaast worden mensen of locaties geobserveerd en worden telefoons afgeluisterd. Ook doet de dienst regelmatig pogingen mensen te laten infiltreren in de dierenrechtenbeweging. Onlangs werd bekend dat de dienst dit eind vorig jaar heeft geprobeerd met de studente 'Ellen' (niet haar echte naam).

### Benadering

Ellen werd via een kennis benaderd met de vraag of ze niet eens met de AIVD wilde praten. Uit nieuwsgierigheid had ze hier mee ingestemd. In november 2003 had zij een eerste gesprek met 'Arie Valentijn' van deze dienst. Het gesprek ging over van alles en nog wat: biologische landbouw, dierenrechten, paarden, de moord op Fortuyn, enzovoort.

Valentijn liet doorschemeren dat de AIVD overwoog haar te willen vragen voor de dienst te komen werken, maar echt concreet werd hij niet. Ellen gaf aan wel iets te willen doen maar zeker geen mensen te willen 'verraden'. Zij zag meer een rol voor haar weggelegd als intermediair tussen dierenrechtenactivisten en de overheid. De vijandelijkheid tussen beiden staat volgens Ellen het dierenwelzijn in de weg.

In een tweede gesprek, enkele weken later, werd Valentijn concreter. Hij vroeg Ellen allerlei websites over dierenrechten in de gaten te houden, en bij te houden wat er voor activiteiten op dat gebied ontplooid worden. Ellen vond dit niet zo'n probleem; de websites bekeek ze toch al en het geld dat de AIVD haar hiervoor in het vooruitzicht aanbood, 250 euro per maand, kon ze goed gebruiken.

### Contact leggen

Maar de AIVD verlangde meer. Ellen moest contact leggen met de dierenrechtenclub EDEV en met 'Erik de Gier', de woordvoerder van de Dieren Bevrijdings Front supportersgroep. Valentijn suggereerde dat Ellen zich bij Erik op de sportschool zou aanmelden zodat ze hem kon ontmoeten.

Hierop maakte Ellen wederom duidelijk dat zij daar geen trek in had, geen mensen wilde verraden. Ze heeft immers sympathie voor een ieder die zich inzet voor een betere positie van de dieren. Ze gaf wel aan met Valentijn in algemene zin te willen praten over de dierenstrijd

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

*en bijvoorbeeld over het feit dat de gebrekkige handhaving van de wetgeving rond dierenwelzijn er de schuld van is dat mensen (hardere) actie gaan voeren.*

*In februari 2004 kreeg Ellen van de AIVD de opdracht naar een info-avond over dierenrechtenactivisme te gaan. De bedoeling hiervan was dat ze zou rapporteren hoe de stemming daar was, wie er aan het woord kwamen en of er radicale dingen gezegd werden.*

*Op dat moment had Ellen niet zoveel zin meer in het werken voor de AIVD. Deels omdat de spanning er voor haar wel vanaf was, deels omdat ze het nogal zinloos werk vond en ook omdat ze toch wat anders tegen de dienst was gaan aankijken. Het feit dat de dienst zoveel van mensen weten en willen weten schrok haar nogal af.*

*Ze ging nog wel naar de info-avond, maar liet Valentijn weten dat het de laatste keer was en dat ze na afloop niets over de aanwezige personen zou vertellen. (...)*

Arie was iemand van de oude stempel die altijd met het openbaar vervoer reisde. Een liefhebber van de natuur, van paarden, van het landelijke leven. Hij werkte toe naar zijn pensioen, rond 2010.

Opmerkelijk is het dat de BVD al in 1996 zocht naar een informant binnen de wereld van dierenrechtenactivisten. Ik heb niet het gevoel dat de dienst ooit, tot mijn komst, een informant in die wereld heeft gehad, behalve enkele 'mislukkelingen' die het na korte tijd voor gezien hielden. Dat ik in een laat stadium werd benaderd, terwijl ik vele jaren voor de dienst werkzaam was, was waarschijnlijk gelegen in het feit dat ik al op andere aandachtsvelden werd ingezet.

Naast Arie zijn verder al mijn AIVD-contactpersonen jonge vrouwen geweest (bij de RID waren het allemaal mannen). Allen aantrekkelijke en sympathieke vrouwen waarvan ik me wel eens heb afgevraagd waarom ze buitendienstmedewerkster waren geworden bij de veiligheidsdienst. Afspraken met ze waren altijd heel plezierig. Eén van hen heeft me ooit eens aangeboden om een soort opleiding 'observatie' te volgen bij de AIVD. Maar, ik wees dat af, omdat ik van oordeel ben dat je op een natuurlijke manier dient te observeren en niet op een gemaakte, geleerde en daardoor misschien juist opvallende manier. Over mijn vrouwelijke AIVD-contactpersonen is volgens mij nog nooit ook maar iets gepubliceerd door linkse onderzoeksgroepen.

### G8-Top

Er volgde een paar gesprekken met Arie in het sjeke restaurant De Generaal in Baarn, vlakbij het NS-station. Een issue dat ver van mij verwijderd stond, Anders Globalisme. Te wazig allemaal. Ongrijpbaar, niet realistisch. Andersglobalisten willen 'simpelweg' anti kapitalistische overheden. Ze zijn tegen kapitalisme, de Wereld Handels Organisatie (WTO), de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds (IMF), tegen multinationals en tegen de politiek van de VS. Kortom, ze strijden een onmogelijke strijd met onhaalbare doelen.

Maar, mij werd tijdens de gesprekken me Arie wel duidelijk dat de BVD verder geen enkele geschikte infiltrant kon vinden.

Ik werd op een moment – op verzoek van de BVD - communicatiemedewerker tijdens een meerdaagse internationale bijeenkomst van vooral jonge andersglobalisten in het destijds bekende Leidse kraakbolwerk EuroDusnie. EuroDusnie bracht 26 augustus 2002 een persbericht uit over die bijeenkomst, dat als volgt begon: *'Eurodusnie verwacht honderden anders-globalisten op Europese bijeenkomst - Komend weekend gaat in Leiden de tweede conferentie van de Europese tak van het People's Global Action (PGA) netwerk van start. Van*

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

*zaterdag 31 augustus tot woensdag 4 september zullen basisdemocratische groepen en organisaties uit heel Europa in Leiden bijeen komen. Anarchistisch collectief Eurodusnie, de organisator van de conferentie, rekent op minstens 500 deelnemers uit heel Europa. (...)'.*

Een fotograaf van de BVD nam tijdens de bijeenkomst van het People's Global Action netwerk foto's van activisten die het kraakpand Eurodusnie binnen gingen; ook ik stond op een van de vele foto's zo bleek later, toen ik de foto's van mijn BVD-contact te zien kreeg om te kijken of ik mensen kon herkennen en namen en dergelijke bij personen op de foto's kon plaatsen. Voor mij een moeilijke materie, Anders Globalisme. Ik kwam in contact met bekende Anders Globalisme activisten in Amsterdam, die internationale contacten hadden.

De BVD benaderde me in mei 2003 met het verzoek om naar de zogenoemde G8-top op 1, 2 en 3 juni 2003 in Évian-les-Bains in het Franse departement Haute-Savoie (regio Rhône-Alpes), niet ver van Lausanne, te gaan. Évian maakt deel uit van het arrondissement Thonon-les-Bains aan het Meer van Geneve.

(De G8 is de Groep van Acht, een intergouvernamenteel forum van acht belangrijke industriële staten. Het werd in 1975 opgericht als G6 en ging vanaf 1978 als G7 door het leven. Vanaf 1998 is het de G8. De groep omvatte het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Duitsland, Italië, Japan en de Verenigde Staten. Canada werd in 1976 lid en sinds 1998 is Rusland lid. De groep houdt jaarlijks een bijeenkomst waar economische en politieke zaken besproken worden. Maar de afgelopen jaren is er ook steeds meer aandacht voor politieke- en veiligheidsproblemen en komen ook milieuthema's aan bod. De G8-landen verenigen de economisch sterkste staten in de wereld en hebben daardoor een grote impact.)

Reden voor het verzoek aan mij was dat tijdens de G8-top gewelddadige acties verwacht werden en dat er Nederlandse andersglobalisten aan deel zouden gaan nemen. Er zou een bus van de organisatie Theaterstraat in Amsterdam gaan rijden. De activisten zouden verblijven op een groot ingericht campingterrein in het Franse Annemasse. Met de BVD-medewerker werd afgesproken tijdens ontmoetingen in weer het horecaetablisement De Generaal in Baarn, dat ik alleen zou gaan, niet met die bus, maar met mijn eigen auto. Ik vond dat prettiger, om alleen te reizen. Ook wilde ik pertinent niet bij de actievoerders op hun 'camping' verblijven, ik zou me daar niet 'thuis' voelen en niet op mijn gemak met het risico mogelijk door de mand te vallen, maar in ieder geval op te vallen. Van de BVD kreeg ik 1.300 euro's mee. Het geld werd me contant door Arie in Baarn overhandigd. Ik moest maar een hotelkamer zoeken in de omgeving van Annemasse of Lausanne. Die boodschap kreeg ik mee. Overigens zou ik gaan onder het mom een artikel te gaan schrijven over de activiteiten van de Nederlandse andersglobalisten voor onder andere het dagblad Trouw, dat zou mijn 'cover' zijn. Achter in mijn Ford Escort stationcar gooide ik voor de zekerheid een slaapzak en natuurlijk gingen mijn onafscheidelijke schrijfblok en zwarte schrijfstift mee. Ik had niet de beschikking (gekregen) over een laptop. 's Nachts om één uur vertrok ik alleen vanuit Almere. Rond het middaguur – na een mooie rustige autorit met de nodige koffiestops bij tankstations aan de snelweg - arriveerde ik in de omgeving van Annemasse en Lausanne.

Lausanne is de hoofdstad van het Zwitserse kanton Vaud en ligt in het Franstalige deel van Zwitserland, net als Évian, aan het Meer van Genève.

Vele wegen bleken door de politie te zijn afgezet. Ik bezocht diverse hotels, maar allemaal zaten ze vol met politieagenten, afkomstig uit een groot gebied, extra ingezet in verband met mogelijke ophanden zijnde rellen. Een slaapplek voor een aantal dagen kon ik niet vinden en vanwege de warme temperaturen, rond de 28 graden, was het te warm om in de auto te overnachten. Na drie uren rond te hebben gereden in het gebied, besloot ik om drie uur 's middags terug te rijden naar huis - onderweg passeerde mij vanuit tegenovergestelde nog de bus met Amsterdamse activisten -, waar ik dezelfde avond rond middernacht arriveerde, na in totaal ongeveer 2.200 kilometer op één dag te hebben gereden. Tijdens die lange rit begon ik te denken over deze trip. Wat moet je anders doen, alleen, op zo'n lange autorit? Waar was ik aan begonnen? Slecht voorbereid, geen backup ter plaatse vanuit de BVD wat – naar later zou blijken – had moeten. Ook bedacht ik mij dat ik nooit morele steun kreeg van de BVD en RID op momenten dat ik bijvoorbeeld ernstig werd bedreigd. Ik voelde me te weinig gesteund. Kortom, tijdens de lange rit naar Annemasse en terug, begon ik na te denken en kwam van alles boven drijven. Thuis gekomen stelde ik een lange brief op met kritiekpunten op de gang van zaken en de mededeling dat ik per direct stopte met mijn werkzaamheden voor de BVD. Ik was op. Moe. Zat er even helemaal door.

Op 1 juni 2003 berichtte de Belgische krant de Gazet van Antwerpen dat honderden anti-globalisten bruggen in het Zwitserse Geneve hadden bezet. *'Op die manier willen ze verhinderen dat deelnemers aan de G8-top in het Franse Evian tijdig ter plaatse geraken. In de nacht van zaterdag op zondag stapten een 300 manifestanten door de straten van Geneve. Daarbij werden ramen stukgeslagen en wagens beschadigd. Vooral openbare gebouwen waren het mikpunt. Zondagochtend hielden de activisten kleine maar luide demonstraties, "Wake-up calls", voor enkele 5-sterren hotels in Geneve. Daarbij deelden ze ook pamfletten uit waarin wordt gesteld dat "terwijl men vredig slaapt in Geneve, de mensen van de planeet vechten om te overleven". De stad Evian lijkt intussen een versterkte burcht. Een Zwitsers-Franse politiemacht van 15.000 manschappen moet er manifestanten in toom houden.'*, aldus de Gazet van Antwerpen.

Het actieblad Ravage schreef in haar editie van 6 juni 2003 onder andere het volgende:

*'Rubberkogels, bakken traangas, vernielingen, gewonden, een bijna-moord. Kortom, deze G8-top in Genève en Lausanne heeft alles in zich om hoog komen te staan in de tophop-parade (de vierde plaats is mogelijk). Maar vooral de diversiteit van de alternatieve activiteiten bewijzen de kracht van de strijd tegen neoliberale kapitalistische fora als de G8. De driedaag G8-top vond in Evian plaats, een klein stadje gelegen op de grens van Frankrijk met Zwitserland. Aangezien de autoriteiten met 25.000 agenten Evian volledig van de buitenwereld hadden afgesloten, zochten tegenstanders van de G8 voor hun uitvalsbasis de nabijgelegen plaatsen als Genève, Lausanne, Aubon en Annemasse op. (...)*

*De Zwitserse politie heeft zondagmiddag ongeveer vierhonderd mensen aangehouden die zich bevonden op de camping bij Lausanne, waar andersglobalisten hun kamp hadden*



## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

*opgeslagen. De arrestanten zijn overgebracht naar een detentiecentrum in Lausanne. Daar ging de politie hun achtergrond na.*

*Eerder op de dag omsingelden agenten het kamp van de betogers. De demonstranten zouden zondagochtend rellen in Genève, de stad waar de wereldleiders onderdak kregen, veroorzaakt hebben. Ze wierpen onder meer wegblokkades en staken die in brand.'*

De vrees voor rellen rond de G8-Top bleek dus niet ongegrond te zijn geweest. Jammer, dat ik door een slechte organisatie vanuit de AIVD mij gedwongen zag om mijn 'missie' vroegtijdig af te breken.

Het was mijn enige activiteit in de 25 jaren (!) die ik voor de inlichtingendienst heb gewerkt, waarbij ik in overleg met de AIVD mijn journalistieke achtergrond bewust gebruikte als een 'dekmantel', als een geloofwaardige rechtvaardiging naar linkse activisten, om aanwezig te kunnen zijn bij acties van andersglobalisten tijdens de G8-top. Een artikel heb ik echter niet hoeven te schrijven.....

### Hoofdstuk 12

#### WISE, antikernenergie

Het kabelkrantenbedrijf waar ik werkzaam was ging in november 2001 failliet. Een aantal maanden later werd ik aangenomen als algemeen medewerker bij de wereldwijd actieve antikernenergie organisatie World Information Service on Energy (WISE) in Amsterdam. Het was een gesubsidieerde baan.

Wat ik vooraf niet wist, was dat deze organisatie werd geleid door de oud links activist Peer de Rijk. Een interessante bijkomstigheid voor de AIVD. Incidenteel kon ik de dienst informeren over bijvoorbeeld het netwerk aan contacten van De Rijk en over acties van WISE. Door mijn functie had ik onder andere inzage in email- en adressenbestanden en soms doken mij bekende namen op van linkse activisten die ook op een of andere manier betrokken waren bij of interesse hadden in antikernenergie activiteiten.

Maar, ik had niet bij WISE gesolliciteerd op verzoek van de AIVD, het was een eigen initiatief. Wat extra interessant was, was dat De Rijk in 1990 betrokken is geweest bij de ontmaskering van een informant van de BVD, vredesactivist Joop de Boer. De Boer was als Joop van Tiel een bekende binnen antimilitaristische actiegroepen in de regio Nijmegen. De bekende onderzoeker van links activistisch Nederland, Peter Siebelt, deed hier mededelingen over op 4 juni 2003 in een interview met het opinieblad HP/De Tijd. De Boer bekende overigens dat hij inderdaad voor de BVD werkzaam was nadat hij was bedreigd met stroomstoten. Het GroenLinks-lid Peer de Rijk werd hiervan verdacht. De Rijk werd gearresteerd in het kantoor van de Vereniging Milieu Offensief in Wageningen. Justitiële vervolging bleef echter uit. Hij is de broer van de oud-voorzitter van GroenLinks Mirjam de Rijk, tegenwoordig (2011) wethouder in Utrecht. Haar partner is het oud-Tweede Kamerlid voor GroenLinks Wijnand Duyvendak (Duyvendak trad op 14 augustus 2008 af als Kamerlid toen bekend werd dat hij in zijn tijd als milieuactivist betrokken was geweest bij bedreigingen en brandstichting). Bij de Vereniging Milieu Offensief in Wageningen was destijds Volkert van der Graaf werkzaam die op 6 mei 2002 opkomend rechts politicus Pim Fortuyn op het Media Park in Hilversum doodschoot. Ik was toen nog werkzaam bij Wise, waar ook iemand werkte die ooit in Wageningen kamergenoot was van Van der Graaf en die nog steeds in Wageningen woonachtig was. Hij bezocht Volkert regelmatig in de gevangenis, maar liet weinig los over die bezoeken. Van der Graaf werd in 2003 tot achttien jaar gevangenisstraf veroordeeld.

Activistisch links Nederland is feitelijk een klein wereldje. Tussen activisten zijn vele dwarsverbanden te leggen, zoals Peter Siebelt al deed in zijn in 2003 uitgegeven boek 'Cosa Nostra' over het netwerk achter Volkert van der Graaf en de 'milieu-maffia'. Siebelt had en heeft gelijk.

Mijn baan bij WISE bleek plotseling heel interessant te zijn geworden, door de contacten die enkele medewerkers hadden met linkse activisten en met bijvoorbeeld het Amsterdamse solidariteitsfonds XminY. Dat fonds is de financiële motor achter diverse linkse organisaties. Bij dat fonds was onder andere werkzaam de bekende Amsterdamse andersglobalist Kees Hudig die in krakerskringen bekend stond als Kees Stad. Een van de bestuursleden van XminY was....Peer de Rijk. Overigens hebben vele activisten ook ooit geschreven voor het linkse actieblad Bluf!, het latere Ravage, zoals Hudig en Duyvendak. Ook ik heb diverse artikelen

voor dit blad geschreven en ik kwam zo nu en dan in het redactieband aan de Amsterdamse Van Ostadestraat. Dat was natuurlijk ook interessant voor de AIVD.

De Rijk heeft in de zomer van 2005 mij en de oud-kamergenoot van Volkert van der Graaf wegens vermeende 'bezuinigingsmaatregelen' ontslagen. Een paar maanden later had WISE alweer een vacature in het kader van een of ander project. WISE drijft op projectsubsidies, ook van de overheid. Dankzij die subsidies kan De Rijk jaarlijks geheel gesubsidieerd de wereld over reizen om aanwezig te zijn bij antikernenergie protesten of als spreker bij conferenties en dergelijke. Hij noemde zichzelf 'directeur' van WISE.

Bij enkele van de uiteenlopende acties en activiteiten van WISE was ik aanwezig. Een van de activiteiten die ik mij het beste herinner was feitelijk een simpele: het in een nacht ergens in januari 2003 her en der in de provincie Zeeland plakken van een door WISE gemaakte CDA verkiezingsposter tegen kernenergie. De actie was georganiseerd in het kader van de Provinciale Statenverkiezingen op 11 maart 2003. In de gemeente Borsele staat de enige kerncentrale van Nederland. Zeer vroeg in de koude winterochtend vertrokken twee auto's vanaf het kantoor van WISE in Amsterdam Oud-West richting Zeeland. Eén van die auto's was mijn auto en ik was dan ook een van de chauffeurs. De andere auto was een oude blauwe bus van de Mobiele Eenheid, populair onder krakers en linkse activisten. Rond drie uur in de ochtend parkeerden we de wagens op het parkeerterrein van het NS-station van Goes. De WISE-activisten, ongeveer zes personen, stapten uit, pakten posters, plaksel en borstels en liepen het perron op om wat posters te plakken. Ik bleef achter en zat achter het stuur van mijn auto. Het was vrieskoud en de ramen van de auto waren beslagen. Plotseling zag ik twee politieauto's het parkeerterrein op komen rijden. De wagens stopten, agenten stapten uit en liepen rond de ME-bus. Enkele agenten liepen vlak langs mijn auto. Ik was ondertussen onderuit gezakt in mijn stoel, bewoog me niet en hield me muisstil. Glurend door de beslagen ramen zag ik ook agenten naar het perron lopen. Ik bleef zitten en had geluk niet te zijn opgemerkt door de politie. Vreemd, gelet op het feit dat agenten zo dicht bij mijn auto hadden gelopen, een auto uit Almere, 's nachts op het parkeerterrein van het NS-station van Goes.... Na een half uur kon ik niets anders dan concluderen dat alle activisten waren gearresteerd. Niemand keerde terug bij de auto's. Na een uur in mijn auto te hebben gewacht, in de nachtelijke vrieskou, besloot ik alleen terug te rijden naar het kantoor van WISE en daar vandaan naar huis in Almere. Later die dag zijn de WISE-activisten teruggekeerd in Amsterdam met de ME-bus en met de trein.

Omroep Zeeland berichtte op 20 januari 2003 over de Zeeuwse posteractie van WISE:

*'De LPF Zeeland is boos omdat er valse posters van het CDA op de billboards van de partij geplakt zijn. Het zijn posters van de milieu-actiegroep WISE, die wil dat de kerncentrale in Borsele dichtgaat. Hedwig Smits, lijsttrekker van de Zeeuwse LPF bij de Statenverkiezingen, wil een oplossing van WISE. De actiegroep gaat daar niet op in, omdat zij geen leden heeft en niet precies weet wie de posters heeft geplakt.'*

De poster kon door iedereen bij WISE worden besteld.

Enkele maanden later, 30 oktober 2003, nam ik deel aan een gezamenlijke actie met onder andere Greenpeace, Milieudefensie en GroenLinks op de dijk bij de kerncentrale Borssele. Met enkele tientallen activisten werden op die dijk zeshonderd geel geverfde olievaten met erop afgebeeld een stralingssymbool geplaatst. Het was een opvallend protest met de nodige publiciteit. Zeshonderd gele vaten voor radioactief afval in een lange rij op de dijk bij de Zeeuwse kerncentrale. Hiermee lieten de organisaties zien wat de kerncentrale Borssele

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

tijdens haar dertigjarig bestaan heeft opgeleverd: zeshonderd vaten kernafval dat volgens de deelnemende organisaties 240.000 jaar gevaarlijk blijft.

in januari 2004 nam ik met WISE deel aan een grote antikernenergie demonstratie (er namen meer dan vijftienduizend mensen aan deel) in het centrum van Parijs. Ik had besloten om met mijn eigen auto vanuit Amsterdam naar Parijs en terug te rijden en de oud kamergenoot van Volkert van der Graaf reed met mij mee. Dat was natuurlijk voor mij een prima gelegenheid om met hem te praten en wellicht interessante informatie te vergaderen voor de AIVD: dat was feitelijk de enige reden om naar Parijs te gaan. Het werd een lange en vermoeiende dag. Maar, dat hoorde ook bij mijn werkzaamheden voor de inlichtingendienst.

Diverse malen informeerde ik de AIVD over onder andere geplande acties van WISE of over andere relevantie informatie, zoals de contacten van onder andere Peer de Rijk met linkse activisten. Zo had ik de dienst onder andere geïnformeerd over de poster-plak-actie in januari 2003 in Zeeland. Of mijn informatie heeft geleid tot de politieaanwezigheid op het NS-station van Goes is mij nooit duidelijk geworden. Mogelijk was de Zeeuwse politie die nacht extra actief en aan het surveilleren. Ik heb het wel altijd curieus gevonden dat de politie mij tijdens de actie in Goes niet in mijn auto heeft opgemerkt. Als enige WISE-activist ben ik die nacht niet opgepakt en als enige niet een aantal uren in een politiecel beland. De organisatie WISE was geen issue voor de AIVD, het waren meer de personen die er werkzaam waren en hun contacten die de dienst interessant vond.

### Hoofdstuk 13

#### Dierenrechtenactivist

Een jaar of één, twee na het ontslag bij WISE werd ik in Almere weer benaderd door mijn oude contact van de RID te Zwolle, Hans. Het herstelde contact kwam op een goed moment. Privé liep het allemaal niet zo, het kabelkrantenbedrijf waar ik werkzaam was als eindredacteur van de Leidse redactie was failliet gegaan waardoor ik baanloos was geworden en genoodzaakt werd mijn woning te verkopen. Kortom, ik wilde graag weer naar Zwolle terug en kon wat extra centen wel gebruiken. Toen wel. Geld is nooit mijn drijfveer geweest voor mijn werkzaamheden, maar mijn rechtvaardigheidsgevoel, mijn democratisch gevoel. Mijn eigen woning kon pas na een jaar worden verkocht (december 2005), waarna ik gedwongen tijdelijk in een klein kamertje mijn intrek moest nemen in de woning van een Marokkaan in Almere. Het telefoontje van Hans uit Zwolle kwam dan ook als een soort – morele - bevrijding en hij had ook nog eens een mooie nieuwe studio voor me geregeld in het centrum van Zwolle in een mooi monumentaal pand. Het vinden van een baan voor iemand die de vijftig naderde en bekend stond als politiek activist was ook niet eenvoudig in die tijd, zo rond 2005/2006. Google had inmiddels zijn intrede gedaan en informatie over mij was dan ook dankzij het internet eenvoudig te vinden voor personeelszakenfunctionarissen.... Het als activist undercover werken voor de AIVD en RID en daardoor bekend raken als links politiek activist, actievoerder, had dus ook gevolgen voor het vinden van een baan, daar was en ben ik van overtuigd.

In maart 2006 woonde ik weer in Zwolle, onder de Peperbus.

Of dierenrechtenactivisme iets voor me zou zijn, dat was een vraag vanuit de - inmiddels - AIVD. Ja, dat sprak mij, als oud chauffeur op een dierenambulance van de Dierenbescherming en als dierenliefhebber, wel aan. En zo zocht ik op verzoek van de AIVD een aanleiding om in contact te komen met de actiegroep Respect voor Dieren, die later opgesplitst zou worden in de Anti Dierproeven Coalitie (ADC).

Respect voor Dieren (RvD) is volgens de internetencyclopedie Wikipedia *‘een Nederlandse actiegroep voor de bescherming van dierenrechten. De organisatie focust zich op demonstraties tegen schendingen van dierenrechten. Ze hanteren onder andere directe actie en (soms nachtelijke) protesten tegen individuen, die zich in het dagelijks leven bezighouden met zaken die door de groep als ongewenst worden beschouwd. De organisatie werd in 2007 door de AIVD de Nederlandse versie van de Engelse actiegroep Stop Huntingdon Animal Cruelty (SHAC) genoemd.*

*De beweging ontstond op 1 november 2004 op Wereld Veganisme Dag. Op die dag werden door de activisten op het Koningsplein in Amsterdam honderden flyers uitgedeeld over het -in hun ogen- dierenleed achter de consumptie van dierlijke producten. Deze actie bleek het startschot te zijn van vele dierenrechtenacties, met name in Amsterdam. Respect voor Dieren ging daarbij niet te werk als een formele organisatie met statuten en een voorzitter, maar hield het eenvoudig en informeel.(...)*

### *Actievoering*

*Na dit begin ontstonden er in grote lijnen twee campagnes: tegen bontwinkels en tegen bedrijven die banden onderhouden met het proefdiercentrum Huntingdon Life Sciences. Dergelijke bedrijven liggen internationaal onder vuur in het kader van de SHAC-campagne (Stop Huntingdon Animal Cruelty). UPS, Sankyo, GlaxoSmithKline, Phillip Morris en Akzo Nobel zijn enkele van de bedrijven waar Respect voor Dieren opduikt om te protesteren met flyers, spandoeken en megafoons.*

*Fisher Emergo in Landsmeer krijgt het meeste te maken met de actievoerders, maar blijft desondanks leveren aan HLS. De campagne tegen bontwinkels richt zich vooral op Maison de Bonneterie, waar van december 2004 tot juni 2005 door Respect voor Dieren 22 keer actie gevoerd werd. Ook hier ging het in eerste instantie om protest (spandoeken, flyers, megafoons), maar ook werd er directe actie gebruikt: op 13 februari 2005 ketenen drie actievoersters, verkleed als konijntjes, zichzelf vast aan een balkon in de winkel. Ze weigeren te vertrekken, worden gearresteerd en 10 dagen lang, tot aan hun rechtszaak op 24 februari vastgehouden.*

### *Internationale connecties*

*Respect voor Dieren is internationaal georiënteerd: zo sluiten ze zich op 11 maart aan bij een demonstratie tegen bont in Frankfurt. Ook ontstaat op 19 augustus 2005 Respect voor Dieren België. Op die dag demonstrieren Nederlandse en Belgische activisten samen in Brussel tegen Huntingdon Life Sciences: de bedrijven UPS, Roche en Novartis worden bezocht. Ook wordt er geprotesteerd bij de ambassade van Mauritius. Op Mauritius staan apenfokkerijen die onder andere leveren aan het omstreden proefdiercentrum BPRC in Rijswijk. Respect voor Dieren België ontwikkelt zich tot een actieve groep en houdt zich met name bezig met de campagne tegen HLS.*

*Op 5 november 2005 protesteert Respect voor Dieren in de binnenstad van Amsterdam tegen bont, en weet daarbij tussen de 400 en 500 mensen op de been te krijgen. De vreedzaam verlopen demonstratie haalt dan ook de landelijke media. De P.C. Hooftstraat, waar 22 winkels bont verkopen, wordt een dag lang afgezet voor het verkeer.*

### *AIVD-onderzoek*

*De AIVD heeft in haar onderzoek naar dierenrechtenactivisme ook Respect voor Dieren onderzocht. Zij schreef onder andere dat RvD sterk is verbonden met het Britse Stop Huntingdon Animal Cruelty (SHAC). Leden hiervan zijn regelmatig bij bijeenkomsten van RvD aanwezig en omgekeerd. Sympatisanten van de SHAC waren onder andere verantwoordelijk voor het opgraven van het lijk van de schoonmoeder van een pelsdierenhouder (New Church Guinea Pigs farm), waarvoor zij later tot gevangenisstraffen werden veroordeeld. In een latere actie van RvD in 2005 in Landsmeer tegen Fisher Emergo werd door een activist van de RvD geroepen dat een dergelijke opgraving hen ook kon overkomen. Activisme werd volgens de AIVD aanvankelijk nog openlijk gedaan, maar geleidelijk aan bedekken steeds meer activisten hun gezicht uit angst herkend te worden. Met name bij meer geheime activiteiten zijn volgens de AIVD bivakmutsen en andere vermommingen steeds gewoner geworden.*

*Volgens de AIVD heeft Respect voor Dieren zich opgesplitst in twee min of meer autonoom opererende groepen: een die de naam Respect voor Dieren blijft dragen en zich richt op het promoten van veganisme en anti-bontacties en een die onder de naam Anti Dierproeven*

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

*Coalitie (ADC), die zich richt op acties tegen bedrijven en personen die actief zijn in de dierproevenindustrie en activiteiten die dit ondersteunen.*

*Als conclusies stelt de AIVD onder andere dat Respect voor Dieren sinds haar ontstaan in 2004 is uitgegroeid tot de meest actieve actiegroep op het gebied van dierenrechten. De groep is volgens de AIVD bezig te radicaliseren met klaarblijkelijk steeds meer vernielingen en bedreigingen (tegen medewerkers van proefdiercentra) tot gevolg. Ook treedt Respect voor Dieren steeds meer op bij Europese acties en opereert ze steeds lossers van het SHAC.'*

En zo werd 'Arie Valentijn' weer korte tijd mijn AIVD-contact. Onze relatie was weer prima en ik kreeg zelfs een speciaal 'informanten'telefoonnummer van het hoofdkantoor van de AIVD in Leidschendam dat ik in geval van 'nood' kon bellen en dan hoefde ik slechts 'Arie' te zeggen en ik zou met hem worden doorverbonden. Kennelijk zat de dienst erg verlegen om een mannetje 'inside' de moeilijk toegankelijke en gesloten wereld van dierenactivisten. De maandelijkse vergoeding die ik ging ontvangen was uitstekend. Maar toch stond die vergoeding in geen verhouding tot de complexiteit van mijn werkzaamheden en de eraan verbonden persoonlijke risico's. Ik had eerlijk gezegd ook geen idee of de vergoeding die ik ontving, een soort standaardvergoeding was. Mogelijk had ik meer kunnen ontvangen als ik was gaan onderhandelen. Immers, de AIVD en RID hadden er beiden zeer veel belang bij om mij in hun interesseveld aan het werk te hebben. Ik had dus waarschijnlijk financieel kunnen profiteren van mijn positie. Toch heb ik nooit op welke manier dan ook over de vergoeding onderhandeld. Geld was dan ook niet mijn drijfveer, maar een prettige extra bijkomstigheid. Had de AIVD mij minder maandelijks betaald, dan was ik daar waarschijnlijk ook mee akkoord kunnen gaan. Daarnaast werden alle extra (on)kosten zonder problemen vergoed en de lokale RID betaalde de huur van de studio. Maar, let wel, dat klinkt allemaal wel mooi, maar ik begaf me wel in een moeilijke groep activisten, in alle opzichten. Voorzichtigheid was meer dan ook geboden. En dat wist de AIVD dondersgoed. Mijn persoonlijke veiligheid werd dan ook een belangrijk issue voor de AIVD en RID.

Medio april 2006 diende zich een mooie aanleiding aan om contact met Respect voor Dieren te zoeken: de komst van een Thomas Cook reisbureau in Zwolle. Dit reisbureau was internationaal doelwit, omdat zij reizen organiseert naar het eiland Mauritius, dat makaken exporteert voor de wereldwijde vivisectie industrie. Ik informeerde via email Respect voor Dieren over de komst van Thomas Cook, waarop een kleine actie volgde tijdens de opening van het reisbureau op 26 april 2006, dat overigens niet geopend werd die dag maar de deuren gesloten hield – kennelijk op de hoogte gesteld van het protest... Natuurlijk had ik over het protest vooraf contact gehad met de AIVD en de RID in Zwolle. Mogelijk was via de overheid het reisbureau over de actie van dierenactivisten geïnformeerd.

Ik woonde net anderhalve maand weer in Zwolle. Toen, die 26<sup>e</sup> april, ontmoette ik Robert Molenaar voor het eerst, nu de man van de Anti Dierproeven Coalitie, ADC (ooit in Denemarken in de cel gezeten voor het bevrijden van nertsen). Niet snel daarna ontstond uit Respect voor Dieren de Anti Dierproeven Coalitie. De ADC ging zich volledig richten op de proefdiersector (farmaceutische bedrijven die experimenteren op proefdieren, handelaren in proefdieren zoals de handelaar in makaken voor de proefdiersector Hartelust in Tilburg -

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

dit bedrijf importeert makaken van een fokkerij in China en verkoopt de apen vervolgens door aan proefdierlaboratoria in Europa -, fokkers van proefdieren zoals Harlan in het Limburgse Horst), terwijl Respect voor Dieren zich vooral ging bezighouden met acties tegen het gebruik van dieren in circussen en met acties tegen bont(winkels). Respect voor Dieren bestond vooral uit jongeren, kinderen, terwijl binnen de ADC de kern werd gevormd door vooral dertigers, veertigers en zelfs mensen van boven de zestig.



### Hoofdstuk 14

#### Robert Molenaar, 'dierenrechtenactivist nr. 1'

Robert Molenaar bleek heel interessant voor de AIVD en men wilde dan ook dat ik heel 'close' met hem zou worden. Dat is gelukt. Heel eenvoudig, tot mijn eigen verbazing. Er was geen enkele achterdocht en dat had ik niet verwacht. Dierenrechtenactivisten waren zich er immers van bewust dat zij door de overheid in de gaten werden gehouden.

Snel bevriend raken met activisten ging mij altijd gemakkelijk af, hoe radicaal zij ook waren en hoe lijnrecht ik feitelijk in alle opzichten tegenover ze stond. De AIVD was vooral blij als het mij lukte om bij activisten thuis te komen, letterlijk. In de geborgenheid van de privéomgeving praat men makkelijker, lossers en kan interessante informatie verkregen worden over hoe een activist bijvoorbeeld leeft en denkt.



Robert Molenaar door lokale media geïnterviewd tijdens een actie bij de Tilburgse handelaar in makaken voor de proefdiersector Roberto Hartelust op 27 november 2009.

Na de kleine protestactie van Respect voor Dieren in Zwolle op 26 april 2006, heb ik in eerste instantie deelgenomen aan diverse kleine protesten. Ik moest thuisraken in de wereld van het dierenrechtenactivisme. Mij hun wereld tot zekere hoogte eigen maken. Mij leren voor te doen als vegetariër, moeilijk voor een liefhebber van een lekker stukje kipfilet of een

snack in de avonduren, zoals bitterballen of frikadellen. Koffie met melk. Een wit kadetje met oude kaas. Boerenkool met een grote rookworst. Dierenactivisten leren kennen, hun namen, hun woonplaatsen, hun achtergronden. Maar, ook niet teveel aanwezig zijn. Gedoseerd die wereld binnen wandelen. Niet meteen overal achteraan rennen. Dat zou opvallen als nieuwe activist die strijd 'voor de dieren'. Ik stelde me wat terughoudend op, rustig, op de achtergrond.

Na afloop van acties, protesten en demonstraties typte ik thuis meteen een zogenoemd journaaltje voor mijn AIVD-contactpersoon. Respect voor Dieren richtte zich in het begin van haar bestaan vooral op de farmaceutische industrie en dan met name op klanten van het grote Britse proefdiercentrum Huntingdon Life Sciences (HLS). Eén van die klanten was het in Zwolle gevestigde Amerikaanse bedrijf Abbott Laboratories. Met regelmaat kreeg dit bedrijf vanaf 2006 bezoek van een handjevol fanatieke dierenrechtenactivisten van Respect voor Dieren. Later kwamen dezelfde activisten onder de vlag van een ad hoc opgezet SHAC Nederland hun protest laten horen bij Abbott.

Het eerste echte contact tussen mij en Robert Molenaar was op 8 december 2007 tijdens een grote demonstratie in Venray tegen de komst van het zogenoemde Science Link Park. Een bedrijventerrein met een brede schakering aan bedrijven die zich met wetenschap bezig zouden houden, ook proefdierlaboratoria.

Ik sprak hem aan. Ik was alleen vanuit Zwolle met de trein naar Venray gereisd om een artikel te schrijven over het protest, zo vertelde ik hem. Het artikel zou ik schrijven voor mijn eigen weblog en, indien gewenst, voor de website van de Anti Dierproeven Coalitie. De AIVD had mij niet als freelance journalist naar Venray laten gaan – ik was formeel ook geen freelance journalist, stond nergens als zodanig geregistreerd -, maar als 'dierenrechtenactivist' die toevallig ook stukjes kan schrijven, om te trachten in contact te komen met Molenaar. Vanwege het feit dat de komst van het Science Link Park en de acties ertegen van dierenrechtenactivisten zeer nieuwswaardig waren, zond ik het artikel ook naar enkele lokale en regionale media in de hoop dat het ergens geplaatst zou worden.

Alleen Peel en Maas, nieuwsblad voor Venray en omgeving, plaatste mijn artikel in haar editie van donderdag 13 december 2007:

*'Anti Dierproeven Coalitie voert succesvol actie tegen 'ScienceLink' Venray  
In Venray geen plaats voor dierproeflaboratoria*

*Door: Paul Kraaijer*

*Zwolle, 09-12-2007 – Het centrum van het Noordlimburgse Venray leek 8 december 's middags bezit te zijn van ongeveer driehonderd vreedzame dierenrechtenactivisten uit heel Nederland en Duitsland en België.*

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

*De actiegroep Anti-Dierproeven Coalitie (ADC) hield haar zoveelste hoorbare protest tegen de mogelijke komst van het 50.000 m2 grote 'ScienceLink' aan de A73. 'ScienceLink' moet het paradepaardje worden van de gemeente Venray in haar strijd tegen de werkloosheid. Met dit 60 miljoen euro kostende project hoopt Venray hoogwaardige werkgelegenheid te scheppen. Het zou, aldus de gemeente in een persbericht in januari van dit jaar, gaan om ongeveer 400 banen. Het prestigieuze project wordt ontwikkeld door de gemeente Venray, de provincie Limburg en Van der Looy Projektmanagement B.V. in Weert. Het project is echter zeer omstreden.*

*Als alles volgens plan verloopt komen in 'ScienceLink' bedrijven die zich bezighouden met dierproeven. 'De onderzoeksresultaten hiervan worden met name gebruikt in de fijnchemie, farmaceutische industrie en de voedingssector', aldus de gemeente Venray. 'Verder is er ruimte voor catering, een conferentieruimte, horeca en kinderopvang.'*

*De ADC eist stopzetting van alle dierproeven. Zowel in Nederland als in België worden acties gevoerd tegen proefdierlaboratoria, opdrachtgevers en toeleveringsbedrijven. Wekelijks zijn sympathisanten van de ADC wel ergens in het land te vinden met stands en informatiematerialen. Het zijn mensen met een warme liefde voor alles dat leeft, gedreven en bereid veel vrije tijd op te offeren om op te komen voor dierenrechten.*

*De ADC hield 8 december een manifestatie en fakkeloptocht in het centrum van Venray. Een bont gezelschap activisten, jong en oud, informeerde vanaf twee uur omstanders over de 'ScienceLink'-plannen. Veel inwoners van Venray staan achter de ADC en zijn ook fel gekant tegen het miljoenen project.*

*Woordvoerder Robert van de ADC is zeer enthousiast over de belangstelling. Hij is hoopvol. 'De komst van het ScienceLink is inmiddels heel onzeker geworden. De gemeente heeft grote moeite om bedrijven te vinden die hun intrek willen gaan nemen. Dat is mede het gevolg van onze consequente protesten hier. Achter vele ramen zijn onze posters te zien.'*

*Robert heeft het druk. Hij wordt veel aangesproken. Iedereen staat hij rustig te woord. Voor aanvang van de fakkeloptocht, die voert naar de locatie aan de A73 waar 'ScienceLink' . mogelijk gevestigd wordt, spreekt hij de vele aanwezigen toe.*

*Ondanks de kou, harde wind en regen is de sfeer gemoedelijk en optimistisch. Fakkels worden aangestoken, de laatste thee wordt gedronken en iemand steekt nog snel een stuk vegetarische taart in zijn mond. Aan alles heeft de ADC gedacht. Het oogt qua opzet professioneel, goed georganiseerd en dat wordt door de demonstranten gewaardeerd. Steeds meer Venraynaren sluiten zich spontaan aan. Handtekeningenlijsten tegen de komst van 'ScienceLink' worden massaal getekend.*

*De fakkeloptocht zet zich rond vier uur in beweging, onder veel publieke belangstelling. De . regen is voor de demonstranten geen spelbreker.*

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

*Het bedrijf Harlan in het Limburgse Horst is een van de gegadigden om zich binnen de campus van het 'ScienceLink' te vestigen. Harlan fokt wereldwijd dieren voor laboratoria, voornamelijk cavia's en konijnen, honderden in getal in Horst. Onduidelijk is of Harlan wil verhuizen naar Venray. Het bedrijf bleek niet bereikbaar te zijn voor commentaar.*

*Rond 'ScienceLink' blijkt een zweem van geheimzinnigheid en geheimhouding te hangen. De lokale politiek hult zich in stilzwijgen. Slechts de fractievoorzitter van de SP uit zich in heldere bewoordingen. 'Wij zitten niet te wachten op meer dierenleed en daar waar het mogelijk is moeten wij dit zien te voorkomen.', aldus fractievoorzitter Jolanda Dijkema van de SP. 'Ik loop dagelijks in het bos met een beagle, ja zo'n labhondje, en hoor mensen hun zorg uitspreken'.*

*De coalitiepartijen CDA en PvdA spreken zich nièt uit. Hun coalitiepartner Lokaal Aktief doet dat wel. Gerrit Lemmens, fractievoorzitter van Lokaal Aktief, drukt zich voorzichtig uit. 'Aan ontwikkelingen in medisch onderzoek die het leven voor ernstig zieken leefbaarder maken, werkt onze fractie graag mee.', aldus Lemmens. 'Maar zodra zich bedrijven met bedenkelijke activiteiten aandienen, zal onze fractie zich ernstig verdiepen of de meerwaarde van zulk een vestiging toepasbaar is binnen het kader.' Niet duidelijk is hoe Lokaal Aktief denkt over een . bedrijf als Harlan.*

*Verantwoordelijk wethouder Lei Heldens, Economische Ontwikkeling, wilde niet reageren op vragen over de actuele stand van zaken met betrekking tot de 'ScienceLink' plannen. Duidelijk is inmiddels wel, dat het hem veel moeite kost om zijn werkgelegenheidsdroom te realiseren. Hij richt zich noodgedwongen al op bedrijven in Duitsland en volgens de 2e Bestuursrapportage 2007 van de gemeente Venray wordt 'de voor 2007 geraamde grondverkoop met betrekking tot ScienceLink niet gerealiseerd in 2007.' Onduidelijk is overigens of er al een bouwvergunning voor 'ScienceLink' is verstrekt.*

*Opmerkelijk in het hele 'ScienceLink' verhaal is ook de positie van de derde partij, Van der Looy Projektmanagement B.V. in Weert. Het bureau kwam in november 2007 in opspraak. In het kader van een landelijk onderzoek naar mogelijke malversaties gepleegd door vastgoedhandelaren verrichtte de FIOD invallen bij bedrijven in heel Nederland. Dat gebeurde ook bij Van der Looy. Zowel de directeur als de financieel directeur werden door de FIOD gehoord. In een eigen persbericht van 24 november haastte Van der Looy zich om kenbaar te maken geen enkele betrokkenheid bij vastgoedhandel te hebben.*

*De ADC blijft ontwikkelingen rond het 'ScienceLink' nauwgezet volgen. Zolang er een sfeer van geheimzinnigheid blijft hangen rond de gemeentelijke plannen zal het ADC haar activiteiten in Venray voortzetten. 'ScienceLink mag niet van de grond komen. Dieren verdienen een volwaardig leven zonder blootgesteld te moeten worden aan ondraaglijk leed.', aldus woordvoerder Robert van de ADC.'*

Meteen vroeg hij mij – Robert had meteen door over welke kwaliteiten ik beschikte: ik kon goed schrijven, had ervaring in het opstellen en schrijven van formele brieven en dergelijke - om de gemeente Venray te gaan benaderen met de vraag of er een bouwvergunning was verstrekt voor de bouw van het wetenschapspark. Mijn naam was immers nog niet bekend als dierenrechtenactivist. Dat is gebeurd en toen bleek dat de er nog geen bouwvergunning voor het Science Link Park door de gemeente was afgegeven. Interessante informatie voor de ADC.

Uiteindelijk is mede door de acties van de ADC het wetenschappelijk park niet in Venray gekomen. Maar, ook bedreigende en intimiderende acties van dierenactivisten hebben bijgedragen aan het besluit van het gemeentebestuur van Venray in april 2008 om de vestiging van het Science Link Park af te blazen. De verantwoordelijk wethouder, Lei Heldens, bleek door activisten te zijn bedreigd, vooral via email. Het lag voor de hand te veronderstellen dat de opstellers van die emails sympathisanten waren van de Anti Dierproeven Coalitie. Maar, dat is nooit feitelijk aangetoond of bewezen. Het waren vermoedens. Iedereen kon immers bedreigende of intimiderende emails hebben verzonden. Voor mij stond echter wel vast dat de afzenders gezocht moesten worden onder personen die in ieder geval affiniteit hadden met de ADC. De website van de ADC had immers opgeroepen om Lei Heldens te bestoken met emails vanuit heel Nederland. Tijdens de demonstratie in december 2007 legden de demonstranten een rouwkrans bij de woning van Heldens. Op het rouwlint stond netjes 'Voor de Dieren' gedrukt. De krans werd gelegd door een twaalfjarig jongetje met zijn moeder. De voordeur bleef dicht. Volgens de activisten een onschuldige actie, maar dat was het absoluut niet. Voor activisten gaat niets te ver 'voor de dieren'..... En zelfs een op het oog 'onschuldige' kranslegging bij de voordeur van de wethouder kan voor hem en zijn gezin als zeer intimiderend en mogelijk bedreigend worden ervaren.

Ook de projectontwikkelaar, Van der Looy Projektmanagement B.V. in Weert, was slachtoffer van bedreigingen, maar ook van vernielingen bij de woningen van de directeuren. Vòòr het besluit van de gemeente Venray om de stekker uit het plan te trekken, had Van der Looy zich uit het project teruggetrokken vanwege de bedreigingen. Al in oktober 2007 hadden activisten de woningen van de twee directeuren van Van der Looy beklad. Dit soort acties staat onder dierenactivisten bekend onder de naam 'home visists'. Een actievorm die veel wordt toegepast in Amerika en Engeland en zeer intimiderend en bedreigend is.

Het Roermondse Openbaar Ministerie rondde begin december 2008 een onderzoek naar brandstichting en bedreigingen die betrekking hadden op de komst van Science Link Park zonder resultaat af. Frustrerend, ook voor mij. Ondanks de wetenschap, daar was ik van overtuigd, dat ik activisten kende die in staat waren om illegale acties uit te voeren, kon ik hen niet met een vinger aanwijzen. De honderd procent zekerheid ontbrak simpelweg. Met vermoedens kun je geen enkele dierenactivist oppakken. Mijn vermoedens waren natuurlijk bekend bij de AIVD, maar kennelijk was er onvoldoende informatie voor het Korps Landelijke Politie Diensten of de Nationale Recherche om eens wat activisten op te pakken en aan de tand te voldoen. De Nederlandse wetgeving is te beschermend....

Het afketsen van het Science Link Park in Venray werd door de ADC als een grootse overwinning gevierd. De activisten hadden 'voor de dieren' gestreden en daarbij was extra werkgelegenheid voor Venray ondergeschikt. Molenaar stond plotseling in de mediaschijnwerpers. Zo verscheen op 23 april 2008 in het gratis verschijnende blad De Pers een groot interview met de gedreven dierenactivist, 'Dierenactivist nr. 1' aldus het blad. De

uitspraken van Molenaar in dat artikel spraken boekdelen. Hij nam bijvoorbeeld geen afstand van de bedreigende en intimiderende acties aan het adres van wethouder Heldens en de beide directeuren van Van der Looy Projektmanagement:

*‘Wie Robert Molenaar voor het eerst ontmoet, denkt onwillekeurig: wat een lieverd. Een jongen met zachtmoedige ogen, een losjes rollende stem en een hondje. ‘Ik kan hem niet alleen thuislaten en ik regel al zo vaak oppassers’, zegt Molenaar. Steeds als hij zijn huis verlaat om actie te voeren, bedoelt hij. ‘Het is een Jack Russel. Hij heet Jack.’*

*Vandaag heeft Jack weer oppassers, want er staan twee demonstraties op de agenda. Allereerst is in Amsterdam het consulaat van Nepal aan de beurt. ‘In dat land worden apen in de jungle gevangen om ze daarna te exporteren voor dierproefcentra.’ Centra als het BPRC in Rijswijk, waar de twintig tot dertig actievoerders vervolgens voor de poort staan. Bewapend met spandoeken, megafoons en leuzen. ‘Moordenaars!’ Het gaat er meestal niet vriendelijk aan toe.*

*Zijn opvattingen zijn ferm, maar hij zet ze zo bedaard uiteen, luistert zo ontspannen naar tegenwerpingen, dat de vraag zich opdringt: is dit nu de man die de inlichtingendienst AIVD ziet als een van de leidende dierenactivisten van Nederland? Iemand van wie naar eigen zeggen de telefoon wordt afgetapt, wiens familie in de gaten wordt gehouden en geregeld wordt gevolgd. Ja, maar Molenaar weet goed hoe hij zich moet presenteren. ‘Daar let iedereen op die een boodschap heeft, toch? Het gaat mij om de dieren.’*

*(...)*

*Zijn opvatting: het angst aanjagen van mensen valt in het niet vergeleken met het leed dat dieren wordt aangedaan. Molenaar wil dan ook geen afstand nemen van de dreigende leuzen op de villa’s van twee projectontwikkelaars, van intimiderende mails aan de wethouder of het in vlam zetten van een auto van een proefdierfokker, midden in de nacht, pal voor zijn huis. ‘Het is niet aan mij om acties van anderen te veroordelen.’*

Het contact met Robert was gelegd, die dus – aldus het interview in De Pers – het zeer sterke vermoeden had dat hij door de AIVD in de gaten werd gehouden.... - en al snel behoorde ik tot een vaste kleine kern binnen de Anti Dierproeven Coalitie. De basis van de ADC werd door niet meer dan ongeveer tien activisten gevormd. Bij protesten en dergelijke kwamen ook nooit meer dan hooguit vijftien tot twintig activisten opdagen. Een dergelijke kleine organisatie bleek toch dusdanig actief te zijn, dat zij voor de overheid aanleiding genoeg gaf om haar scherp in de gaten te houden, vanwege de aard van de activiteiten en acties die georganiseerd werden.

Het was het begin van een drukke tijd die duurde tot de dag voor mijn vertrek naar Suriname op 26 augustus 2010.

Molenaar leerde ik kennen als een zeer sympathieke vent en ik kon in hem moeilijk een radicale ondergrondse activist zien, ondanks zijn verleden en het feit dat hij illegale en gewelddadige acties van dierenrechtenactivisten niet wilde veroordelen. Hoe ik over iemand dacht, wat ik van iemand vond meldde ik aan mijn AIVD-contactpersoon. Maar, één van die contacten – Marisa – vond het maar niets wanneer ik in positieve bewoordingen over Robert sprak. Haar houding vond ik vaak te vooringenomen, te bevooroordeeld. Maar,

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

ook mijn RID-contact had moeite met haar attitude, zo liet hij mij een aantal keren weten. Geen goed woord had die dame over voor Molenaar. Of ze beschikte over informatie die niet met mij werd gedeeld (zoals zo vaak het geval was) of ze was werkelijk vooringenomen. Die Marisa was dan ook gelukkig korte tijd mijn contactpersoon. Hooguit een aantal maanden. Volgens haar opvolgster was zij op een ander aandachtsveld geplaatst binnen de AIVD. Ik had daar geen problemen mee, vooral niet omdat het contact tussen mij en de dienst en dus een buitendienstmedewerker goed moest zijn. Natuurlijk wilde ik niet qua meningsvorming, over bijvoorbeeld een dierenactivist, door de AIVD willens en wetens in een bepaalde richting gedreven worden. De AIVD moest het maar doen met de informatie die ik verstreekte of zij daar nu content mee was of niet. Ik ging geen onjuiste informatie over activisten verstrekken om die activisten bijvoorbeeld in een extreme hoek te plaatsen. De dienst kon ook haar visie over een bepaalde dierenrechtenactivist bijstellen naar aanleiding van door mij verkregen informatie: bijstellen in positieve of in negatieve zin. De AIVD en haar medewerkers zijn niet feilloos, ook zij kunnen beoordelingsfouten maken. Mijn werkzaamheden waren dus op voorhand niet schadelijk voor een activist of organisatie, integendeel, mijn werkzaamheden konden in hun voordeel werken. Maar, de buitenwereld heeft altijd snel een mening klaar over informanten: die zijn alleen maar schadelijk voor activisten of actiegroepen.

Ik ging zeer veel mee met actiedagen en protesten op verzoek van de AIVD. Het was mijn werk. Maar, er waren dagen genoeg dat ik er totaal geen trek in had om weer vroeg de deur uit te moeten om met een stel dierenrechtenactivisten allerlei protesten te gaan houden her en der in Nederland en/of in België. Soms werd ik om vier uur in de ochtend in Zwolle opgepikt voor een dag actievoeren in België.



Protest van de ADC tegen experimenten op apen in Universiteit van Leuven, 2 februari 2009.

De ADC heeft ook een actieve Belgische groep, geleid door Danny Flies. Zowel Danny als Robert bleken ook internationale contacten met dierenactivisten te hebben, onder andere met 'leden' van de radicale SHAC (Stop Huntingdon Animal Cruelty) in Engeland. Ik probeerde zo veel als mogelijk met de trein te reizen. Vaak reed ik 's morgensvroeg met een activist in zijn auto mee, om vervolgens na het zoveelste protest in een stad een trein naar huis te nemen. Ik reisde graag alleen, met de trein, eerste klas. Dan kon ik in ieder geval in alle rust genieten van heerlijke koffie en broodjes oude kaas of bal gehakt. Ook had ik in de trein de rust om over de protesten die dag na te denken, wat me was opgevallen, wat ik zoal van wie had gehoord, zodat ik bij thuiskomst nog veel in mijn geheugen had om meteen toe te vertrouwen aan 'het papier' voor een journaaltje. Eerste klas reizen met de trein was natuurlijk niet echt gebruikelijk voor een activist. Wanneer ik toevalligerwijs met een activist gelijktijdig met de trein moest reizen en ook nog eens met dezelfde trein, dan zocht ik altijd een geloofwaardig excuus om een trein later te nemen. Nooit ben ik daardoor in problemen geraakt. Ik was er dan ook aan gewend geraakt om activisten als eventuele mede(trein-)reizigers te misleiden, zodat ik gewoon rustig alleen in de eerste klas huiswaarts kon reizen. Het was routine geworden. Het hoorde bij mijn rol.

Bij hoge uitzondering bleef ik wel eens bij een activist overnachten. Ik sliep niet graag bij anderen thuis en helemaal niet bij dierenrechtenactivisten, veganisten. Maar, een enkele keer kon ik niet voor een lange actiedag 's morgens in alle vroegte door mijn vaste chauffeur Willem in Zwolle worden opgepikt. De oude Willem, zestig plus, was altijd al een uur onderweg als hij in Zwolle arriveerde. Deze dierenactivist woonde in een klein dorp ergens in Drenthe. Hij besloot wel eens de avond voor een lange actiedag naar Robert te rijden om bij hem te overnachten op elf hoog in de Bijlmer ofwel Amsterdam Zuid-Oost.

De protestdagen bestonden vooral uit het bij een dierproeflaboratorium, een farmaceutisch bedrijf, een proefdierfokker of proefdierhandelaar of bij een universiteit staan met protestborden en spandoeken en uit het gedurende een protest constant schreeuwen van iedere keer terugkerende leuzen, vooral in het Engels, zoals 'Shame, shame on you' en 'Blood, blood, blood on your hands'. In weer en wind. Sommige activisten waren hier zeer gedreven en fel in. Die felheid daar schrok ik wel eens van. Soms werden wel zes of meer bedrijven op een dag bezocht. Heel wat kilometers werden door activisten van de ADC in een jaar afgelegd en dat allemaal 'voor de dieren', want dat is de slogan binnen die organisatie, je doet het 'voor de dieren'. In de eerste maanden van het bestaan van de ADC stonden de activisten ook bij de entree van een farmaceutisch bedrijf en gingen intimiderend dicht bij de auto's van vertrekkende en arriverende werknemers staan om de chauffeurs toe te schreeuwen met megafoons. Dat soort protesten konden als heel intimiderend en bedreigend worden ervaren. Ik heb nooit staan schreeuwen, ligt niet in mijn aard en ik weigerde mij aan welke activistische uitstraling dan ook aan te passen, ik bleef de rustige acteur die wel eens een spandoek wilde vasthouden of een bord. In een honden- of apenpak kregen ze mij ook nooit. Veel wilde ik doen, maar dat niet. Ook heb ik nooit emailbrieven naar farmaceutische bedrijven gestuurd, om ze vriendelijk doch dringend te verzoeken om te stoppen met dierproeven. Het is een gebruikelijke actiemethode van de



## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

ADC en andere dierenrechtenorganisaties. De organisatie publiceert op haar website een voorbeeld protestbrief, die dan vervolgens door activisten kan worden overgenomen en verzonden naar gepubliceerde emailadressen van bijvoorbeeld de directie van een bedrijf of proefdiernemers. Die emailadressen waren simpelweg op het internet te vinden, vooral op websites van de bedrijven zelf. De teksten die door de ADC worden opgesteld zijn over het algemeen netjes van toon, toelaatbaar. Maar, iedereen staat natuurlijk vrij om die teksten aan te passen en eventueel onvriendelijker en dreigender te maken. Het is niet mijn manier van 'actievoeren'. Uiteindelijk zetten dergelijke brieven ook geen zoden aan de dijk, ze werken juist averechts en kunnen zich tegen de dierenrechtenorganisatie keren.



Protest ADC bij het farmaceutisch bedrijf Schering Plough (Organon) in Oss, 27 november 2009.

### Hoofdstuk 15

#### Proefdierfokker Harlan: belangrijk doelwit ADC

Eén van de proefdierfokbedrijven die met regelmaat bezoek kreeg van dierenactivisten van de ADC, was het in het Limburgse Horst gevestigde Harlan. Het is onderdeel van het wereldwijde bedrijf Harlan Laboratories dat haar hoofdkantoor heeft in het Amerikaanse Indianapolis, Indiana. In de bedrijfsgebouwen van het Nederlandse Harlan worden vooral cavia's en konijnen gefokt voor de proefdiersector. Harlan zou een van de leveranciers van proefdieren worden voor het afgeketste Science Link Park in Venray. Het bedrijf bevindt zich onopvallend, haast verscholen, in een mooi landelijk gebied in de omgeving van Horst. Eind 2007 publiceerde de ADC een zogenoemde 'undercover reportage Harlan'. Daarin was onder andere opgenomen het relaas van ene Suzanne Verbeek, die enkele weken via een uitzendbureau bij Harlan had gewerkt. Voor de ADC was Harlan een van haar actiespeerpunten geworden. Bij diverse protesten voor de gesloten poort van Harlan ben ik aanwezig geweest. Het aantal deelnemende dierenactivisten was nooit meer dan vijftien. Maar, die vijftien waren gedreven en kwamen uit heel Nederland om lawaai te maken en om door megafoons leuzen te scanderen als 'Harlan, schande, schande, bloed aan je handen'. Vanwege de ver van een provinciale weg gelegen locatie van het bedrijf waren er geen voorbijgangers. De protesten waren dan ook enkel en alleen gericht tegen Harlan en haar personeel, achter de altijd hermetisch afgesloten toegangspoort. Een enkele keer was een verdwaalde journalist aanwezig, zoals op 18 januari 2008. De Volkskrant deed een dag later verslag van het protest onder de kop 'Twee uur lawaai voor weerloze proefdieren'

*'Twintig jongeren en een grijzende dame protesteren tegen dierenfokker Harlan. 'Wij voeren alleen bovengronds actie.'..*

*'Harlan schande, bloed aan je handen!', scanderen betogers van de Anti Dierproeven Coalitie (ADC), terwijl ze vrijdag over een smal landweggetje in de richting van hun doelwit lopen: het bedrijf Harlan langs de A73 in Horst (Noord-Limburg), dat cavia's, konijnen, muizen en ratten fokt voor onder meer dierproeflaboratoria.*

*Voor de afgegrendelde poort staan een politiebusje en drie agenten. De groep van bijna twintig dierenactivisten loopt door tot vlak voor de ketting met daarachter de drie agenten. Daar beginnen ze hun 'lawaaidemonstratie' met megafoons en een trommel, die ruim twee uur duurt.*

*'Jullie verdienen grof bloedgeld aan weerloze dieren', schreeuwt Tim door de megafoon. Op het bedrijfsterrein is geen werknemer of directeur te bekennen. De luiken zijn gesloten. Achter het gebouw surveilleren enkele agenten.*

*De dierenactivisten waarschuwen Harlan niet mee te doen met Science Link, het bedrijventerrein met onderzoekslaboratoria voor farmacie en voedingsindustrie in*

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

*buurgemeente Venray. 'Science Link zal er nooit komen', roept Tim. 'We zullen niet toestaan dat er nog meer dieren worden gemarteld en mishandeld.'*

*Enkele weken geleden boekten de dierenactivisten een groot succes, toen projectontwikkelaar Van der Looy zich vanwege bedreigingen terugtrok uit Science Link. In de kerstnacht hadden activisten de huizen van twee directeuren beklad met leuzen: 'Stop Science Link. Stop Dierproeven' en 'DBF', de afkorting van Dierenbevrijdingsfront. Door het vertrek van de projectontwikkelaar staat Science Link op losse schroeven. De gemeente Venray 'beraadst zich' over het bedrijventerrein, waarvoor nog geen contracten zijn getekend.*

*ADC-woordvoerder Robert Molenaar is tevreden dat Van der Looy niet meer meedoet met Science Link. Hij bezweert dat de ADC niets met de bekladding van de directeurswoningen te maken heeft: 'We voeren slechts bovengrondse actie.'*

*Volgens de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) is het echter moeilijk onderscheid te maken tussen legale en illegale dierenactivisten: wie overdag open en bloot een lawaaidemonstratie houdt, kan 's nachts met bivakmuts op huizen bekladden of auto's vernielen. In een recent rapport over dierenactivisme in Nederland waarschuwt de AIVD voor de actiegroepen Respect voor Dieren en Anti Dierproeven Coalitie, wier activiteiten steeds radicaler worden. 'Niet alleen wordt vaker gebruik gemaakt van vermommingen, ook lijkt het aantal bedreigingen en vernielingen toe te nemen', aldus de AIVD.*

*'Laten ze met bewijzen komen', zegt ADC-woordvoerder Molenaar voor de poort van Harlan. 'De AIVD vindt het wel makkelijk om bovengrondse actievoerders de schuld te geven van illegale activiteiten, waarvan ze de daders niet kunnen vinden.'*

*Ondertussen scanderen zijn collega's rustig door: 'Harlan harteloos.' De meesten zijn tieners en twintigers, maar ook een grijzende vrouw hekelt luidkeels de 'gruwelijke dierproeven'. Actievoerder Tim, een vlotte gozer met een zwart mutsje op: 'Harlan, wat jullie allemaal niet uitspoken achter die gesloten deuren. Jullie zijn de schandplek van deze samenleving.'*

Het artikel geeft een goed beeld van de sfeer bij dergelijke protesten van de Anti Dierproeven Coalitie.

Risicovol: AIVD tijdens actie informeren.....

Maar, bij Harlan bleef het voor de activisten niet alleen bij het staan schreeuwen voor de dichte poort van het fokbedrijf. Overigens, lijken dat soort acties zinloos. Maar, proefdierfokkers en farmaceutische bedrijven hielden stevast hun toegangspoorten gesloten tijdens de veelal twee duur durende protestacties van de ADC. Soms was duidelijk dat een bedrijf of fokker het personeel eerder naar huis had gestuurd of later liet komen. Het kon niet anders zijn, dan dat die bedrijven en fokkers volgens mij in enige mate financieel verlies leden door de steeds terugkerende ADC-acties. Uiteraard sprak ik hier ook over met mijn AIVD-contactpersoon, over de effecten en gevolgen van de ADC-acties voor bijvoorbeeld farmaceutische bedrijven en proefdierfokkers.

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

De ADC kon eind mei 2008 een bijzondere actie uitvoeren. Een actie die niet vantevoren bekend was gemaakt via haar website of de media. Een actie die Harlan eigenlijk in het hemd zou zetten. Een actie die voor mij extra spannend zou blijken te worden.

Een aantal activisten, waaronder ik, was in de vroege ochtend van donderdag 29 mei 2008 vanuit een paar plaatsen in het land op weg gegaan voor een lawaaiprotest bij het farmaceutisch bedrijf Organon in het Brabantse Oss. Een standaard actie, een standaard protest. Maar, onderweg naar Oss bleek het programma te zijn veranderd, tot verassing van de meeste activisten die zich in een aantal auto's bevonden. Ook ik was verrast, helemaal toen Robert Molenaar iedereen inlichtte over de gewijzigde plannen. Hij was op een of andere manier in het bezit gekomen van een uitnodiging van Harlan voor een symposium 'Hoe om te gaan met dierenactivisten'. Dat symposium vond 29 mei van twaalf uur 's middags tot zeven uur 's avonds plaats in het conferentiecentrum Het Koningshof in Veldhoven. Mogelijk was Robert in het bezit van de uitnodiging gekomen via een medewerker of medewerkster van Harlan. Het ging immers om een geheim symposium. De bedoeling was dat de activisten het symposium met een lawaaiprotest zouden gaan verstoren. Volgens de uitnodiging spraken onder andere op het symposium de directeur van Harlan Nederland, Jan Bartels, de directeur van het proefdierlaboratorium van het Universitair Medisch Centrum Nijmegen, prof. Dr Merel Ritskes-Hoitinga, en zelfs de directeur 'Veiligheid' van het Britse proefdiercentrum Huntingdon Life Sciences, Guy Mathias. Maar, ik werd opgezadeld met een probleem. Immers, ik moest op een of andere manier proberen vanaf de actielocatie de AIVD te informeren over het gewijzigde actieplan en dat geprotesteerd ging worden bij een geheim symposium van Harlan in Veldhoven. Onderweg naar Veldhoven, in de auto, kon ik niets doen. Natuurlijk had ik mijn speciale 'AIVD' mobiele telefoon op zak. Ik moest na aankomst bij het conferentiecentrum zo snel mogelijk trachten de AIVD via sms-berichten op de hoogte te stellen. Dat lukte. Meteen na aankomst in Veldhoven en nadat de auto's geparkeerd waren op een paar honderd meter verwijderd van het conferentiecentrum, kon ik al, lopend naar de actielocatie, korte sms-berichtjes versturen. Bijna alle dierenactivisten hadden mobiele telefoons bij zich en het viel dus niet op wanneer je op een moment even ging sms'en. We konden eenvoudig het terrein op wandelen, wat rondlopen en spandoeken ontrollen voor de ingang. Na korte tijd werden we ontdekt door beveiligingsmedewerkers van het conferentiecentrum gesommeerd het terrein te verlaten. Inmiddels was ook politie gearriveerd. Of die er zo snel was door ontvangen informatie van de AIVD (en dus van mij), of van Het Koningshof, zal ik nooit weten.

De ADC vond de actie geslaagd. Het was natuurlijk ook geslaagd, omdat de ADC erin geslaagd was achter de locatie te komen van een geheim symposium van proefdierfokker Harlan waar veiligheidskopstukken uit de internationale proefdierfoksector aanwezig waren om te spreken over hoe om te gaan met dierenrechtenactivisten. En juist die activisten stonden plotseling 's morgens op de stoep om tegen die sector te protesteren. Een blamage voor Harlan en de directie zal ongetwijfeld het bedrijf hebben doorgelicht om te achterhalen hoe dierenrechtenactivisten op de hoogte waren gekomen van het geheime symposium.

Robert Molenaar schreef het volgende over de actie bij Het Koningshof in Veldhoven: '(...) Voor de Anti Dierproeven Coalitie een uitgelezen mogelijkheid om de dierenbeulen wat praktijkervaring bij te brengen. Op het terrein schreeuwden we ons de longen uit het lijf, denkend aan al die miljoenen dieren die vermoord worden door bedrijven zoals Harlan, HLS en Covance. 'Deal with Huntingdon, deal with us,' 'Schande, schande, bloed aan je handen' waren veel gehoorde slogans. Het personeel van 'het Koningshof' werd volledig overrompeld door onze verrassingsactie en zo ook de dierproefnemers. Dit symposium en onze protestactie bewijst maar weer het succes van de Anti Dierproeven Coalitie. Wij zijn de stem voor de dieren in de laboratoria!'

### Hoofdstuk 16

#### Op 'dienstreis' naar het buitenland - I

##### Bij Britse SHAC-activisten in Londen

Een maand voor de internationale Animal Rights Gathering in Zweden, ben ik in juli 2008 op verzoek van de AIVD een dag of drie in Londen geweest, thuis bij een van de kopstukken binnen de radicale Britse dierenrechtenactiegroep SHAC (Stop Huntingdon Animal Cruelty), die jarenlang actie voert tegen het Britse proefdiercentrum Huntingdon Life Sciences, HLS.

In eerste instantie was het mijn eigen initiatief. Ik wilde namelijk heel graag met eigen ogen HLS wel eens zien – ook om daarmee mijn betrokkenheid bij dierenrechtenactivisme aan activisten van de ADC te tonen. In juli 2008 diende zich een mooie gelegenheid aan: er zou in Engeland een landelijke manifestatie en demonstratie tegen en bij HLS gehouden worden. Ik informeerde mijn contactpersoon bij de AIVD over mijn plan en er werd meteen enthousiast op gereageerd, helemaal toen deze hoorde dat ik zou verblijven bij een dierenrechtenextremist van SHAC.

SHAC wil sluiting van Huntingdon Life Sciences, waar jaarlijks 75.000 proefdieren in experimenten worden gebruikt. Sinds 1989 is HLS diverse malen het slachtoffer geweest van informatielekken en undercoveronderzoeken door activisten en journalisten. SHAC werd in november 1999 door drie Britse dierenrechtenactivisten – Greg Avery, Heather James en Natasha Dellemagne – opgericht nadat de bekende wereldwijde dierenrechtenorganisatie People for the Ethical Treatment of Animals (PETA) een undercovervideo had gemaakt binnen HLS met schokkende beelden van hoe onder andere beagles werden mishandeld door personeel. De beelden werden door Channel 4 uitgezonden en dat leidde tot ontslag en vervolging van HLS-personeel en tot het voor een periode van zes maanden intrekken van de vergunning om experimenten op proefdieren uit te voeren. PETA beëindigde haar acties tegen HLS, nadat het bedrijf de organisatie met juridische stappen had bedreigd. SHAC zette de acties wereldwijd door en schuwde daarbij niet om naast vreedzame protesten ook brandbommen te gooien naar de woningen van directiemedewerkers van klanten en investeerders van HLS. In Amerika werd SHAC door het 'Southern Poverty Law Center', dat onderzoek doet naar extremisme in het land, geschreven dat SHAC *'terroristische tactieken gebruikt gelijk aan die van anti-abortus extremisten'*. De FBI antiterreureenheid meldde in 2005 dat SHAC's activiteiten in Amerika konden worden omschreven als terroristische bedreigingen. In 2009 en 2010 werden in totaal dertien leden van SHAC, waaronder Avery, James en Dellemagne, veroordeeld tot gevangenisstraffen van vijftien maanden tot elf jaar wegens het chanteren of beschadigen van HLS en haar leveranciers en klanten.

In 2001 was een van de directeuren van HLS in Engeland, Brian Cass, door drie gemaskerde dierenrechtenactivisten bij zijn woning in elkaar geslagen. Activist David Blenkinsop werd tot drie jaar cel veroordeeld voor die aanval op Cass. Een tweede HLS-directeur, Andres Gay, werd ook bij zijn woning aangevallen en in zijn ogen bespoten met een chemische stof

waardoor hij tijdelijk volledig blind werd. Het zijn slechts een paar voorbeelden van hoe de SHAC actie heeft gevoerd tegen HLS.

Mijn komst werd door de AIVD gemeld bij haar Britse collega's die waarschijnlijk blij waren met mijn komst en logeerpartij bij een Britse SHAC-activist. Op de dag van vertrek ben ik 's morgensvroeg met de trein vanuit Zwolle via Rotterdam (Centraal Station) naar Hoek van Holland gereisd. Daar stapte ik op een van de veerboten van de Stena Line naar Harwich, acht uur varen, en van Harwich reisde ik met de trein naar het centrum van Londen. Op het bekende Victoria Station nam ik telefonisch contact op met Brendan McNally van SHAC. Hij legde mij uit hoe ik het laatste stukje van mijn reis moest reizen. Ik moest met een trein naar Zuid-Londen, waar de activist me bij een klein stationnetje in Coulsdon South met zijn auto oppikte. Mijn verblijf bij hem was (te) spannend, opletten, uitkijken, maar zelfs die activist vertrouwde mij volledig. Robert Molenaar had mij met Brendan in contact gebracht en daar was de AIVD zeer content mee. Natuurlijk, immers hieruit werd duidelijk dat Robert wel mensen van de radicale SHAC goed kende. Mijn introductie door Robert bij Brendan was dan ook veelzeggend en voor Brendan gaf dat voldoende grond om mij volledig te vertrouwen. Robert had positief over mij gesproken, dus dat zat wel goed.

Als ik had gewild had ik gewoon op een van de computers van Brendan mogen werken. In zijn woning was het erg rommelig, niet netjes. Overal lagen protestborden gericht tegen HLS. Ik kon 's avonds nog meehelpen met het maken van borden. 'Slapen' deed ik 's nachts op een oud matras op de grond in een kamer op de begane grond. Ik voelde me niet op mijn gemak daar. Heb daar ook nauwelijks gegeten. Vond het ook te onhygiënisch om ook maar iets daar te eten. Tijdens mijn verblijf bij Brendan heb ik deelgenomen aan een protestmanifestatie in Peterborough (Cambridgeshire) tegen HLS en een demonstratie voor de poort van HLS. Mijn vrouwelijke AIVD-contactpersoon was overigens aanwezig in Londen en in Peterborough. Zij hield mij op afstand 'in de gaten'. Ik voelde me door haar aanwezigheid veiliger en niet 'alleen'. Niet alleen Robert Molenaar bleek Brendan overigens te kennen. Ook 'Max Boon' van Respect voor Dieren kende de Britse activist. Respect voor Dieren had begin 2010 Brendan zelfs uitgenodigd voor een aantal bijeenkomsten in Nederland. Dit bericht circuleerde in januari 2010 op het internet:

*'Van 25 t/m 29 januari 2010 houdt Respect voor Dieren een info-tour door heel Nederland. Onze gastspreker is Brendan McNally uit Engeland. Hij is al meer dan 30 jaar actief voor dierenbevrijding. In 1987 was Brendan een van de twaalf activisten in een showproces tegen het ALF. De staat schoof hen alle vernielingen en een brandstichting van de jaren daarvoor in de schoenen. Samen kregen ze meer dan 40 jaar celstraf. Nadat Brendan vrij kwam, bleef hij actie voeren. Tegenwoordig is hij de drijvende kracht achter de bontvrij-campagne tegen Harrods in London.*

*Brendan zal over zijn persoonlijke ervaringen vertellen en over de opkomst en veranderingen in de Engelse beweging. Tijdens zijn actie-carrière groeide de dierenbevrijdingsstrijd tot een wereldwijde beweging. Hij zal zijn mening geven over de organisatie van actiegroepen en de doelen van de globale dierenbevrijdingsbeweging. Door zijn jarenlange ervaring is Brendan een interessante spreker voor alle activisten.*

*Hieraan voorafgaand zal er een kort filmpje gedraaid worden over 5 jaar Respect voor Dieren.'*

Helaas kon ik wegens verblijf in Suriname geen enkele bijeenkomst bijwonen. Op 12 juni 2010 sprak Brendan in Athene, Griekenland, op Radio98FM (Athens Pirates Radio Station) over militante directe actie door dierenactivisten en over anarchisme, de politiestaat, de gevangenis, het bevrijden van dieren en over revolutionaire bewegingen.

Toen ik weer vertrok uit Coulsdon South en met de trein arriveerde op Victoria Station in het centrum van Londen, wist ik niet hoe snel ik naar daar ergens wat te eten moest gaan kopen. Bij Brendan had ik nauwelijks iets gegeten en ik voelde me dus leeg. Met een paar overheerlijke Indiaase warme broodjes met kip en curry en een paar flesjes drinken stapte ik in de trein die me naar Harwich bracht. Daar kwam ik mooi op tijd aan om in te checken op de Stena Line nachtboot. Eindelijk, op weg naar huis na een voor de AIVD toch wel geslaagde missie. In Hoek van Holland stapte ik in alle vroegte op de trein naar Rotterdam en daar stapte ik over op de rechtstreekse intercity trein naar Zwolle. Rond het middaguur was ik weer thuis, in Zwolle. Meteen, dat was eigenlijk een standaardklus geworden, routine, een journaaltje getypt voor de AIVD, nadat ik eerst mijn koelkast was ingedoken.....

Over mijn 'bezoek aan HLS' schreef ik een artikel voor mijn eigen weblog. Dat deed ik vaak, verslagen en artikelen schrijven, als 'dierenrechtenactivist' en niet als de persoon Paul Kraaijer en ook niet als de freelance-journalist Paul Kraaijer. Hieronder een gedeelte van mijn HLS-artikel, om vooral een beeld te schetsen van hoe ik als een voor de buitenwereld geloofwaardig 'dierenrechtenactivist' schreef:

*'(...) Ruim 300 dierenrechtenactivisten in Groot-Brittannië trokken vanuit alle hoeken van het land op 12 juli naar 's werelds grootste en meest beruchte dierproefcentrum, HLS (Huntingdoin Life Sciences).*

*Al vele jaren voeren dierenactivisten strijd tegen dit onderzoekscentrum. In 1999 werd hiertoe een speciale campagne gestart onder de naam SHAC, Stop Huntingdon Animal Cruelty. Afgelopen zaterdag was het beruchte centrum aan de snelweg A1 weer doelwit van dierenactivisten.*

*SHAC had in het stadje Peterborough, ongeveer twintig kilometer ten noorden van HLS, 's morgens een manifestatie en een demonstratie georganiseerd. Het doel van deze actie was bewoners te informeren over de gruwelijkheden die dagelijks plaatsvinden in HLS. SHAC wil op deze manier meer steden gaan bezoeken.*

*Ruim 70.000 dieren bevinden zich in het proefdiercentrum en zij worden blootgesteld aan afschuwelijke proeven. Dit gebeurt in opdracht van bedrijven uit de farmaceutische, chemische, verzorgingsmiddelen- en agrarische industrie om de werking van stoffen te testen. In 2003 legde de Britse krant The Observer de hand op een dik dossier waarin verslag wordt gedaan van het plaatsen van genetisch gemanipuleerde varkensharten in openlichamen. Binnen HLS zijn ook jonge beagle honden gedwongen om gedurende enkele maanden Cfk's te inhaleren in opdracht van Japanse bedrijven. Dit zijn slechts een paar*



## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

'gewone' voorbeelden van de dagelijkse praktijken in HLS. HLS gebruikt vele soorten dieren voor haar praktijken, variërend van beagle honden tot konijnen en van apen tot varkens. Ook in Nederland gevestigde bedrijven hebben een directe link met HLS, zoals Novartis, Abbott Laboratories, Astellas en GlaxoSmithKline. Verder zijn in ons land proefdierfokkerijen die dieren leveren aan HLS. Met regelmaat worden bij die bedrijven protesten gehouden door dierenactivisten van de succesvolle Anti Dierproeven Coalitie.

Dagelijks sterven 500 dieren achter de muren van de vele gebouwen op het terrein van HLS aan de Woolley Road, aan de rand van het pittoreske dorpje Alconbury. Het is een immens complex, gelegen in een mooi, glooiend rustiek Engels landschap. Een schrijnender tegenstelling kan er niet zijn. Vele hekken met lagen prikkeldraad en camera's omringen het terrein. Schoorstenen zijn van verre te zien. Rijdend vanuit zuidelijke richting over de snelweg A1 is een soort industrieel complex te zien dat HLS blijkt te zijn. Het proefdiercentrum vertoont in alle opzichten gelijkenissen met de concentratiekampen van de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog. Een pijnlijke vergelijking, maar wel een die precies weergeeft hoe dieren in HLS worden behandeld.

Lopend over een smal landweggetje dat leidt naar de hoofdingang van het centrum bekruipt je een beklemmend gevoel. Je wordt omringd door stilte. Vele duizenden dieren bevinden zich achter de hekken, ergens in een van de vele gebouwen, maar je hoort er niet één. Ook de vrije natuur is opvallend stil, geen vogel laat zich horen of zien. Zij voelen aan wat er achter de hekken gebeurt. Dat is de, vrije, natuur. Het enige geluid dat de stilte weet te doorboren zijn de megafoons, trommels, fluitjes en de eigen stemmen die schor geschreeuwd worden van de demonstranten. Onder hen activisten die al jaren strijden tegen dierenleed. Een enkele karakteristieke kop loopt voorbij. Een jaar of zestig, grijs haar, staartje, camouflagebroek. Gevolgd door een alternatieve jongen, oranje gekleurd haar en net zo bewogen als de oudere grijze activist. Ook loopt er een markante oudere Welshman rond, Rob, met zijn vriendin Bertha. Hij is bij vele acties aanwezig. De vrolijke en welbespraakte Rob, ook gekleed in een camouflagebroek, blijkt ook bijna iedereen te kennen. Hij is guitig, serieus en spraakzaam. Twee dagen voor de demonstratie was hij al in zijn kleine Franse auto vanuit Wales vertrokken. Slapen deden ze in het autootje. Dàt hebben dierenactivisten ervoor over om hun stem te laten horen tegen HLS en voor de dieren.

Iedereen werd muisstil op het moment dat een van de organisatoren van de demonstratie John Curtain aankondigde als spreker. Deze activist wist treffend, beeldend en emotioneel onder woorden te brengen wat zich in de vele gebouwen achter hem afspeelt. Af en toe kon er toch ook nog gelachen worden, vooral toen Curtain nostalgische herinneringen ophaalde van acties bij HLS op een haast visuele wijze. Maar, dezelfde visuele wijze zorgde weer voor een akelige stilte toen hij uitlegde hoe bij HLS harten van varkens geplaatst werden in de kelen van apen. De demonstranten konden het bloed haast ruiken en de pijn van de apen horen, zo beeldend kon Curtain vertellen. Een oudere dame barstte in huilen uit. Het was een

*oprecht huilen. De vrouw voert al jaren acties tegen HLS en nog steeds is het bedrijf niet gesloten.(...)'*

Hieronder volgt een interessant Engelstalig tweedelig artikel in het Duitse blad Der Spiegel van 19 november 2007 over de Britse oorlog tegen de terreur van dierenrechtenextremisten van SHAC:

*'Britain's Other War on Terror*

*Resisting the Animal Avengers*

*By Marco Evers*

*An entirely different sort of war on terror is being waged in Great Britain. Using bombs, character assassination and blackmail as their tools, opponents of animal testing have been terrorizing universities and research laboratories for years. But they are finally encountering resistance.*

*Sixteen-year-old Laurie Pycroft -- greasy hair, glasses, constantly exhausted from playing computer games -- was sitting in a café in Oxford one day when he saw yet another group of animal rights activists marching through the streets, shouting: "Stop the biomedical center!"*

*The city had been in a state of emergency for months. Cars had been demolished and a boathouse torched, all because Oxford University had announced plans to build a major laboratory where rodents, fish and monkeys would be sacrificed in the name of research. Pycroft took one look at the protestors, ran out of the café and shouted at the top of his voice: "Build the biomedical center! Build the biomedical center!"*

*It was unheard of. Many Oxford professors felt the same way, but few within their ranks dared voice their opinions. After the police had extracted Pycroft from a crowd of angry animal rights activists on that January day in 2006, the young man suddenly realized that he had found his calling: to campaign on behalf of science and against the terrorizing tactics of animal rights extremists.*

*Pycroft has two cats, Gloria and Charlie, and he says that he is very fond of his pets. But he also loves his grandfather, who lived to get to know his grandson because he was the recipient of heart valves that had been transplanted into his body from pigs. "People come first," says Pycroft.*

*He began his crusade by founding an organization called Pro-Test, to campaign on behalf of the kinds of animal experiments that are unavoidable. Students and professors quickly joined his group, and together they began staging public debates and counter-demonstrations. As the movement grew, Pro-Test's ranks swelled to the point where its protestors, sometimes numbering more than 1,000, would actually outnumber the animal rights protestors. Since then the house of Pycroft's parents, where he lives, has been under police protection.*

*There has also been a shift in the public mood in the country since then. After years of soul-searching, Great Britain, with its deeply entrenched love of animals (Britain's first animal protection law was enacted in 1822), has taken up arms against Europe's most fanatical opponents of animal experiments, enacting new laws and taking tough action against offenders.*

### *Losing Popular Support*

*The British are waging a new war on terror, but this one is at home and is one in which they appear to be gaining the upper hand. When it comes to animal experiments, militant groups like the Animal Liberation Front, founded in 1976, have long enjoyed extensive support and a monopoly on opinion rarely questioned in public. Even when they resorted to extreme measures like setting fires or sending letter bombs, they could consistently bank on a silent majority's vague sense of guilt over the suffering of laboratory animals.*

*But this support is rapidly disappearing, thanks in part to Pycroft and Pro-Test, but also because as a result of their extreme actions the laboratory rats avengers have been marginalized, and some have even been imprisoned.*

*Judging by the level of security surrounding the construction site on South Parks Road, one could be forgiven for thinking that a US embassy is being built here. Barbed wire stretches across the top of the 10-foot fence surrounding the site, and there are video cameras everywhere. The basic structure of Oxford's new Biomedical Research Centre (BRC) has been built, but how close to completion the facility is and when the animals will be arriving remain closely guarded secrets. Judging by the speed with which security officers appear on the scene when someone stops on the street to take a picture, it can't be much longer. For months the construction workers on the project have appeared on the job with their faces masked. None of the construction companies involved ever advertised its role in the project by displaying its name or logo at the site. Trucks used in the project have no company logos or even license plates.*

*These precautions are not surprising, given the fact that animal rights activists have declared as the target of their attacks anyone at the university who is even indirectly associated with the project, from research assistants to literature professors to painters. They have spent hours and days holding demonstrations and sounding sirens in front of the university's libraries and classrooms. They have occupied company offices, destroyed equipment and engaged in character assassination, including publicly and falsely accusing individual university employees of pedophilia. When they disclosed the name of one of the construction companies involved in the biomedical center project, the company was so intimidated that it canceled all work. The construction site was abandoned for 17 months, because not a single company was willing to subject itself to the radical activists' fury.*

*Cambridge University had already capitulated on a similar project, a plan to build a primate research center, a few years earlier. The proposed center would have provided Alzheimer's and Parkinson's specialists with laboratories to conduct research using the brains of macaques, research considered indispensable for developing new treatments for both*

illnesses. But in 2004, after years of planning, the world-renowned university gave up the project. "We cannot build a Fort Knox," university officials said at the time.

*A fortress is precisely what Huntingdon Life Sciences (HLS), one of Europe's largest animal research companies and the mortal enemy of the defenders of animal souls, is. On its heavily guarded grounds near Cambridge, HLS tests pharmaceutical substances on animals. But the company also prepares toxicological reports for household chemicals, environmental pesticides and food additives. It consumes tens of thousands of mice and rats each year, as well as smaller numbers of birds, rabbits, dogs and a few monkeys. But the regular attacks by animal rights activists have brought Huntingdon to the brink of ruin.*

*Part 2: 'Your Life Is in Danger'*

*Repeated bomb scares and the resulting evacuations are the least of HLS's problems. Employees have been secretly photographed and their photos published on the Internet. Some have found explosives under their cars. CEO Brian Cass, now 60, was assaulted and beaten in front of his house by three attackers using tear gas and clubs.*

*The members of a group called SHAC (Stop Huntingdon Animal Cruelty) threaten anyone who cooperates with HLS, from cleaning services to couriers to banks, with similar treatment. The group's intimidation tactics have been tremendously successful, turning HLS into a pariah in the business world. "It's as if we were radioactive," says Cass. Other businesses no longer dare to be openly associated with the company. HLS has no bank account, no insurance policy, no auditors and no investors willing to identify themselves as such. The British government has jumped in to provide the company, with annual sales of €93 million, with the most basic services. HLS has had to build its own laundry facilities, its own cafeteria and its own security service.*

*"Your life is in danger whenever you go to your car after working in the torture chamber." These were the words that activist Julia Didrikson, 43, wrote in one of her mass e-mails to HLS employees. In another missive, she threatened: "Don't even think that your children are safe, if you have any. It doesn't take us long to find out where they go to school and where they live." In late September, Didrikson was sentenced to five months in prison for making the threats. When she was taken into custody she insisted: "But I'm just a harmless animal lover."*

*Donald Currie, a 41-year-old, unemployed psychiatric nurse turned bomb builder, was sentenced to 12 years in prison. It was only by accident that he didn't kill anyone. Mark Taylor, 39, began a four-year prison sentence in March. As a member of SHAC, Taylor was responsible for occupying the offices of companies linked to HLS. In a typical campaign, he and a dozen other activists, all wearing skull masks, would burst into an office and shout "murderers" at the employees. Some of the companies he and his fellow activists raided were so intimidated that they promptly cut off all ties to Huntingdon.*

*Radical animal rights activists have also targeted thousands of ordinary shareholders of pharmaceutical giant GlaxoSmithKline. In letters to the shareholders, the activists threatened that if they did not sell their shares they would find their names and addresses plastered all over the Internet.*

*In many British cities, police officers now take action against illegal stands animal rights activists have set up in pedestrian zones. Using horrifying photographs, many of them very old, the unlicensed activists collect money and signatures for petitions to combat animal experiments.*

*The stands are apparently lucrative. According to the police, some have taken in as much as €115,000 a year. But investigators say that the petitions usually end up in the trash, while the money pays for criminal activities like SHAC's acts of sabotage.*

*In May, in a campaign dubbed "Operation Achilles," 700 police officers raided dozens of addresses in Great Britain, Belgium and the Netherlands, arresting 32 people aged 19 to 68. Nine were charged with extortion or other crimes. Among them were many senior members of the animal rights movement, including Greg Avery, the co-founder of SHAC. Avery, who goes on trial next summer, will likely be sentenced to a lengthy prison term.*

*As a result of the increased pressure, the number of violent attacks has declined drastically this year, but the movement is by no means dead. Although Huntingdon still keeps the names of its customers a closely guarded secret, the news leaked out that Swiss pharmaceutical giant Novartis allegedly uses HLS's services.*

*'Democracy Is in Danger'*

*The response came in late August, when a group calling itself the Animal Rights Militia (ARM) claimed that it had put poison in hundreds of tubes of "Savlon," an antiseptic ointment made by Novartis. Many parents use the ointment to treat their children's minor cuts and scrapes. Thousands of tubes were taken off retail shelves. Although none of the alleged poison was found, even many animal lovers showed little sympathy for a group that had been willing to threaten harm to children.*

*The ARM is no stranger to publicity stunts that have backfired. In October 2004, ARM activists robbed the grave of Gladys Hammond, 83, and kidnapped the remains of her body. She had been dead eight years. Their goal was to blackmail Hammond's son-in-law, Christopher Hall, and force him to give up his involvement in a business that raised guinea pigs for Huntingdon's laboratories. After being the target of animal rights campaigns for years, Hall finally gave in to their demands.*

*When the body was finally found a year and a half later, in May 2006, Hall re-buried his mother-in-law. Four arrests were made in the case, and three of those arrested had already been convicted of similar prior offences. They were sentenced to prison terms ranging from four to 12 years.*

*Tipu Aziz is a neurosurgeon and Parkinson's researcher at Oxford. He is one of little more than a handful of British scientists who, despite what he calls "a climate of fear," have spoken openly for years about the need for animal experiments.*

*Aziz's outspokenness has resulted in his name being included on Internet death lists, and he pays careful attention whenever he receives packages with unknown return addresses. But he insists that he will not allow himself to be muzzled and that he has nothing to be ashamed*

*of. Besides, he adds, democracy itself is in jeopardy when people no longer dare to talk about their convictions.*

*Aziz will soon move into a small office in Oxford's big new laboratory on South Parks Road. Once there he will use specific substances to artificially induce severe Parkinson's disease in "two to four" macaques each year. He will then attempt to alleviate the symptoms through the use of electrodes implanted in their brains. The monkeys will survive the experiments, but in the end they will be killed, as the law requires. Aziz doesn't see this as a problem.*

*With similar experiments conducted in about 30 animals to date, Aziz has played a key role in the development of a brain pacemaker for Parkinson's patients. More than 40,000 people benefit from the results of his research today, often in dramatic ways. Before having the pacemaker implanted, many Parkinson's patients trembled so severely that they were barely able to stand up or walk. When the electrodes were implanted in their brains, the tremors stopped and they were able to live almost normal lives.*

*"As soon as people are sufficiently informed about the meaning and purpose of animal experiments," says Aziz, "they become willing to support them." Or at least he hopes this is the case. An 88-year-old former nurse wearing a prison uniform recently went on hunger strike in front of his laboratory, demanding the liberation of all laboratory monkeys and an end to animal experiments everywhere.*

*Aziz was dumbfounded. "A nurse at her age," says Aziz, "was around when massive numbers of children were dying of infectious diseases." Without animal experiments as the core of medical research, this would still be the case today.*

*"The British have a grotesque relationship to animals," says Aziz, who was born in what is today Bangladesh. "They see them as human-like beings that feel and think the way they do." Which makes it all the odder that they never became a nation of vegetarians.*

*Translated from the German by Christopher Sultan'*

SHAC heeft op een moment overigens wereldwijd de nieuwspagina's gehaald toen activisten in oktober 2007 het lichaam van de 82-jarige Gladys Hammond, moeder van de directeur van de Britse 'New Church Guinea Pigs farm' hadden opgegraven. Hierop sloot de fokker en leverancier van kleine knaagdieren voor HLS haar bedrijf. Een dergelijke actie zegt genoeg over hoe ver dierenactivisten kunnen en willen gaan.

In augustus 2009 werd de vakantiewoning in Tirol, Oostenrijk, van directeur Daniel Vasella van de Zwitserse vestiging van het farmaceutisch bedrijf Novartis in brand gestoken. Zwitserse media berichtten op 2 augustus 2009 voor het eerst over een op 27 juli ook tegen Novartis gerichtte actie. Onbekenden hadden de urn van de moeder van Vasella uit het familiegraf verwijderd en meegenomen. Op de grafsteen waren met rode verf de woorden: 'Zieh dich aus HLS zurück!' gekalkt. ('Trek je terug uit HLS!') Natuurlijk werden dergelijke acties niet door SHAC opgeëist, maar het was duidelijk dat de daders wel gezocht moesten worden onder zogenoemde SHAC-activisten. Ook Nederland kreeg te maken met enkele door dierenrechtenactivisten gepleegde aanslagen. En ook die activisten moesten gezocht worden onder dierenrechtenactivisten die betrokken waren bij of sympathiseerden met SHAC.

### Hoofdstuk 17

#### 'SHAC'-aanslagen in Nederland

In Nederland werden in november 2008 brandaanslagen gepleegd op twee auto's van een oud-bestuurder van de beurs NYSE Euronext (gevestigd in het centrum van Amsterdam) in Hilversum. Die beurs deed zaken met Huntingdon Life Sciences.

In een Engelstalige claimbrief, gepost op de Nederlandse website van Animal Rights Media, waarvoor ik korte tijd werkzaam ben geweest, eiste de actiegroep 'NYSE Euronext Bomb Squad' een paar dagen later de branden op. De dierenactivisten beweerden een zestal 'explosieven' te hebben aangebracht aan de onderkant van beide wagens. Nadat ze de benen hadden genomen, vlogen de wagens in brand. Met de onheilspellende boodschap 'Better look underneath your cars before going to work...' waarschuwden de dierenactivisten het bestuurslid van NYSE Euronext voor een volgende aanslag. De man werd dringend aangeraden het handelscontract met het Britse proefdiercentrum Huntingdon Life Sciences (HLS) op te zeggen, 'or your worst nightmare will come true'.

- (Animal Rights Media (ARM) werd in mei 2007 opgericht. Eén van de drijfveren achter deze website is een dierenrechtenactivist uit Assen met wie ik in 2008 naar de Animal Rights Gathering in Zweden ben geweest. Op de website is onder andere te lezen:

*'Animal Rights Media draait op een groep vrijwilligers die zich inzet om nieuwsgaring op het gebied van dierenrechten te bevorderen. De vrijwilligers bij Animal Rights Media werken op individuele basis bij Animal Rights Media, maar zijn afkomstig van diverse dierenrechten en –welzijnsorganisaties. Dit maakt Animal Rights Media divers en onafhankelijk. Het kollektief Animal Rights Media vond het noodzakelijk dat er een Nederlandstalige nieuwssite moest komen om nieuws vanuit de dierenrechten en –welzijnsbeweging, maar ook vanuit de media, te centraliseren. Animal Rights Media controleert de berichten die worden geplaatst op duidelijkheid. Dit zorgt er voor dat er geen vervuiling ontstaat van informatie of dubbele berichten aanwezig komen.'*

Korte tijd ben ik op verzoek van de Asser activist als redacteur betrokken geweest bij ARM. De AIVD was daar zeer content mee. Door actief te zijn bij deze nieuwssite kon ik mogelijk aan interessante informatie voor de dienst komen. Zo kwam ik onder andere in het bezit van de redactiestatuten. Maar, ik bleef niet lang betrokken bij ARM. Ik vond de website qua inhoud te amateuristisch en er was totaal geen goed overdacht beleid over welke artikelen wel en welke artikelen niet geplaatst werden. Het soort artikelen dat geplaatst werd was wat inhoud betreft te wisselend. Er werden zelfs claimbrieven van bijvoorbeeld kleine dierenbevrijdingsacties geplaatst, die rechtstreeks van de daders afkomstig waren. Gelet op de relatieve onbekendheid van de website, ging ik er vanuit dat die daders afkomstig moesten zijn uit de directe omgeving van medewerkers van ARM. De vermoedens die ik hierover had, speelde ik uiteraard door naar de AIVD. Waarom zou een dader van een dierenbevrijdingsactie immers in eerste instantie zijn of haar claimbrief naar het onbekende ARM sturen en niet naar een beter bezochte toepasselijke website? De redactie van ARM

werd door dierenrechtenactivisten afkomstig uit de achterban van Respect voor Dieren gevormd. Ik was benaderd om zitting te nemen in de redactie, omdat ik de enige was met een heuse journalistieke achtergrond en dus met redactionale ervaring. Uiteindelijk besloot ik uit ARM te stappen, ook omdat ik niet betrokken wilde worden in eventuele toekomstige justitiële onderzoeken naar ARM. De redactie wist dat de website ook door de overheid in de gaten werd gehouden, vanwege de plaatsing van claimbrieven rechtstreeks afkomstig van daders van illegale, ondergrondse acties. Die aandacht vanuit de overheid was de reden dat de redactie op zoek ging naar een buitenlandse 'thuishaven' voor het 'hosten' van de website, om uit de armen van Justitie te blijven. Op dat moment had ik ARM inmiddels verlaten.) -

Volgens de NOS zouden de activisten leden zijn geweest van de campagnegroep SHAC. Ik was het eens met de bewering van de NOS. Bewijs ervoor had ik niet, alleen een sterk vermoeden. Immers, de activisten moesten goed ingevoerd zijn om juist aanslagen te plegen op diè auto's. De gewone man of vrouw in de straat heeft immers nog nooit van HLS gehoord. Er zijn ook geen andere groepen of organisaties in Nederland die acties voeren tegen klanten van HLS. Die dagen zat de politiek, met name Tweede Kamerleden, weer bovenop de AIVD en wilde vooral weten wat de dienst deed om radicale dierenrechtenactivisten op het spoor te komen.

Spannende en drukke dagen na die brandaanslagen, ook voor mij. Vermoeiend, belastend. Ik moest uiterst voorzichtig te werk gaan. Natuurlijk informeerde ik op verzoek van de AIVD bij de mij bekende dierenactivisten wat zij vonden en/of wisten van en over die aanslagen. De geringst verkregen informatie kon al van belang zijn. Maar, je moest vanzelfsprekend nooit al te directe, rechtstreekse vragen stellen. Dierenactivisten zijn zelf ook altijd op hun hoede, voorzichtig. Gelukkig kon ik toch veel vragen, omdat men mij door en door vertrouwde, gelet op mijn actieverleden en de wijze waarop ik mij voor hun 'zaak' inzette. Het bleek echter een te verwachten onmogelijkheid te zijn om er achter te komen wie de aanslagen hadden gepleegd. Onmogelijk voor mij en daarom ook onmogelijk voor Justitie, politie en de AIVD. Dergelijke acties werden door een of twee individuen gepleegd, los van welke organisatie dan ook. Maar, voor mij stond vast dat de daders gezocht moesten worden onder sympathisanten of zelfs actieve activisten binnen SHAC Nederland, Respect voor Dieren of de Anti Dierproeven Coalitie. Immers, binnen die organisaties zijn activisten actief die kennis hebben over HLS en haar klanten. Ik vond het onbevredigend dat ik geen daders heb kunnen 'aanwijzen', maar slechts vermoedens kon uitspreken in de richting van de AIVD. Ook diverse Tweede Kamerleden vonden het onbevredigend dat het de AIVD niet lukte om achter de identiteit van de daders te komen. Die politici hadden echter geen flauw idee van hoe dierenrechtenextremisten tewerk gaan, als kleine cellen, in het geheim opererend, zwijgzaam tegen hun omgeving, tegen andere bovengrondse en vreedzame dierenactivisten. Kort na de aanslagen op klanten van HLS werd eind december 2008 door het Korps Landelijke Politie Diensten een speciaal team opgericht voor de bestrijding van



## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

dierenactivisten. Dat team zou gaan samenwerken met de AIVD. Volgens toenmalig minister Guusje ter Horst van Binnenlandse Zaken waren bepaalde acties van dierenactivisten 'absoluut ver de schreef'gegaan. Het in brand steken van auto's van een medewerker van beursbedrijf Euronext, waar HLS-aandelen worden verhandeld, had volgens de minister 'niets meer te maken met het opkomen voor je belangen'.

Eenmaal was ik getuige van een gesprek tussen twee dierenrechtenactivisten over de mogelijkheden en onmogelijkheden een brandaanslag te plegen op een groot farmaceutisch bedrijf langs de A28 in de omgeving van Zeist, GlaxoSmithKline. Toen werd voor mij voor het eerst met zekerheid duidelijk dat er onder activisten binnen de Anti Dierproeven Coalitie toch wel activisten waren, die eventueel bereid waren tot het uitvoeren van zogenoemde ondergrondse acties, maar dan natuurlijk op persoonlijke titel of onder de naam van bijvoorbeeld het feitelijk niet bestaande Dierenbevrijdings Front.

Het gesprek vond plaats op de terugweg van een dag actievoeren met de ADC in België. Ik reed mee met twee activisten uit het rustige, onschuldige polderstadje Dronten. Ter hoogte van dat farmaceutisch bedrijf begon een van hen plotseling te praten over of het mogelijk zou zijn een brandaanslag te plegen op het bedrijf, dat niet ver verwijderd lag van de snelweg A28 en zichtbaar vanaf die snelweg. Ik werd gedwongen om ook mijn steentjes aan het gesprek en aan de ideeën bij te dragen, maar ik kon natuurlijk nooit al te enthousiast aan het gesprek deelnemen. Ik moest mij voorzichtig uitdrukken. Het was lastig manoeuvreren achter in de VW Golf, in het donker van de avond, op weg naar huis. Het gesprek kwam ook volslagen onverwacht en verraste me dan ook. Er kwamen suggesties boven water drijven om 's nachts een keer de auto op de vluchtstrook te parkeren, met een pech-onder-weg driehoek erbij geplaatst, en dan snel de snelweg over rennen naar het bedrijf om molotovcocktails tegen de gevel aan te smijten. Vervolgens snel terug rennen, de snelweg oversteken, in de auto duiken en richting Amersfoort rijden. Natuurlijk hadden we dan eerst op een ander moment de omgeving al verkend, ook om te zien of en waar veiligheidcamera's en dergelijke aan en rond het farmaceutisch bedrijf waren opgesteld en gehangen. Kortom, gesproken werd over spannende plannen, maar daar was het bij gebleven. Ik heb dan ook geen idee of deze twee activisten werkelijk ooit tot zoiets in staat zouden kunnen zijn geweest. Vermoedelijk wel, maar honderd procent zekerheid had en heb ik niet. Een van hen komt wel uit een Dierenbevrijdings Front 'nest'. Zijn hele familie was er bij betrokken geweest, als ik hem moest geloven. Maar, er is wel een verschil tussen het bevrijden van dieren en het plegen van een brandaanslag.

Na het interessante gesprek in de auto, overigens een oude witte politie-VW Golf gekocht door een van de twee dierenactivisten bij de 'Domeinen', kwam ik moe thuis. Maar, ondanks de vermoeidheid heb ik wel mijn journaaltje gemaakt en naar mijn AIVD-contactpersoon gemaild. Moe dook ik het bed in en het gesprek heeft zeker nog een paar dagen door mijn hoofd gespoekt. Het hield me bezig. Ik vroeg me steeds af hoe vreedzaam en geweldloos die vriendelijke, goedlachse en emotioneel geladen dierenactivisten en -activistes werkelijk zijn? Natuurlijk spookte ook de gedachte door mijn hoofd: stel je voor, dat er eens werkelijk een

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

aanslag zou worden gepleegd op dat specifieke farmaceutische bedrijf, was ik dan de enige die de mogelijke dader(s) zou kennen? En, hoe snel zou het duren alvorens de Nationale Recherche, belast met de opsporing van dierenactivisten, bij de twee mij bekende 'Polder'-activisten op de stoep zou staan? De volgende dag had ik ook nog telefonisch contact met mijn AIVD-contactpersoon over hetgeen ik de avond ervoor achter in de witte VW Golf zoal had gehoord. Die informatie was natuurlijk heel interessant.

Eigenlijk was ik dag en nacht bezig met mijn werk voor de AIVD. Er ging werkelijk geen dag voorbij of ik deed wel iets voor de dienst.

### Hoofdstuk 18

#### Op 'dienstreis' naar het buitenland - II

##### Animal Rights Gathering Zweden

Mijn AIVD-werkzaamheden voerden me van 21 tot en met 24 augustus 2008 naar een tentje op een camping, aan de rand van een meer bij het Zweedse Jönköping, tijdens een zogenoemde internationale Animal Rights Gathering (ARG). Bij dergelijke jaarlijkse bijeenkomsten, in wisselende landen, komen dierenrechtenactivisten uit de hele wereld bijeen om in beslotenheid over de strijd 'voor de dieren' te praten, om ideeën op te doen voor nieuwe nationale en internationale campagnes en om gewoon gezellig samen te zijn, te socialiseren. Tijdens een ARG worden ook in steden grote demonstraties gehouden tegen alle vormen van dierenleed. Op websites van de ARG wordt jaarlijks onder andere vermeld *'Sorry, maar de pers wordt niet op het terrein toegelaten. We zijn ook niet in de gelegenheid om interviews te geven, alstublieft, heb respect voor onze privacy.'* Dat ademt een sfeer uit van geheimzinnigheid, alsof er tijdens een ARG illegale acties worden voorbereid of andere zaken die het daglicht niet kunnen verdragen.

Nederland en Nederlandse dierenrechtenactivisten hebben altijd een belangrijke rol gespeeld in de organisatie van ARG's. De eerste werd in 1998 in het Leidse kraakpand Eurodusnie gehouden. Vervolgens werden de bijeenkomsten respectievelijk gehouden in Oslo (Noorwegen), Berlijn (Duitsland) en Kent (Verenigd Koninkrijk). In 2002 en 2003 waren het weer Nederlandse activisten die in Amsterdam de ARG organiseerden. Het Britse Kent was in 2004, 2005 en 2006 weer 'gastheer', waarna in 2007 het Nederlandse Appelscha enkele dagen werd ingenomen door een paar honderd internationale dierenrechtenactivisten. Oslo kreeg de activisten in 2009 weer op bezoek en het Italiaanse Venaus, bij Turijn, in 2010. De dertiende Animal Rights Gathering werd half juli 2011 weer in het Nederlandse Appelscha gehouden. In 2007 leidde de ARG in Appelscha overigens tot de nodige ophef. Ik werd toen nog niet door de AIVD benaderd om het internationale treffen van dierenrechtenactivisten bij te wonen. Juist die ARG zorgde voor veel beroering. Het dagblad Trouw berichtte op 10 juli 2007 over de ARG in Appelscha. Het artikel zette op scherpe wijze neer hoe gedacht werd over de ARG en de deelnemende dierenrechtenactivisten. De krant schreef zelfs over een trainingskamp voor dierenrechtenactivisten:

##### *'Dierenactivisten in trainingskamp in Appelscha*

*10/07/07*

*(Novum) - Internationale dierenrechtenactivisten gaan in augustus in training in een opleidingskamp in Appelscha. Op een camping in de Friese plaats leren ze onder meer hoe ze zich moeten vastketenen aan objecten en hoe ze moeten omgaan met gevangenisstraffen.*

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

*Ook worden lessen zelfverdediging en EHBO gegeven. Dat meldt de internationale website voor dierenactivisten AR2007.*

*Via verschillende internetsites worden activisten opgeroepen van 10 tot en met 13 augustus naar de International Animal Rights Gathering in Appelscha te komen. Dat zou ook gebeuren op websites waarop eerder aanslagen werden geclaimd op privéwoningen van bestuurders van beursbedrijf Van der Moolen.*

*Een soortgelijk trainingskamp in Putten mondde in 2003 uit in rellen met buurtbewoners. Door de activisten werden destijds ongeveer zesduizend nertsen vrijgelaten uit een fokkerij. De politie arresteerde 49 activisten. De actie werd hard veroordeeld door de politiek. Zo wilde de VVD naar aanleiding van het incident dat justitie dierenrechtenactivisten als terroristen zou bestempelen. Onlangs pleitte het CDA hier ook weer voor.*

*Minister van Justitie Ernst Hirsch Ballin (CDA) stelde eind vorige maand een onderzoek in naar een mogelijke verruiming van de bevoegdheden van opsporingsdiensten om geweld van dierenrechtenactivisten tegen te gaan. Hij deed dit tijdens een spoeddebat van de Tweede Kamer. Dat was ingesteld naar aanleiding van een bericht dat in maart aanslagen waren gepleegd op woningen van topmannen van beursbedrijf Euronext. De aanslagen werden geclaimd op een website van radicale Britse dierenrechtenactivisten.*

*Op de website AR2007 staat ook een oproep om de donderdag voor het trainingskamp naar Amsterdam te gaan om deel te nemen aan een protestmars. Die is gericht tegen de financiële wereld die steun geeft aan het bedrijf Huntington Life Sciences, een onderzoeksbedrijf dat gebruikmaakt van proefdieren. Tijdens de mars willen de activisten ook stoppen bij winkels waar bont wordt verkocht.*

*De gemeente Ooststellingwerf, waar Appelscha onder valt, is op de hoogte van het kamp, maar verwacht voornamelijk geen problemen, laat burgemeester Harry Oosterman via zijn woordvoerder weten. De gemeente heeft geen idee hoeveel mensen er komen. "Maar om op de camping te verblijven, hebben ze geen vergunning nodig. Die is pas vereist als ze gaan demonstreren", vertelt de woordvoerder.*

*De gemeente overlegt de komende weken met politie of er maatregelen noodzakelijk zijn. Het gaat volgens de zegsman om een 'camping voor anarchisten'. "Daar worden ook wel eens pinksterfeesten gehouden. Maar deze doelgroep hebben wij nog niet eerder binnen onze gemeentegrenzen gehad."*

*Als het aan de CDA Statenfractie Friesland ligt, komt het trainingskamp in Appelscha er niet. CDA Statenlid Rendert Algra noemt het kamp een 'zeer ongewenste activiteit' en heeft het Friese college van Gedeputeerde Staten gevraagd het kamp tegen te houden. "Als we dit soort activiteiten toestaan door activisten die openlijk mensen en instellingen bedreigen, overschrijden we een erg belangrijke grens. We moeten juist samen een vuist maken tegen terreur."*

Het linkse actieblad Ravage besteedde ook aandacht aan de gebeurtenissen rond de ARG in augustus 2007 te Appelscha. Onderstaand een gedeelte uit een artikel met de kop 'Politie controleert dierenactivisten Appelscha':

*'(...) In de aanloop van deze ARG is er het een en ander te doen geweest omtrent de toelaatbaarheid van de bijeenkomst. Politici riepen op tot een verbod, nadat tijdens een eerdere ARG een openlijke actie bij een pelsdierhouderij in Putten tot schermutselingen had geleid. Tevens legden tegenstanders van de ARG de link tussen radicale dierenacties en de bijeenkomst in Appelscha.*

*Dit leidde ertoe dat na afloop van de 'mars tegen dierenleed', die donderdag gehouden werd in Amsterdam, een groep van naar schatting tachtig betogers die zich met bussen naar Appelscha lieten vervoeren, gevolgd werd door een peloton ME en een politiehelikopter. Bij opkomst op de camping voerde de politie op de Aekingaweg identiteitscontroles uit onder de passagiers.*

*Ook de bezoekers die op eigen gelegenheid naar Appelscha kwamen, werden gecontroleerd, zowel bij de ingang van de camping als elders in en rond het dorp. Dit leidde vrijdagavond tot een opstootje. Een Fransman had zijn paspoort niet bij zich toen hij door Appelscha wandelde. Een politieman ging vervolgens met hem mee naar het kamp maar toen de Fransman uit de politiewagen stapte, kwam hij niet meer met z'n paspoort terug.*

*De politieauto wekte daarna nogal wat wrevel op en er kwamen steeds meer mensen om de auto heen staan. Hierna riep de agent om versterking, waarna er meer politie arriveerde, onder meer met een politiehond. Ook werd er pepperspray gebruikt om een boze vrouw op afstand te houden. Nadat de politie zich had teruggetrokken keerde de rust weer terug. Sinds dat incident voerde de politie voornamelijk nog periodieke controles uit.*

*Uit het hele land zijn de wetshandhavers naar Appelscha gekomen, zo stonden er vrijdagmorgen ME'ers uit Limburg bij de Aekingaweg. Ook worden er ME'ers achter de hand gehouden, hoeveel is niet bekend gemaakt. De versterking is noodzakelijk omdat het korps van Stellingwerf over onvoldoende capaciteit beschikt.'*

Mijn AIVD-contact had me waarschijnlijk vanwege de beslotenheid van een ARG en de ervaringen in Nederland een jaar eerder, gevraagd om naar de jaarlijkse bijeenkomst te gaan, in Zweden dus. Ik zag er wel wat tegenop. Camperen met een paar honderd dierenactivisten die een paar dagen niets anders doen dan over dieren, acties en veganisme praten. Over iets anders praten kunnen ze niet. Een paar dagen voor mij geen vlees. Negentig procent van de dierenrechtenactivisten is volgens mij veganist.

- Een veganist maakt op geen enkele wijze gebruik van dieren en van producten die van dieren afkomstig zijn. De overstap naar een veganistisch voedingspatroon leidt na een aantal jaren tot een gebrek aan vitamine B12. Wanneer deze vitamine niet meer via de voeding of via een voedingssupplement wordt aangevoerd, zijn de eigen voorraden in de lever nog twee à vijf jaar toereikend. Vitamine B12 is nodig bij onder meer de opbouw van zenuwcellen; dagelijks is maar zeer weinig B12 nodig, enkele microgrammen. B12 komt in de

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

natuur voor in microben en dierlijke producten, maar in planten is voor de mens bruikbare vitamine B12 afwezig. Een tekort aan vitamine B12 kan zich onder meer uiten in cognitieve stoornissen zoals geheugenverlies, neurologische problemen (onder andere tintelingen, coördinatiestoornissen, ataxie) en via een verhoogd homocysteïnegehalte in een verhoogde kans op hart- en vaatziekten. Dit kan een langzaam en sluipend proces zijn, waardoor de symptomen eerst niet eens opvallen. Een aantal van de gevolgen van B12-tekort is van zeer ernstige aard en onomkeerbaar. De medisch veilige weg is om veganisme te combineren met supplementatie van B12. Vitamine B12 in voedingssupplementen wordt geproduceerd door bacteriën en is dus voor veganisten acceptabel. (Bron: Wikipedia) -

Robert Molenaar ging niet naar de Animal Rights Gathering. Hij beweerde dat dergelijke bijeenkomsten niets voor hem waren. Toch had hij er wel affiniteit mee, maar wilde waarschijnlijk er niet mee geassocieerd worden om de ADC geen schade te berokkenen als nette, keurige dierenrechtenorganisatie. Het waren vooral Nederlandse activisten uit de hoek van de meer radicale en jonge organisatie Respect voor Dieren. Af en toe waren ze ook aanwezig bij activiteiten van de Anti Dierproeven Coalitie. Slechts één activist van de ADC was aanwezig. Het waren dan ook niet 'mijn' activisten: te jong, te impulsief, te onervaren, te naïef. Natuurlijk was het leuk om naar Zweden te gaan, een land waar ik nooit eerder was geweest. Maar, als de AIVD mij niet had gevraagd, dan was ik absoluut niet gegaan.

Op afstand was een AIVD-medewerkster in Zweden aanwezig. Haar aanwezigheid duidde op het belang dat de dienst hechtte aan mijn werkzaamheden, die niet zonder risico's waren.

Op de ARG kwamen mensen als de bekende Britse dierenrechtenactivist Keith Mann en leden van de antiwalvisjacht organisatie Sea Shepherd, een 'radicale' afsplitsing van Greenpeace. Keith Mann werd een nationale bekendheid in het Verenigd Koninkrijk toen hij op 15 oktober 1991 werd gearresteerd op verdenking van het in brand steken van vrachtwagens die vlees vervoerden. Het was een protest tegen de wijze waarop kippen werden behandeld in grote legbatterijen. Hiervoor werd hij in 1994 tot veertien jaar cel veroordeeld, welke straf in hoger beroep naar elf jaar werd verlaagd. Overigens wist Mann op 22 juni 1993 uit zijn cel in het politiebureau van Stretford te ontsnappen. De politie kon hem pas een paar jaren later oppakken in een dierenasiel waar hij werkzaam was, zonder dat de eigenaar wist wie hij was. Na het uitzitten van zijn straf ging de activist weer in de fout. Op 13 december 2003 lukte het hem en andere activisten om 695 muizen te bevrijden uit de Wickham Proefdierlaboratoria. Volgens Mann werden experimenten op de dieren uitgevoerd voor de cosmetische industrie (Botox) terwijl dat was verboden in Groot-Brittannië. Volgens de rechter werd Botox echter ook gebruikt om 'muscle spasm' te voorkomen. Keith Mann werd in april 2005 schuldig bevonden aan diefstal en veroordeeld tot het uitvoeren van 230 uren dienstverlenende straf. In mei 2007 werd een lijvig boekwerk van hem uitgegeven met als titel 'From Dusk 'till Dawn' over het Britse Dierenbevrijdings Front. Het zo'n vijfhonderd tellende boek is een soort bijbel voor dierenrechtenactivisten geworden. 'Keith Mann' mag niet ontbreken in de boekenkast van de dierenactivist. En,

omdat ik ook een 'dierenactivist' was geworden en geloofwaardig moest zijn, stond dat boek ook in mijn boekenkast.

Ik was met vier dierenactivisten van de ADC vanuit Assen, waar een bekende dierenactivist woonde en waar ik overnacht had - slapen kon ik echter niet op een bank in de woonkamer waar iemand de hele nacht zat te blowen en mijn gedachten waren te druk bezig met wat me de komende dagen te wachten zou staan - de nacht voor vertrek, naar Zweden gereden in een gehuurde VW Golf GTI. Zo'n elf uren met samengeknepen billen achter in de auto gezeten op de heenweg. De Asser activist bleek een zeer slecht chauffeur te zijn: door gezondheidsproblemen gebruikte hij veel pijnstillers en daarnaast softdrugs. En toch af en toe honderdzeventig kilometer en harder per uur rijden, terwijl hij geen afstand kon inschatten en niet kon anticiperen op onverwachte verkeerssituaties. Jong, ziek en onbezonnen. De iets meer dan elfhonderd kilometer lange rit naar Zweden vond ik dan ook angstig.

Een nacht of vijf heb ik overnacht in mijn tentje. Speciaal had ik het tweepersoons boogtentje voor deze activiteit gekocht, met uiteraard een slaapzak, luchtbed en ook nog eens zogenoemde 'vegan' wandelschoenen. Ik moest er immers bij horen. Natuurlijk was alles betaald door de AIVD. Het waren vermoeiende dagen. Het was lang geleden dat ik had gecampeerd. 's Nachts was het koud, rond het vriespunt. 's Morgens hing er een mooie laag nevel boven het meer, waar de camping aan lag. Mijn tentje had ik opgezet op letterlijk anderhalf meter van het meer verwijderd. Als ik mijn benen languit uit het tentje strekte, dan konden mijn voeten het koude water van het meer voelen. Heerlijk wakker worden, het tentdoek openen en dan uitkijken over het in nevel gehulde meer. Het klinkt idyllisch, dat was het ook, maar ik was er wel met een opdracht, ik was er wel voor echt werk. Ik was het ook niet gewend, om met zo'n tweehonderd dierenactivisten uit de hele wereld te verblijven op een alcoholvrije alternatieve camping, verstoken van een lekker stukje varkens-, rund- of kippenvlees of een glas koude volle melk. Ik kreeg daar veganistisch eten voorgeschoteld. 'Konijnenvoer', wel te eten hoor - bereid in een gaarkeuken - , maar je krijgt simpelweg te weinig bepaalde voedingsmiddelen binnen. Ik verzwakte ook echt en viel enkele kilo's af tijdens die dagen. Met z'n allen gebruikmaken van slechts twee oude, aftandse, vieze 'douches' en verplaatsbare 'toiletten'. En dan 's avonds in mijn tentje stiekem bellen met de dienst om af en toe verslag te doen. Ik kon die dagen natuurlijk geen aantekeningen, journaaltjes, maken en was dan ook sterk afhankelijk van mijn geheugen, dat overigens alle jaren uitstekend heeft gefunctioneerd. Overdag workshops bijwonen over uiteenlopende issues in de dierenrechtenbeweging. De dienst wilde immers graag weten welke organisaties wát aan het plannen waren voor de komende jaren. Op de laatste dag werden enkele grote demonstraties gehouden in een aantal Zweedse steden. Ik was met wat Nederlandse activisten naar Malmö gereden en daar werd de Nederlandse 'leider' van Respect voor Dieren, 'Max Boon' ofwel 'Gup', gearresteerd, omdat hij zijn identiteitsbewijs niet aan de politie wilde tonen.

– ('Max Boon' van Respect voor Dieren dient niet verward te worden met de echte Max Boon: oud-Venraynaar Max Boon werd op 17 juli 2009, op 34-jarige leeftijd, in Jakarta (Indonesië) het slachtoffer van een bomaanslag in de lobbylounge van het Marriott hotel. Hij verloor beide benen, raakte over 60% van zijn lichaam verbrand en kreeg een granaatscherf in zijn hart. Hij overleefde de aanslag. In het KRO televisieprogramma De Reünie vertelde hij in 2010 over de aanslag en de gevolgen voor hem.) –

Deze activist en militant heeft uiteindelijk een week of drie gevangen gezeten in Zweden. Hij was ook de enige arrestant. Uiteindelijk is hij door Zweedse politieagenten naar Kopenhagen, Denemarken, gereden waar hij op een vliegtuig werd gezet naar Nederland. 'Boon' heeft een opvliegend karakter en hij had dan ook de volle aandacht van de AIVD en dus van mij. Tegenover het NRC liet hij op 2 april 2009 weten, in een artikel met als kop 'Geweld radicaal dierenactivisme neemt toe', dat zijn organisatie Respect voor Dieren 'superveel illegale dingen' doet. 'Boon':

*'We demonstreren bijvoorbeeld zonder vergunning.' Dat kan in Nederland soms niet anders, zegt Boon. 'Maar we werken bovengronds. Wij doen niet mee aan de brandstichtingen, maar we keuren ze niet af. Sterker: we hebben er respect voor. Wij distantiëren ons alleen van geweld tegen dieren. Het AIVD en de minister hebben het altijd over de actievorm, maar nooit over dierenleed.'*

Tijdens de Animal Rights Gathering heb ik met hem en zijn vriendin een lange wandeling rond een van de meren gemaakt. Tijdens die wandeling spraken we over Respect voor Dieren, de Anti Dierproeven Coalitie, actievormen en hiërarchie binnen dierenrechtenorganisaties. Ik trachtte me een beeld te vormen van de dierenrechtenactivist 'Boon'. Tijdens acties is hij fel van toon en uitstraling. De politie leek zijn grootste vijand en tijdens demonstraties en dergelijke van Respect voor Dieren had hij altijd negatieve kritiek op de politie, ook in zijn toespraken. Bij sommige demonstraties waar hij het woord voerde, stootte zijn felle bewoordingen juist demonstranten af. Het leek welhaast een aangeboren aversie van 'Boon' tegen het bevoegd gezag. Het was voor mij dan ook geen verrassing dat in Malmö juist hij de enige activist was die moest worden gearresteerd, het opgewonden standje die totaal niet openstaat voor meningen en visies van anderen.

In totaal waren ongeveer vijftien Nederlandse dierenactivisten naar Jönköping afgereisd. Een jonge activist van Respect voor Dieren uit Maastricht, Raymond, was helemaal alleen met de trein gekomen, de Vegan Streaker kwam onaangekondigd en tot ieders verrassing ook alleen en met het vliegtuig, de 'leider' van Respect voor Dieren was met zijn vriendin liftend vanuit Zaandam gekomen en nog een paar activisten was gezamenlijk met eigen vervoer gekomen, waaronder zelfs een zestienjarig meisje uit de omgeving van Zwolle. Dit waren dan ook allemaal gedreven activisten, fanatiek, jong en interessant voor de AIVD. De RID was natuurlijk geïnteresseerd in dat jonge meisje, met wie ik regelmatig contact had, vooral om haar te leren kennen. Uit te zoeken waarom zij zo jong al zo actief was als dierenrechtenactiviste, maar ook als antifasciste bij de AFA. Haar beweegredenen, haar



motieven. Een aardig, lief en naïef meisje, impulsief. Ze belandde nog al eens in een politiecel tijdens acties van Respect voor Dieren.

Na de onverwachte problemen in Malmö vertrok ik meteen, met dezelfde reisgenoten als de heenreis, richting Nederland. Onderweg deden we nog wel 'even' de ambassade van Nepal aan in Kopenhagen (Denemarken), waar twee activisten binnen een kort gesprek voerden over een apenfokkerij in Nepal die van plan was makaken te exporteren naar een proefdierlaboratorium in de VS. Die export is uiteindelijk door een internationale campagne van dierenrechtenorganisaties met vele internationale protesten en acties, en door protesten van de Anti Dierproeven Coalitie in Nederland en België, niet doorgestaan en de apen in de fokkerij werden in vrijheid gesteld. Het was, na 'Venray', weer een groot succes voor de ADC. Vele uren hadden activisten van de ADC staan protesteren en schreeuwen voor het Nepalese consulaat aan de Amsterdamse Keizersgracht en de ambassade van Nepal aan de Avenue Brugmann in Brussel. Het aantal activisten was echter nooit meer dan vijftien. Eén van de andere vormen van protest tegen de export van makaken uit Nepal waren de zogenoemde email-alerts. Uiteenlopende Nepalese bedrijven, organisaties, instanties, ministeries en politici werden vanuit de hele wereld bestookt met emails waarin verzocht werd om geen apen voor de proefdierindustrie in Amerika te exporteren. Ook de Nepalese toeristensector werd door activisten benaderd. Met geringe middelen en met weinig mensen kan een organisatie als de ADC toch veel bereiken. Effectief actievoeren.

's Avondslaat arriveerden we net op tijd in Assen, zodat ik gelukkig meteen met een trein naar huis kon. De Animal Rights Gathering had voor mij net iets te lang geduurd. Ik was zoals zo vaak na een actiedag of actiedagen moe, voelde me deze keer ook smerig. Heel laat thuis. Tas uitpakken, een verfrissende douche nemen, eindelijk naar een schoon toilet, de koelkast plunderen, koffie maken en drinken natuurlijk en vervolgens nog dezelfde avond/nacht een uitgebreid journaal schrijven. Vroeg in de ochtend naar bed. Een hele ervaring rijker en een tent, luchtbed, slaapzak en 'vegan' wandelschoenen. De tent, luchtbed en slaapzak zou ik nooit meer gebruiken en de 'vegan' schoenen waren binnen de kortste keren kapot. 'Vegan' kwaliteit is geen garantie voor goede, duurzame, kwaliteit.

### Afzien naar en in Londen

Met drie dierenactivisten - waaronder de twee 'Polder'-activisten - van de ADC ben ik in 2009 een dag in Londen geweest, 25 april, om deel te nemen aan een landelijke antivivisectie demonstratie. Wereldwijd is 25 april de 'World Day for Animals in Laboratories', WDAIL ('Werelddag voor Dieren in Laboratoria'). Op het moment dat ik vernam dat de 'Polder'-activisten de 25<sup>e</sup> april in Londen aan die demonstratie zouden deelnemen, nam ik contact op met de AIVD met de vraag of het zinvol zou zijn wanneer ik met die twee dierenactivisten mee zou gaan. Er werd meteen instemmend op gereageerd, waarna binnen korte tijd een afspraak met me werd gemaakt om een en ander te bespreken, door te nemen. Toen dat alles was geregeld, zocht ik contact met 'Dronten'. Gelukkig, ik kon mee. Ook zou nog een Amsterdamse activist van de ADC meegaan. Na veel

heen en weer gemail werd besloten om op de goedkoopste wijze naar Londen te gaan. Weer eens iets anders.

Met een bus van EuroLines – een samenwerkingsverband van Europese busbedrijven die vanuit Nederland lijndiensten onderhoudt naar meer dan vijfhonderd Europese bestemmingen - werd gereisd, zeer vermoeiend. Eerst in alle vroegte met de trein van Zwolle naar het NS- station Amstel in Amsterdam en dan daar in de EuroLines bus stappen die via een aantal steden naar het Franse Calais reed om daar de trein op te rijden die ons via de Kanaaltunnel naar Dover reed en daarvandaan vervolgde de bus de reis naar Londen. Ruim negen uren heen en negen uren terug in zo'n bus. Vertrokken uit Amsterdam rond half negen in de ochtend en 's avonds rond zes uur in Londen. Maar ja, het bleek de goedkoopste manier van reizen. Ik zat feitelijk langer in de bus dan dat ik in Londen ben geweest. Als ik alleen was gegaan dan had ik via de AIVD met het vliegtuig kunnen gaan. Vermoeiend ook zo'n trip, omdat in mijn beleving dierenactivisten nooit over andere zaken kunnen of willen praten dan over dierenrechtenactivisme, dieren, dierenleed en veganisme. En ik als carnivoor zat er altijd tussen en praatte en discussieerde 'vrolijk' en 'gezellig' mee.

Eén van de activisten zou slaapplaatsen hebben geregeld bij een meisje dat betrokken was bij de organisatie van de demonstratie. Maar, zij bleek niet thuis te zijn. Er ontstond een felle, boze, woordenwisseling tussen vooral de twee bevriende activisten uit Dronten. Twee heetgebakerde karakters. De sfeer daalde met de minuut. Leuk was het niet die avond in Londen, waar wij nog steg kenden. Na een paar uren rond te hebben gedraald, kwamen we rond één uur 's nachts moe en leeg aan bij een groot gekraakt flatgebouw. Had ik wat anders verwacht? Een kraakpand.... Daar konden we overnachten bij een activiste thuis. Eten was er niet. Zou er eten zijn geweest, dan zou dat ongetwijfeld veganistisch zijn geweest. Ik miste dus eigenlijk niets. Twee van ons hadden geluk en konden in hun slaapzak op een matras gaan slapen, ik en de vierde dierenactivist, uit Amsterdam, lagen letterlijk op de grond in onze slaapzak. Slapen kon ik niet, de grond was iets te hard. Om zes uur in de ochtend was iedereen wakker. Zonder ook maar iets gegeten of gedronken te hebben verlieten we rond zeven uur het kraakpand en zijn met een taxi naar het centrum gereden om deel te gaan nemen aan de demonstratie die rond het middaguur in Hyde Park startte. We waren ruim op tijd in dit mooie, grote park. Even konden we de toerist uithangen. Rondlopen, foto's maken en ergens wat drinken. In Hyde Park was de bekende dierenrechtenactivist Keith Mann een van de sprekers. Andere sprekers waren onder andere de mij bekende Daniel uit Zweden (organisator van de Animal Rights Gathering in Jönköping) die sprak over zijn undercover-periode in drie Zweedse proefdierlaboratoria, en Debbie van SHAC die inging op het opvoeren van acties tegen Huntington Life Sciences. Debbie had ik al eerder ontmoet, tijdens mijn verblijf in juli 2008 bij SHAC-activist Brendan in Londen. Verder kon ik kort Brendan (SHAC) even spreken, die in de organisatie van de demonstratie bleek te zitten. Het werd een geslaagde demonstratie door het centrum van Londen. Tijdens de demonstratie was er echter nauwelijks gelegenheid om met mijn drie mede-demonstranten te praten.



Keith Mann houdt toespraak tijdens manifestatie dierenactivisten in Hyde Park, Londen.

Rond negen uur 's avonds zaten we weer in de bus, op weg naar huis. Ik stapte bij het Centraal Station van Utrecht uit de bus en nam rond acht uur in de ochtend een trein naar huis. Ik was na zulke dagen altijd weer ontzettend blij thuis te zijn. Meteen een run naar 'mijn' supermarkt Jumbo om melk, vleeswaren, koek, toetjes, etcetera in huis te halen, om gewoon wat bij te eten en weer op adem en gewicht te komen. 'Leuk' even een dagje voor 'je werk' op een heen en weertje naar Londen. Het klinkt leuk en in zekere zin was het dat ook wel.....en ik kon de drie dierenactivisten van nabij ruim een dag 'volgen', observeren, me verdiepen in hun karakters, enzovoorts.

Medio 2008 ontstond ook kort even een SHAC Nederland die kleinschalige acties met iedere keer niet meer dan zo'n acht dierenactivisten voerde, lawaai maakte, bij farmaceutische bedrijven die klant zijn van Huntingdon Life Sciences. Interessant voor de AIVD, vooral op het moment dat er kort achter elkaar aanslagen werden gepleegd op de auto's van medewerkers van bedrijven die klanten waren van HLS. De SHAC Nederland activisten waren overigens ook ADC-activisten. Toen SHAC Nederland voor de eerste keer ging demonstreren moest ik er natuurlijk bij zijn. Het eerste doelwit was Novartis in Arnhem, rond acht uur in de ochtend. Ik besloot om alleen daarbij aanwezig te zijn (en niet met de activisten naar andere steden te gaan voor protesten bij andere farmaceutische bedrijven) en vertrok alleen met de trein uit Zwolle. Vanaf het station in Arnhem liep ik naar Novartis. En daar zag ik naast een

handjevol jonge activisten ook een paar agenten die er ook altijd waren wanneer de ADC daar protesteerde. Eén van de agenten maakte dan ook terecht de opmerking: 'Oh, jullie zijn het' gevolgd door 'Bij de tiende keer trakteer ik op gebak'. Ik vergeet dat nooit. De laatste SHAC Nederland actie dateert volgens de eigen website alweer van 14 juni 2010. SHAC Nederland wordt in juli 2011 nog wel als Nederlandse afdeling van het Britse SHAC vermeld op de internetsite van SHAC UK. Volgens mij stelde SHAC Nederland niets voor en waren het gewoon een paar dierenactivisten die het interessant vonden om onder de naam SHAC protesten te houden. Door intimiderende protestacties te houden bij klanten van Huntingdon Life Sciences hoopten zij, heel nief, dat die klanten hun handen zouden aftrekken van het grote Britse proefdiercentrum. Deze visie van mij op SHAC Nederland deelde ik uiteraard met de AIVD.

Echt structuur is er in Nederland nooit geweest onder dierenrechtenactivisten die HLS als doelwit zien. Af en toe werd gedemonstreerd bij klanten, farmaceutische bedrijven, van het Britse proefdiercentrum. Maar, er zat geen enkel beleid of structuur achter. Ik kreeg wel eens het gevoel dat het een aantal activisten vooral te doen was om 'de kick' van het actievoeren, lawaai schoppen en het gezellig een dagje uit zijn met gelijkgestemden. De AIVD hoefde zich dan ook geen zorgen te maken over SHAC Nederland.

### Acties tegen proefdiersector helpen de dieren niet

Alle acties, protesten en demonstraties tegen de proefdiersector door de Anti Dierproeven Coalitie en SHAC Nederland hielpen de proefdieren niet. Integendeel. Maar, voor dat gegeven zijn de geobsedeerde activisten blind. De bedreigende en intimiderende acties zorgden voor meer geslotenheid in die sector. Proefdieronderzoekers waren niet meer zo bereidwillig om onderzoekgegevens bijvoorbeeld te publiceren, bang om zelf doelwit van acties te worden. Een in mijn ogen begrijpelijke angst. Daarenboven zouden proefdierlaboratoria kunnen besluiten om uit te wijken naar het buitenland. India en Maleisië zijn een paar landen waar farmaceutische bedrijven, hun proefdierlaboratoria en wetenschappers al hun toevlucht hebben gezocht. Maar, juist in die landen is het slecht gesteld met dierenwelzijn en daarop toegespitste wet- en regelgeving. De activisten van de ADC en SHAC zorgden dan ook mogelijk voor nog meer leed en stress bij proefdieren dan ze al in Nederland ondervonden, wanneer laboratoria zouden besluiten naar het buitenland te vertrekken. De activisten die beweerden 'voor de dieren' te strijden, waren feitelijk 'tegen de dieren' aan het strijden. Maar, door hun obsessieve gedrevenheid keken de activisten niet verder dan de praktijk van een dag protesteren voor de gesloten deuren van proefdierlaboratoria, proefdierfokkerijen en proefdierhandelaren. Actievoeren en gezellig een dagje op pad met een leuk groepje fanataci is toch leuk.... Mijn visie werd al in januari 2008 gedeeld door Coenraad Hendriksen, hoogleraar 'Alternatieven voor dierproeven' in Utrecht. Ook volgens deze deskundige hadden acties van radicale activisten een averechts effect op het welzijn van proefdieren. *'Als laboratoria hier worden tegengehouden door bedreigingen, zullen er meer dierproeven in het buitenland zijn. Per saldo betekent dat een achteruitgang voor de dieren.'*, aldus Hendriksen in De Pers van 15 januari 2008. Hij was ook

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

zeer ontstemd over de bedreigende acties bij de woningen van de directeurs van projectontwikkelaar Van der Looy (Science Link Park Venray). Hendriksen: *'Dat doet het zoeken naar alternatieven geen goed. Het creëert een sfeer waarin onderzoekers in hun schulp kruipen. Jammer, want we hebben in Nederland altijd een goede dialoog gehad tussen voor- en tegenstanders. Honderd man, meer zijn het er niet, die de fatsoensgrenzen overschrijden, dreigen het debat te vergiftigen.'*



Landelijke demonstratie van de ADC in Rijswijk tegen het primatenonderzoekscentrum BPRC, 4 oktober 2008.

### Hoofdstuk 19

#### Interesse AIVD voor kraakpand in Den Bosch

Eind juni 2010 informeerde ik de AIVD over de komst, begin juli, van een bekende Amerikaanse dierenrechtenactivist naar Nederland. Peter Young zou op 1 juli in Amsterdam en op 2 juli in Den Bosch een presentatie- en informatieavond houden over het ondergrondse activisme binnen de dierenbevrijdingsbeweging in Amerika. Hij zou spreken over de geschiedenis van het Animal Liberation Front en het hoe en waarom van ondergronds activisme voor dieren, maar ook over zijn eigen ervaringen als ondergronds activist, hoe om te gaan met gevangenisstraffen en repressie van de overheid. Young werd in 2005 tot twee jaar cel veroordeeld voor het bevrijden in de herfst van 1997 van zo'n achtduizend nertsen en vossen uit zes bontfokkerijen in de staten Iowa, South Dakota en Wisconsin. Hij deed dat samen met zijn vriend Justin Samuel. Young wist zich zeven jaren schuil te houden voor de FBI (Federal Bureau of Investigation) alvorens hij uiteindelijk op 21 maart 2005 werd gearresteerd in San Jose, California, op verdenking van winkeldiefstal. Hij werd uitgeleverd aan de staat Wisconsin en werd daar veroordeeld. Zijn maat was al op 4 september 1999 in België gearresteerd, waarna hij aan de Verenigde Staten werd uitgeleverd.

De dienst bleek geïnteresseerd in de bijeenkomsten, maar niet zozeer in de persoon Young, maar vooral in wie er zouden zijn in het kraakpand Knoflook in Den Bosch, welke krakers. De AIVD had dus belangstelling voor Knoflook aan de Havendijk. Dat verbaasde mij, omdat ik naar een activiteit zou gaan, niet in de eerste plaats voor een bekende Amerikaanse dierenrechtenactivist, maar voor wie er zoal rondhangen in een kraakpand in Den Bosch. Normaal gesproken was de dienst altijd heel strak als het ging om mijn aandachtsveld voor de dienst en dat was dierenactivisten. Maar, begin juli, twee maanden voor mijn vertrek uit Nederland, was er plotseling interesse voor Knoflook. De Aktiekantine Knoflook is, zo is te lezen op de internet Facebook-pagina van het pand, *'Den Bosch's enige echte kraakkroeg met biologisch veganistisch én betaalbaar eten; idem bier, informatie/discussie avonden van allerlei soorten; zo nu en dan bandjes en altijd een doe het zelf-mentaliteit Reservering niet verplicht - Goed voor groepen - Geschikt voor kinderen'*. Veganistisch, niet echt verrassend natuurlijk in 'die wereld'.

Ik wilde 1 juli naar de bijeenkomst in Amsterdam gaan, omdat dat voor mij wat makkelijker te bereiken was. Maar, van de oudere ADC-activist Willem, met wie ik vaak meereed en die mij vaak in Zwolle oppikte, vernam ik dat zijn zoon de Amerikaan tijdens zijn verblijf in Nederland en in een paar andere Europese landen zou rijden – in een oude Land Rover. Willem, een zestiger, was niet van plan om met zijn auto naar Amsterdam te gaan, maar wel naar de bijeenkomst in Den Bosch om zijn zoon nog even te zien en te spreken voor die Nederland zou verlaten. Dat kwam dus mooi uit en toen ik hierover mijn AIVD-contact informeerde was zij zeer blij. Ik ging dus naar Knoflook, een kraakpand dat ik niet kende, waar ik geen contacten had en waar ik dus ook nog nooit was geweest. Even 's avonds op

een heen en weer naar Den Bosch. Het was een typisch kraakpand met een links activistische uitstraling, ook qua interieur. Gezellig rommelig, een kleine bar, een keuken, een gemeenschappelijke ruimte, veel actieposters en dergelijke aan de muren. We, ik en de oude Willem, waren ruim op tijd aanwezig. Zijn zoon en Peter Young waren al aanwezig. Het was niet druk en de belangstelling zou ook gering blijven. Onder de aanwezigen tot mijn verbazing 'Max Boon' van Respect voor Dieren. Waarom hij naar Den Bosch was gekomen, terwijl een dag eerder Young in Amsterdam sprak, werd mij niet duidelijk. Ik heb verder ook niet met 'Max' ofwel 'Gup' gesproken. Verder stond achter de bar een jongen die ik een paar maanden eerder had ontmoet, tijdens een bijeenkomst over een anitmilitaristische actie bij vliegbasis Volkel, in een kraakpand in Zwolle. De linkse actiewereld in Nederland is echt klein. Tijdens de inleiding van Young luisterde ik nauwelijks naar hem, maar lette meer op de aanwezigen. Ik probeerde van bijna iedereen een beeld in mij op te nemen. Moeilijk. In het zwart geklede krakers, autonomen, linkse activisten lijken op elkaar. Maar, ik deed mijn best. Na een uurtje of twee was ik blij weer met Willem richting huis te kunnen gaan. Voor mij was de avond niet echt zinvol geweest. Een paar dagen later had ik een afspraak met mijn AIVD-contact en kon ik verslag doen van mijn avondje Knoflook. Het geringste aan informatie over wie er zoal aanwezig waren geweest bleek welkom te zijn. Maar, ik bleef mij afvragen waarom de dienst plotseling die interesse had voor bezoekers van Knoflook. En zoals zo vaak deed de AIVD daarover geen mededelingen naar mij toe. Frustrerend, maar dat was nu eenmaal niet anders en ik had daar mee leren omgaan zij het niet van harte.

### Hoofdstuk 20

#### De Vegan Streaker

Het wereldje van dierenactivisten is niet groot, maar wel volhardend, vasthoudend, fanatiek, veganisten, gevaarlijk, eng. Dat gold ook zeker voor de inmiddels tot bekende Nederlander geworden Vegan Streaker (Peter Janssen), een verhaal apart, waar de AIVD ook zeer veel interesse voor had. Ik had dan ook toenadering tot Janssen gezocht toen ik hem voor het eerst ontmoette tijdens een actie van de Anti Dierproeven Coalitie. Het werd het begin van een interessante periode waarin ik verzeild raakte in allerlei intriges, ruzies en andere verwickelingen tussen Janssen en ex-vriendinnen van hem, de vader van een van die ex-vriendinnen en zijn moeder. Hij haalde de publiciteit met opvallende acties, werd gearresteerd en veroordeeld voor het bevrijden van ruim tweeduizend nertsen in het Zeeuwse Stavenisse en werd beschuldigd van het beramen van een aanslag op koningin Beatrix. Ik dook in de psyche van de Vegan Streaker. Alles over en van die bijzondere activist, die bijzondere Brabantse jongen, wilde de AIVD weten.

Ik kende twee ex-vriendinnen van hem, een woonde in Amsterdam en de ander in Wissenkerke, Zeeland, en met beiden moest ik bevriend blijven van de AIVD. Laveren tussen ruzies, intriges, beschuldigingen in juli 2009 van een van ex-vriendin Nadi uit Amsterdam dat de Vegan Streaker een aanslag zou beramen op de Koningin. Hij zou een wapen hebben, aldus de ex en zij benaderde mij op een moment met de vraag om met haar mee te gaan naar een bosgebied bij Loon op Zand, waar de Vegan Streaker dat wapen zou hebben begraven. Maar, tot een afspraak is het nooit gekomen. Op 25 september 2009 liet zij mij nog weten via een berichtje op de vriendeninternetwebsite Hyves '(...) *Jah ik wil echt een keer naar loon op zand. GR Nadi*'. (Dit soort door mij ontvangen berichten speelde ik altijd meteen, via email, door naar de AIVD.) Daarenboven was de vader van de ex in Zeeland een bekende Zeeuwse anti-jacht activist die van plan was om anti-jacht acties te gaan houden in Zeeland en elders in het land, naar het voorbeeld van de Britse organisatie Hunt Saboteurs. Op verzoek van de AIVD, ben ik bij die man thuis geweest...even met de trein van Zwolle naar Goes en terug. Informatie vergaren. Van alles kreeg ik van die man over de Vegan Streaker te horen, die inmiddels een relatie had met een dertig jaar oudere ex-vriendin van de Zeeuw in een klein Fries dorp. Maar, van de Vegan Streaker kreeg ik natuurlijk weer allerlei informatie over de Zeeuw, de vader van een van zijn ex-vriendinnen. Die Zeeuw had notabene het voor hem sterke vermoeden dat zijn ex-vriendin voor de AIVD werkte.....

Voor mij was het ingewikkeld manoeuvreren, bevriend blijven met iedereen en uitkijken dat ik bepaalde dingen niet tegen de één zei, die ik tegen de ander daarentegen wel zei. Soms zei ik bewust bepaalde zaken om bij een ander weer reacties uit te lokken, met als doel meer en meer te weten te komen over eigenlijk alle betrokkenen rond Peter. Maar feitelijk zat er bij iedereen ergens een draadje los.....en geweld werd door zowel de Zeeuw als de streaker niet geschuwd.

Met de Vegan Streaker raakte ik tot zekere hoogte 'bevriend'. Maar, hij lichtte me nooit vooraf over zijn acties in. Een echte ondergrondse activist dus. Ik had hem voor het eerst ontmoet bij een actiedag van de Anti Dierproeven Coalitie. Met regelmaat was hij aanwezig en met regelmaat was hij degene die of door de politie werd opgepakt omdat hij zich niet aan afgesproken voorwaarden hield of die iets verrassends deed. Het was dus altijd



oppassen tijdens acties als Peter in de buurt was en niet iedereen was dan ook altijd even blij met zijn aanwezigheid.

Op 29 april 2008 kwam hij bij mij thuis. Ik wilde hem interviewen voor een mooi human interest artikel voor mijn journalistieke weblog en had hem uitgenodigd. Dat interview was mijn eigen initiatief en dus niet op verzoek van de AIVD. Ik was werkelijk en oprecht geïnteresseerd in die jongen en het tijdstip was perfect. Hij was nog niet zò bekend, maar ik vermoedde dat die bekendheid wel eens snel kon gaan toenemen.

- Hij was toen landelijk al een beetje bekend geworden, vooral door een verrassend optreden in de televisieshow van Paul de Leeuw, die er niet voor terugdeinsde om de streeker volledig te laten streaken: hij trok de slip van de streeker kapot, waarna Peter geheel naakt de opnamestudio uit wilde rennen. Hij werd echter door De Leeuw teruggeroepen om uit te leggen wat hij nu met zijn actie feitelijk wilde. De Vegan Streeker vroeg bij dat soort acties met teksten op zijn lichaam aandacht voor dierenleed en veganisme. Maar, in werkelijkheid bleken zijn acties vooral om hemzelf te draaien en niet zo zeer om dierenleed. Hij had dat zelf niet door. -

We spraken een paar uur met elkaar. Maar, voordat hij kwam had ik alle dierlijke producten in mijn studio voor de zekerheid opgeborgen in een grote reiskoffer. De koelkast moest dus deels geleegd worden. Ik moest altijd op mijn hoede zijn, alert, oplettend en dus overal aan denken. Voor de dierenrechtenactivisten was ik immers een vegetariër.... De Vegan Streeker is veganist en weigert bijvoorbeeld op een leren bank te gaan zitten, leer is immers een dierlijk product. Veganisten gaan ver, zeer ver, te ver misschien. Peter (Vegan Streeker) vertelde dat hij eigenlijk op doorreis was naar een mij bekende dierenactivist in Assen, met wie ik eerder naar de Animal Rights Gathering in Zweden was geweest. Hij zou samen met die activist de volgende dag, 30 april dus, naar Makkum of Franeker gaan. Daar ging koningin Beatrix haar verjaardag met het volk vieren en dat leek Peter een mooi moment om 'voor de dieren' te gaan streaken en veel publiciteit te vergaren. Hij bleek zich echter totaal niet te hebben voorbereid. Slechts een rugzakje had hij bij zich met daarin zelfs een schriftje met allerlei aantekeningen van hem erin, zoals ideeën voor toekomstige 'streak' acties. Niet erg handig om daarmee over straat te lopen, dacht ik. Naïef. Hij plande op Koninginnedag een dergelijke actie. Ik adviseerde hem om naar Franeker te gaan. Drukker, beter bereikbaar en daar was ook nog eens een grote redactiecabine van de NOS met camera's. Dus, als hij in beeld wilde komen was daar volgens mij de beste en meest geschikte locatie. Ik zette dus niet zelf aan tot de actie, maar attendeerde de Vegan Streeker slechts op een, vanuit publicitair oogpunt bekeken, geschikte locatie. Als informant van de AIVD mag je nooit zelf aanzetten tot welke actie dan ook en helemaal niet op verzoek van de dienst.

Na het interview liepen we 's avonds samen naar het NS-station waar hij de trein nam richting Assen. Op het perron werd hij nog door enkele jongeren herkend. Weer thuis nam ik uiteraard meteen contact op met mijn AIVD-contact. Verslag doen.

De volgende ochtend werd ik 'verrast' door een artikeltje in De Telegraaf dat melding maakte van de arrestatie in Makkum van twee personen. Dat waren dus Peter en zijn collega

---

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

dierenactivist uit Assen. Een politieagent had de Vegan Streaker herkend en beide mannen zouden preventief zijn opgepakt. Mogelijk heeft mijn informatie geleid tot zijn arrestatie, alhoewel ik Peter had geadviseerd om naar Franeker te gaan en dat ook de AIVD had gemeld. De kans dat hij werd opgepakt vanwege door mijn verstrekte informatie aan de dienst, was dan ook zeer klein. Daarenboven is de politie in een stad waar de koningin Koninginnedag viert altijd extra alert en Peter Janssen was ook nog eens een bekende Nederlander.



Peter Janssen tijdens een protest van de ADC bij de Universiteit van Leuven tegen het gebruik van apen in experimenten, 2 februari 2009.

De tweede keer dat Peter Janssen bij mij thuis op bezoek kwam was op 21 maart 2010. Hij zat vol verhalen over zijn beide ex-vriendinnen en de vader van één van hen in Zeeland. Nadat hij was vertrokken zond ik meteen 's avonds laat een email naar mijn AIVD-

contactpersoon. Veelal was er dan de volgende dag nog even telefonisch contact. Hieronder enkele passages uit die email:

*'Voor ik informatie vergeet even wat punten die vanavond ter sprake kwamen.*

*Hij kwam pas tegen 20.45 uur met een auto, een donkerrode oud type Mazda, kenteken HR-JP-61. Ik rook wiet (ik trof hem bij de Peperbus waar ik bij hem in ben gestapt om naar mij te rijden). Hij was op bezoek geweest bij zijn nieuwe vriendin in Friesland. Dat is dus de ex-vriendin van die Zeeuwse anti-jachtactivist, die inmiddels weer met zijn vrouw is herenigd. Peter is afgelopen dinsdag in Zeeland geweest, met die vriendin, om spullen van hem te halen. Toen is er echter grote 'bonje' ontstaan. (...)*

*Hij zei dat hij 26 mei moet voorkomen. Hij heeft geweigerd mee te werken aan een psychiatrisch onderzoek, hetgeen hem was verzocht door advocaat Spong. Hij wil op de zittingsdag graag wat vrienden e.d. op de publieke tribune die dan t-shirts gaan dragen met teksten erop in de richting van de nertsenfokker uit Stavenisse.*

*Ook liet hij doorschemeren dat er bij de bevrijdingsactie in Stavenisse meer dan twee personen waren betrokken. 'Wie zegt dat het er maar twee waren. Dat staat wel zo in de Revue, maar is dat zo?', aldus kort weergegeven Peter. Verder maakt hij zich geen zorgen over de beschuldiging dat hij mogelijk een tijd terug betrokken is geweest bij de brand van een bestelauto van een slager in Vught. Op dat moment was Peter in Turkije: hij toonde mij zelfs vanavond de stempels in zijn paspoort.*

*Verder wordt hij nog steeds genegeerd en geweerd door Respect voor Dieren, lees Gup (Max Boon). Tijdens een info bijeenkomst in Utrecht, waar Brendan sprak, werd Peter compleet door Gup genegeerd.*

*Er zit een diepe woede in hem richting zijn ex Nadi. Zij immers is het geweest die Peter verdacht maakte als iemand die mogelijk iets gaat ondernemen in de richting van de koningin.*

*Hij plant naar de Animal Rights Gathering in Italië te gaan met zijn auto.*

*Zijn emailadres: .....*

*Tot zover. Nu even een oogje dicht doen, morgen weer vroeg dag!'*

In 2010 dook Peter een dag of twee voor de landelijke viering van Koninginnedag in Zeeland op. Hij was naar Zeeland gereisd om ruzie te zoeken met zijn ex-vriendin en haar vader, de anti-jacht activist. Maar, hij werd ook daar gearresteerd. De arrestatie was, omdat hij een mes had getrokken bij de ruzie met de vader van zijn ex-vriendin. Er vielen ook enkele rake klappen. Peter raakte lichtgewond in het gezicht en moest zich zelfs even onder doktersbehandeling stellen. Maar, de politie besloot om hem een paar dagen vast te houden. Immers, koningin Beatrix zou haar verjaardag in onder andere Middelburg gaan vieren en dan kun je maar beter geen Vegan Streaker vrij in de buurt hebben rondlopen.

De pers was toen nauwelijks geïnteresseerd in Janssen. Dat veranderde op het moment dat hij verdacht werd van het plegen van een aanslag op de koningin. Toen werd ik door diverse journalisten benaderd die wilden weten wie 'de persoon' Vegan Streaker eigenlijk was. Die

journalisten hadden op het internet mijn artikel gevonden. Geen enkele journalist stond ik te woord, omdat ik Janssen verder eigenlijk ook niet kende en hij was geen vriend van mij. Ik had gewoon die jongen geïnterviewd, omdat ik inzag dat hij nog wel eens het nieuws zou halen. De pers zag hem waarschijnlijk toen nog als een 'clown' en nam hem niet echt serieus. Uiteindelijk werd dit mijn artikel over Peter Janssen ofwel de Vegan Streaker, dat behalve op mijn eigen weblog nergens anders werd gepubliceerd.

### *'Vegan Streaker door eend aan een vishaak Exclusief interview met 'Vegan Streaker' Peter Janssen*

*Zwolle, 30-04-2008 – Sinds 2 maart van dit jaar is Peter Janssen als de 'Vegan Streaker' een bekende Nederlander geworden. Op die dag dook de 22-jarige atletische jongeman uit Vught plotseling op in het populaire televisieprogramma 'Mooi Weer De Leeuw' van Paul de Leeuw. Slechts gekleed in een slip rende de 'Vegan Streaker' voor de camera's langs met op zijn lichaam aangebrachte teksten om de aandacht te vragen voor dierenleed. Tijdens de viering van Koninginnedag werd hij in Makkum gearresteerd,*

*Peter Janssen was echter al wat langer actief als de 'Vegan Streaker'. Zo liet hij zich zien tijdens Jumping Amsterdam op 27 januari van dit jaar en tijdens de finale van het ABN Amro Tennistoernooi in Rotterdam op 24 februari. Iedere keer wilde hij met korte teksten op zijn lijf aandacht vragen voor uiteenlopende vormen van dierenleed. Zijn laatste publieke optreden was tijdens een korfbalwedstrijd op 29 maart in het Drentse Nijeveen.*

*Het optreden van Peter Janssen in 'Mooi Weer De Leeuw' bezorgde hem landelijke bekendheid en optredens in diverse radio- en televisieprogramma's. Niet iedereen kan echter de acties van de 'Vegan Streaker' waarderen. Op vele internetforums wordt in niet mis te verstane bewoordingen in negatieve zin gesproken over de 'streaker'. Veel internetbezoekers begrijpen de dierenactivist en zijn optredens als 'Vegan Streaker' niet.*

*Wie is de 'Vegan Streaker'?*

*Wie is de 'Vegan Streaker'? Wat beweegt hem om, op een slip na, uit de kleren te gaan om aandacht te vragen voor dierenleed? Aan de vooravond van wat weer een geslaagde actie moet worden vertelt Peter Janssen wat hem beweegt.*

*Op een locatie in het oosten van het land ontmoet ik een rustig ogende Peter Janssen. Hij is op doorreis. Peter plant een nieuwe 'Vegan Streaker' actie de volgende dag ergens in het noorden van het land. Het is Koninginnedag de volgende dag. Ondanks zijn voorbereidingen, neemt hij de tijd en vertelt dat eigenlijk een 'eend aan de haak' aan de basis staat voor zijn acties nu. Peter komt gedreven en heel gemotiveerd over. Hij weet waar hij over spreekt, hij weet wat hij wil.*

*Peter is rond zijn tiende jaar vegetarisch geworden. Een broer van hem was al vegetarisch en thuis was zijn moeder ook niet altijd in de keuken met vlees bezig. De jonge Peter ging ook regelmatig met zijn moeder mee om in de buurt eendjes te voeren. Hij vond dat leuk. Toen begon er iets te knagen bij Peter. Wat bij hem de doorslag gaf om te stoppen met het eten van vlees was het moment dat hij tijdens het vissen een heuse eend aan de haak sloeg. 'Dat*

*vond ik zo erg, dat ik daarna mijn hengel op mijn knie heb gebroken en gestopt ben met vissen.’, aldus Peter.*

*Zo’n tien jaren later werd hij veganist. Peter ging zich meer en meer verdiepen in onder andere omstandigheden waaronder dieren worden gehouden. ‘Je hebt geen dierproducten nodig om goed en gezond te kunnen leven.’ ‘Er blijven voldoende goede en gezonde producten over.’, aldus Janssen. ‘Daarenboven leef je echt gezonder als veganist.’ Op de vraag of hij nooit eens denkt ‘ik zou wel eens een lekkere frikadel speciaal willen’ antwoordt Peter resoluut: ‘Ik kan geen vlees zien. Vlees voor mij is een dood stuk dier.’ Hij kan letterlijk geen vlieg kwaad doen. Een irritant rondzoemende mug in zijn kamer zal hij ook niet doodslaan, maar voorzichtig vangen en buiten weer vrijlaten. Ooit kreeg hij ruzie met medebewoners. ‘Die gebruikten muizengif. De fles muizengif heb ik weggegooid. Een fles die zestien euro had gekost. Ik gaf ze vijf euro. Natuurlijk waren ze kwaad, maar er zijn ook andere mogelijkheden om een muis, levend, te vangen.’, aldus Peter.*

*Naast dierlijke voedingsproducten zal men bij Peter ook geen leer en andere dierlijke producten aantreffen. Dus ook geen leren schoenen. Met een glimlach vertelt hij dat hij ooit bij een kennis op visite was en daar niet plaats wilde nemen op een leren zitbank. ‘Dat werd mij toch wel een beetje kwalijk genomen.’, aldus Janssen. ‘Er is veel onbegrip.’ De veganist Peter is niet op inconsequent gedrag te betrappen. Hij leeft heel bewust als veganist.*

*Wat wil Peter Janssen met zijn acties bereiken?*

*Het primaire doel van de acties van Peter is om dierenleed meer bespreekbaar te maken in de maatschappij. Natuurlijk wil hij ook meer aandacht krijgen voor veganisme en hoopt hij dat meer en meer mensen vegetariër of veganist worden.*

*Peter: ‘Ik vind het verder heel belangrijk om bepaalde bedrijven die dierenleed veroorzaken aan de schandpaal te nagelen.’ Hij richt zich hierbij nu vooral op bedrijven als het Biomedical Primate Research Centre (BPRC) in Rijswijk en op de tabaksfabrikant Philip Morris. In het BPRC, voormalig onderdeel van het onderzoekscentrum TNO, in Rijswijk worden zo’n 1600 apen dagelijks blootgesteld aan gruwelijke proeven voor het ontwikkelen van vaccins en medicijnen tegen onder meer HIV, hepatitis, malaria, multiple sclerose en reuma. Regelmatig staat Peter voor het BPRC te demonstreren met andere dierenactivisten. Dat doet hij zelfs in België. Daar zijn met grote regelmaat protesten bij een onderzoekscentrum van Philip Morris in Leuven waar muizen, ratten en andere dieren gedurende een bepaalde tijd sigarettenrook inhaleren, waarna ze worden gedood en de longen en andere ingewanden onderzocht worden op de schadelijke effecten van tabak. Deze week werd bekend dat de gemeente Leuven een verzoek van Philip Morris om haar onderzoekscentrum uit te mogen breiden heeft afgewezen op ethische gronden. Het is vooral dankzij de regelmatige protesten van dierenactivisten voor de poorten van Philip Morris dat men in België wakker is geschud.*

*Waarom gekozen voor ‘Vegan Streaker’*

*Daarvoor gaat hij terug naar de basisschool. ‘Op mijn eigen manier wilde ik op de laatste schooldag van het jaar op mijn middelbare school in Den Bosch meedoen aan de ‘kolderdag’. Ik wilde gaan streaken in de school. Ik was zestien denk ik. Maar mijn plannetje lekte uit en ik mocht niet streaken.’*

Nu wil hij als 'Vegan Streaker' het dierenrechtenactivisme in een positief daglicht stellen. 'Dierenactivisten zijn de laatste tijd vooral negatief in het nieuws gekomen en zelfs bestempeld als terroristen door in het bijzonder het CDA en de media.' Peter doelt hierbij op het niet doorgaan in Venray van het ScienceLink-project. Onlangs besloot de gemeente Venray dit project stop te zetten. Het lokale bestuur zei tot haar besluit te zijn gekomen vooral door toedoen van acties door dierenactivisten. Het ScienceLink bleek echter het derde project in Venray dat sneuvelde. In de lokale krant Peel en Maas werd dan ook gemeld dat ook bestuurlijk falend gemeentelijk beleid ten grondslag ligt aan het afketsen van ScienceLink. Dierenactivisten vinden dat de gemeente Venray hun als excuus gebruikt om het eigen falende beleid te verhullen. Nog voordat er ook maar een dierenactivist zich liet horen in Venray, had de gemeente al de grootste moeite om gegadigden voor ScienceLink te vinden. In dit prestigieuze centrum zouden onder andere dierproefcentra gevestigd moeten gaan worden. Ook tegen ScienceLink heeft Peter veel gedemonstreerd en niet als 'Vegan Streaker'. 'Met mijn acties wil ik laten zien dat dierenrechtenactivisten ook op een andere, meer ludieke, manier acties kunnen voeren.'

Over het optreden als semi streaker zegt Peter: "Als je naakt bent ben je even kwetsbaar als de dieren. Je kunt je niet verweren.' Het voorbereiden van de acties vergt veel tijd. Hij plant de optredens zorgvuldig en slechts een paar mensen zijn ervan op de hoogte. Tot het laatste moment blijven de 'Vegan Streaker' acties geheim. Het verrassingseffect moet zorgen voor de nodige publicitaire aandacht. Peter richt zich op goed bekeken live tv programma's en evenementen die de nodige publiciteit opleveren. Zijn actielijst is nog niet afgerond.

Terugblikkend op zijn optreden bij Paul de Leeuw zegt Peter dat hij toch blij is om de aandacht die hij na de uitzending heeft gekregen. 'Jammer was het dat in de media meer werd gesproken over het incident dan over mijn actie. Het is mij te doen om de vrijheid van dieren.' Wie herinnert zich niet dat Paul de Leeuw Peter op schoot nam en de slip van de 'streaker' kapot trok. Het incident leidde later zelfs tot een rechtszaak bij de Rijdende Rechter in de 'Mooi Weer De Leeuw' show. Tot veler verbazing kwam Peter daar keurig gekleed in pak, met stropdas. 'Haha, dat deed ik op advies van mijn moeder. Eigenlijk vind ik een pak maar niets, ik ben geen kapitalist'.

### Voorliefde voor apen

Peter Janssen zou het liefst tegen alle vormen van dierenleed actie voeren. Maar ook hij moet keuzes maken. Dat hij zich onder andere specifiek richt op het BPRC in Rijswijk komt onder andere door zijn liefde voor apen. 'Ik houd al sinds mijn jeugd van apen. Drinken deed ik uit een mooie beker met een aap erop afgebeeld. Bij mijn geboorte kreeg ik van een familielid een mooie knuffelaap en die heb ik zelfs nu nog.' Pratend over aapjes in zijn jeugd ziet Peter een tros bananen liggen en vraagt om een banaan. Bij het afscheid neemt hij er nog twee mee.

Op weg naar een tussenstation noordelijker, op weg naar een mogelijk volgend geslaagd publiek optreden als 'Vegan Streaker' en dat alleen maar om aandacht te vragen voor dierenleed.

Op het treinstation nemen we afscheid. De trein rijdt weg.

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

*Ik blijf achter en hoor twee jongens achter mij tegen elkaar zeggen: 'Heh, was dat niet die vegan streaker net, die in de trein stapte?' Op de heenreis was hij in de trein ook al herkend door een conducteur en door een aantal passagiers.*

*Peter Janssen, de 'Vegan Streaker', is dus echt een bekende Nederlander.*

*Dat wordt nog eens extra bevestigd de volgende dag als duidelijk wordt dat hij in Makkum is gearresteerd. De 'Vegan Streaker' kan kennelijk nergens meer komen zonder herkend te worden. Deze keer kon Peter Janssen zijn kleren aanhouden. Hij wilde tijdens het bezoek van koningin Beatrix aan Makkum als 'Vegan Streaker' gedeeltelijk uit de kleren om dierenleed onder de aandacht te brengen. Dat is gedeeltelijk gelukt. Een volgende keer heeft hij mogelijk weer meer succes...'*

Op 7 april 2009 werd Peter door der Nationale Recherche gearresteerd, verdacht van het bevrijden van zo'n 2500 nertsen uit een fokkerij in het Zeeuwse Stavenisse op 15 maart. Uiteindelijk heeft hij bekend en werd in juni 2010 veroordeeld tot een gevangenisstraf van 85 dagen en een werkstraf voor de maximale duur van 240 uur. Een vrouwelijke medeverdachte, uit het Gelderse Lent, werd vrijgesproken. Zij heeft steeds ontkend bij de actie aanwezig te zijn geweest. Het bewijs tegen haar was flinterdun. Velen in en buiten de rechtszaal zagen haar wel degelijk als tweede dader. Maar, zonder afdoende bewijs geen veroordeling. Die medeverdachte kende ik overigens ook. Zij dook af en toe bij acties van de Anti Dierproeven Coalitie. Een naïeve studente, alternatief, punk, jong, vriendelijk. De wereld van dierenactivisten in Nederland is klein.

Als geïnteresseerde heb ik de rechtszaak in Rotterdam bijgewoond. Verder waren er geen activisten aanwezig ter ondersteuning van Peter. Peter was alleen. Hij was niet gewild binnen de dierenrechtenwereld, vanwege vooral zijn impulsieve en onvoorspelbare gedrag. Wie wel op de publieke tribune had plaatsgenomen was 'Max Boon' van Respect voor Dieren, een fel tegenstander van de Vegan Streaker en zijn acties. Peter werd ook verdacht van het in brand steken op 6 oktober 2006 van de bestelbus van een slager aan de Stationsstraat in zijn toenmalige woonplaats Vught, niet ver van zijn ouderlijke woning. De bus stond geparkeerd vlak naast de woning van de slager, waardoor er een groot risico was dat de brand had kunnen overslaan naar de woning met mogelijk ernstige gevolgen voor de bewoners. Hiervoor werd hij ook gedagvaard, maar vrijgesproken. Opmerkelijk was dat hij tijdens de zitting naar de voorzitter van de rechtbank liep en hem zijn paspoort toonde waarin een Turks stempel stond gedateerd 5 oktober 2006. Dat was zijn alibi. Een reis naar Turkije. Opmerkelijk, omdat hij zijn paspoort nooit tijdens de verhoren en onderzoeken aan de politie heeft getoond. Hij was dus mogelijk op het moment van de brandstichting toevallig net in Turkije gearriveerd. Mij had hij zijn paspoort ook al eens getoond, in maart 2010. Kennelijk wilde hij iets bewijzen. Natuurlijk sloot ik die informatie kort met mijn contact bij de AIVD.

Ik heb getracht om na die nertsbevrijdingsactie voor de AIVD te achterhalen wie er bij die actie betrokken waren geweest. Maar, niemand binnen de groep dierenactivisten die ik kende wist iets. Vermoedens, die waren er, niets meer en niets minder. Vermoedens werden

niet uitgesproken. De arrestatie van Peter volgde overigens bijna gelijktijdig met de publicatie van een verslag van de nertsbevrijdingsactie in het weekblad Revu. De fotograaf van dit blad had Peter ontmoet tijdens een actiedag van de Anti Dierproeven Coalitie in België. Ik was daarbij aanwezig en zat aan het tafeltje in een café, tijdens een pauze tussen twee protesten door, met die fotograaf en Peter. De fotograaf liep een dag mee met de Anti Dierproeven Coalitie om foto's te maken voor het maandblad National Geographic waarvoor hij ook werkte. Mogelijk is op dat moment een blijvend contact ontstaan tussen de Vegan Streaker en de fotograaf. De zoveelste naïeve, ondoordachte actie van Janssen, de Revu mee laten gaan tijdens een bevrijdingsactie van ongeveer 2500 nerts. Dat was vragen om moeilijkheden. In de reportage in Revu over de nertsbevrijding, liet hij optekenen dat die brand zijn eerste gewelddadige actie was: "De eerste keer dat ik zoiets probeerde was ik nog te onervaren: een bestelbus van een slager stond te dicht bij zijn huis."

Peter Janssen werd op 20 juli 2009 (zo'n twee weken nadat de rechtbank Rotterdam zijn voorlopige hechtenis – sinds april zat hij vast voor de nertsactie in Stavenisse - had geschorst om thuis voor zijn zieke moeder te zorgen) bij zijn moeder in Vught aangehouden voor het in bezit hebben van een vuurwapen en voor het beramen van een aanslag op de Koningin. De politie doorzocht twee woningen in Vught en in het Zeeuwse Wissenkerke (bij een van de ex'en van Peter, dochter van de anti-jachtactivist) waar twee computers in beslag werden genomen en gezocht werd naar een vuurwapen. Geen enkel wapen werd gevonden. De politie was door een ex van de Vegan Streaker getipt. Volgens haar zou Peter een hekel aan de koningin hebben gehad, omdat zij bont droeg. Vijf dagen later werd hij vrijgelaten bij gebrek aan bewijs. Dierenactivisten waren verrast door de arrestatie. Meningeën verschilden. Terwijl de ene activist Janssen wel in staat achtte een aanslag te plegen, was een ander juist van oordeel dat hij tot zoiets niet in staat zou zijn. Ik had mijn twijfels, kon me simpelweg niet voorstellen dat Peter met een vuurwapen op de koningin zou schieten. Ik kon me simpelweg niet voorstellen dat Peter überhaupt een vuurwapen in zijn handen zou kunnen houden. Maar, velen zullen dat ook ooit gedacht hebben van die vriendelijk ogende dieren- en milieuactivist uit Harderwijk, Volkert van der Graaf, die politicus Pim Fortuyn doodschoot. Vele gesprekken heb ik hierover gevoerd met mijn AIVD-contactpersoon die dagen. De dienst hechtte veel waarde aan mijn oordeel, mijn visie, mijn bevindingen. Natuurlijk moest ik eerlijk zijn en voorzichtig. Als ik niet zeker wist of Janssen tot een dergelijke actie in staat zou zijn, dan zou ik dat ook bij de dienst zo zeggen. Je kon iets vermoeden, maar een vermoeden was geen zekerheid.

Rond deze kwestie werd ik door de ex van Peter benaderd die het verhaal de wereld in had gebracht dat hij een aanslag zou beramen op koningin Beatrix. Zij beweerde waar ongeveer Peter een vuurwapen had begraven in een bos bij Loon op Zand. Het meisje wilde graag met mij dat wapen zoeken, maar nooit is het zover gekomen. Het was dan ook een vreemd verhaal van haar. Immers, als zij wist waar een vuurwapen lag begraven, waarom had zij dat dan de politie niet laten weten en waarom had de politie dat wapen niet gevonden? Het waren hectische dagen voor mij met uitzonderlijk vaak contact met de AIVD. De dienst had mij wel toestemming gegeven om met de ex van Peter eventueel naar een bosgebied bij



Loon op Zand te gaan. Ik had echter altijd mijn twijfels over het waarheidsgehalte van het verhaal van die ex over een vuurwapen en over een te beramen aanslag op de koningin. Maar, wanneer iemand zoiets beweert tegenover de politie dan gaan bij overheidsdiensten alle alarmbellen rinkelen en Peter werd dan ook snel weer achter slot en grendel gezet, onterecht. Snel werd duidelijk dat Justitie verder over geen enkel bewijs beschikte. Slechts de verklaring van een ex-vriendin en die kon die verklaring hebben afgegeven uit wraak, opgekropt liefdesverdriet. Enkele dagen na zijn vrijlating verklaarde Janssen in het televisie actualiteitenprogramma Nova dat de beschuldigingen van zijn ex uit de lucht waren gegrepen. *'Ik heb totaal niks tegen de koningin en de koninklijke familie. Dat ze bont dragen, wil niet zeggen dat ik tegen de personen zelf ben. Ik steun alleen de keuzes niet die ze maken.'* Verklaarde Peter nooit een wapen in handen te hebben gehad. *'Ik wil niks met die dingen te maken hebben. Ik ben tegen geweld tegen mens, dier en milieu. Van vuurwapens komt alleen maar narigheid.'* Hij zei verder nog een brief aan koningin Beatrix te hebben geschreven waarin hij zei dat ze niet bang hoefde te zijn voor hem.

Tot mijn verbazing besloot de Anti Dierproeven Coalitie in juli 2009 om Peter Janssen te weren, om hem uit te sluiten van deelname aan acties en protesten en dergelijke van de stichting. De aanleiding hiervoor waren de berichten over de beschuldigingen dat Janssen een aanslag zou beramen op de koningin. In een rond 24 juli uitgegeven persverklaring liet Robert Molenaar weten:

*'Wij willen op een vredelievende manier actie voeren tegen dierenproeven, maar hij blijkbaar niet. Het is heel erg jammer dat hij voor de andere kant heeft gekozen.'* Volgens Molenaar was Janssen geradicaliseerd en was de bevrijding van zo'n 2500 nertsen uit een fokkerij in het Zeeuwse Stavenisse de druppel. Molenaar: *'Wij zijn tegen geweld, ook al verafschuwen wij de fokkerijen en de schandalige wijze waarop zij met dieren omspringen. Toen ik kennis nam van zijn radicale uitspraken in de Nieuwe Revu en las dat hij geweld tegen mensen niet schuwde, dacht ik: Joh, dat kan je toch niet menen? Maar hij meent het volgens mij wél, want dat blijkt uit zijn ondergrondse actie en hoe hoog de zaak opgenomen wordt door justitie. Ik vind het echt heel goed dat ze er trouwens bovenop zitten, dat zou eigenlijk altijd wel moeten, vooral wanneer je bedenkt wat er is gebeurd op Koninginnedag toen die aanslag werd gepleegd door Karst Tate.'*

Molenaar is kennelijk met de jaren verstandiger geworden. Hij bevrijdde zelf in september 2000 op Jutland in Denemarken nertsen en belandde tien maanden met zijn compaan Mark Kulsdom in een Deense gevangenis. Naar eigen zeggen hadden ze geen dieren bevrijd, maar wilden ze de leefomstandigheden van de nertsen in enkele fokkerijen onderzoeken met dierenactivisten van het Deense Dierenbevrijdingsfront. Wat ze niet wisten was dat de Deense inlichtingendienst, Politie's Efterretningstjeneste (PET), hen volgde. Robert en Mark werden aangeklaagd voor het loslaten van 8000 nertsen, het toebrengen van een half miljoen gulden schade en een poging tot het loslaten van 40.000 nertsen bij twee andere nertsenfokkerijen. De rechter wees op een dierenbevrijdingsactie in de nacht 24 op 25 september 2000 en een actie waarbij vijf activisten op heterdaad bij hun auto werden betrapt. Door een zeer gebrekkige bewijslast en ongeloofwaardige verklaringen van enkele getuigen tijdens de behandeling van de strafzaak op 7 november 2000, kon de straf relatief gering blijven. De rechter achtte het bewezen dat beide verdachten 8000 nertsen hadden

bevrijd en dat zij bij hun arrestatie op het punt stonden opnieuw nertsen te bevrijden. Ook mochten beide activisten na de uitspraak gedurende vijf jaren Denemarken niet meer in. De twee Nederlanders gingen in hoger beroep en die zaak diende op 17 januari 2001: de straf bleef echter hetzelfde. Volgens een verslag in het actieblad Ravage van 2 februari 2001 zagen Robert en Mark er na de behandeling van hun hoger beroep er 'ontgoocheld' uit.

Maar, wat ook zeker een rol speelde in de beslissing van de ADC om de Vegan Streaker te weren, was dat de ADC een stichting was geworden. Robert en de ADC deden hun uiterste best om gezien en geaccepteerd te worden als een nette bovengrondse dierenrechtenorganisatie. In dat beeld paste de Vegan Streaker niet meer. Ook Respect voor Dieren en andere organisaties deden Peter in de ban. Hij zou 'de dierenrechtenbeweging' schaden. Ik vond dat een drogreden om de jongen te weren, immers het waren juist bepaalde acties van ondergrondse 'onbekende' activisten, zoals echte brandbomaanslagen, die schadelijk waren voor 'de dierenrechtenbeweging'. En de beschuldigingen van een ex-vriendin van Peter dat hij een aanslag zou beramen op koningin Beatrix zijn nooit bewezen en zouden een wraakactie van die ex kunnen zijn geweest om Peter publicitair te schaden. In Peter was volgens mij simpelweg een goede zondebok gevonden.

Maar, hoe zou Janssen reageren? Zou hij zich nog meer gaan radicaliseren nu hij volledig alleen was komen te staan? De AIVD werd hierdoor meer en meer geïnteresseerd in de handel en wandel van de jonge, onvoorspelbare activist. Zou hij in staat zijn tot gewelddadige acties? Zou hij werkelijk in staat zijn om een aanslag te plegen op koningin Beatrix? De AIVD plaatste Peter op één lijn met Volkert van der Graaf; beiden onvoorspelbaar in hun gedrag, 'einzegängers' en leidend aan het syndroom van Asperger. Zoals ik de persoon Peter Janssen heb leren kennen, hoe onvoorspelbaar hij ook moge zijn, acht ik hem – terugkijkend in de zomer van 2011 - niet in staat tot het uitvoeren van werkelijke gewelddadige acties en zeker niet met vuurwapens. Op mij kwam hij over als een jongen met een zachtaardig karakter die 'voor de dieren' wel eens bereid was om de grens van het wettelijk toegestane over te stappen. De consequenties heeft hij moeten ondergaan. Ik bleef over als een van de laatste 'dierenactivisten' die nog contact met hem had en bleef houden. 'Beroepsmatig'.

### Hoofdstuk 21

#### Mijn laatste 'kunstje'

Tot letterlijk een paar dagen voor mijn vertrek uit Nederland bleef Peter een heel belangrijk speerpunt voor de AIVD. De dienst bleek zich, terecht of onterecht, te hebben vastgebeten in deze naïeve jongen. Op 10 augustus 2010 zond ik hem nog op verzoek van de AIVD een email met het verzoek contact met mij op te nemen. Twee weken later zou ik Nederland immers verlaten. De inlichtingendienst zat dringend verlegen om contact via mij met de Vegan Streaker.

'Het' zou mijn laatste 'kunstje' voor de AIVD worden en wel een heel omstreden 'kunstje' en een 'kunstje' waar ik ook even over heb moeten nadenken vanwege de risico's eventueel voor mij. Mijn contactmedewerkster bij de AIVD, Vera, benaderde mij met de vraag of ik nog kans zou zien om Peter een laptop te bezorgen. Een door de inlichtingendienst 'geprepareerde' laptop welteverstaan. Een lastige en linke 'klus'. Mij werd verzekerd dat de laptop dusdanig zou worden beveiligd dat niemand, ook niet een medewerker van een computerzaak, zou kunnen ontdekken dat deze geprepareerd was. In eerste instantie was ik wat afwachtend, maar uiteindelijk besloot ik toch om mijn medewerking te verlenen, vooral ingegeven door het onvoorspelbare karakter van Peter. Het luke me gelukkig om contact met hem te krijgen. Na zijn veroordeling en de media-aandacht was hij wat naar de achtergrond verdwenen, anoniem wonend in het Friese Ferwerd. Geen dierenactivist meer, maar hij had zijn ziel en zaligheid gevonden in de Friese afdeling van de Anti-Fascistische Aktie. We maakten een afspraak bij mij thuis, zodat hij en zijn toenmalige vriendin – de dertig jaar oudere ex van de vader van zijn ex-vriendin in Zeeland – afscheid van mij konden nemen vanwege mijn emigratie. Die avond moest ik dus trachten om hem de laptop te geven, desnoods zou ik hem moeten overhalen de computer te accepteren.

Vera kwam, kort voor de afspraak die ik met Peter had gemaakt, speciaal naar Zwolle om mij de laptop te overhandigen. We troffen elkaar in een café-restaurant achter het NS-station. Ze was zeer blij dat het me was gelukt. We kletsten nog wat bij onder het genot van koffie en een drankje. Na onze afspraak liep ik naar huis, met onder mijn arm in een plastic tas de nog in een doos zittende nieuwe laptop.

Op een gunstig moment vroeg ik Peter 's avonds bij mij thuis of hij belangstelling had voor een laptop. 'Ik heb voor mijn vertrek van kennissen twee nieuwe laptops gekregen, maar ik neem er maar eentje mee hoor. Dus, als ik jou een plezier kan doen met zo'n ding, vooral omdat je zo mobiel bent, dan doe ik dat graag.' Tot mijn verrassing hapte hij meteen toe. Hij was er zelfs heel verguld mee. Ik zei hem dat er nog niet mee was gewerkt, spiksplinternieuw en dat was hij ook.

Toen Peter en zijn vriendin waren vertrokken en er afscheid was genomen, nam ik meteen contact op met mijn AIVD-contact Vera. Wat was zij blij! Ik had duidelijk 'gescoord' met de actie, maar het bleef toch aan mij knagen. De dienst beweerde tegenover mij dat zij nu de Vegan Streaker goed in de gaten zou kunnen houden, kunnen volgen. Hoe en of dat

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

werkelijk zo was en zinvol, ik weet het niet, maar de techniek staat tegenwoordig voor niets. Maar, ik bleef ergens in mijn achterhoofd vraagtekens plaatsen bij mijn laatste 'kunstje'. Mocht de AIVD zoiets wel doen? Was het wettelijk toegestaan? En zo ja, hoe vaak heeft de AIVD dergelijke 'kunstjes' in Nederland laten uitvoeren? .....

### Hoofdstuk 22

#### Samenwerking met BVD, AIVD en RID

##### Journaaltjes

Altijd, na een dag op pad te zijn geweest voor de AIVD, typte ik – hoe laat het ook was – zogenoemde journaaltjes. Natuurlijk kon ik overdag tijdens een actie, protest of demonstratie geen aantekeningen maken, dus zodra ik thuis kwam verdween ik snel achter de computer en putte uit mijn geheugen. Als ik een journaaltje klaar had dan mailde ik het meteen naar mijn contactpersoon bij de AIVD. Na verzending van een journaaltje, verwijderde ik dat document meteen van mijn computer. In mijn woning mocht op geen enkele wijze iets te vinden zijn dat mij in verband kon brengen met - werkzaamheden voor - de AIVD. Een enkele keer printte ik een verslag uit en nam het mee naar een afspraak. Maar, dat waren uitzonderingen, omdat het risicovol was om met een zogenoemde 'gegevensdrager' over straat te gaan. Al mijn AIVD contactpersonen zijn altijd heel blij geweest met die journaaltjes. Het scheelde hen extra werk en ze hoefden zelf niet veel op te schrijven tijdens onze afspraken. Maar, ik zat daardoor wel vaak tot na middernacht te werken, regelmatig maakte ik extreem lange dagen. Een actie was voor mij niet direct na een actie afgelopen. Soms ging ik 's morgens om drie uur uit bed, werd om vier in Zwolle bij het station opgepikt, kwam tussen tien en elf uur 's avonds thuis, eten, drinken, bijkomen, douchen, oprispen en dan voor de computer zitten om een verslag te maken.

##### Vergoedingen

Al mijn onkosten en reisosten werden vergoed. Maandelijks ontving ik een vaste vergoeding van de AIVD en de RID betaalde de huur van de studio, waarin ik sinds begin 2006 in Zwolle woonde. Bonnetjes hoefde ik nimmer te tonen en af en toe maakte ik een onkostenoverzichtje. Daarnaast waren er regelmatig extra's. Als ik papier, inkt voor een printer, enveloppen of een fiets nodig had, dan hoefde ik maar aan de bel te trekken en het werd door mijn RID-contact 'geregeld'. Dozen met pakken van vijfhonderd vel wit papier, inkt en enveloppen uit het Zwolse bureau van politie belandden regelmatig bij mij thuis. Een fiets? Die werd simpelweg even uit de voorraad gestolen- en gevonden fietsen bij de politie geplukt, maar dan wel één van de betere exemplaren natuurlijk. Een jaarlijkse NS-kortingskaart werd ook vergoed, evenals de zeer vele prepaid telefoon beltegoedkaarten. En toen op een moment mijn oude grote kleurentelevisie het begaf, werd ook meteen gezorgd dat ik een nieuwe kon aanschaffen: ik was immers voor veel van mijn werkzaamheden afhankelijk van nieuws. Dat gold overigens ook voor de computer. Kortom, de diensten deden hun best om mij het werken voor hun zo prettig en effectief mogelijk te maken. Dat was goed geregeld en heb ik altijd gewaardeerd.

Bij het afscheid in augustus 2011 ontving ik ook 'blijken van waardering' van zowel de AIVD als de RID. Ze waren niet blij met mijn vertrek. Het vinden van een opvolger zou heel lastig zo niet onmogelijk zijn. Met mij hebben ze gewoon geluk gehad.

Interessant is nog dat mijn laatste AIVD contact, Vera, niet blij was met de wijze waarop haar werkgever schreef over de Anti Dierproeven Coalitie (ADC) in het AIVD-Jaarverslag (2009). Daarin werd gesuggereerd dat activisten van de ADC ook betrokken zouden zijn bij illegale acties. Dat zou kunnen, maar zeker is dat niet. Dat, mijn visie, wist ook mijn AIVD-contact. Desondanks had een analist van de AIVD gemeend in negatieve zin over de ADC in het jaarverslag te moeten berichten. De Anti Dierproeven Coalitie was echter meer en meer een nette bovengrondse dierenrechtenorganisatie geworden die op democratische wijze, volhardend, acties voert met als uiteindelijk doel het uitbannen van dierproeven. Ook de ADC was niet blij met de wijze waarop de AIVD over haar had geschreven in dat jaarverslag. Hieruit bleek dus een conflict tussen een buitendienstmedewerkster en iemand die achter een bureau binnen het kantoor van de AIVD werkzaam was. Natuurlijk was ik er ook niet blij mee, omdat het geen recht deed aan mijn werkzaamheden en de door mij aan de AIVD verstrekte informatie.

Het volgende had de AIVD over dierenrechtenactivisme, waaronder de ADC, in haar jaarverslag 2009 geschreven:

*'De AIVD constateert een groei van het aantal activistische groeperingen. Het aantal dierenrechtenextremisten groeit echter nauwelijks. Er is een harde kern van enige tientallen actievoerders, die met name bij openbare activiteiten soms worden ondersteund door bijvoorbeeld antifascisten.*

*Binnen de harde kern is een klein aantal individuen verantwoordelijk voor nachtelijke acties, zoals vernielingen of bevrijdingen.*

*De bereidheid bij een kleine harde kern van dierenrechtenextremisten tot het plegen van intimiderende of gewelddadige acties groeit. Bij de gebruikte werkwijzen (intimidatie, materiële schade en 'home visits') doet zich een ontwikkeling voor naar radicalere en meer extreme acties. Nieuw is dat een deel van het activisme voor rekening van 'zelfopererende' individuen komt. Een voorbeeld hiervan is het verzet tegen de jacht.*

*In 2009 vonden voor het eerst sinds jaren weer grootschalige nertsbevrijdingen plaats. In het Zeeuwse Stavenisse werd een bevrijdingsactie uitgevoerd door een activist die in de media bekend geworden is als de 'vegan streaker'. Door de oplettendheid van een buurtbewoner kon hij worden gearresteerd. In dezelfde periode verscheen een publicatie in de Revu over genoemde bevrijding. Daarin 'bekende' de 'vegan streaker' een brandstichting in Vught, een feit dat al eerder voor de AIVD aanleiding was geweest om een ambtsbericht over betrokkene uit te brengen aan het OM. In het najaar van 2009 vond een nertsbevrijding plaats in het Gelderse Barchem. Drie personen werden gearresteerd. Ook hier was de hoofdverdachte eerder al door de AIVD via een ambtsbericht kenbaar gemaakt aan het OM en de Nationale Recherche.*

*Mede door de aanpak van de overheid en de aanscherping van het onderscheid tussen activisme en extremisme weten dierenrechtenextremisten dat zij in de gaten worden gehouden. Dit heeft ertoe geleid dat zij voor een deel steeds heimelijker opereren en uit het zicht trachten te blijven. Net als bij links-extremisme is steeds vaker sprake van verwevenheid*

van legale en illegale activiteiten en het naar buiten toe presenteren van een politiek-maatschappelijk acceptabel gezicht.

### *Anti Dierproeven Coalitie (ADC)*

*Zo heeft de Anti Dierproeven Coalitie (ADC) een stichting in het leven geroepen die een zogenaamd burgerinitiatief heeft opgezet inzake experimenten op honden en katten.*

*ADC tracht door middel van 40.000 handtekeningen deze zaak onder de aandacht van de politiek te brengen. Dat in relatie tot ADC gesproken kan worden van façadepolitiek blijkt uit het feit dat men, naast het legale burgerinitiatief, onderzoekers van universiteiten bestookt met soms dreigende e-mailberichten. Ook blijft ADC zich richten op de import van en proeven op apen. In dit verband zijn in 2010 dan ook nieuwe acties te verwachten.*

### *Respect voor Dieren*

*Een nieuwe ontwikkeling in 2009 is de coalitievorming tussen dierenrechtenextremisten en links-extremisten. Zo riep de linksgeoriënteerde groepering Respect voor Dieren (RvD) in 2009 een aantal keer de hulp in van antifascisten.*

*Op zijn beurt is Respect voor Dieren steeds meer aanwezig bij manifestaties van AFA. Respect voor Dieren voert met name acties tegen bont en circussen. Daarbij kreeg Respect voor Dieren soms te maken met de groepering Met de Dieren Tegen de Beesten, een extreemrechtse organisatie die deels samen met het nationalistische Voorpost actief is bij circussen, maar ook bij supermarkten waar halal-vlees wordt verkocht. Aangezien Respect voor Dieren dierenrechten beschouwt als een puur linkse zaak, is het in enkele gevallen door toedoen van met name Respect voor Dieren gekomen tot een handgemeen met Met de Dieren Tegen de Beesten.*

*Respect voor Dieren is een nog steeds groeiende beweging. Dit jaar kwam er in Oost-Nederland een nieuwe onderafdeling bij. Ook werden de eigen gelederen versterkt door de terugkeer van Stop Huntingdon Animal Cruelty Nederland-activisten (SHAC Nederland), die zich in 2008 van Respect voor Dieren hadden afgesplitst.'*

In het jaarverslag 2010 werd over de ADC niet meer geschreven dat zij of leden/sympathisanten betrokken zouden zijn bij ondergrondse, illegale acties. In dit jaarverslag stond over dierenrechtenactivisme het volgende te lezen:

*'De AIVD constateert dat thans sprake is van een teruggang van activiteiten van dierenrechtenactivisten en –extremisten in aantal en intensiteit. De activiteiten hadden in 2010 in hoofdzaak een vreedzaam karakter. Met name de Anti Dierproeven Coalitie (ADC) is doorgegaan op de in 2009 voorzichtig ingeslagen weg van meer vreedzame uitingen van ongenoegen over het leed dat dieren wordt aangedaan. Daarmee is ADC een meer activistische organisatie geworden.*

*SHAC-Nederland (Stop Huntingdon Animal Cruelty), dat kan worden gezien als een autonoom actieve groep sympathisanten van Respect voor Dieren (RvD), heeft in 2010 diverse acties uitgevoerd. Deze betreffen onaangekondigde lawaaiacties bij en verstoringen van bijeenkomsten van farmaceutische ondernemingen die zakelijke contacten onderhouden met de Britse dierproevengigant Huntingdon Life Sciences (HLS).*

*De AIVD stelt vast dat dierenrechtenactivisme en –extremisme een onverminderd sterke internationale dimensie kent. Dit geldt met name voor Europa en Noord-Amerika.*

*Veel van de contacten worden gelegd via internet, waar informatie wordt uitgewisseld en acties worden aangekondigd.*

*Via websites en fora worden opruiende teksten verspreid en worden gegevens van in de ogen van dierenrechtenextremisten 'foute' bedrijven gepubliceerd. Naar inschatting van de AIVD zal deze vorm van actievoeren blijvend zijn.*

*De aandacht van overheidswege voor de preventie en bestrijding van dierenrechtenextremisme heeft aan de gesignaleerde teruggang bijgedragen. De AIVD heeft afspraken gemaakt om internationaal, waar mogelijk en opportuun, nog meer samen te werken om het dierenrechtenextremisme het hoofd te kunnen bieden. De AIVD blijft in de komende periode de ontwikkelingen binnen het dierenrechtenextremisme volgen en informeert waar nodig de belanghebbenden.'*

Onderweg, snakken naar dat ene broodje warme bal.....

Actiedagen van de ADC waren voor mij bijna altijd zeer vermoeiend, lang. Bij koffiepauzes - wanneer ik met activisten met een aantal auto's van actielocatie naar actielocatie, van stad naar stad, reed - in pompstations aan snelwegen zag ik de activisten altijd naarstig zoeken naar veganistische producten, met pijn en moeite. Ze moesten heel wat kleine lettertjes op verpakkingen lezen. Ik ergerde mij daar aan. En ik kon natuurlijk niet dat lekkere belegde puntje ham pakken of een broodje warme bal. Immers, voor de activisten was ik een vegetariër, die af en toe zondigde met een stukje biologisch vlees, dat wel. Zodra ik thuis kwam na een lange actiedag snelde ik dan ook meteen naar de koelkast om een frikadel, loempia, kroket of iets dergelijks te pakken en te gaan frituren. Of ik at een kadetje met oude kaas of ei en tomaat. De zeldzame keren dat een activist bij mij thuis kwam, zoals de Vegan Streaker twee keer, dan zorgde ik ervoor dat alle dierlijke producten tijdelijk verhuisden naar mijn niet gekoelde reiskoffer..... Altijd moest ik alert zijn. Nu kan ik er om lachen, maar toen absoluut niet.

Ik probeerde wel eens onderweg in een auto naar een actie discussies uit te lokken. Zo hebben nogal wat dierenactivisten een hond of kat als huisdier. Maar dat kan hoor, geen enkel probleem. Maar, wat moet je als zogenoemd dierenrechtenactivist met een Jack Russel keffertje op elf hoog in een flat in Amsterdam Zuid-Oost? Ben je dan een echte dierenvriend? Neen, is mijn duidelijke antwoord, althans niet in mijn visie. Ook vond ik het prettig om van gedachten te wisselen over de zin en onzin van het bevrijden van nertsen. Op die manier, door bewust en tot zekere hoogte provocatief discussies uit te lokken, probeerde ik me meer en meer een beeld te schetsen van de beweegredenen van een activist, zijn of haar psyche.....dat was heel boeiend en het leverde ook nog eens interessante informatie voor de AIVD.

In het bijzijn van een dierenrechtenactivist haalde ik het niet in mijn hoofd om een vlieg of spin dood te slaan....maar thuis?? Dierenactivisten zijn overgevoelig voor dierenleed. Zij zouden eens moeten weten hoeveel muskieten en andere insecten ik sinds mijn komst in Suriname met de dodelijke gassen uit spuitbussen insecticide heb vermoord. Ik kan ook niet tegen dierenleed, maar blijf wel relativeren en stond niet bij ieder dood konijn langs de snelweg of bij iedere door mij doodgeslagen mug of spin te janken. Het wemelt op het



internet van petitielijsten tegen uiteenlopende vormen van dierenleed waar dan ook ter wereld. Dat soort lijsten worden door veel mensen ondertekend. Volgens mij een manier om een persoonlijk brok emotie kwijt te kunnen en om die emotie en ook woede om te zetten in een 'handtekening'. Een makkelijke vorm van actie. Zelden hebben dergelijke petitielijsten enig effect. Natuurlijk, ik heb ook een paar keer zo'n lijst getekend. Ik was 'dierenrechtenactivist' toch.....en ging mee in de algehele zee van emotie en tranen.

### Internet belangrijk voor contacten

Overigens was ik een paar jaar geleden gestart met een weblog met dagelijks wereldwijd nieuws over dieren, dierenrechten en dierenwelzijn. Een weloverwogen 'actie' die mij zeer veel tijd en energie heeft gekost. Van 's morgensvroeg tot 's avondslaat volgde ik dat nieuws wereldwijd op het internet en publiceerde zeven dagen in de week dagelijks een selectie van dat nieuws. Dat nieuws varieerde van een artikel over de lelijkste hond van de wereld, de stranding van walvissen op de kust van Nieuw-Zeeland, de mishandeling van een hond in Jubbega, de smokkel van ivoor uit Afrika naar Azië, de jacht op jonge zeehonden in het noorden van Canada, het afschieten van wolven in Zweden, het bevrijden van nertsen ergens in Amerika tot het plaatsen van claimbrieven na ondergrondse acties van dierenactivisten van onder andere het Amerikaanse Animal Liberation Front, immers ook claimbrieven zijn nieuwswaardig. Ik bracht een breed scala aan wereldwijd nieuws over dieren. Dat deed ik dus vooral en in de eerste plaats om mij neer te zetten als een gedreven dierenactivist. De website leverde vele boeiende contacten in de hele wereld op, dat wel. Het was een schot in de roos, ook internationaal. Ik ben een dierenvriend, iemand die van dieren houdt, maar geen dierenrechtenactivist. Gekoppeld aan het weblog begon ik ook, min of meer op verzoek van de AIVD, een Hyves-pagina op het internet. Hyves is een zeer populaire Nederlandse zogenoemde vriendenwebsite. Binnen korte tijd had ik vele zogenoemde vrienden en vriendinnen, dierenvrienden. Negen van de tien kende ik niet eens en waren dan ook zeker geen vrienden of vriendinnen, maar het was een perfecte manier om in contact te kunnen komen met interessante 'types' en om te zien en te lezen hoe zij zich op hun Hyves-pagina's uiten. De wijze waarop sommige activisten zich in teksten uiten op Hyves is interessant om nauwlettend te analyseren. Sommige woorden of uitdrukkingen die ik op Hyves-pagina's van activisten zag, zouden immers terug kunnen komen in bijvoorbeeld claimbrieven van dierenactivisten na het bevrijden van dieren of in bekladdingen van muren van proefdierlaboratoria. De AIVD vond Hyves ook een uitstekende manier voor mij om met bepaalde activisten in contact te kunnen komen en om ze ook dààr te volgen. Mijn contactpersoon bij de AIVD kreeg zelfs de beschikking over het wachtwoord voor mijn Hyves-pagina, zodat medewerkers bij de dienst ook zelf nu en dan een kijkje konden nemen. Met beiden (weblog en Hyves) ben ik gestopt op het moment dat ik Nederland verliet. Een definitief punt achter mijn vermeende dierenactivisme jaren.

### Wat de RID doet, dat de AIVD niet mag weten

Naast de vele uiteenlopende werkzaamheden voor de AIVD was er nog de RID in Zwolle die af en toe een eigen agenda voerde buiten de grote broer AIVD om.

Gedurende alle jaren heb ik voor de RID IJsselland de lokale linkse kleine groep activisten in Zwolle en omgeving nauwlettend gevolgd. Vooral krakers. Ook werd ik met regelmaat door mijn RID-contact gebeld over een lokale actie of de mogelijkheid van een actie. Dat kon gebeuren wanneer bijvoorbeeld de premier Zwolle ging bezoeken, politicus Geert Wilders of iemand van het koninklijk huis. Natuurlijk wilde de RID graag vantevoren weten of er een actie georganiseerd zou gaan worden en zo ja, hoeveel demonstranten zouden worden verwacht. Om daar achter te komen en ook achter de te verwachten hoeveelheid actievoerders of demonstranten, nam ik altijd contact op met een van de lokale krakers. Aan de hand van mijn informatie werd vervolgens de benodigde politie-inzet bepaald: veel of weinig agenten, veel kosten of weinig kosten. En, heus, altijd bleek mijn informatie – verkregen uit het ‘actieveld’ – juist. Een emailtje van mij naar een van de krakers was vaak al voldoende om de juiste informatie te verkrijgen. Waarschijnlijk heb ik de overheid meer geld weten te besparen, dan ik alle jaren van ze heb ontvangen.

De AIVD mocht dat – mijn werkzaamheden lokaal of regionaal voor de RID - absoluut niet weten, omdat ik formeel immers voor deze landelijke dienst werkzaam was binnen het afgebakende aandachtsveld dierenrechtenactivisme. Dat was af en toe lastig manoeuvreren en ik begreep veelal niet waarom dat op die manier moest. Zo mocht de AIVD ook niet weten dat ik van de RID een paar weken voor mijn vertrek naar Suriname een afscheidscadeau had ontvangen.....

De contacten tussen mij en de AIVD- en RID-contacten waren goed, vriendschappelijk. Maar, een betaalde baan in dienstverband bij de AIVD was niet mogelijk. Ooit had ik er gesolliciteerd, maar de AIVD had nu eenmaal meer aan mij als ‘freelance infiltrant/informant’ tegen een gering ‘salaris’, dan wanneer ik formeel in dienst zou treden/zijn.

Over werken bij de AIVD is het volgende te lezen op de internetsite [werkenbijdeoverheid.nl](http://werkenbijdeoverheid.nl):

#### *‘Werken bij de AIVD, wat betekent dat?’*

*De AIVD is onderdeel van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en staat middenin de samenleving: de dynamiek van politieke ontwikkelingen en verwachtingen van burgers zijn doorlopend merkbaar. Bij de AIVD doe je werk dat er toe doet: elke minuut van de dag. Dat stelt hoge eisen aan de mensen die er werken. Maar het werk geeft veel, erg veel voldoening. Ook de toenemende mate waarin we samenwerken met andere organisaties en veiligheidsdiensten (steeds meer in internationaal verband) maakt werken bij de AIVD tot een baan waarbij geen dag hetzelfde is. En gezien het gedwongen ‘gesloten’ karakter van de organisatie, zijn je collega’s meer dan waar ook de mensen op wie je moet kunnen terugvallen. Zo kun je veel informatie, ervaringen en emoties niet met de buitenwereld delen. Die onderlinge verbondenheid verklaart mede waarom veel mensen langdurige carrières bij*

*de AIVD maken. Daarbij helpt het natuurlijk dat we veel boeiende en afwisselende functies hebben en dat er steeds nieuwe aandachtsgebieden zijn waar we ons mee bezighouden.*

*Wat doet de AIVD?*

*Bij de AIVD werken momenteel zo'n 1.300 mensen, die stuk voor stuk betrokken en gemotiveerd zijn om bij te dragen aan het zo veilig mogelijk maken en houden van onze samenleving. In teamverband werken wij aan de bescherming van de democratische rechtsorde en de staatsveiligheid. Daarnaast verrichten wij veiligheidsonderzoeken voor vertrouwensfuncties en geven we beveiligingsadviezen voor vitale onderdelen van de maatschappij. Maar onze wereld is groter dan de landsgrenzen: ook internationaal is de AIVD op tal van terreinen actief, bijvoorbeeld in samenwerkingsverband met collega-inlichtingendiensten. Dat alles doen we natuurlijk volgens de richtlijnen en wettelijke kaders die zijn vastgesteld én met behulp van de ondersteunende directies, waar je ook een grote diversiteit aan functies vindt.*

*Wat verwachten we van toekomstige collega's?*

*Om ons uitgebreide takenpakket ook in de toekomst aan te kunnen, zijn we op zoek naar mensen die willen investeren in de maatschappij én in zichzelf. Naar gemotiveerde medewerkers, die veel in huis hebben. Niet alleen op 'professioneel' gebied, maar ook op persoonlijk gebied. Want werken bij de AIVD vraagt veel van je. Zo verwachten we van alle medewerkers 'onbesproken gedrag' en ondergaat iedereen een veiligheidsonderzoek. Daarnaast heeft het werken bij de AIVD ook consequenties voor je privéleven, zoals een beperking in wat je in je directe omgeving over je werk vertelt; veel dingen zul je niet met je familie of vrienden kunnen 'delen'. Tevens moet je over de Nederlandse nationaliteit beschikken en in principe de afgelopen tien jaar in Nederland hebben gewoond. Ook aan je eventuele partner en andere mensen in je directe omgeving worden bepaalde eisen gesteld. Maar we vragen bovenal een instelling van je, waarin loyaliteit, integriteit, dienstbaarheid, de wil om samen te werken en de drang om het beste uit jezelf te halen centraal staan. Dat vinden wij minstens zo belangrijk als de 'vaktechnische' capaciteiten waarover je moet beschikken. Voor veel AIVD-functies bestaan geen opleidingen: je kunt ze alleen bij ons leren, bijvoorbeeld in ons eigen interne opleidingscentrum. Iedereen die bij de AIVD werkt, krijgt hier zeker mee te maken.'*

Dat heeft mij wel eens gefrustreerd. Wat mij ook wel eens frustreerde was het feit dat mijn AIVD contactpersoon op een moment op de hoogte was van bepaalde, specifieke, informatie die voor mij ook zeer interessant zou zijn, maar die informatie niet met mij kon/mocht delen. Kortom, negen van de tien keer was de informatieverstrekking eenzijdig en kwam dus van mij en niet andersom. Van mij werd openheid verwacht, maar diezelfde openheid kwam zelden tot nooit vanuit de AIVD-contactpersonen. Een duidelijk voorbeeld hiervan was de arrestatie, op heterdaad, van een 33-jarige dierenrechtenactiviste in het Gelderse Barchem

op 29 oktober 2009. Zij was betrokken geweest bij het vrijlaten van ongeveer 5000 nertsen uit een fokkerij.

Volgens het Openbaar Ministerie werden ook nog eens honderden hokken vernield. De andere daders wisten in het donker te ontkomen. De vrouw die gearresteerd werd kwam uit Hilversum en had de Duitse nationaliteit. Twee weken later, op 17 november, werd een tweede verdachte gearresteerd in Amsterdam. Waarschijnlijk 'kende' ik een van de twee arrestanten. Een jongeman die wel eens bij acties van de Anti Dierproeven Coalitie en SHAC Nederland aanwezig was geweest en ook op de Animal Rights Gathering in Zweden. Maar, mijn AIVD-contactpersoon weigerde mij te vertellen wie de twee nertsenbeveerders waren. Dat mocht niet. In een later stadium vernam ik via andere kanalen dat een van de arrestanten inderdaad de jongeman was die ik 'kende'.

### Niemand kent mij

Bij het afscheid maakte mijn AIVD-contactpersoon, Vera, duidelijk dat ook definitief alle contact zou worden verbroken....einde oefening. De RID-medewerkers Hans en Marcel zeiden wel, achter de rug van de AIVD om, contact te willen blijven houden met mij om te horen hoe het me zou vergaan in Suriname. Ik heb eenmaal mijn RID-contacten in Zwolle een email gestuurd, maar kreeg die niet gelezen terug. De contacten met beide diensten waren dus strikt zakelijk geweest.

Het officiële afscheid van de AIVD en RID vond een paar dagen voor mijn vertrek naar Suriname plaats in een restaurant in het Gelderse Wezep. Met de trein was ik naar Wezep gegaan en lopend van het station naar het restaurant. Aanwezig waren Vera van de AIVD en Marcel van de RID. De sfeer was gemoedelijk, gezellig. We aten, dronken en haalden herinneringen op. Na het eten ontving ik van Vera een afscheidscadeau namens de AIVD, in een enveloppe. Ik moest er blij mee zijn, maar het cadeau stond in geen verhouding tot de vele jaren die ik voor de dienst werkzaam was geweest. Van de RID ontvang ik op dat moment niets.

Wat Vera namelijk niet wist en niet mocht weten, was dat ik een week of twee voor het afscheidsetentje in Wezep al formeel afscheid had genomen van mijn RID-contacten. Ze waren allemaal aanwezig, ook Hans en Marcel, op het buitenterras van het bekende restaurant De Koperen Hoogte, aan de snelweg A28 ter hoogte van Staphorst. Ook dit afscheid was gezellig, wat eten en drinken en ook vele herinneringen ophalen. Van de RID ontving ik als afscheidscadeau een laptop. Maar, natuurlijk stond ook dit cadeau in geen verhouding tot de jaren die ik voor de RID undercover werkzaam ben geweest.

Op geen enkele manier mocht ook voor de buitenwereld blijken dat er ooit onderling contact was geweest tussen mij en de AIVD. De AIVD zal altijd formeel ontkennen mij te kennen en deed dat ook toen Telegraaf-journalist John van Den Heuvel om een reactie vroeg naar aanleiding van mijn verhaal in die krant op 4 en 6 juni 2011: *'De AIVD wil niet reageren, omdat daarmee de identiteit van bronnen en infiltranten mogelijk bekend wordt, de modus operandi van de geheime dienst openlijk wordt besproken en het actuele kennisniveau van de*

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

*AIVD over bepaalde activisten bekend wordt, aldus een woordvoerder. „Ik heb geen ruimte om antwoorden te geven.”*

Er staat niets op papier bij mij. Niets heb ik bewaard - alleen in mijn geheugen - , maar bij de AIVD is daarentegen veel van mij, dat kan niet anders, gelet op de vele journaaltjes en dergelijke die ik heb geschreven. Ooit heb ik zelfs op verzoek van de AIVD profielschetsen van dierenactivisten geschreven en voor de RID heb ik op verzoek een artikel geschreven over de dierenrechtenbeweging in Overijssel, dat gebruikt zou worden tijdens een presentatie voor de korpschef! Het enige dat ik bewaard heb zijn ruim honderdvijftig emails die ik tussen oktober 2009 en augustus 2010 aan mijn AIVD-contact heb gestuurd. Dat zijn over het algemeen emails met belangrijke informatie. Het aantal per maand verschilde. Zo verzond ik er dertien in augustus 2010, vijftwintig in mei 2010, negentien in april 2010, vijftien in december 2009. Nooit werd via email door de AIVD naar mij gereageerd, omdat ik dan immers een bewijs van ons contact zou hebben.

Overigens liep ik natuurlijk bij bepaalde acties ook het risico om eens gearresteerd te worden. Wanneer dat zou gebeuren, dan zou ik voor iedere dag in een cel een extra vergoeding ontvangen. Ook op dat soort momenten zou nooit mogen blijken dat ik werkzaam was voor de AIVD. Volgens zeggen van mijn RID-contactpersoon wist zelfs zijn korpsleiding van de Zwolse politie niet van mijn 'bestaan'. Binnen de RID-IJsselland waren op zijn minst vier personen op de hoogte geweest van het feit dat ik voor deze afdeling als infiltrant werkzaam was.

Mijn ontmoetingen met mijn AIVD- en RID-contactpersonen vonden plaats in openbare gelegenheden ver buiten mijn woonplaats of in 'safe houses'. Dat kon een restaurant zijn of voor wat betreft de 'safe houses' het vakantiehuisje van een RID-medewerker, een vergaderruimte in een groot zalenverhuurcentrum of de woning van een politiefunctionaris waar dan in één van de kamers werd bijgepraat. Zo kwam ik in plaatsen als Zwartsluis, 't Harde, Deventer, Baarn, Rotterdam, Amersfoort, Den Ham, Ommen, Leiden en Hoogeveen.



Het sjeke IJsselhotel gelegen aan

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

de IJssel bij Deventer was één van de afspraaklocaties met de AIVD/RID.

Nimmer mochten we in elkaars bijzijn worden gezien, voor mijn veiligheid. Maar, toen de extreemrechtse NVU op 30 augustus 2008 in Zwolle demonstreerde was ik in de stad om die demonstratie gade te slaan. Op een moment zag ik Hans van de RID Regio IJsselland lopen. Ik deed of ik hem niet zag, maar tot mijn verbazing zwaaide hij naar mij en tja, dat mag dus formeel absoluut niet. Ons contact was dan ook op het randje van het persoonlijke. Een aardige vent en altijd is hij zeer behulpzaam geweest, kon hem dag en nacht indien nodig telefonisch bereiken. Een man met wie ik bij wijze van spreken nu graag ergens een borrel zou willen drinken, zonder enig probleem. Maar, ook van hem heb ik niets meer vernomen. De vermeende vriendschap was wellicht net zo gespeeld als mijn activist zijn.

Wanneer ik een afspraak ergens in een horecagelegenheid had met mijn AIVD-contact en/of RID-contact dan zorgde ik er altijd voor als eerste in de plaats te zijn waar de afspraak zou plaatsvinden. Ik reisde met de trein en liep vervolgens naar de ontmoetingsplek. Als eerste liep ik naar binnen, ging zitten op een rustig plekje in het restaurant en bestelde alvast een kop koffie en wachtte vervolgens. Vaak werd rond elf uur in de ochtend afgesproken, zodat er na de koffie ook nog wat gegeten kon worden. Voor mij was dat veelal een Wiener schnitzel. Een enkele keer een glaasje rode wijn erbij. Dat soort afspraken was altijd plezierig, ontspannen. Na afloop verlieten we nooit gezamenlijk het restaurant: we mochten niet samen gezien worden. Standaardprocedure. Als we een afspraak hadden in een 'safe house', dan nam ik altijd, na aankomst in de plaats, via een sms-berichtje eerst contact op met mijn contact om te vernemen of die al ter plekke was. Zo ja, dan liep ik door en zond nogmaals een berichtje wanneer ik in de buurt was, waarop de voordeur werd geopend. Vooral mijn RID-contactpersoon zorgde altijd voor heerlijke verse broodjes met beleg, vruchtensap en koffie werd ter plekke even gezet. Na een dergelijke afspraak verliet ik altijd als eerste het 'safe house' en wandelde naar het station. Overigens keek ik altijd goed om me heen op weg naar en op weg terug van een 'safe house' of horecagelegenheid. Nog steeds betrap ik mij erop dat ik altijd als ik ergens heen ga of ergens ben, de omgeving en personen in me opneem. Het is routine, gewoonte geworden. Veiligheid was gedurende al mijn BVD-, AIVD- en RID-jaren bijzonder belangrijk. Soms leek het veiligheidsaspect echter even verdwenen. Zoals op 22 maart 2010.

Die dag had ik een spoedontmoeting met mijn laatste AIVD contactpersoon, Vera, in Leiden. Ook Marcel, mijn laatste RID contactpersoon, was vanuit Zwolle naar Leiden gereden. Ik kwam van een protestactie van de Anti Dierproeven Coalitie in Noordwijk met de bus naar het Centraal Station van Leiden. De ADC had die ochtend vanaf tien uur een protestactie bij het European Space Research and Technology Centre (ESTEC), onderdeel van het European Space Agency (ESA). Russische ruimtevaarders van het Russian Institute for Biomedical Problems (IBMP) werkten samen met Europese ruimtevaarders van ESA aan het project Mars500 om getrainde apen (makaken) minimaal 520 dagen lang de ruimte in te schieten op weg naar de planeet Mars. Op het moment van de actie zat een groep apen in een Russisch laboratorium op zijn ruimtereis te wachten. Natuurlijk zien de dierenactivisten liever niet dat makaken in experimenten worden gebruikt om uiteindelijk naar Mars te worden 'afgevuurd'.

Vanwege het plotselinge van ons treffen was er niet vantevoren een locatie uitgekozen waar we konden praten. Via de telefoon zou contact worden gelegd. Ik ging aan de achterzijde van het station, aan de straat, op een hekje zitten wachten. Ik keek uit naar de achteringang van het station en als ik naar rechts keek zag ik het Leids Universitair Medisch Centrum. Plots zag ik Vera tussen mij en die achteringang op een bankje zitten. Ze zag mij, kwam tot mijn stomme verbazing op me aflopen, gaf me een zoen (op de wang...), waarna we naar het station liepen. Ze deed het dus kennelijk doen voorkomen alsof we bevriend waren. Die spontaniteit verraste me echter en kon eigenlijk niet. Ik had immers in Leiden gewerkt en had oude bekenden en/of collega's kunnen treffen en die hadden mij dan in gezelschap kunnen zien van de AIVD-medewerkster. Aan de voorzijde troffen we Marcel, waarna we naar een café liepen niet ver van het station. Ondanks alle veiligheidswaarborgen voor mij, waren er dus wel eens momenten dat daaraan onbewust – ingegeven door de situatie op dat moment – voorbij werd gegaan.

### Geen spijt

Ik mis de bijzondere en boeiende werkzaamheden voor de inlichtingendiensten niet. Ja, de 25 jaren waren boeiend, enerverend, spannend, avontuurlijk ook, een soort film. Nu heb ik en kom ik eindelijk tot innerlijke en lichamelijke rust. Mijn werkzaamheden heb ik naar eer en geweten verricht, ingegeven door mijn diepgewortelde aversie tegen het gebruik van geweld, bedreiging en intimidatie door extreemlinkse organisaties en dierenrechtenorganisaties om een doel te kunnen bereiken. Nimmer ben ik te close geworden met welke activist dan ook. Zo is zelden een activist bij mij thuis geweest. Ik heb ook niet het gevoel dat ik welke activist(e) of welke actie dan ook persoonlijk 'schade' heb toegebracht. Spijt heb ik niet, in geen enkel opzicht. Nu ik Nederland heb verlaten is er ook geen enkele activist die contact heeft gezocht. Robert Molenaar zond af en toe een email, maar dan was het om weer eens wat teksten te corrigeren, dus gewoon werk, niets persoonlijks. In mijn periode dat ik actief was voor de ADC ging er bijna geen enkele door hem opgestelde email of tekst de deur uit voordat die door mij was gelezen en gecorrigeerd. Dat maakte mijn positie voor de AIVD extra interessant, omdat ik inzage had in veel documenten en teksten. Nadat ik op een laatste email van Robert niet had gereageerd, heb ik ook geen email van hem ontvangen met de vraag bijvoorbeeld waarom ik – nog – niet had gereageerd. Neen, Robert gebruikte gewoon mensen om zijn ADC goed te kunnen laten functioneren, niets meer en niets minder. Begrijpelijk trouwens, maar we zijn nooit te 'close' geworden.

Kortom, echte vrienden en vriendinnen heb ik gelukkig bewust nimmer gemaakt en vooral nu voelt dat goed. Dierenrechtenactivisten binnen de Anti Dierproeven Coalitie zijn over het algemeen teveel in zichzelf gekeerd, egoïstisch en hun leven staat voor tweehonderd procent in het teken van dieren, 'voor de dieren'. Eng geobsedeerd.

### Het was 'gewoon een rol'

Ik blijf 'achter' met een brok aan unieke ervaring, kennis en met de wetenschap dat ik feitelijk van 1986 – met een paar kleine tussenpozen – tot en met augustus 2010 een dubbelleven heb geleid in een soort spannend jongensboek. Ik heb geacteerd en speelde onder andere de rol van politiek links activist en dierenrechtenactivist. Het acteren is mij goed afgegaan. Zowel in drama's, blijspelen als kluchten. Maar, ik heb mijn rol nooit tegenover derden kunnen uitleggen. Recensies zijn er wel af en toe geweest in de vorm van artikelen in kranten over acties waaraan ik had deelgenomen, maar het werkelijke verhaal heeft deze acteur nooit kunnen en mogen vertellen. Dat was psychisch en emotioneel het zwaarst van het boeiende en interessante leven als AIVD- en RID-infiltrant/informant en -acteur, er niet over kunnen en mogen praten met mensen in je directe omgeving.

Mijn contacten met alle medewerkers en medewerksters van de BVD, AIVD en RID heb ik altijd over het algemeen als zeer prettig ervaren. Op een enkeling na waren het zeer sympathieke mannen en vrouwen met wie ik best een persoonlijke vriendschap had kunnen en zelfs willen hebben. Maar, juist dat, het persoonlijke, was uit den boze. De contacten waren zakelijk en professioneel, hetgeen niet wil zeggen dat er niet eens over persoonlijke onderwerpen werd gesproken. Ook mijn contactpersonen waren gewone mensen. We wisten allemaal wat wel en niet kon en was toegestaan in onze contacten.

Nu is er een einde gekomen aan een spannend jongensboek....ik kan en heb het even geopend en nu afgesloten en dichtgeslagen. Punt, uit. Een nieuw leven. Rust. Suriname, switi Sranan.



### Hoofdstuk 23

#### Nasleep

##### Reacties in Nederland: de AFA, de ADC, advocaat Spong en Ravage

De publicatie in twee delen van mijn verhaal in de Telegraaf op 4 en 6 juni 2011 leidde tot veel commotie. Eerst in Nederland en tot mijn verbazing ook in Suriname.

In Nederland waren het uiteraard extreemlinkse organisaties en -personen die zich tegenover media en op het internet in felle bewoordingen over mijn persoon uitlieten. Natuurlijk, begrijpelijk, werd ik gezien als een 'verrader' een 'vuile rat'. Ik werd zwart gemaakt. Te verwachten, simplistisch voorstel- en voorspelbaar. Ongenuanceerd, onjuist, leugens, dreigend en bedreigend, impulsief, kort door de bocht, onvolwassen, betrapt. Niet leuk, maar ik en mensen die mij echt kennen wisten beter.

Wie kan er iets op tegen hebben dat ik niet wil dat geweld, bedreigingen en intimidaties door extreemlinkse organisaties en personen gebruikt worden om hun doelen te bereiken en dat ik op mijn manier heb getracht die organisaties en personen voor de overheid in kaart of in beeld te brengen? Linksextremisten konden ook niet anders reageren en ook trachtten ze mijn rol te marginaliseren, uiteraard, logisch. De Anti-Fascistische Aktie, AFA, bijvoorbeeld beweerde dat mijn rol marginaal was geweest.

Volgens een verklaring van de AFA was het onmogelijk dat ik mij in een kwart eeuw kon hebben opgewerkt tot 'tweede man', omdat AFA nog geen 20 jaar bestond toen ik met mijn verhaal naar buiten kwam en omdat de AFA geen hiërarchische structuur zou hebben. Volgens AFA kon ik dus nooit 'tweede man' zijn geweest. Daarnaast stelde de AFA dat de opgezette afdeling van de AIVD-infiltrant (AFA-Zwolle) slechts kortstondig bestond. – De AFA-Zwolle heeft echter bestaan vanaf haar oprichting in 1993 tot het moment dat ik eind 1998 wegens persoonlijke omstandigheden uit de AFA ben gestapt, waardoor ook een einde kwam aan het bestaan van de lokale Zwolse groep. -

Maar hoeveel burgemeesters en gemeentebesturen en media hebben geen brieven en persberichten en dergelijke ondertekend door mij ontvangen namens het landelijke secretariaat van de AFA? Natuurlijk reageert de AFA van nu dat mijn rol minimaal is geweest. Het zou immers een schandvlek zijn op hun radicale imago, dat ik tussen 1993 en 1998 een zeer actieve rol binnen de organisatie heb gespeeld. Maar, wie binnen de huidige AFA was actief in de periode dat ik leiding gaf aan AFA-Zwolle en het landelijk secretariaat in Utrecht ondersteunde?

De AFA is op het internet overigens wel uitgebreid ingegaan op de gang van zaken rond de blokkadeactie van het Zwolse gemeentehuis, die uit de hand liep door een onbezonnen actie van enkele autonomen uit Groningen. Volgens de AFA was dat protest door de AIVD (destijds nog de BVD) opgezet en wisten de door mij uitgenodigde autonomen uit het noorden van het land niet van het vreedzame karakter van de blokkadeactie. Maar, dat wisten zij wèl en ondanks die wetenschap ging een aantal de fout in. Natuurlijk, ik had dat wellicht kunnen inschatten vantevoren, kunnen inschatten dat ik een risico had genomen

door sowieso dat soort onbezonnen en oncontroleerbare activisten uit te nodigen. Die hadden lak aan actievoorwaarden en regels. Het is wel kenmerkend dat de AFA juist die aktie, in reactie op mijn onthulling in De Telegraaf, uit mijn ruim vijf jaren actief te zijn geweest voor de AFA eruit licht. Het was dan ook voor die organisatie de enige manier om begin juni 2011 negatief naar mij toe te reageren om haar eigen falen als 'vreedzame' antifascistische actiegroep te verhullen.

Ook de 'leider' (voorzitter) van de inmiddels stichting geworden Anti Dierproeven Coalitie, Robert Molenaar, werd door vele journalisten voor een reactie benaderd. Hij beweerde 'niet onder de indruk te zijn van het interview met mij in De Telegraaf. 'Opgeklopt', volgens Molenaar. *'Kraaijer zal er vast heel veel geld voor hebben gehad, want anders stap je toch niet met zo'n verhaal naar de Telegraaf. Ik zou eerder gekozen hebben voor de Volkskrant.'* Uit deze reactie blijkt dat Molenaar mijn actie niet heeft begrepen. Natuurlijk ben ik naar de Telegraaf gestapt en niet naar een krant als de Volkskrant. Bij De Telegraaf was ik verzekerd van een goede weergave van mijn verhaal. Molenaar bevestigde mijn verhaal dat ik hem had leren kennen *'tijdens een legale actie tegen proefdieren in Venray, als ik het me goed meen te herinneren was dat in 2008'. 'Ik vertrouwde hem', aldus de dierenrechtenactivist nr. 1.* De reactie van Molenaar was zeer oppervlakkig en hij wilde duidelijk niet meer zeggen. Mijn verhaal zal bij de ADC als een bom zijn ingeslagen en na zo'n inslag duurt het enige tijd voor de scherven zijn geruimd en het besef is ingedaald welke rol ik feitelijk binnen de ADC had gespeeld. Voorzover mij bekend hebben slechts twee dierenactivisten van de ADC via een email persoonlijk naar mij toe gereageerd, kort en zeer gefrustreerd. Reacties waar ik dan ook verder niets mee kon, maar wel begreep. Ongeloof en woede. 'Ik heb je altijd al een rare vogel gevonden', was de reactie van de oude Willem uit Drenthe. Achteraf is het altijd makkelijk praten en rerageren, maar zelfs in zijn reactie blijven dieren niet onvermeld. Met een knipoog en een glimlach heb ik zijn reactie dan ook gelezen. Immers, in mijn belevingswereld zijn alle fanatieke dierenrechtenactivisten en veganisten 'rare vogels'. Was ik dan toch echt een goede dierenrechtenactivist of gewoon een zeer acceptabel acteur?

Een heel opmerkelijke reactie kwam van advocaat Gerard Spong, de advocaat van de Vegan Streaker. Hij reageerde op een typisch Surinaamse wijze: kort door de bocht, ongenueanceerd en zonder enige kennis van zaken. Heel snel na de publicatie van mijn verhaal in De Telegraaf stelde hij meteen dat het proces tegen zijn cliënt zou moeten worden heropend. Spong tegenover de media: *'Als blijkt dat de informant invloed heeft gehad op de Vegan Streaker: dat hij hem heeft uitgelokt of in ieder geval heeft aangezet tot het plegen van die daden waar hij voor is veroordeeld, dan moet het proces worden heropend.'* De Vegan Streaker werd in juni 2010 veroordeeld tot een gevangenisstraf en een werkstraf voor de bevrijding van ongeveer 2500 nertsen in Stavenisse. Nooit heb ik welke invloed dan ook gehad op Peter, laat staan dat ik hem tot welke actie dan ook zou hebben aangezet. De Vegan Streaker weet dat zelf als de beste. Van het bevrijden van de nertsen wist ik tot zijn arrestatie helemaal niets. De wens van Spong heeft dan ook weinig kans van slagen.

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

Het linkse actieblad Ravage, nu alleen op het internet te vinden als Ravage Digitaal, besteedde al op 3 juni 2011 aandacht aan mijn onthulling in De Telegraaf. Een opvallend mild artikel, waarvan hieronder een groot gedeelte:

*'(...) In 1994, ruim een jaar na de officiële oprichting van AFA (Antifascistische Aktie) richtte Kraaijer een lokale Zwolse afdeling van AFA op. CP'86 deel zou gaan nemen aan de gemeenteraadsverkiezingen in Zwolle. "Met AFA had ik een ingang om iets te kunnen ondernemen, want in Zwolle gebeurt er vrijwel niets op het terrein van acties tegen extreem-rechts", vertelt hij in een interview met actieblad Ravage.*

*Zijn gedrevenheid, gekoppeld aan zijn organisatietalent en journalistieke kwaliteiten, bleven niet lang ongemerkt in het land. Kraaijer raakte betrokken bij de landelijke organisatie van AFA. In 1997 stond hij samen met AFA-activist Jeroen B. aan de wieg van Alert, 'vakblad voor iedereen die beroepsmatig of uit interesse met extreem-rechts te maken heeft'.*

*Gedurende zijn actieve jaren voor AFA viel het op dat Kraaijer er zeer op gebrand was dat betogingen tegen extreem-rechts niet uit de hand zouden lopen. Hij streefde breed verzet na, had een broertje dood aan militante activisten. "Anti-fascisme is niet voorbehouden aan pubers met Palestina-sjaals en zwarte bivakmutsen", schreef hij in 2003 naar aanleiding van schermutselingen bij een betoging in Apeldoorn. Het plaatst zijn werk voor de AIVD in een merkwaardig daglicht.*

*In 1996 bracht hij in eigen beheer Een antifa vertelt uit, waarin Kraaijer op gepassioneerde wijze zijn belevenissen als zijnde beroepsactivist in Zwolle uiteen zet. Hij beschrijft onder meer de treitercampagnes aan zijn adres, gevoerd door onbekende extreem-rechtse types. Kraaijer was een dankbaar doelwit omdat de man met open vizier de strijd aanbod met de neonazi's in zijn woonplaats, en in een later stadium landelijk.*

*Midden jaren '90 pleitte Kraaijer voor een demonstratieverbod van extreem-rechts. Als woordvoerder van AFA voerde hij in 1996 samen met Rene Danen van Nederland Bekent Kleur in Den Haag een gesprek met vertegenwoordigers van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Aan de orde kwamen onder meer het demonstratierecht van extreem-rechts, en de middelen die justitie heeft om deze te beteugelen. Tot een demonstratieverbod voor extreem-rechts kwam het niet.*

*In 2001 nam Kraaijer kortstondig deel aan de achtergrondredactie van Ravage. Voor een gesubsidieerde baan kwam hij echter niet in aanmerking. Die heeft hij wel verkregen bij Wise, een organisatie voor duurzame energie. Sindsdien heeft hij op onregelmatige basis artikelen voor Ravage geschreven, over wisselende onderwerpen. Hij was in de jaren '0 woonachtig in Almere, schreef in opdracht voor een Surinaamse krant en werkte onder andere bij een internetredactie.*

*De afgelopen vijf jaar had Kraaijer zijn aandachtsgebied vooral gericht op het dierenactivisme. Hij hield een weblog bij die hij dagelijks ververste met nationale en internationale publicaties over dierenleed en -activisme. Kennelijk vanwege zijn verdiensten in het verleden sloot hij vrij*

*eenvoudig contact met hardliners binnen het dierenactivisme. Een van zijn laatste publicaties was een interview met de vegan streaker.'*

Persoonlijk bereikten mij hoofdzakelijk positieve en ondersteunende reacties. Mensen die mij begrepen. Ik schermde mij enige tijd af van al het nieuws, omdat ik geen behoefte en energie had om alles te lezen. Mijn verhaal had ik exclusief tegenover een journalist van De Telegraaf gedaan en ik had daaraan verder niets toe te voegen. Diverse journalisten hadden op allerlei manieren gepoogd met mij in contact te treden, tevergeefs.

### Ongenuanceerde en zelfs leugenachtige reacties Surinaamse pers – Plotseling was ethiek in Surinaamse journalistiek belangrijk

Wat ik niet had voorzien en verwacht was de journalistieke 'ophef' in Suriname. Daar ging de discussie - aangewakkerd door het curieuze besluit van de uitgever (Jaap Hoogendam) en de 'redactie' van het maandelijkse opinieblad Parbode om mij zondag 5 juni, een dag (!) na publicatie van mijn verhaal in De Telegraaf, per direct aan de kant te zetten - over ethiek in de journalistiek.

Die dag ontving ik een korte email van Hoogendam waarin hij mededeelde in vier regels de samenwerking met mij per direct te beëindigen. Hij had niet eens de moeite genomen om een en ander met mij in een telefonisch gesprek te verduidelijken. Nee, vanuit Nederland zond hij mij een email, na overleg met hoofdredacteur Euritha Tjan A Way en redactielid Armand Snijders van Parbode. Volgens Hoogendam kun je niet èn freelance journalist zijn èn undercover werken voor de AIVD. Waarom dat niet zou kunnen en wie bepaalt of dat niet zou kunnen is onduidelijk. Maar, was dat de werkelijke reden om mij uit de redactie te verwijderen of was het gewoon een uitgekiend gekozen excuus? Was het niet de vrees voor dalende verkoopcijfers van het blad met mij als een van de vaste freelance journalisten? Daarenboven beweerde Hoogendam in een door hem uitgebracht persbericht, dat mijn verleden de redactie van de Parbode 'volslagen' onbekend was. Dat was een pertinente leugen, immers in maart 2011 had ik hem al in kennis gesteld van de gesprekken die ik toen in Suriname voerde met een journalist van De Telegraaf om via deze krant mijn activiteiten voor de BVD, AIVD en RID wereldkundig te maken. Maar, toen werd door hem met geen woord over 'ethiek' gesproken. Neen, hij luisterde aandachtig en was nieuwsgierig geworden. Ook anderen op de redactie waren door mij vòòr de publicatie in De Telegraaf op de hoogte gesteld en zij wisten ook waarom ik twee dagen naar Curaçao ging. Iedereen vond mijn verhaal maar wat spannend en interessant en ze keken dan ook uit naar de publicatie in De Telegraaf. Echter, de publicatie van mijn verhaal in De Telegraaf en het vrij snel bekendworden en vermelden in nieuwsberichten dat ik voor Parbode werkzaam was, deed uitgever Hoogendam snel tot actie doen overgaan. Volgens hem werd zijn blad 'meegesleurd' in mijn verhaal. Kortom, uitgever en zakenman Hoogendam zag plotseling een risico voor zijn blad. Een week eerder had hij in een interne emailwisseling met de hoofdredacteur – die ook vòòr publicatie in De Telegraaf op 4 juni door mij in kennis werd

gesteld van mijn verleden - lovend over mijn journalistieke capaciteiten gesproken en laatstgenoemde had mij eens toevertrouwd dat ik een van haar beste freelancers was. Zij hadden het dus voor mij en mijn journalistieke integriteit kunnen opnemen. Maar, nergens op gebaseerde vrees voor een negatieve invloed van alle commotie rond mijn AIVD-verleden, op de verkoopcijfers van Parbode overheerste echter. Er was overigens geen sprake van ontslag, zoals diverse media in Nederland en Suriname hadden bericht. Hoe kun je immers iemand ontslaan die geen arbeidscontract heeft? Ik schreef gewoon bijna maandelijks een artikel voor Parbode en dat hoeft niet meer. Uitgever Hoogendam had overigens officieel, voor de controlerende buitenwereld, niemand in dienst. Journalisten en anderen die voor hem werken dienden op zijn verzoek maandelijks een zogenaamde onkostenvergoeding in, met wisselende bedragen. Die vergoeding werd vervolgens door Hoogendam uitbetaald. Hij wilde niemand op papier in dienst hebben, om daarmee de belastingen te omzeilen in Suriname. De Arbeidsinspectie werd ook door hem verteld dat zijn 'bedrijf' de Caribbean Media Group – dat geen internetsite heeft zoals ieder normaal bedrijf tegenwoordig - niemand in dienst heeft. Feitelijk is dat wel het geval, maar door een administratieve handeling ofwel creatief boekhouden omzeilt de Nederlander de verplichting om belasting te betalen.

Hoe ethisch waren Hoogendam en zijn blad zelf? De pot verwijt de ketel?

Er is in journalistiek Suriname duidelijk sprake van een dubbele moraal, een inconsequent en hypocriet gedrag als het gaat om ethiek in het vak.

### Objectiviteit en ethiek zijn een kunst in de journalistiek

Is het ethisch om via 'diefstal' verkregen WikiLeaks cables te publiceren? Dat stond Jaap Hoogendam toe op een onder zijn verantwoordelijkheid uitgegeven nieuwe Surinaamse nieuwswebsite, Super-Suriname.

- Die site had ik, op verzoek van Hoogendam, in samenwerking met een webdesigner sinds november 2010 ontwikkeld en in maart 2011 ging hij online. Vanaf maart werkte ik fulltime als 'hoofdredacteur' voor die website in het redactiekantoor van Parbode. Ik was officieel niet in dienst van Hoogendam, maar diende maandelijks een onkostenvergoeding in met wisselende bedragen, maar in de buurt van een met hem overeengekomen maandelijks salaris dat voor Surinaamse begrippen goed was (maar, dat desondanks in geen verhouding stond met de door mij gewerkte uren), op zijn verzoek. De website was feitelijk alleen door mij ontwikkeld en werd alleen door mij van Surinaams nieuws en andere informatie voorzien. Zeven dagen in de week werkte ik aan die website, dus ook in de avonduren en in de weekeinden, immers nieuws stopt niet 's middags om drie uur of vrijdag aan het einde van de dag. Daarnaast bleef ik schrijven voor Parbode, werd betrokken bij de eindredactie van het blad en was door Hoogendam gevraagd om een nieuw blad voor de Nederlandse markt op te gaan zetten: een kwartaalblad, glossy ('Super Suriname'), met ongeveer honderdveertig pagina's die de losse verkoop in Nederland van Parbode tegen het einde van 2011 zou moeten gaan vervangen. Kortom, Hoogendam was blij met mijn komst en aanwezigheid in Paramaribo. -

Op Super-Suriname werden vele tientallen zogenoemde 'ParamariboCables' geplaatst: informatiewisselingen tussen de Amerikaanse ambassade in Paramaribo en het Witte Huis in Washington, voorzien van korte inleidende/begeleidende teksten van de Nederlandse freelance journalist Ivo Evers in Suriname die ook voor het Nederlandse dagblad Trouw schreef. Van wie hij de 'cables' toegespeeld had gekregen hield hij voor iedereen geheim. Maar, tegenover mij liet hij een keer op de redactie van Parbode tijdens een gesprek ontvallen dat hij de WikiLeaks-cables via iemand van de redactie van het NOS Journaal had ontvangen.

En, is het ethisch als dezelfde uitgever via een artikel in zijn eigen blad zijn persoonlijke gram wil halen op iemand - een Nederlandse ondernemer -, omdat je die iemand simpelweg niet mag en wellicht omdat die ondernemer iets slimmer is dan jezelf? In een door Hoogendam als uitgever Caribbean Media Group uitgegeven toeristisch boekwerkje over Suriname plaatste hij al kritische kanttekeningen bij de werkwijze van die Nederlandse ondernemer om de financiën te vergaren voor het ontwikkelen van een toeristisch project bij de plantage Mariënbosch, het Landgoed Groot Mariënbosch, in het district Commewijne.

Wie de mond vol heeft over ethiek in het journalistieke vak, moet eerst eens bij zichzelf te rade gaan of hijzelf wel ethisch verantwoord bezig is met onder andere het publiceren van bepaalde artikelen.....De kritische artikelen in de Parbode over het beleid van de regering Bouterse – Ameerali en over de Surinaamse media waren niet meer te tellen.

En, is het ethisch om in tvprogramma's zoals het actualiteitenprogramma 'In de Branding' (Apintie TV) en in artikelen in kranten als de Times of Suriname foto's en beelden te tonen van herkenbare slachtoffers (gewond of overleden) van misdrijven en verkeersongelukken, waarbij totaal voorbij wordt gegaan aan de privacy van de persoon op de foto of in de filmopname en aan de gevoelens onder familieleden, vrienden en bekenden van het slachtoffer, gewond of dood.....? Over de rugen van weerloze slachtoffers van misdrijven en verkeersongelukken trachten bepaalde media financieel gewin te behalen. Meer verkoop- en kijkcijfers. Niet voor niets zendt 'In de Branding' dagelijks – om kijkers aan de buis gekluisterd te houden - aan het einde van het programma beelden uit van misdrijven, verkeersongelukken en woningbranden.

En wat te denken van de redactie van de Surinaamse nieuwswebsite Starnieuws, waarvan de eigenaresse een journaliste met een staat van dienst is (Nita Ramcharan), die op de stoel is gaan zitten van justitie en politie in een vermeende ontuchtzaak. Een Nederlandse leerkracht in het Surinaamse binnenland werd in maart 2011 van ontuchtige handelingen beschuldigd. Op het moment dat er nog geen politie- en/of justitieel onderzoek tegen deze man was, schreef die website onomwonden dat de Nederlander een 'pedofiel' was en 'nog steeds kinderen misbruikt in het binnenland'. Een journalist van de bewuste website baseerde zich slechts op verklaringen van twee zogenoemde 'getuigen'. Die journalist werd begin augustus 2011 gekozen tot voorzitter van de Surinaamse Vereniging van Journalist.

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

Ook heeft het bedrijf van Ramcharan, Network Star Suriname, in 2011 een anti-NDP video – de Nationaal Democratische Partij is onder voorzitterschap van (president) Desiré Delano Bouterse een van de grote politieke partijen in Suriname - gemaakt in opdracht van en voor de NPS, Nationale Partij Suriname, van oud-president Runaldo Ronald Venetiaan. Daarmee verloor het bedrijf feitelijk haar politieke onafhankelijkheid. Heel snel na de eerste vertoning van de video op een Surinaamse tv-zender was aan het einde ervan de tekst verwijderd dat de video was samengesteld door Network Star Suriname.

En is het ethisch om als journalist van het Dagblad Suriname in een artikel op 2 juli 2011 een Nederlander te beschuldigen van besmet te zijn met het HIV-virus en opzettelijk vrouwen te besmetten? Een email die de ronde ging zou vrouwen voor de man waarschuwen. De journalist had tien meldingen van vrouwen ontvangen en besloot aan de hand daarvan over te gaan tot publicatie. De politie zei op de hoogte te zijn van de email, maar aangiften waren echter nog niet ontvangen. Desondanks werd de man door de krant publiekelijk beschuldigd en aan de schandpaal genageld. In een reactie tegenover het Nederlandse persbureau Novum liet de Nederlander op 5 juli weten dat het om laster zou gaan. De man heeft zich in Suriname en in februari 2011 in Nederland op HIV laten testen. De uitkomsten van beide testen waren negatief.

Er schort veel aan ethiek in de Surinaamse journalistiek en daardoor is het des te vreemder dat mij werd verweten, ja zelfs zwaar werd aangerekend, die ethiek te hebben geschonden. Tja, ik ben een 'bakra', een Nederlander. De Surinaamse Vereniging van Journalisten, SVJ, ging zelfs zo ver door te verklaren dat ik nooit meer journalistiek zou mogen beoefenen in Suriname. Maar, wat kan werkelijk het probleem zijn voor de SVJ wanneer je in een tijdsbestek van vijftig jaar voor misschien hooguit vijf procent je journalistieke capaciteiten hebt kunnen inzetten om linksextremisten en dierenrechtenactivisten die om hun doelen te bereiken het gebruik van intimidatie, bedreiging en geweld niet schuwen, voor de Nederlandse overheid in kaart te brengen dankzij risicovolle undercoverwerkzaamheden? Een vereniging die eerder in 2011 beweerde dat het Surinaamse Kabinet van de President geen 'sancties' mag opleggen, zoals het niet meer uitnodigen van twee kranten voor officiële bijeenkomsten, persconferenties en dergelijke. Die kranten zouden, aldus het Kabinet, onwaarheden en beledigende teksten hebben gepubliceerd over het kabinetsbeleid. Natuurlijk kun je kritiek hebben op die maatregel van het Kabinet van de President, maar zij staat vrij om welke sanctie dan ook op te leggen. Het is aan de rechtelijke macht om een dergelijke sanctie juridisch te toetsen en niet aan de SVJ. En nu eigende deze kleine vereniging, die op geen enkele wijze de gehele journalistiek in Suriname vertegenwoordigde, zich een mening toe over mij en mijn werkzaamheden in Nederland, zonder enige kennis van zaken en zonder precies te weten in hoeverre mijn journalistieke werkzaamheden in Nederland raakten aan mijn werkzaamheden voor de AIVD. Het is puur 'het gevoel': hij is freelance journalist en hij werkte undercover voor de AIVD, dus dat is ethisch niet juist. Maar, zo simpel was het niet. Hoe was de SVJ überhaupt in

staat om zo snel te beweren dat ik de ethiek zou hebben geschonden? Welke kennis heeft de SVJ over een ingewikkelde materie als ethiek in de journalistiek? De snelle reactie van de SVJ zei meer over de ondeskundigheid binnen die vereniging, in alle opzichten, dan over de kwaliteiten van mijn werk als freelance journalist en als informant voor Nederlandse inlichtingendiensten. Meningeën verschillen over wat ethisch wel of niet kan of verantwoord is in de journalistiek. Kortom, de SVJ schaadde door haar ongenueanceerde en onjuiste uitspraken willens en wetens, bewust, de integriteit van een serieus en goed werkende freelancer. Maar, daar zit de SVJ kennelijk niet op te wachten, op een goede (onderzoeks-) journalist die objectief is, bronnen checked en hoor- en wederhoor toepast en Nederlander is.

Overigens heeft de SVJ nimmer haar stem laten horen inzake de hiervoor aangehaalde journalistieke voorbeelden waarbij vraagtekens geplaatst konden worden bij de ethische integriteit onder journalisten in Suriname..... Hoe selectief is deze vereniging van journalisten in haar reacties op het wel of niet ethisch journalistiek handelen in Suriname?

Als ik 'stukjes' wil blijven schrijven, dan blijf ik dat doen, dan maar zonder het 'stempel' journalist. Stukjesschrijver klinkt wel sympathiek..... Geen SVJ kan mij tegenhouden, zeker geen SVJ die haar naam als vereniging niet waard is. Het is maar net hoe de ontvanger van mijn 'stukjes' de schrijver ervan kwalificeert. Niet iedereen die stukjes schrijft is 'formeel' journalist, ik ook niet.

### Moordaanslagen

De meest wilde verhalen verschenen in Surinaamse kranten. Maar, waarom? Waarom zoveel aandacht voor iets dat zich tot een jaar geleden in Nederland heeft afgespeeld? Mogelijk had het onder andere te maken met de kwaliteit van de journalistiek en dus van de journalisten in Suriname.

Zo schreef journalist Humphrey Dundas in de Times of Suriname van 6 juni 2011 zelfs dat ik tijdens mijn werkzaamheden voor het ministerie van Binnenlandse Zaken zou hebben aangezet tot gewelddadige acties en dat ik er persoonlijk aan zou hebben meegewerkt om dierenactivisten achter slot en grendel te krijgen. Ik ben echter altijd geweldloos geweest en heb nimmer aangezet tot gewelddadige acties. Wel heb ik demonstraties, picket-lines en blokkadeacties mede georganiseerd, allen vreedzaam en formeel aangemeld bij lokale overheden. Ook heb ik nimmer direct willens en wetens meegewerkt om dierenactivisten achter slot en grendel te krijgen. Wie dit soort zaken beweert zal dat met bewijzen moeten aantonen. Maar, de journalist van de Times of Suriname ging zelfs zover om te beweren dat ik 'meerdere malen slachtoffer' ben 'geweest van moordaanslagen'. Volslagen onzin en onbegrijpelijk waar dit 'nieuws' vandaan kwam. Nooit was er een moordaanslag op mij gepleegd. Wel ben ik vaak bedreigd geweest door rechtsextremisten, maar een moordaanslag? Nooit. Verder ging Dundas in zijn artikel door te beweren dat ik vele 'denigrerende artikelen over Suriname' gepubliceerd heb. Ook dat is een onwaarheid. Ik heb wel eens kritische artikelen geschreven en mij kritisch uitgelaten over het Surinaamse



milieubeleid, zoals zo velen in Suriname doen. Maar, altijd opbouwend bedoeld, niet enkel en alleen negatief. Als Dundas wellicht doelde op artikelen, niet van mij, in Parbode of op de website van Starnieuws, dan had hij een punt. Dundas: 'Ook regeringsgerichte doelen werden door hem met de grond gelijk gemaakt.' Geen idee waarop de journalist doelde en hij onderbouwde het ook niet. Nooit heb ik mij direct met de Surinaamse regering en de Surinaamse politiek bemoeid. Nimmer heb ik wat dan ook met betrekking tot de regering 'met de grond gelijk gemaakt'. Altijd ben ik bewust politiek onafhankelijk gebleven, tot de dag van vandaag, om zuivere journalistiek te kunnen bedrijven. Vooral in Suriname is dat zeer belangrijk, gelet op de vele belangenverstrengelingen, de toegepaste vriendjespolitiek in de samenleving, politieke benoemingen, enzovoorts. Dundas blies de 'kwestie' tot extreme proporties op en verkondigde nogal wat onwaarheden, neen, leugens. Bewust? Het zou kunnen, immers, alles is hier, in Suriname, in de journalistiek mogelijk. Elkaar zwart maken, vliegen afvangen, beschuldigen, beledigen en ja zelfs schreeuwen tijdens de wekelijkse persconferentie van de Raad van Ministers, als een klein kind dat zijn zin niet krijgt: een minister die je vraag beantwoordt op een wijze zoals jij die beantwoord wilt horen. De recalcitrante en kinderachtige houding van menig Surinaams journalist tijdens die wekelijkse persconferenties was een schande voor de journalistiek.

In de Surinaamse media werd zonder enige grondige kennis van zaken bericht. Op geen enkele wijze had ik het vak journalistiek bewust misbruikt ten gunste van mijn werkzaamheden voor de AIVD. De paar artikelen die ik in de periode van mijn AIVD-activiteiten heb geschreven, schreef ik vooral over acties en voor de websites van organisaties, mijn eigen journalistieke weblog of voor een kwartaalblad van een organisatie. Zo heb ik artikelen geschreven over een grootse demonstratie van de Anti Dierproeven Coalitie in het Limburgse Venray tegen plannen om daar een zogenoemd Science Link Park te vestigen, over het primatenonderzoekscentrum BPRC (Biomedical Primate Research Centre) in Rijswijk, over Roberto Hartelust (handelaar in makaken in Tilburg bestemd voor de vivisectie-industrie), over de onduidelijke herkomst van een giraffe in het door Nederland toerende Oostenrijks/Duitse circus Belly Wien, maar ook een zeer lang onderzoeksartikel over de voors en tegens van demonstratierecht voor extreemrechts en over een Urkse vrouw die zich inzet voor kinderen en zwerfhonden in Nepal. Al deze artikelen schreef ik uit eigen initiatief, niet gestuurd door wie dan ook en zeker niet door de AIVD. Dat soort artikelen had ik ook kunnen schrijven als ik niet voor de overheid had gewerkt. Een artikel voor Parbode in maart 2009 over de export eind 2008 van zestig doodshoofdaapjes en acht bruine capucijneraapjes door het in Paramaribo gevestigde bedrijf Tropical Wildlife naar een beruchte dierproefhandelaar in het Amerikaanse Miami, Worldwide Primates, had ik niet kunnen schrijven zonder mijn contacten binnen de internationale dierenrechtenwereld. Een medewerkster van een Britse antivivisectie organisatie had mij over die export persoonlijk getipt en documenten toegespeeld van het Amerikaanse ministerie van Landbouw waarin de import van de Surinaamse aapjes werd vermeld. Juist door die contacten heb ik deze eerste export uit Suriname van dieren voor de vivisectieindustrie bekend kunnen maken in

Suriname. Was dat ethische journalistiek? Ja! Had ik dit nieuws niet mogen brengen? Natuurlijk wel! Personen, bijvoorbeeld in de journalistiek in Suriname, die daar anders over denken moeten zich eens gaan afvragen wat feitelijk ethiek in de journalistiek is.

In al mijn AIVD-jaren was ik slechts eenmaal formeel werkzaam in de journalistiek: van april tot en met december 1998 als bureauredacteur bij een kabelkrantbedrijf en van januari 1999 tot het faillissement van dit bedrijf in november 2001 als eindredacteur. Die bureauwerkzaamheden stonden volledig los van mijn activiteiten voor de AIVD (in december 1998 was ik zelfs uit de AFA gestapt). Slechts eenmaal heb ik op verzoek van de AIVD bewust mijn journalistieke capaciteiten gebruikt als – geloofwaardige - reden om aanwezig te kunnen zijn bij protesten van anders globalisten bij een zogenoemde G8-Top in Evian, begin juni 2003, aan het Meer van Geneve. Maar, uiteindelijk ben ik daarbij niet eens aanwezig geweest – ik strandde in de omgeving van Lausanne - door een slechte organisatie en ‘back-up’ vanuit de AIVD. Was dit journalistiek ethisch ongepast, schandelijk? Misschien niet, wellicht wel. Wie bepaalt wat wel of niet ethisch is in de journalistiek? In ieder geval valt mijn formele journalistieke periode in het niet bij de bijna 25 jaren dat ik voor de inlichtingendiensten undercover werkzaam ben geweest. Daardoor is het des te treuriger dat Surinaamse journalisten en Nederlandse journalisten in Suriname (op een hand te tellen) hoog van de toren hebben geblazen na de publicatie van mijn verhaal in de Telegraaf.

De reacties over journalistieke ethiek in Suriname waren dan ook zeer overtrokken en misplaatst. Maar, dat is typisch Surinaams, zo liet ook een oude bekende en oud-collega (journalist) mij weten vanuit Nederland. *‘De mensen in Suriname zijn een beetje van ‘alles of niets’. Zij hebben denk ik niet het vermogen om de middenweg te vinden of om om te gaan met dit soort conflictsituaties.’* Hij, geboren Surinamer, is inmiddels advocaat.

Voor wat betreft Suriname gerelateerde artikelen schreef ik vanaf 2003 artikelen die geplaatst zijn in onder andere Parbode, Obsession Magazine en diverse Nederlandse kranten en bladen en op mijn eigen journalistieke weblog en zelfs in Surinaamse kranten, zoals de Times of Suriname, het Dagblad Suriname en De West. Zo schreef ik onder andere een artikel over de tapir en de jaguar in Suriname, over een van een gps-zender te Galibi (Suriname) voorziene lederzeeschildpad die in 2006 voor de kust van het Britse Wales werd gesignaleerd, over mijn eigen inspanningen eind 2002, begin 2003 om een ladderwagen voor het Korps Brandweer Suriname te ‘regelen’, over de plannen van een Surinaamse ondernemer voor de bouw van een klein type kerncentrale in het district Commewijne, een serie onderzoeksartikelen over het pro-Japanse stemgedrag van Suriname in de Internationale Walvis Commissie, een artikel over asbestproblematiek in Suriname, een kritisch artikel over de plannen van de Amerikaanse goudmijnmultinationale Newmont voor een grote goudmijn bij het Nassagebied in Oost-Suriname, interviews met de zangeressen Denise Jannah en Sabrina Starke, met primatoloog Marc van Roosmalen en met antropologe Marjo de Theije, met gouden zwemster Ranomi Kromowidjojo en met oud PvdA Tweede

Kamerlid Chantal Gill'ard, een artikel over een schroothandelaar in Lelystad met een vestiging in Paramaribo en over mahoniebomen in die stad..

Kortom, een breed scala aan onderwerpen die werkelijk volledig los stonden van mijn werkzaamheden voor de AIVD.

### Caribische Oceaan leegdrinken met plastic bekertje

Laat Surinaamse journalisten maar eens goed onderbouwd uitleggen welke ethiek ik zou hebben geschonden en hoezo; ik denk dat niemand, die bij zijn of haar volle verstand is, daartoe goed in staat is, omdat zij nauwelijks enige kennis van zaken hebben. In Nederland was dat totaal geen issue, des te opmerkelijker is het daarom dat journalistieke ethiek tegen mij werd gebruikt in Suriname, om mij het werken als journalist onmogelijk te maken. Dat zal echter nimmer gebeuren. Een (freelance) journalist de mond willen snoeren op valse gronden, is zoiets als de Caribische Oceaan leeg willen drinken met een plastic bekertje, onmogelijk.

(De volledige tekst hierboven over de wijze waarop Surinaamse media hebben gereageerd op mijn onthullingen in De Telegraaf, werd op 11 juli 2011 als pdf-file geplaatst op de Surinaamse website [surinamestemt.com](http://surinamestemt.com). Hieronder de inleidende tekst van Dennis Leguit van Suriname Stemt:

*'De commotie in Suriname rond de Nederlandse journalist Paul Kraaijer, die naar aanleiding van een interview met het Nederlandse ochtendblad de Telegraaf werd 'ontmaskerd' als infiltrant van de Nederlandse Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst (AIVD), ligt nog vers in het geheugen. Ongenuanceerde beschuldigingen en veroordelingen vlogen door de lucht, zonder dat iemand de moeite nam zich in de zaak te verdiepen, laat staan om contact op te nemen met Kraaijer en om uitleg te vragen. Barbertje moest en zou hangen, en wel zo snel mogelijk.*

*Zover ons bekend was er slechts één iemand die niet klakkeloos meeging in de opgeklopte 'heilige' oorlog, en dat is Joshua Taytelbaum van Suriname Stemt, die met stijgende verbazing moest gadeslaan dat Kraaijer door een uiterst primitief volksgericht werd ter dood veroordeeld: hij mocht nooit meer als journalist werkzaam zijn in Suriname.*

*Inmiddels heeft Paul Kraaijer contact met ons opgenomen en ons een verweerschrift toegestuurd, dat wij graag als downloadable pdf-file ter beschikking stellen aan onze lezers. Daarbij willen wij de hoop uitspreken dat dit verweer de aanzet vormt tot een hernieuwde, maar nu zinnige discussie over ethiek in de journalistiek, waarbij vooroordelen en ingenomen standpunten worden vergeten.*

*Redactie Suriname Stemt.'*)

Tot slot, kan ik niet onvermeld laten dat door het bekend worden van mijn verhaal een dierenrechtenorganisatie als de stichting Anti Dierproeven Coalitie mogelijk in de toekomst alerter zal zijn en nieuwe activisten met een dosis gezond wantrouwen tegemoet treedt.

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

Het zal altijd een kat en muis spel blijven tussen linksextremisten en dierenrechtenactivisten, die op het randje van de wet of er overheen hun doelen trachten te bereiken vanuit respectievelijk een extreemlinks politiek of anarchistisch gedachtengoed en vanuit een extreme gedrevenheid om (proef-) dieren te beschermen tegen misbruik en mishandeling, en de AIVD.

Daarnaast zou ik er een voorstander van zijn wanneer 'politiek Den Haag' een debat start over welke middelen door de AIVD wel of niet mogen worden ingezet om informatie te verzamelen over personen (denk hierbij aan de tegen de Vegan Streaker ingezette geprepareerde laptop) en over de onderlinge verstandhouding en relatie tussen de AIVD en Regionale Inlichtingendiensten.

Het moge duidelijk zijn dat ik de vooral in journalistiek Suriname ontstane ophef over de vraag of je als 'journalist' wel als infiltrant voor een inlichtingendienst zou mogen werken, een storm in een glas water vond: ik was immers niet als 'journalist' voor de BVD, AIVD en RID IJsselland geïnfiltrerd in extreemlinkse organisaties en dierenrechtenorganisaties, maar als persoon Paul Kraaijer.....einde discussie.

## Bijlagen

### Bijlage 1.

*Artikel van de website Suriname Stemt (surinamestemt.com: 'Dit is een web-podium voor mondige Surinamers en allen die van Suriname houden. Suriname is óns land, en wij willen het beter maken. Dit doen we door kritisch te schrijven over Surinaamse zaken. Alles wat Suriname aangaat is belangrijk voor jouw en voor mij, voor de Srananman. Door Surinaamse zaken goed van onder een loep te bekijken, kunnen wij meehelpen om dit mooie land tot een droomland te maken, een droomland waarop iedere Surinamer –waar die ook is– trots kan zijn. Suriname is van óns, laten we ons land koesteren!') van 6 juni 2011 over ethiek in de Surinaamse journalistiek naar aanleiding van mijn onthullingen in De Telegraaf van 4 en 6 juni 2011 en de journalistieke reacties in Suriname:*

### Het Geval Kraaijer En De Geur Van Schijnheiligheid

Door Joshua Taytelbaum

Zaterdag heb ik het hier al gehad over de Nederlandse journalist Paul Kraaijer, die naar nu blijkt harakiri heeft gepleegd met zijn aan de Telegraaf afgestaan interview over zijn activiteiten als infiltrant van de Algemene Inlichtingen en Veiligheids Dienst (AIVD). Daarin heb ik mijn bevreesing uitgesproken dat er hier in Suriname zoveel ophef over wordt gemaakt waar hij nog geen vlieg kwaad heeft gedaan.

De berichtgeving in de media was onmiddellijk al tendentius, alhoewel nog door niemand een duidelijke uitspraak werd gedaan, hangende het iudicium dat zijn werkgever in Suriname, uitgever Jaap Hoogendam van maandblad Parbode en nieuws-site Super Suriname, over hem zou uitspreken. Vanwege diens uitlandigheid liet dat nog even op zich wachten, maar deze heeft zondag onmiddellijk toegeslagen door Kraaijer per e-mail op staande voet te ontslaan.

De motivering voor dit ontslag, getekend door uitgever Hoogendam en hoofdredacteur Euritha Tjan A Way van Parbode, luidt: "Uitgever en redactie zijn van mening dat de combinatie van journalist en infiltrant volstrekt ontoelaatbaar is en nemen afstand van de handelingen en uitspraken van Kraaijer." Tjan A Way voegde daar nog aan toe: "Als blad en website vinden we het heel belangrijk dat we objectief en betrouwbaar overkomen. En dat imago willen we overeind houden."

Tjan A Way had echter moeten zeggen het belangrijk te vinden dat ze objectief en betrouwbaar zijn, hoe ze overkomen is andermans interpretatie. En ik vind Hoogendam en Tjan A Way niet objectief en betrouwbaar, want een goed journalistiek principe is dat van hoor en wederhoor en daarvan is hier geen sprake geweest, Kraaijer is zonder gehoord te worden botweg per e-mail ontslagen. Het is het goed recht van uitgever en hoofdredacteur om hun straatje schoon te vegen, echter niet ten koste van in dit geval Kraaijer.

Dat is wat ik noem schijnheiligheid, schijnheiligheid uit angst om als niet politiek correct over te komen. Hoogendam heeft aan zijn motivering tot ontslag nog toegevoegd: “Een korte tijd ‘mol’ spelen kan alleen als het een journalistiek doel dient. Denk bijvoorbeeld aan het werk van Günther Walraff. Bij jou is daar geen sprake van, integendeel.”

Schijnheiligheid ook bij de journalisten die verslag hebben gedaan, ze geven een bericht weer van horen zeggen en vermijden angstvallig het bericht te interpreteren en/of goed- of af te keuren.

Zaterdag heb ik hier al laten weten van oordeel te zijn dat het afstaan van een interview, en dan nog wel aan de Telegraaf, erg naïef is geweest van Kraaijer en bovendien dat het een vertrouwensbreuk vormt met opdrachtgever AIVD. Maar om Kraaijer zonder meer ter plekke af te schieten gaat mij veel en veel te ver. Dat is niet objectief en betrouwbaar, heer Hoogendam en mevrouw Tjan A Way!

Daarbij komt dan nog dat Hoogendam wel erg snel is met zijn oordeel dat ‘mol’ zijn alléén kan als het een journalistiek doel dient. Die stelling lijkt mij een journalistiek debat waard, behalve als journalisten zich blijven beperken tot verslaggeving zonder duiding, dan kunnen we een hoofdstuk afsluiten.

### Bijlage 2.

*Artikeltje van de website van de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ), Villa Media, van 6 juni 2011 over het verzoek van het Tweede Kamerlid Ronald van der Raak (Socialistische Partij) voor een onafhankelijk onderzoek naar de politieke activiteiten van veiligheidsdiensten. Opmerkelijk is het dat Van der Raak dat verzoek al op 6 juni doet en alleen de beschikking had over informatie uit de artikelen over mijn onthullingen in De Telegraaf van 4 en 6 juni 2011. Onder het bericht een reactie van de SVJ en een reactie van mij:*

### ‘Politieke rol AIVD doorlichten’

maandag 6 juni 2011

SP-Kamerlid Ronald van der Raak wil dat er een onafhankelijk onderzoek komt naar de politieke activiteiten van veiligheidsdiensten. Aanleiding is de onthulling van De Telegraaf dat een spion 25 jaar lang in opdracht van de AIVD (en voorgangers) infiltreerde in linkse actiegroepen. Ook werkte hij als journalist en hielp hij mee gewelddadige acties voor te bereiden. Volgens Van der Raak kan de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) een dergelijk onafhankelijk onderzoek leiden. “Ik schrok ook erg dat spion Paul Kraaijer tevens actief was als journalist. Het is onacceptabel als veiligheidsdiensten journalisten inzetten. Er moet opheldering komen over de inzet van journalisten als spion, in het binnenland, maar ook in het buitenland. Als journalisten worden ingezet voor inlichtingenwerk, bedreigt dat de onafhankelijkheid. Ook kunnen andere journalisten doelwit worden van geweld. Het zou goed zijn als de Raad voor de Journalistiek hierover een uitspraak zou doen”, aldus Van der Raak.

### reacties

#### 1. door Raad voor de Journalistiek, 10 juni 2011

Wij hebben kennis genomen van het verzoek van SP-Kamerlid Van der Raak om een uitspraak te doen over de inzet van journalisten als spion, hetgeen de onafhankelijkheid van journalisten zou bedreigen.

In dat verband wijs ik erop dat in de Leidraad van de Raad onder punt 1.5. reeds is bepaald dat een journalist geen misbruik behoort te maken van zijn positie, zijn werk in onafhankelijkheid dient te verrichten en (de schijn van) belangenverstrengeling moet vermijden.

Victor Lebesque, voorzitter Raad voor de Journalistiek

#### 2. door Paul Kraaijer, 14 juli 2011

Met verbazing neem ik kennis van de opmerkingen van het SP Tweede Kamerlid Van der Raak. Hij is afgegaan op de berichten in De Telegraaf, terwijl iedereen weet dat deze krant zaken nog wel eens uit het verband wil rukken of wil ‘aandikken’.

Voor de duidelijkheid: ik ben geïnfiltrerd geweest als persoon Paul Kraaijer en niet als freelance journalist Paul Kraaijer. Als anderen er problemen mee hebben om dat onderscheid te kunnen maken en zich baseren op onvoldoende en/of onjuiste informatie en

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

ook niet de moeite hebben genomen om in contact met mij te treden voor een reactie, dan kan ik daar niets mee.

In al de 25 jaren dat ik gedurende wisselende perioden werkzaam ben geweest voor de BVD/AIVD was ik slechts van april 1998 tot november 2001 formeel werkzaam in de journalistiek en nog wel als bureau- en eindredacteur bij Nederlands grootste uitgever van lokale kabelkranten NieuwsTV, een bureaubaan, ik was niet eens journalist! En in die paar jaren stonden mijn AIVD-werkzaamheden vanaf eind 1998 zelfs op een heel laag pitje. Verder ben ik nergens formeel als journalist werkzaam geweest.

De artikelen die ik als freelancer voor organisaties, bladen, kranten, mijn eigen blog en sinds 2003 voor Surinaamse nieuwswebsites, kranten en bladen heb geschreven, schreef ik volledig los en dus onafhankelijk van mijn AIVD-werkzaamheden en werden dan ook op geen enkele wijze door de AIVD geïnitieerd of anderszins gestuurd.

Ook als ik niet voor de AIVD werkzaam zou zijn geweest, had ik die artikelen geschreven! Kortom, laat mensen eerst zich goed informeren, alvorens om zich heen te slaan met opmerkingen over de onafhankelijkheid van journalisten.



### Bijlage 3.

Artikel van de website *Suriname Stemt* ([surinamestemt.com](http://surinamestemt.com)) van 7 juni 2011 over ethiek in de Surinaamse journalistiek naar aanleiding van mijn onthullingen in *De Telegraaf* van 4 en 6 juni 2011 en de journalistieke reacties in Suriname:

### Journalisten Zijn Per Definitie Aasgieren

Door Joshua Taytelbaum

Het geval Kraaijer houdt mij bezig, niet om Kraaijer, maar om de reacties op diens 'coming out' als infiltrant van de Algemene Inlichtingen en Veiligheids Dienst (AIVD). Toen zaterdag in de Surinaamse media voor het eerst melding daarvan werd gemaakt overheerste voorzichtigheid, maar de toonzetting was vanaf dag één negatief. Toen Kraaijer eenmaal was ontslagen voelde 'men' zich kennelijk vrij, immers uitgever en hoofdredacteur van *Parbode* hadden hun oordeel geveld, en iedereen die wat met journalistiek te maken heeft viel over Kraaijer heen, want hij had 'de journalist' en 'de journalistiek' te schande gemaakt.

Ik had nooit gedacht dat journalisten in staat waren zó eng te denken en te schrijven.

Opeens is uit het collectieve journalisten-geheugen de notie verdwenen dat journalisten per definitie aasgieren zijn, voyeurs die er altijd als de kippen bij moeten zijn wanneer er iets is gebeurd dat tot de verbeelding spreekt, positief of negatief, dat maakt niet uit, zie het geval Kraaijer.

De manier waarop zij dat doen is lang niet altijd ethisch, getuige bijvoorbeeld 'de roddelpers' die alles in geuren en kleuren en tot in de kleinste details naar buiten brengt onder het motto: het is nieuws, dus 'fit to print'!

Hier in Suriname kan *Times of Suriname* worden genoemd, die er niet voor terugschrikt dagelijks de meest navrante foto's van ongelukken en verongelukten prominent in beeld te brengen.

Maar ook dát zijn journalisten.

Met een variant op het gezegde "eenieder waant zijn uil een valk te zijn", wil ik stellen dat elke journalist zichzelf denkt een valk te zijn, superieur. Een bevestiging van mijn stelling geeft Diederik Samwel vanmorgen op *StarNieuws* met zijn stuk "Kraaijer brengt journalistiek in diskrediet". Zelf bakra, heeft Samwel een rondgang gemaakt langs in Suriname werkende bakra-journalisten, te weten Harm Boerboom, Ivo Evers en Pieter van Maele, die in koor bezingen welk een schade Kraaijer heeft toegebracht aan de journalistiek.

De Surinaams-Nederlandse journalist Iwan Brave heeft vandaag in *de Ware Tijd* Kraaijer tenminste nog de kans gegeven zijn kant van de zaak te belichten. De discussie opstarten over de werkwijze van de landelijke inlichtingendienst was volgens Kraaijer één van de redenen om zijn verhaal via *de Telegraaf* wereldkundig te maken: de rol en positie van de AIVD. Maar ook wilde hij na 25 jaar eindelijk zijn eigen verhaal kunnen vertellen, omdat hij dat al die jaren niet heeft kunnen en mogen doen tegenover derden.

De conclusie kan niet anders zijn dan dat de gemiddelde journalist een slechte kijk heeft op zijn eigen vak en vakgenoten en dat hij een veel te hoge ethische pet op heeft van zichzelf om de realiteit van alle dag tot zich door te laten dringen.

Helemaal ernstig wordt het echter nu de Surinaamse Vereniging van Journalisten (SVJ) vindt dat de Nederlander Paul Kraaijer niet meer als journalist werkzaam kan zijn in Suriname. "Hij heeft de journalistiek misbruikt", aldus een verontruste SVJ in een verklaring. "Tegelijk journalist en spion zijn, strookt niet met de beroepsethiek", schrijft de SVJ, die stelt "hoge ethische standaarden" te hanteren. "De SVJ kan niet accepteren dat Kraaijer zich nog langer als journalist uitgeeft in Suriname. Hij heeft het journalistieke beroep reeds ernstig geschaad door zijn handelingen in de afgelopen 25 jaar."

Onder de claim van hoge ethische standaarden richt de SVJ niet anders dan een volksgericht aan om Kraaijer het land uit te wijzen, hoe ethisch is dat? Ook onderschrijft de SVJ het ontslag op staande voet, hem per e-mail gegeven zonder dat er ook maar enig hoor en wederhoor heeft plaatsgevonden, hoe ethisch is dat? Het wordt tijd dat de SVJ zijn "hoge ethische standaarden" eens tegen het licht houdt, want het hier ingenomen standpunt ten aanzien van Kraaijer druist tegen elke journalistieke ethiek in.

Reacties:

*'Iedereen kan tegenwoordig een "glossy" op de markt brengen. Hoef je geen helder licht voor te zijn (helaas).*

*Ik had het idee dat de Parbode zich onderscheidde van de rest, door ook qua inhoud kritisch te moeten én durven zijn.*

*Met deze overhaaste reactie blijkt het gewoon een blad te zijn als alle andere!*

*Glimmend van buiten, dof van binnen. Jammer.'*

*'Inderdaad jammer, uitgever Hoogendam door de mand gevallen!'*

### Bijlage 4.

*Artikel van de website Suriname Stemt (surinamestemt.com) van 13 juni 2011 – en reacties - over ethiek in de Surinaamse journalistiek naar aanleiding van mijn onthullingen in De Telegraaf van 4 en 6 juni 2011 en de journalistieke reacties in Suriname:*

### Mag Een Journalist, In Casu Kraaijer, Werken Voor De AIVD?

Door Joshua Taytelbaum on the 13 Jun

Het 'geval Kraaijer' heeft veel deining veroorzaakt in de journalistieke wereld. Toen bleek dat Paul Kraaijer 25 jaar lang naast zijn journalistieke werkzaamheden ook werk heeft verricht voor de Nederlandse Algemene Inlichtingen en Veiligheids Dienst (AIVD) brak de hel los, niet alleen in Nederland, maar méér nog in Suriname, waar Kraaijer zich sinds kort heeft gevestigd en waar hij ritueel en dus zonder verdoving werd afgeslacht. Zo leer je de journalistieke mores kennen.

Toen het bericht nog maar nauwelijks was uitgebroken, werd er onmiddellijk in de media misprijzend melding van gedaan, nog wel wat afhoudend in afwachting van de stellingname van een of andere autoriteit. Toen die gevonden was in Parbode-uitgever Jaap Hoogendam, die vanuit Nederland had aangegeven dat hij elke samenwerking met Kraaijer per onmiddellijk had beëindigd, had het Surinaamse journaal zijn 'verlosser' gevonden en werd de slachting kort maar krachtig afgemaakt en in een vergadering van de Vereniging van Surinaamse Journalisten gesanctioneerd en bekrachtigd.

Wat heeft Kraaijer ge- of misdaan?

Kraaijer is in opdracht van de AIVD geïnfiltrerd in extremistische groepen, van waaruit hij - na binnen die groepen vertrouwen te hebben bewerkstelligd - naar die dienst waardevolle informatie heeft doorgespeeld. Dit leidt onmiddellijk tot de vraagstelling of het fout is dat de AIVD op deze wijze inlichtingen verzamelt, daarna komt eerst de beoordeling of het fout was van Kraaijer om daaraan mee te werken.

De AIVD is een door de Nederlandse rechtsstaat wettelijk ingesteld instrument, dus op voorhand gesanctioneerd door het parlement, dat overigens ook controle uitoefent op het functioneren van die dienst. Nederland vormt hiermee geen uitzondering, want elke zichzelf respecterende rechtsstaat heeft een dergelijke dienst. Zo heeft Suriname zijn Centrale Inlichtingen en Veiligheids Dienst (CIVD).

Daaruit moet worden afgeleid dat er voor geen enkele burger een belemmering mag bestaan om te werken voor inlichtingendiensten, maar in het geval Kraaijer roept het gezamenlijk journaal in koor dat dit niet strookt met de beroepsethiek van de journalist. Waaraan wordt dit (voor)oordeel ontleent? Alhoewel zelf journalist moet ik proberen mij te verplaatsen in wat ik -omdat ik het niet begrijp- maar even wil noemen het schimmenrijk van de journalist, want voor een gewoon journalist is dit niet te begrijpen.

Het schimmenrijk van de journalist

Zoals eerder gezegd, vanaf het eerste moment werd de berichtgeving over Kraaijer overheerst door een vertontwaardigd: "dat kun je niet maken!" Toen uitgever Hoogendam vervolgens zonder toepassing van het goed journalistiek principe van hoor en wederhoor alle banden met Kraaijer verbrak, was het journaal niet meer genoodzaakt zélf te denken

en te oordelen en kon het, bevrijd van dit dilemma, de makkelijkste weg kiezen door Hoogendam in zijn oordeel te volgen. Kraaijer is fout, Kraaijer moet hangen!

Het is mij volstrekt onduidelijk aan welk principe deze veroordeling wordt ontleend. Natuurlijk heeft ook de journalistiek zijn eigen beroepsethiek, zijn eigen ertcodes, maar staat daarin dat je níet mag werken voor inlichtingendiensten? Ik kan het mij niet voorstellen.

De beroepsethiek vereist uiteraard ethisch gedrag in het journalistiek handelen van alle betrokkenen, zoals dat overigens voor elke beroepsgroep geldt. Dit houdt dus ook in dat je met je als journalist vergaarde gegevens zorgvuldig moet omgaan en deze niet zomaar aan derden mag prijsgeven. Maar heeft Kraaijer dat gedaan?

Voor zover mij bekend -en ik heb nergens iets anders beluisterd- is Kraaijer geïnfiltreerd in extremistische groepen en heeft hij de daar vergaarde gegevens doorgespeeld naar zijn opdrachtgever. Dit heeft echter de infiltrant Kraaijer gedaan, níet de journalist Kraaijer. Kraaijer had dus twee petten op, maar dat is niet door de journalistieke beroepsethiek en zeker niet bij wet verboden, in Nederland noch in Suriname.

Het ergste vind ik echter dat de Surinaamse Vereniging van Journalisten niet alleen klakkeloos is meegegaan met het volksgericht, maar het ook even klakkeloos heeft gesanctioneerd. Het geeft veel te denken over de kwaliteit van de journalistiek in Suriname in het algemeen en van de opvattingen over beroepsethiek van de Surinaamse journalist in het bijzonder.

Reacties:

Dominique Snip

Dank je wel voor dit stuk. Ik ben het duidelijk niet eens met je. Ik wilde je de eer geven om snel te reageren, daar ik je heb gevraagd je standpunt te onderbouwen.

Zoals je juist hebt opgemerkt heeft de journalistiek een eigen beroepsethiek, bestaande uit etische gedragsregels waar een journalist aan dient te voldoen. Het wordt al heel vroeg op de School voor de Journalistiek gedoceerd of als je net als ik bent begonnen als leerling-journalist op een redactie leer je de beroepsregels van de hoofdredacteur. Deze codes dienen naar mijn mening voor iedere journalist kraakhelder te zijn. Een journalist behoort onder meer onafhankelijk, objectief en onpartijdig te zijn. Dit is precies waar de schoen wringt in de kwestie Paul Kraaijer. Door te infiltreren voor de AIVD – het maakt even niet uit waar – en de informatie vervolgens door te spelen aan diezelfde dienst ging Kraaijer voorbij aan deze codes.

De journalistiek werd als het ware misbruikt door de AIVD, een overheids organisatie, om informatie in te winnen, terwijl de journalistiek onafhankelijk en onpartijdig hoort te zijn. Een journalist dient voor het inwinnen van informatie voor het schrijven van een stuk – of een ander journalistiek product – vertrouwen te scheppen bij de informatieverstrekker. Anders kom je niet aan je informatie en feitelijkheden. Kraaijer gaf aan journalist te zijn en kreeg op basis van vertrouwen – ervan uitgaande dat hij deze info niet zou verstrekken aan derden, maar zou gebruiken voor het journalistiek product- informatie ter beschikking. In geen miljoen jaar dachten informatieverstrekkers dat Kraaijer deze info zou doorspelen naar de AIVD.

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

Door dit wel te doen heeft hij niet alleen het vertrouwen van de mensen ernstig geschaad, maar ook het werk van andere journalisten bemoeilijkt. ‘Wij werken niet meer mee, want je weet maar nooit of je ook nog spion bent’. Daarmee heeft hij de journalistiek ernstige schade berokkend.

Nu begrijp je waarom ik vind dat een journalist geen mol kan zijn. De verontwaardigde reacties waren te verwachten. De NVJ reageerde verolgen en eiste opheldering van de minister van Binnenlandse Zaken. De wijze waarop de AIVD te werk is gegaan zou ontoelaatbaar zijn. Als journalist begrijp ik dit volkomen.

Over hoe de SVJ en de Parbode hebben gereageerd. Tja, moest Kraaijer worden ontslagen? Hij is nu geen AIVD-agent meer. En de wijze waarop het ontslag hem te verstaan werd gegeven geeft te denken. Maar ik begrijp de keuze alleszins. Je hebt door 25 jaar mol te zijn geweest toch de schijn tegen je. En geen enkele redactie wil haar naam verbinden aan een (oud) moljournalist.

Kraaijer kan nooit meer in de journalistiek werken. De journalistiek valt hierin niets te verwijten. Het is Kraaijer zijn eigen schuld, omdat hij simpelweg niet is te vertrouwen.

Joshua Taytelbaum

Waarde Dominique,

Het hart van jouw argumentatie om het niet met mij eens te zijn is dit stuk uit jouw comment:

“Een journalist behoort onder meer onafhankelijk, objectief en onpartijdig te zijn. Dit is precies waar de schoen wringt in de kwestie Paul Kraaijer. Door te infiltreren voor de AIVD – het maakt even niet uit waar – en de informatie vervolgens door te spelen aan diezelfde dienst ging Kraaijer voorbij aan deze codes. De journalistiek werd als het ware misbruikt door de AIVD, een overheids organisatie, om informatie in te winnen, terwijl de journalistiek onafhankelijk en onpartijdig hoort te zijn.”

Ik heb in mijn post onderscheid gemaakt tussen Kraaijer de journalist en Kraaijer de infiltrant.

Kraaijer had dus 25 jaar lang twee petten op, maar, zoals eerder gezegd, er bestaat geen verbod op het hebben van twee petten, tenminste als het onderscheid maar duidelijk blijft wánnere wélke pet wáár. Met andere woorden, als Kraaijer met zijn journalistieke werk misbruik heeft gemaakt van zijn werk als infiltrant, of andersom, als Kraaijer als infiltrant misbruik heeft gemaakt van zijn werk als journalist, dán eerst heeft hij inbreuk gepleegd op zijn beroepsethiek als journalist of als AIVD’er. Daar heb ik echter niemand over gehoord en zolang dat niet blijkt bestrijd ik jouw beschuldiging dat Kraaijer de journalistiek heeft misbruikt bij zijn werk voor de AIVD en evenzeer dat zijn journalistieke werk niet onafhankelijk en onpartijdig zou zijn.

Jammer vind ik het dat je zegt dat Kraaijer nooit meer in de journalistiek kan werken, want daarmee ondersteun je het niet te rechtvaardigen volksgericht van het Surinaamse journaal.

Lon

Beste Dominique,

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

Zoals Joshua al uitlegt: het is belangrijk om 2 zaken goed gescheiden te houden; Kraaijer in zijn rol als infiltrant en die als journalist! Pas als je dit kunt, kun je een gericht commentaar geven, dus óf op zijn werk als journalist, óf op zijn werk als infiltrant!!

Ik heb het gevoel dat de meeste mensen hem veroordeeld hebben om het simpele feit dat hij voor de AIVD gewerkt heeft. Velen zien deze dienst als iets “stiekems” en om hiermee geassocieerd te worden, wordt de facto ook als zodanig gezien.

Maar mag er ook een onderscheid gemaakt worden in wát iemand eigenlijk voor de AIVD doet?

Kraaijer is geïnfiltrerd in extremistische groepen, die gewelddadig optreden niet hebben geschuwd. Terwijl Kraaijer zelf altijd de kant van de rede heeft opgezocht!

De hele gang van zaken rondom zijn ontslag, of, zoals later als een slapper excuus is weergegeven door Jaap Hoogendam, is zeer te betreuren en doet de journalistiek op zich beslist geen goed. Ik denk dat vele collega's van hem zich achter de oren krabben, omdat ze informatie hebben vergaard die misschien op eenzelfde wijze (als infiltrant waar dan ook) tot stand is gekomen.

Rest mij nog te zeggen het jammer te vinden dat je je bijdrage eindigt met de stelling dat Paul Kraaijer niet te vertrouwen is! Een nogal boude uitspraak voor een leerling- journalist! Was het niet beter geweest om eerst degelijk feitenonderzoek te gaan doen?

(Een tip: beweeg je in de kringen van Kraaijer, geef je uit als sympathisant en wie weet wat je allemaal te weten komt!)

Dolf

Als lezer van kranten mag ik ervan uitgaan dat de artikelen die ik lees, een onafhankelijke en objectieve weergave zijn van de werkelijkheid. Althans dat dat zoveel mogelijk is. Als ik lees dat een journalist een mol van de AIVD is, en in opdracht van deze instelling organisaties infiltreert en handelingen verricht, zoals het beïnvloeden van mensen (vertrouwen winnen en bv een bewerkte laptop overhandigen) dan ben je niet meer bezig met onafhankelijke verslaglegging.

Dan ben je bezig mensen te manipuleren, vertrouwen winnen en beschamen en maak je een eigen werkelijkheid die je naar je hand zet. En dat is wat er gebeurt is. Dit tast naar mijn idee op zijn minst de ethiek van het vak journalist aan.

Het heeft er weinig mee te maken hoe de AIVD zijn inlichtingen verzamelt. Dat is immers hun taak en dat is algemeen bekend. Het heeft er wel alles mee te maken of een journalist zich voor deze praktijken laat lenen. Als dat op deze manier gebeurt. is dat kwalijk.

Schrijf dan geen stukken in de krant, die mensen klakkeloos voor waarheid aan moeten nemen.

Kraaijer heeft de kant van de rede opgezocht? Dan had hij toch verschillende mensen en organisaties moeten vertellen dat zijn bedoelingen dubbelzinnig waren. Neen, dan had hij beter de visie van de mensen en organisaties die hij heeft geïnfiltrerd beter kunnen verslaan. Dat was voor mij als lezer interessant geweest. Blijkbaar vindt deze mol het interessant zelf in de spotlights te staan, door deze publiciteit over zichzelf en het vak journalist heen te halen.

Dennis Leguit

Dolf, je hebt kennelijk niet zorgvuldig genoeg gelezen. Wat Kraaijer als infiltrant voor de AIVD heeft gedaan, staat helemaal los van zijn journalistieke werk. Of zoals ik het eerder heb verwoord: Kraaijer had twee petten en dat is niet verboden.

Dominique Snip

Joshua,

Dank je wel voor je reply. Ik vind dat het misbruik al begint wanneer informatie vergaard als journalist wordt doorgespeeld naar de AIVD. Dat is ook de reden waarom ik vind dat hij niet is te vertrouwen en daardoor niet in de journalistiek kan werken. Niet omdat ik het hem niet gun, maar omdat hij nu de schijn tegen zich heeft. Zie ook mijn vorige reactie.

Ik houd het voorlopig hierbij.

Dennis Leguit

Dominique, ik herhaal, Kraaijer heeft als infiltrant informatie doorgespeeld naar de AIVD. Dat is dus informatie die hij niet als journalist heeft vergaard!

Denk nog eens even na over die twee petten.

Je schaat je achter het volksgericht met te zeggen: "Niet omdat ik het hem niet gun, maar omdat hij nu de schijn tegen zich heeft." Sinds wanneer is schijn voldoende voor een veroordeling?

Het lijkt me voor jou, Kraaijer en mij de moeite waard als jouw beroepsgroep daarover een discussie start, in plaats van in jullie ivoren toren van de onkreukbare journalist te blijven zitten. Jij bent de aangewezen persoon om met deze casus de aanzet daartoe te geven.

### Bijlage 5.

*Artikel van de website Suriname Stemt (surinamestemt.com) van 14 juli 2011 over de wijze waarop de Surinaamse Vereniging van Journalisten op mijn verhaal in De Telegraaf heeft gereageerd:*

### SVJ, Kraaijer & Ethiek

Door Joshua Taytelbaum on the 13 Jul 2011

Het door de Surinaamse Vereniging van Journalisten (SVJ) gehouden volksgericht tegen journalist Paul Kraaijer, waarbij hem op grond van diens werkzaamheden voor de Nederlandse Algemene Inlichtingen en Veiligheids Dienst (AIVD) werd ontzegd nog langer journalistiek werk te verrichten in Suriname, druist niet alleen in tegen al die hoge ethische normen die die club zichzelf toeschrijft, maar evenzeer tegen alle gangbare fatsoensnormen die aan beroepsethiek vooraf dienen te gaan. Daarnaast is het een lachwekkende uitspraak, omdat de SVJ geen enkele bevoegdheid, laat staan het recht heeft om een dergelijke uitspraak te doen. Het is alleen maar dom en aanmatigend.  
(hoe ver mag een journalist gaan?)

De kern van het probleem is dat Kraaijer journalistiek werk heeft verricht en dat hij daarnaast werkzaam is geweest bij de AIVD, voor welke dienst hij infiltreerde in wat genoemd wordt links-extremistische organisaties. Bij het horen van dat bericht sloeg alles wat in Suriname met journalistiek te maken heeft onmiddellijk op tilt, werd Kraaijer het etiket 'mol' opgeplakt en werd hij zonder vorm van proces veroordeeld. Over & uit.

Wanneer ik dit toets aan de Code voor de Journalistiek zoals die wordt gehanteerd door de Nederlandse Vereniging van de Journalistiek (de code van de SVJ kon ik niet vinden op het internet) dan is hierboven door mij gewraakt gedrag al direct strijdig met het gestelde onder het trefwoord Waarheidsgetrouw:

- 1) "De verificatie van feiten en de weergave van uiteenlopende meningen belichaamt het journalistieke streven naar objectiviteit." Maar daar blijft het niet bij, want het gedrag van de SVJ is evenzeer strijdig met begrippen uit de opvolgende artikelen:
- 2) "De journalist brengt (...) een duidelijk onderscheid aan tussen feiten, beweringen en meningen",
- 3) De journalist gaat zorgvuldig en integer te werk (...)",
- 4) "In zijn berichtgeving baseert de journalist zich alleen op zijn eigen waarneming of op bronnen die hem bekend zijn of die hij betrouwbaar acht",
- 5) "De journalist controleert de feiten in zijn berichtgeving en maakt die feiten waar mogelijk controleerbaar."

Moet ik nog doorgaan?

De SVJ heeft op al deze punten verzaakt, tenzij de Surinaamse normen inzake ethiek omgekeerd evenredig zijn aan die in Nederland, hetgeen ik mij niet kan voorstellen. Afgaande op wat Paul Kraaijer op Suriname Stemt hierover heeft laten weten, en er is voor mij geen enkele reden om daaraan te twijfelen, heeft de SVJ de feiten niet geverifieerd,



heeft de SVJ geen onderscheid gemaakt tussen wat bekend was van 'horen zeggen' en de eigen mening, is de SVJ zodoende niet zorgvuldig en integer te werk gegaan, heeft de SVJ zich louter gebaseerd op andermans waarneming en heeft de SVJ niets gecontroleerd. Need I say more?

Blijft over de vraag of een journalist naast zijn journalistieke werk ook ander werk mag verrichten. Het weinige dat daarop betrekking heeft in de Nederlandse code voor de Journalistiek, is te vinden onder het trefwoord Onafhankelijk:

10) "De journalist verricht zijn werk in onafhankelijkheid en vermijdt (de schijn van) belangenverstrengeling",

11) "De journalist zal, indien hij gebonden is aan enige politieke partij, belangenvereniging of bedrijf anders dan de uitgever van zijn eigen medium, daarvan in zijn berichtgeving telkens rekenschap geven indien dat voor de beoordeling van het bericht relevant is",

12) "De journalist maakt geen misbruik van zijn positie",

13) "De journalist neemt geen materiële of immateriële vergoedingen aan die bedoeld zijn berichtgeving te beïnvloeden, te bevorderen of tegen te gaan."

Niemand heeft mij tot op heden kunnen vertellen dat Paul Kraaijer tegen één van de hierboven opgesomde ge- of verboden heeft gezondigd. Dat zou ook niet kunnen, want de SVJ noch eenieder die zich tegen Kraaijer heeft gericht heeft ook maar iets onderzocht, maar ging enkel af op 'horen zeggen'. Wie zonder zonde is, gooi de eerste steen.

### Bijlage 6.

*Artikel uit het NRC van 3 juni 2011 naar aanleiding van mijn onthulling in De Telegraaf. Het is een van de weinig inhoudelijk goede artikelen die zijn verschenen naar aanleiding van mijn verhaal in De Telegraaf. Opmerkelijk in het artikel is de uitgebreide aandacht voor het AFA van 2011:*

### Het AIVD-dilemma. Hoe dieper de infiltratie, hoe vuiler de handen

DOOR STEVEN DE JONG

Infiltreren behoort tot de kerntaken van de AIVD. Maar is het nou echt de bedoeling dat een spion leiding geeft aan een linksextremistische knokploeg? Hoe vuil mogen de handen van de geheime dienst worden? Die vraag doemt op nu de tweede man van de Antifascistische Actie voor de AIVD werkte.

#### De Telegraaf

Zaterdag komt het dagblad met de eerste reportage van misdaadverslaggever John van den Heuvel over de belevenissen van de spion. In een filmpje, dat vanavond op Telegraaf.nl verscheen, onthult verslaggever Bart Olmer alvast dat de infiltrant op 12 april 1994 de demonstratie bij de installatie van het CP'86-raadslid Henk Ruitenbergh organiseerde.

Het liep volledig uit de hand, daar in Zwolle. De nationalistische politicus werd met traangas belaagd en familieleden kregen klappen. De ME moest charges verrichten. "Een beetje gechargeerd zou je kunnen zeggen dat de demonstratie van destijds ingegeven was door de geheime dienst", aldus Olmer. Vier jaar later werd CP'86 door de rechtbank Amsterdam ontbonden: de partij zou aanzetten tot discriminatie en geweld.

#### 's Avonds een journaaltje maken

De infiltrant zegt al 25 jaar voor de Nederlandse inlichtingendiensten te werken: eerst een regionale (RID) en daarna de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD). In die tijd krom hij op in de wereld van de dierenactivisten, antifascisten en antiglobalisten. Tot 2008 zat hij in het bestuur van de Antifascistische Actie (AFA), het best georganiseerde netwerk van extreemlinks. In het filmpje vertelt de spion, die ook werkzaam zou zijn als freelancejournalist, hoe dat allemaal in zijn werk ging.

"Je hebt een bovengrondse en een ondergrondse wereld. De ondergrondse wereld is gewoon heel moeilijk te pakken, omdat het echt individuen zijn die hooguit in groepjes van twee, drie werken", legt hij uit. "Ook al probeer je voorzichtig te informeren van 'wat weet jij van die en die actie', dan krijg je er nog geen vinger achter." Soms raakte hij aan de praat met mensen die bereid waren brandbommen te gooien tegen een farmaceutisch bedrijf. "Meteen als ik 's avonds thuiskwam maakte ik een zogenoemd journaaltje. Alles vanuit je geheugen, want je kon op een dag dat je op pad was met activisten nooit pen en papier pakken en doodleuk aantekeningen maken."

Op verzoek van de AIVD werd de infiltrant nauw bevriend met Peter J., beter bekend als de *Vegan streaker* die de show van tv-presentator Paul de Leeuw op 15 maart 2008 verstoorde. De spion speelde informatie over gewelddadige plannen van J. door. ‘De biecht van de perfecte mol’, zoals De Telegraaf het relaas noemt, heeft mogelijk geen juridische consequenties. De infiltrant is namelijk nooit AIVD-werknemer geweest, hoewel hij wel een financiële vergoeding kreeg. De reden dat de spion uit de school klapt is volgens de krant erkenning. Nooit heeft hij over zijn belangrijke werk kunnen praten.

Hoewel de naam van de infiltrant door De Telegraaf werd gefingeerd, is inmiddels bekend dat het om de 50-jarige Paul Kraaijer gaat. Sinds augustus 2010 woonachtig in Paramaribo en werkzaam als hoofdredacteur van de nieuwssite Super-Suriname.com. De AFA heeft de rol van Kraaijer vrijdagavond sterk gerelativeerd. Kraaijer zou slechts in de jaren negentig enige tijd betrokken zijn geweest bij AFA-Zwolle. Een aantal keer trad hij op als landelijk perswoordvoerder, geeft AFA in een persverklaring toe. Ook schreef hij mee aan het AFA-blad *Alert*. Maar een leidende rol heeft hij nooit gehad, aldus AFA, die benadrukt dat de organisatie niet-hiërarchisch en geweldloos is. Van Kraaijer zegt AFA het laatste decennium niets meer vernomen te hebben. “AIVD-soep wordt wat AFA betreft weer eens niet zo heet gegeten als hij door De Telegraaf wordt opgediend.”

### Geëigende methode van de AIVD

Reken er overigens niet op dat de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst het verhaal van Paul Kraaijer zal bevestigen. “Wij reageren niet op claims van mensen die beweren voor ons te werken”, laat woordvoerder Sander van Dam aan nrc.nl weten.

Het is volgens Van Dam beleid dat de dienst op dit soort nieuwsberichten nooit inhoudelijk commentaar geeft. Zowel om “bronnen” als “operationele werkwijzen” te beschermen. Aan een bron die zichzelf onthult in de grootste krant van Nederland valt natuurlijk weinig te beschermen. Daaruit kun je opmaken dat de “operationele werkwijze” beschermd moet worden. Het verhaal klopt dus? Dat ontkent Van Dam niet. Maar bevestigen wil hij het evenmin.

De AIVD-spion heeft volgens De Telegraaf zelfs AFA-afdelingen opgericht. Dat doet denken aan de Marxistisch-Leninistische Partij van Nederland (MLPN), een communistische groepering die Pieter Boevé, een agent van de toenmalige Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD), in de jaren zeventig voorzat. De redactie van het partijblad *De Kommunist* werd volledig bemenst door BVD'ers en Boevé liet zich fêteren door hoge partijbonzen in China. De echte leden stortten soms tot twintig procent van hun salaris in de partijkas. Een enkeling twaalf jaar lang.

Over de wenselijkheid van operaties waarbij de dienst zichzelf schuldig maakt aan illegale activiteiten wil Van Dam zich niet uitlaten, omdat lezers dan kunnen denken dat hij daarmee indirect het verhaal van De Telegraaf bevestigt. Bovendien zou het de werkwijze van de

dienst onthullen. “En daarover mag ik niets zeggen.” Baalt de dienst van het nieuws? “Ik denk”, zegt Van Dam, “dat we er in dit gesprek niet uitkomen.”

AFA zit vooral rechtsextremen dwars

Dat de AIVD de AFA al jaren volgt is genoegzaam bekend. In februari 2010 waarschuwde zij nog alle gemeenten voor de werkwijze van de linksextremisten. Berichten over infiltratie zijn daarom niet verwonderlijk. Maar het nieuws dat iemand van de AIVD de AFA daadwerkelijk bestuurt roept vragen op over het maatschappelijk nut. Weegt de vergaarde informatie op tegen de schade die de AIVD-infiltrant als AFA-man aanricht aan de rechtsstaat? Is het niet een beetje raar dat de AIVD gemeenten waarschuwt voor gewelddadige acties die zichzelf indirect organiseert? Waar eindigt professioneel inlichtingenwerk en begint ambtelijke schizofrenie?

AFA is een goed georganiseerd en groot netwerk van linksextremistische activisten en anarchisten, dat bij gelegenheid gematigde burgers aan zich bindt. Bijvoorbeeld in het geval van anti-Wilders-campagnes. AFA haalt vooral het nieuws met tegendemonstraties bij manifestaties van extreemrechts. Acties die AFA laat uitvoeren door lokale sympathisanten, reljeugd en voetbalhooligans.

Afgelopen zaterdag kwam het nog tot een confrontatie in Enschede. Honderden AFA-aanhangers probeerden een zestigtal leden van de Nederlandse Volks-Unie (NVU) te belagen. De Mobiele Eenheid moest hard ingrijpen, maar kon niet voorkomen dat enkele NVU'ers door stenen geraakt werden.

Ook de manifestaties van het rechtsextremistische Voorpost uit Vlaanderen zijn verzekerd van AFA-bezoek. Meestal lukt het de autoriteiten om de AFA weg te houden van de legaal demonstrerende rechtsextremisten. Met als gevolg dat het geweld zich keert tegen de Mobiele Eenheid. Het wordt dan een sport om het politiekordon te doorbreken.

Laat Ze Niet Lopen, heet de AFA-werkgroep die dit soort acties tegen extreemrechts organiseert. Een naam die je letterlijk kunt nemen. Dependances van AFA bevinden zich in Arnhem, Amersfoort, Den Haag, Nijmegen, Utrecht en Amsterdam. Verder onderhoudt het nauwe banden met Vlaamse en Duitse organisaties. Het landelijk secretariaat is gevestigd in Nijmegen. De moderne AFA is in 1992 ontstaan vanuit de kraakbeweging, maar haar wortels gaan terug tot een breed actiefrent uit 1932.

Ook Wilders is een doelwit

De AFA strijdt naar eigen zeggen tegen “verrechtsend overheidsbeleid”. De PVV beschouwt zij als fascistisch. Twee jaar geleden probeerde de AFA een partijbijeenkomst in Waddinxveen te verstoren, maar slaagde daar niet in. Op Wilderssluitookjouuit.nl wordt informatie verschaft over de permanente campagne tegen de PVV. “Samen in verzet tegen Wilders en zijn kabinet”, luidt de slagzin. Effectief is ook het bellen naar zaaleigenaren. Zodra NVU of Voorpost een bijeenkomst bekend maakt, waarschuwt de AFA de verhuurder voor

mogelijke schade. Annuleert de zaaleigenaar de reservering, dan heeft AFA haar zin. En anders zorgt zij zelf voor de schade.

### AFA agressor in confrontatie met rechtsextremisten

De AFA komt geregeld in het nieuws als club van vechtersbazen. Dat doet echter geen recht aan de intellectuele bezigheden. In de AFA-uitgave *Alert* worden doorwrochte artikelen van de antifascistische onderzoeksgroep Kafka overgenomen. Bijzonder is het archiefonderzoek naar het verleden van PVV-Kamerlid Raymond de Roon. Kafka stelt dat hij in de jaren zeventig lid was van een 'extreemrechtse knokploeg'. Een kwalificatie die wat overtrokken is, maar past in de strategie: het in diskrediet brengen van rechtse politici.

Verder beschikt Kafka over talloze foto's van extreemrechtse demonstranten. Identiteitsonthulling is namelijk een grote straf in het extremistische wereldje, waarin de meesten zich van schuilnamen bedienen. AFA gebruikt dus in haar activiteiten informatie van Kafka. "Maar meer dan samenwerking is er nooit geweest", zegt een oud-medewerker van Kafka tegen nrc.nl. "Overigens vonden veel mensen bij Kafka, waaronder ikzelf, bepaalde afdelingen van AFA veel te radicaal, zoals de Amsterdamse afdeling, die zelfs intern geweld tegen dissidenten binnen AFA niet schuwde."

De focus op extreemrechts gaat zo ver dat AFA frequent infiltreert in de groeperingen. Ook daarom is AFA een interessante bron voor de AIVD. Twee vliegen in één klap. Vaak wordt het beeld opgeroepen dat antifascisten zich verdedigen tegen agressieve rechtsextremisten. Maar de rollen zijn meestal omgekeerd, schrijft de AIVD in haar jaarverslag van 2008. De dienst verwijst naar een rechterlijke uitspraak dat jaar, waarin bevestigd wordt dat de AFA de agressor was bij een confrontatie in 2007 in Uitgeest. In het jaarverslag wordt de AFA gekenmerkt als bedreiger van de democratische rechtsorde.

Juist daarom zou een debat nuttig zijn. De dienst wil zich echter niet verdedigen. Toch zou ze goede argumenten kunnen hebben. Denk aan RaRa, de terreurgroep die in de jaren tachtig de ene na de andere Makro-vestiging in de brand stak. Het zou de BVD destijds een lief ding waard geweest zijn om daar een infiltrant te hebben. Ook als deze de benzine aan had moeten slepen.

### Anders dan RaRa is AFA grijpbaar

Het niet-organisatorische karakter van RaRa maakte RaRa ongrijpbaar. Zelfs nadat de vermeende leider, René Roemersma, werd opgepakt, ging RaRa door met aanslagen. Op 13 november 1991 werd het huis van Aad Kosto, destijds staatssecretaris van Justitie, door een bomaanslag verwoest. "Het is een concept", zei Roemersma in 2010 tegen het programma *Andere Tijden*. "Het is een idee en het heeft geen copyright. De enige continuïteit zat 'm in de logica." Het tegenovergestelde van de AFA: dat is een organisatie met een adres.

De AFA, dat moet ook gezegd, houdt het bij schoppen, slaan en stenen gooien: aanslagen behoren niet tot het repertoire. En zeg nou zelf: ligt u er wakker van dat extremisten met elkaar op de vuist gaan? Zou de groepering voornemens zijn tot radicalere acties, gericht

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

tegen het openbaar bestuur, of daar kennis van hebben, dan had de AIVD met die infiltrant een uitstekende informatiepositie. Zo gezien heeft de dienst uiterst pragmatisch gehandeld: beter dat extremisten ons volgen dan dat wij hen moeten volgen. Maar een vuile-handen-debat blijft wenselijk. Want voor principes moet je niet bij de gleufhoeden, maar bij de politiek en haar kiezers zijn.

### Bijlage 7.

*Een reactie van een bekende van mij in Nederland, iemand die mij goed kent en niet echt verrast was door mijn verhaal in de Telegraaf van 4 juni 2011, ontvangen via email:*

'Hallo Paul,

Ja wat 'n commotie allemaal.

Maar dat was misschien ook wel te verwachten .. toch ?

Mensen vroegen ook of ik me niet 'n beetje verraden voelde, maar dat is absoluut niet het geval hoor. Op een of andere manier keek ik helemaal niet op van dit verhaal en was je toch altijd wel duidelijk hoe jij over zaken dacht en in het leven stond. Je was altijd een heerlijke mopperkont als het over misstanden en asociale zaken in de samenleving ging.

Ik herinner me nog een keer dat je je zo druk maakte over de pizzabrommers op de stoep.... ha ha.

Jij: 'Komt er een vrouw met haar koffer van het station en die kan amper voorbij die scooters die op de stoep staan'.

Mijn reactie (vind ik trouwens nog lachen): 'Oh was het zeker zo'n 50+ er met een koffer op wieletjes, die net terug is van een verre vakantie, die te beroerd en te zuinig is een taxi te bestellen, het moet toch niet gekker worden, je kan als pizzakoerier ook nergens meer je brommer neerzetten, daar maak ik me nou zou boos om.... hi hi. Leuke gesprekken Paul, een ieder op zijn eigen wijze, maar wel de zelfde kant op kijken.

Hee, ik hoop dat je coming out niet te veel negatieve consequentie voor je heeft. Je bent nog maar net bezig in Suriname je leven op te bouwen en ik kan me zo voorstellen dat dit allemaal wel een beetje als 'n moeilijke en valse start voelt.

Ik denk dat mensen nu bang zijn om je te vertrouwen, wie is nu de echte Paul ? Maar ja als je niks te verbergen hebt .. so what.

Ik zou het allemaal niet zo hebben gekund. Jaren alleen en zonder echte vrienden (denk ik).

Paul respect voor wat je deed en nog gaat doen en laat dat boek maar een bestseller worden, dan ga ik het wel verfilmen....

'Pauls identity'.

Hee gozer zet 'm op en de groeten aan iedereen .....

Hug ...'

*Een reactie van een bekende van mij in via mijn Facebookpagina ontvangen op 23 juni 2011.*

*Deze persoon kent Jaap Hoogendam:*

'(...) Weet je dat ik het helemaal niet van Jaap had verwacht? Ik vind het zo kortzichtig en bovendien een overhaaste beslissing en daarnaast ga je zo niet met collega's om. Toen was toen en nu is nu. Maar weet je...voor hun een gemis en jij moet daar boven staan. Het is jammer genoeg zo, dat iedereen je laat zakken als een baksteen in dit soort gevallen. Heel vervelend en ik begrijp je woede helemaal! In ieder geval ken ik jou als een integer mens en een prima journalist. Ik ben blij dat je het kunt relativiseren.

Mijn steun heb je in ieder geval. We houden zeker contact!

Groetjes ....'

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

*Een reactie van de heer Engel Weijs uit Dalfsen, Overijssel (Nederlander, betrokken bij Suriname), verzonden op 7 juni 2011 aan de redactie en oud-hoofdredacteur van Parbode Armand Snijders. De heer Weijs geeft aan dat de brief gepubliceerd mag worden als 'open brief':*

Geachte redactie/geachte heer Snijders,

Zoals natuurlijk vanzelfsprekend, zijn de perikelen rond Paul Kraaijer dit weekeinde ons ook niet ontgaan...

Het kwam ook als een volslagen verrassing, dat Paul al zo'n lange tijd een controversiele 'nevenbaan' had!

Buiten de -logische- ophef die deze 'onthulling' afgelopen weekeinde had, maar waar je nu (ook opnieuw weer) van opkijkt, was de schrik zeker groter gelegen in het feit dat hij 'per direct' ontslagen werd.

Het is voor te stellen dat door het massale (weekeinde)bereik van *de Telegraaf*, dhr Hoogendam aardig ontdaan en misschien wel in z'n wiek geschoten was, net terwijl hij op zo'n moment in Nederland verblijft...

Toch zag ik in een kwestie als deze, en sowieso bij een professioneel orgaan plus redactie als de Caribbean Media Group (i.c. *Parbode*) bij nader inzien een '*op non-actief, tot nader order*' meer op zijn plaats.

Want dat het een & ander nu een geheel eigen leven gaat leiden, en het zelfs tot 'ongewenste' reacties of bemoeienissen komt, bleek al gisteravond op verschillende forums van Surinaamse kranten en andere sites!

Bij een bepaald typisch (lezers)publiek, gespeend van permanente -doch totaal ongefundeerde- 'onderbuikgevoelens', werd Paul Kraaijer het ergste toegewenst ("in de tijd van 1980/'82 wisten ze wel raad met je...") of dat "hij & anderen zo snel mogelijk naar Holland op moet donderen..!".

Dit geeft al aan hoe snel, en naar mijn gevoel te *emotioneel* deze publiekelijke ontslagaanzegging genomen is en de gevolgen erger maken (ook voor *Parbode* ea!), dan het hoeft te zijn.

Natuurlijk is het voor een publiek medium van groot belang dat hun medewerkers van onbesproken gedrag zijn, zo niet als 'transparante' collegae fungeren. Maar er had na terugkeer van dhr. Hoogendam in Suriname ook een 'stevig, alles onthullend' gesprek tussen alle relevante betrokkenen van de Caribbean Media Group kunnen plaatsvinden, met een uiteindelijke conclusie plus publiekelijke (pers)verklaring...

Zoals al gezegd is deze bliksemsactie alleen een leuke opsteker voor *de Telegraaf*, vanwege de oplage van komend weekeinde.



## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

Deze krant, die het toch meestal van 'shockerend', 'sensationeel' nieuws en daarmee van de bovengenoemde *onderbuik-lezers* moet hebben, verdient deze prijs niet!

Wij (mijn vriendin en ik) kennen en corresponderen met Paul Kraaijer sinds mei 2010. Hij reageerde toen zeer positief/enthousiast op ons verslag over de onwenselijke situatie van een vastgehouden rode babun te Stolkerts IJver; dit was geplaatst door de '*kritische & mondige*' site Suriname Stemt.

Sindsdien hebben we regelmatig op verschillende vlakken (in de regel 'het Surinaamse natuur-beleid') contact met elkaar.

En daar is voor ons het beeld ontstaan van een zeer gedreven, kundig en integer journalist; m.n. op bovengenoemd terrein en tevens niet ongenegen om wanneer er behoefte is aan benodigde ondersteuning, die belangenloos te verstrekken of mee te denken.

Daarmee wil ik benadrukken hoe weinig men dit soort 'mediamensen' in Suriname tegenkomt en/of hoe *groot* dit van belang is voor de totale perssector... Uit eigen ervaring(en) kan ik stellen dat bijv. een redactie van grotere, gerenommeerde kranten als een *De Ware Tijd* of *De West* zich niet gehouden voelen aan enige 'interactie' met geïnteresseerde of leverancier van relevant cq. belangwekkend materiaal (maar dit terzijde...).

In dit verband wil ik opnieuw de mensen van *Suriname Stemt* aanhalen. (...) Gisteravond las ik van de free-lancers/redacteuren van *Suriname Stemt* dat ze zeer zeker verbaasd waren over de onthulling van Paul Kraaijer, en over de wijze waarop ("*stom*"); maar dat het een kwestie is die in Nederland (ge)speeld (heeft) en dat hij in Suriname niets fout gedaan heeft; ergo: de belangrijke milieuzaken op een overtuigende en ordentelijke manier in de publiciteit brengt!!

Hier zou zich iedereen eigenlijk gewoon bij aan moeten kunnen en willen sluiten (!).

Want hoe vervelend deze kwestie ook voor alle betrokkenen is op dit moment: gezien enkele uitlatingen van de al eerder hierboven vermelde (re)actionaire of permanent (op *vn!* Nederland) gefrustreerde figuren, is enig ruggesteun vanuit welke hoek ook meer dan noodzakelijk... (...)

Maar ook waarbij je bij de (her)nieuw(d)e regering weer oude 'elementen' tegenkomt die '*mondige*' en '*kritische*' geluiden liever *kwijt* dan rijk zijn.

Ik hoop dat u zich kunt vinden in dit schrijven, plus mijn mening hierover; en wil daarbij benadrukken dat dit door ieder geïnteresseerde gelezen mag worden, maw. dat dit een *open brief* hoort te zijn!

En om met een goed (Hollands) gezegde te eindigen, en daarbij zelfs hoop dat deze in de nabije toekomst *opgeld* doet: "de soep wordt niet zo heet gegeten als opgediend...!"

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

Want een 'gemiddelde' burger in Suriname heeft wel wat anders aan z'n hoofd (...).

Met groet,

Engel J.G. Weijs

Dalfsen (O.)

## Bijlage 8.

*Onderstaand enkele tekstdelen uit de bacheloropdracht van Krijn P. Lock, afgerond in het voorjaar van 2009 aan de Universiteit van Twente. Centraal daarin stond de vraag of dierenrechtenextremisme kan worden aangemerkt als terrorisme.*

## Dierenrechtenextremisme in relatie tot terrorisme

Bacheloropdracht

Door:

Naam: K.P. Lock

Studie: Bestuurskunde – Universiteit Twente

Juli 2009

(...)

Dierenwelzijn staat hoog op de politieke en publieke agenda de laatste jaren. De Partij voor de Dieren heeft twee parlementaire zetels in de Tweede Kamer en één in de Eerste Kamer. Veel mensen zijn lid van natuurbeschermingsorganisaties of doneren met enige regelmaat geld. Daarnaast bestaat er een scala aan organisaties en verenigingen die op actieve wijze opkomen voor dierenwelzijn. Deze organiseren activiteiten als het verspreiden van voorlichtingsmateriaal, actief demonstreren en lobbyen bij politieke partijen en maatschappelijke organisaties.

Ook is er regelmatig sprake van buitenparlementaire acties zoals bezettingen en blokkades, die binnen de kaders van de Nederlandse wet vallen.

In Nederland rapporteert de Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst (AIVD) regelmatig in zijn jaarverslag over het radicale segment binnen het dierenactivisme, sinds kort door de overheid aangeduid als dierenrechtenextremisme. Hieruit blijkt dat dierenrechtenextremisme niet behoort tot burgerlijke ongehoorzaamheid of uit de hand gelopen activisme. Het extremisme in Nederland beperkt zijn acties niet slechts tot agrarische ondernemers; ook burgers die om wat voor reden dan ook te maken hebben met onderzoek en financiering van onderzoek waarbij dieren gebruikt worden, ontvangen bedreigingen en zijn slachtoffer van intimidatie, vernielingen en brandaanslagen.

### Probleemstelling

Iedere willekeurige groep of individu in Nederland die een ideaal probeert te verwezenlijken met behulp van illegale handelingen zou een gevaar voor de democratische rechtsorde kunnen vormen. Alleen is democratie, zoals zoveel zaken in het maatschappelijke leven, niet zo zwart-wit. Er is een breed scala aan buitenparlementaire acties zoals stakingen, bezettingen etc. die in de kern wel illegaal (kunnen) zijn, maar nog geen bedreiging voor de democratische rechtsorde vormen.

(...)

Belangrijk voor dit onderzoek is het verschil tussen dierenrechtenextremisme en dierenactivisme. De eerstgenoemde schuwt radicale en illegale acties niet, vaak in de persoonlijke sfeer van de slachtoffers en de tweede beperkt zich tot acties binnen de kaders van de Nederlandse wet. Deze labelling vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken dateert overigens pas van eind 2008, dus vroegere bronnen hanteren deze labelling nog niet.

De methoden die dierenrechtenextremisten gebruiken worden door slachtoffers als bedreigend ervaren. Regelmatig worden slachtoffers aangetast in hun persoonlijke levenssfeer, terwijl zij handelen volgens de Nederlandse wet. Maar er is ook sprake van verwevenheid tussen legale acties van organisaties en activiteiten van dierenrechtenextremisten. In het publieke domein voeren deze organisaties acties die binnen de grenzen van het wettelijke toegestane blijven. Een deel van de personen dat actief is bij organisaties die zich beperken tot legale acties, ontplooit daarnaast ondergronds ook heimelijke en gewelddadige acties, zoals nachtelijke activiteiten in de woonomgeving van onderzoekers, directeuren en commissarissen van ondernemingen en instellingen. Hierdoor is het erg moeilijk een helder beeld van de situatie te krijgen.

Het voorkomen van acties van dierenrechtenextremisten is moeilijk. Dit komt volgens politie en inlichtingendiensten vooral door het grote veiligheidsbewustzijn van extremisten zelf en de zorgvuldige voorbereiding van hun activiteiten. Extremisten pluizen bronnen, zoals de registers van de Kamers van Koophandel, zorgvuldig uit en ook de omgeving rond een potentieel doelwit wordt door hen verkend. Bovendien dient vermeld te worden dat daders regelmatig opereren als eenlingen die geheel geïsoleerd van de omgeving illegale acties voorbereiden, afschermen en uitvoeren.

Dierenrechtenextremisme is door de geweldadige en heimelijke tactieken een aantasting van de democratische rechtsorde en het wordt daarom door de politiek hoog opgenomen. (...)

*De AIVD is duidelijk in haar standpunt over dierenrechtenactivisme en terrorisme, zo blijkt uit onderstaande reactie van Wil van Gemert, directeur Democratische rechtsorde van de AIVD, in het politievakblad Blauw-Opsporing van 24 mei 2008 (nummer 11):*

“Dierenrechtenactivisme is erop gericht dierenleed te voorkomen en niet op het omverwerpen van de staat. Voor onze dienst is het van belang dat onderscheid te blijven maken.”

### Bijlage 9.

*Een artikel uit het NRC van 2 april 2009 over de toename van geweld door radicale dierenactivisten:*

## Geweld radicaal dierenactivisme neemt toe

Door onze redacteur Leonie van Nierop

Rotterdam, 2 april. Geweld door radicale dierenactivisten is het afgelopen half jaar toegenomen, in aard en mate. Dat blijkt uit een nota van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) die minister Ter Horst (Binnenlandse Zaken, PvdA) vandaag naar de Tweede Kamer stuurde.

Vorig jaar werden minstens 24 keer vernielingen gepleegd. Bedreiging kwam 17 keer voor en er vonden drie brandstichtingen plaats. Zo werden in november vorig jaar brandbommen geplaatst bij twee auto's in Wassenaar van een directeur van Euronext, de beurs die aandelen verhandeld van een Brits proefdierenbedrijf. In december werd een huis van een Euronext-topman in Noordwijkerhout beklad met de tekst 'We will kill your wife'. Begin januari 2009 werden twee auto's beschadigd van het in Lelystad gevestigde bedrijf Duke Faunabeheer, dat overlast veroorzakende dieren ruimt.

De geweldstoename zou onder andere te maken hebben met de oprichting van de nieuwe actiegroep SHAC-NL, in september 2008. Dit zou de Nederlandse vertegenwoordiging zijn van de Britse extremistische groepering Stop Huntingdon Animal Cruelty, die actie voert tegen een aantal farmaceutische ondernemingen, waaronder het Britse proefdierenbedrijf Huntingdon Life Sciences.

Bovendien zijn volgens de AIVD de doelwitten van de activisten de laatste jaren uitgebreid. Tot het begin van deze eeuw waren de bio- industrie en de pelsdierfokkerij de voornaamste actiedoelen. Daarna werd de aandacht verlegd naar de proefdierindustrie en de bontdetailhandel. Jarenlang werden er nauwelijks dieren ontvreemd, maar ook hierin zou verandering zijn opgetreden. In de aanloop naar de Kerstdagen werden tientallen kippen, kalkoenen en konijnen bevrijd. Bij een fokkerijen in Zeeland werden vorige maand 2.500 nertsen losgelaten. De meeste dieren zijn na de actie weer gevangen. Een aantal werd doodgereden op de openbare weg.

In de nota van de AIVD wordt onderscheid gemaakt tussen dierenrechtenactivisme (het streven naar verbetering van dierenrechten door folders uit te delen, te lobbyen en te demonstreren – 137 demonstraties vorig jaar) en dierenrechtenextremisme. Het extremistische karakter zit hem volgens de AIVD in de onwettige manier van actie voeren: bijvoorbeeld dieren bevrijden, brand stichten en mensen bedreigen.

Maar in de praktijk lopen dierenactivisme en -extremisme in Nederland door elkaar. Een kleine minderheid van de activisten, naar schatting enkele tientallen, die volgens de AIVD „waarschijnlijk” is aangesloten bij 'open' dierenrechtenorganisaties, zou ondergronds ook

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

gewelddadige acties plegen. Het zou gaan om eenlingen, of kleine cellen, die hun illegale acties onder een andere naam verrichten, bijvoorbeeld het Dierenbevrijdingsfront.

Neem de brandstichtingen in Hilversum en Wassenaar, eind vorig jaar. De AIVD vermoedt dat de daders zijn verbonden aan SHAC- NL. De brandbommen onder twee auto's in Hilversum werden echter opgeëist onder de naam NYSE Euronext Bomb Squad.

Volgens de AIVD spelen drie groeperingen een sleutelrol in Nederland. Bij grote manifestaties trekken deze organisaties vaak samen op. Behalve SHAC-NL noemt de AIVD Respect voor Dieren, opgericht in 2004. Die groep telt volgens de AIVD negen lokale afdelingen en richt zich vooral op circussen en winkels waar bont wordt verkocht. Daar proberen actievoerders bezoekers en potentiële kopers af te schrikken.

Volgens Max Boon, van Respect voor Dieren, doet de organisatie „superveel illegale dingen. We demonstreren bijvoorbeeld zonder vergunning.” Dat kan in Nederland soms niet anders, zegt Boon. „Maar we werken bovengronds. Wij doen niet mee aan de brandstichtingen, maar we keuren ze niet af. Sterker: we hebben er respect voor. Wij distantiëren ons alleen van geweld tegen dieren. Het AIVD en de minister hebben het altijd over de actievorm, maar nooit over dierenleed.”

De derde groepering die door de AIVD wordt genoemd, is de Anti Dierproeven Coalitie. Die splitste zich twee jaar geleden af van Respect voor Dieren en houdt zich voornamelijk bezig met acties tegen dierproeven. Zo voerde zij in 2007 en 2008 campagne tegen ScienceLink in Venray, een nieuw bedrijventerrein waar ook dierproeven zouden worden uitgevoerd. Na talloze acties, zoals het bekladden van huizen van directieleden van de betrokken projectontwikkelaar, werd het afgeblazen. „De mix van middelen blijkt in de praktijk heel effectief”, schrijft de AIVD.

Dat is het enige punt waarop de Anti Dierproeven Coalitie het met de AVID eens is, zegt haar woordvoerder Robert Molenaar: „Voor de rest is de nota volkomen kul.” Volgens Molenaar is de Anti Dierproeven Coalitie geen voorstander van geweld. „Daar nemen we expliciet afstand van. We zijn een open, democratische organisatie. We melden alle demonstraties netjes aan en schudden handjes met de politie. Maar we worden gecriminaliseerd omdat ze de daders niet kunnen pakken. Wie dat zijn? Geen idee. Dat kan iedereen zijn.”

In haar vorige nota over dierenrechtenextremisme, van juni 2007, schreef de AIVD dat de groeperingen Respect voor Dieren en Anti Dierproeven Coalitie door Britse activisten in 2006 een voortrekkersrol toebedeeld hadden gekregen bij acties op het Europese continent. Zij zouden voor een 'boost' van radicaal dierenactivisme hebben gezorgd in heel Europa. Die leidende rol is volgens de AIVD uitgespeeld, nu dierenextremisme in Europa gestalte heeft gekregen.

Maar er worden nog dikwijls internationale acties gevoerd, ook in Nederland. De Britse dierenextremisten, die daarbij voorheen het voortouw namen, zouden hier sinds de arrestatie van de belangrijkste Britse SHAC-extremisten, eind januari, veel minder actief zijn. Nederlandse dierenactivisten en -extremisten voeren echter geregeld actie met Belgische en Franse gelijkgezinden. Gisteren protesteerde Respect voor Dieren bijvoorbeeld tegen

## 25 jaar undercover voor BVD, AIVD en RID

---

dierproeven bij het laboratorium van sigarettenfabrikant Philip Morris en de universiteit in het Vlaamse Leuven.



Veel politie aanwezig bij protest Anti Dierproeven Coalitie op 4 oktober 2008 voor de poort van het primatenonderzoekscentrum BPRC in Rijswijk.



### Bijlage 10.

*Een artikel uit het dagblad Trouw van 12 april 2010 over de moeilijkheden die justitie en politie ondervinden bij de aanpak van dierenrechtenextremisten:*

## Extremisten ontglippen aan Justitia

Hans Marijnissen

Justitie en politie hebben grote moeite met de aanpak van dierenrechtenextremisten. Het speciaal opgericht landelijk politieteam heeft na een jaar onderzoek nog steeds geen noemenswaardige resultaten weten te boeken.

De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) bestempelde de bestrijding van het dierenrechtenextremisme tot 'nationale prioriteit'. Ze signaleerde dat dit extremisme met het jaar gewelddadiger wordt. De toenmalige ministers van justitie en binnenlandse zaken kondigden in maart vorig jaar een hardere aanpak aan. Een intensievere samenwerking, een betere registratie van acties én een speciaal team van 35 man bij de Nationale Recherche (DNR) zouden het extremisme de kop moeten indrukken.

In 2002 werd een politieteam van twaalf rechercheurs tegen dierenactivisten na een jaar ontbonden wegens gebrek aan succes. Volgens bronnen bij justitie verloopt ook dit keer het recherchewerk naar radicale actievoerders uiterst moeizaam.

Het afgelopen jaar is wel een goed beeld ontstaan van werkwijze en achtergrond van de extremisten. Zij opereren in kleine cellen die geen contact hebben met groepen die in de openbaarheid actief zijn. Sommige dierenextremisten zijn volgens de politie 'lone wolves' die geen contact hebben met geestverwanten.

Dat maakt infiltratie door de politie bijkans onmogelijk. Ook de vervolging van dierenextremisten is moeizaam. Zij plegen bij hun buitenwettelijke acties relatief 'kleine' delicten als vernieling en bekladding, waarvoor een lichte sanctie geldt. Maar omdat deze vergrijpen vaak plaatsvinden tegen mensen die werken bij bedrijven gelieerd aan de proefdier- of pelsdierhouderij, is de maatschappelijke en politieke impact van hun acties enorm. Verder kunnen de enkele tientallen extremisten in Nederland kiezen uit een overvloed aan doelen.

Deze lente worden overigens voor het eerst sinds lange tijd dierenrechtenextremisten voor de rechter gebracht. De arrestaties waren geen resultaat van het speciale team, maar zogenoemde 'heterdaadjes'. Op 26 mei moet Peter J. uit Vught, beter bekend als de 'Vegan Streaker', zich verantwoorden voor zijn aandeel in de bevrijding van 2500 nertsen in maart 2009 op een bedrijf in Stavenisse in Zeeland, en voor een brand in een slagersbusje in Vught. Ook zijn twintigjarige vriendin is gedagvaard. Hen is vernieling, diefstal en het 'wegmaken van dieren' ten laste gelegd.

In de zomer moeten vier actievoerders voorkomen die werden betrappt bij het loslaten van vijfduizend nertsen in het Gelderse Barchem.

### Bijlage 11.

*Een artikel van het persbureau Novum van 28 juli 2011 over vragen die het SP Tweede Kamerlid Ronald van Raak op 27 juli 2011 stelde aan de minister van Binnenlandse Zaken over de werkwijze van de AIVD en de wijze waarop de dienst infiltranten inzet:*

### SP: AIVD moet stoppen met inzet journalisten

(Novum) - De inlichtingendiensten moeten stoppen met het ronselen van journalisten als geheim agenten. SP-kamerlid Ronald van Raak wil dat wettelijk regelen, zegt hij donderdag op de site van de socialisten.

De partij zegt aanwijzingen te hebben dat journalisten 'zelfs in oorlogsgebieden' worden ingezet. Dat kan ertoe leiden 'dat alle journalisten worden gezien als potentiële vijand', zegt van Raak. De inlichtingendiensten AIVD en MIVD kunnen iedereen benaderen als informant, meent de SP.

Journalisten gebruiken als geheim agenten past bovendien niet bij 'de onafhankelijkheid van de media'. Hetzelfde geldt volgens Van Raak voor hulpverleners, omdat zij net als journalisten een 'heel andere rol' hebben dan 'soldaten of spionnen'.

De Nederlandse geheime diensten moeten ook stoppen met het ruilen van informatie met diensten in andere landen, vindt Van Raak. Samenwerking in de strijd tegen het 'internationale terrorisme' is 'heel belangrijk'. Nederland moet daarom recht hebben op informatie van 'bijvoorbeeld de Verenigde Staten', ook als de inlichtingendiensten hier minder gegevens leveren.

"Dit soort ruilhandel past niet bij internationale samenwerking. De geheime diensten moeten stoppen met James-Bondje spelen en professioneel samenwerken."

De Telegraaf meldde vorige maand dat een AIVD-infiltrant decennia actief was in links-extremistische hoek. De 50-jarige Paul Kraaijer, die momenteel in Suriname woont, zou ook bevriend zijn geraakt met de zogenoemde 'vegan streeker' verstoorde. Ook was hij lid geworden van de SP en werkte hij als journalist.

Van Raak kwam hard in aanvaring met minister van Binnenlandse Zaken Piet Hein Donner (CDA) over de kwestie. Het Kamerlid eiste opheldering over de mogelijke inzet van een AIVD-infiltrant bij links-extremistische activisten en gewelddadige dierenactivisten. Donner sprak van 'uitermate onbehoorlijk vragen' van de SP'er.

Juli 2011, rust in het Surinaamse binnenland.

